

РЕЙ БРЕДБЪРИ

Зелени сенки, бял кит

„Една от най-увлекателните книги във впечатляващата петдесетгодишна кариера на Бредбъри“ – *Тайм*

РЕЙ БРЕДЪРИ ЗЕЛЕНИ СЕНКИ, БЯЛ КИТ

Превод: Деян Кючуков

chitanka.info

Когато известен писател, егоцентричен филмов режисьор и огромен зъл бял кит се съберат на Изумрудения остров, резултатът е по-безценен и от гърне злато. Никой леприкон не може да сътвори такива неустойими ситуации и запомнящи се характери — тази магия извира от самия повелител на перото — Рей Бредбъри.

През 1953 г. младият писател е призован в Ирландия от блестящия, но ужасяващ титан на киното, Джон Хюстън. Задачата на плахия творец е да улови на хартия най-свирепия от всички зверове в литературата — Моби Дик — под формата на сценарий, по който великият режисьор да започне да снима. Но от мига, в който стъпва на ирландска земя, авторът се впуска в неочаквана одисея, по-завладяваща от всичко, което е дръзвал да си представи. Той постепенно опознава тази забулена от мистерии страна и нейните изкусително изплъзващи се обитатели.

Запознайте се със симпатични терористи от ИРА, с подпийващи свещеници, дяволити драматурзи и с компанията от кръчмата на Хийбър Фин. В една страна, където митовете са реалност, поезията е в изобилие, а превратностите на съдбата винаги са повод за празнуване, „Зелени сенки, бял кит“ е най-великолепната обиколка на Ирландия, която ще изживеете някога, с неустойимия Рей Бредбъри в ролята на ваш възторжен екскурзовод.

„Една от най-увлекателните книги във
впечатляващата петдесетгодишна кариера на Бредбъри“
Тайм

„Възхитително лирична, поръсена с хумор екскурзия
из бърбата и мъглива Ирландия.“
Нюздей

*С любов и благодарност на Кати Хуриган, която ми помогна да опозная Дъблин, и не само него,
и на Реджайна Фъргюсън, която преведе семейството ми през онази студена ирландска зима,
и на паметта на Хийбър Фин, Ник (Майк), моя таксиметров шофьор, на всички момчета от кръчмата, а също на Хектор Фабрън, съдържател на хотел „Роял Хайбърниън“, и на Пади, салонния управител, както и на целия останал персонал, посвещавам този закъснял букет.*

1.

Погледнах от палубата на ферибота за Дън Лири и видях Ирландия.

Земята беше зелена.

Но не просто обикновено зелено, а всяка една нотка и вариация. Дори сенките бяха зелени, както и светлината, играеща по кея на градчето и по лицата на митническите инспектори. И аз пристъпих към това зелено — един млад американец, наскоро прехвърлил трийсетте, страдащ от два вида депресия и мъкнещ пишеща машина под мишница и почти нищо друго.

При вида на светлината, тревата, хълмовете и сенките извиках:

— Зелена! Точно както в туристическите брошури! Ирландия е зелена. Да пукна дано! Зелена!

Мълния! Гръм! Слънцето се скри. Зеленото изчезна. Пелени от дъжд забулиха безкрайното небе. Изумен, усетих как усмивката ми се стопява. Един посивял и четинест служител ми махна с ръка.

— Насам! Митническа проверка!

— Къде изчезна? — попитах. — Зеленото! Преди малко беше тук! А сега е...

— Зеленото, казваш? — мъжът погледна часовника си. — Ще се появи пак, щом слънцето се покаже!

— Кога ще стане това?

— По повод ирландците. Проблемът ми е не толкова с тях, колкото със собственото ми минало. Не си падам по ирландското уиски, нито по ирландските тенори. Ирландското кафе също не ми е по вкуса. Списъкът е дълъг. След като съм живял с тези ужасни предразсъдъци, трябва най-сетне да се преборя с тях. Затова, когато студиото ми предложи да преследвам Кита в Ирландия, си рекох, господи, ето най-сетне възможност да сравня реалността с бремето на подозренията. Да погребя призрака завинаги. Ето защо — заключих плахо — може да се каже, че съм дошъл да видя ирландците.

— Няма начин. Да ни чуеш, да. Но нашите езици не са свързани с мозъка. Да ни видиш, казваш? Та ние дори не сме тук. Ние сме някъде там, отвъд. Дай за малко тези очила.

Той се пресегна, с не внимателно очилата от носа ми и ги надяна на своя. — Господи, но те са почти за нормално зрение!

— Да.

— Не, не! Фокусът им е прекалено точен. Трябва ти нещо, което да изкривява светлината и да създава мъгла, преминаваща към дъжд. Тогава ще ни видиш как плаваме, почти удавени, по гръб, като онова момиче от Хамлет, как му викаха...

— Офелия?

— Да, бедното девойче. Е — върна ми очилата той, — ако искаш да се вгледаш в тълпата, по-добре ги махни, инак ще ти се стори, че вървим наляво, докато всъщност завръщаме надясно. И все пак никога няма да изучиш, намериш, откриеш или по какъвто и да било начин проумееш ирландците. Ние не сме толкова народ, колкото атмосферно явление. Облъчи ни с рентген, ако щеш, изтръгни ни скелетите от корен, до заранта отново ще сме порасли както преди. Но си прав за всичко, което каза!

— Прав ли? — попитах поразен.

— Инспекторът притвори клепачи, разгръщайки собствения си списък.

— Кафе? Ние не печем зърната, ние ги изгаряме! Икономика? Музика? Тук те вървят ръка за ръка. Виж просяците, които дрънкат на разстроено банджо на моста О'Конъл, или другите, дето въртят латерни из парка „Сейнт Стивънс“. Звучат като бетонобъркачки, пълни с ножчета за бръснене. Ирландските жени? По метър високи, с трътлести крачета и вирнати носове. Стават да се облегнеш на тях, да ги ползваш за дъждобран, но положително не и да тичаш подире им със сериозни намерения. Самата Ирландия? Това е най-голямата открита каторжна колония в историята... Огромен хиподром, където свещениците организират надбягванията, събират залозите и изплащат печалбите на Второ пришествие. Върви си у дома, момче. Ние няма да ти харесаме.

— Аз не изпитвам неприязън към вас.

— Ще изпиташ и още как. Слушай! — прошепна старецът. — Виждаш ли оная тумба ирландци, дето бързат да се махнат от острова,

преди да е потънал? Те са тръгнали за Париж, Австралия, Бостън и хич няма дори да се обърнат назад. Защо е целият зор да се махнат от Ейре, ще попиташ? Е, ако и ти в събота вечер можеше да избираш между развлеченията да гледаш филм с Грета Гарбо от 1931-ва в кино „Джойъс“, да се изпикаеш от статуята на поета край театър „Гейт“ или да се хвърлиш в река Лифи с щастливата мисъл да се удавиш, също щеше да търсиш начин да се ометеш оттук. Хората го правят ежедневно, на цели тълпи, от убийството на Линкълн насам. Населението е спаднало от осем милиона до по-малко от три. Още един картофен глад или още една гъста мъгла, която да трае достатъчно дълго, та всички да се изнижат през Ламанша и да се дегизират като филаделфийски полицаи, и страната ще опустее. Не можеш да ми кажеш нищо за Ирландия, което вече да не знам.

— Надявам се да не съм ви обидил! — отвърнах след кратко колебание аз.

— Напротив, беше удоволствие да обменим мисли! Колкото до онази книга, която ще пишеш... нещо порнографско ли е?

— Не, не, няма да изучавам сексуалните навици на ирландците.

— Жалко. Те имат отчаяна нужда от това. Е, успех, момче, Дъблин е право пред теб!

— Довиждане... и благодаря!

— Чуйте го само — рече възрастният мъж, извъртайки очи към небето. — Взел да ми благодари!

Аз се затичах, за да изчезна в мълниците, в гръмотевиците, в мрака. Някъде, сред обедния здрач, фалшиво свиреше арфа.

2.

Слязох от влакчето, което ме взе от ферибота, взех такси, преминах по дъждовните улици и накрая стигнах в хотел „Роял Хайбърниан“. Оттам телефонирах на Килкок, за да видя как мога да се срещна със „Самия Дявол“. Така го описа служителят на рецепцията, докато предаваше куфарите ми на пиколото. Прислужникът ме качи с тресящия се асансьор до стаята ми и остави багажа ми вътре на пода, където, както измърмори под носа си, не вярвал да се задържи дълго. Сетне се отдръпна от мен, сякаш бе надзърнал в огледало, без да види в него отражение.

— Господине — каза, — вие да не сте някой известен писател?

— Нещо подобно.

— Е — почеса се по главата той, — аз поразпитах из бара и фойето, а също и в кухнята, но никой не е и чувал за вас.

На прага се обърна и ме изгледа.

— Но не бойте се. Тайната ви е в безопасност с мен.

Вратата тихо се затвори.

Изведнъж почувствах, че си губя ума по Ирландия, или по Кита. Без да съм сигурен кое от двете, се метнах в едно такси, което залькатуши из улиците, изпълнени с десетки хиляди велосипеди. Поехме на запад, по течението на река Лифи.

— Кой маршрут ще желаете? — попита шофьорът. — Дългата или кратката обиколка?

— Кратката.

— Тя е скъпа — прекъсна ме той. — Дългата е по-евтина. А и можем да си побъбрим. Обичате ли да приказвате? Мен лично така ме отпуска, че накрая дори забравям за бакшиша. А освен това съм жива скица, карта и атлас на Лифи и околностите. Е?

— Дългата обиколка тогава.

— Тъй да бъде! — Той настъпи педала така, сякаш колата имаше нужда от събуждане, едва не забърса десетина колоездачи и отпраши

покрай реката, порейки въздуха. Но още недостигнали Килкок, чухме как моторът се закашля и замря.

Вдигнахме капака и се загледахме в древния, почиващ в мир двигател. Шофьорът ми измъкна отнякъде голям чук, сякаш да го доубие, но после размисли, прибра чука, заобиколи таксито и откачи от багажника един велосипед. Подаде ми го, но аз го оставих да падне на земята.

— Хайде, хайде — пхна го наново в ръцете ми той. — Качвайте се, вече почти стигнахме.

— От доста години не съм...

— Ръцете ви не са забравили, а задникът ви ще привикне. Скачайте.

Яхнах велосипеда и се обърнах към мъртвата кола и безгрижния мъж.

— Не изглеждате много разстроен...

— Колите са като жените, всяка с характера си. Тръгвайте вече. Все надолу по баира. Спирачките още държат, но все пак внимавайте.

— Благодаря — извиках аз, докато се отдалечавах, подрусвайки се по паважа.

3.

Десет минути по-късно, почти превалил поредния хълм, спрях и се ослушах.

Някой подсвиркваше и пееше „Моли Малоун“. Насреща ми се задаваше възрастен мъж, криволичейки страховито на велосипед, не по-добър от моя. Щом стигна билото на хълма, той падна и остави колелото да лежи в краката му.

— Ей, за нищо не ставаш вече! — извика, ритайки гумите. — Стой си там, бракма такава!

После, без да ми обръща внимание, извади от джоба си бутилка. Доизпразни я философски и я задържа над езика си, докато падне и последната капка.

— Наред ли е всичко? — осмелих се най-сетне да се обадя. — Май и двамата имаме затруднения.

Старецът примигна.

— Американски глас ли чувам?

— Да. Ако мога да помогна с нещо...?

— Има помощ и помощ — показа ми празната бутилка той. — Докато въртях педалите по хълма, ми мина през ума, че с ей тоя приятел тук — кракът му подритна леко велосипеда — сме връстници. И двамата гоним седемдесетте.

— Поздравления.

— За какво? Че още дишам? Това е навик, не заслуга. Защо, ако смея да попитам, си ме зяпнал такъв?

Аз отстъпих назад.

— Ами просто се чудех... дали нямате роднина в митницата на пристанището?

— Че кой няма? — Пъшкайки, той се приведе за возилото си. — Добре, починахме малко, вече е време отново да потегляме. Със Сали — така съм кръстил проклетото колело — не знаем къде отиваме, просто всеки ден поемаме по нов път и гледаме докъде ще ни отведе.

— Майка ви знае ли къде сте? — направих опит да се пошегувам.

Старецът ме изгледа втрещено.

— Странно, че го казвате! Да, знае. Тя е на деветдесет и пет и по цял ден търка кушетката. Мамо, рекох ѝ сутринта, излизам за цял ден, да не си пипнала уискито. Живеем двамата, така и не се ожених.

— Съжалявам.

— Първо ме поздравяваш, че съм стар, а сега пък съжаляваш, че нямам жена. Явно не познаваш Ирландия. Да си стар ерген тук е едно от основните занимания! За да се ожениш, ти трябва имот. Затова си траеш, докато господ прибере майка ти и баща ти. Едва тогава, когато имотът им е вече твой, си търсиш съпруга. Това е игра на изчакване. Един ден ще се задомя, не бери грижа.

— На седемдесет?

Той се дръпна и ме изгледа изпод вежди.

— Като нищо ще изкарам двайсет години добър брак с някоя сваятна жена. Защо, съмняваш ли се?

— Ни най-малко. Изражението му се отпусна.

— Е, добре тогава. Какво търсиш в Ирландия?

Аз изведнъж се възпламених.

— На митницата ме посъветваха да се вгледам внимателно в тази съкрушена от мизерията, яздена от духовенството, прогизнала от дъжда, затънала в кишата страна.

— Мили боже — вметна старецът. — Ти си писател!

— Как отгатнахте?

Той изсумтя, махвайки с ръка.

— Напоследък писателите са се навъдили като скакалци. Преобръщат камъните в Корк, газят по блатата в Килашандра. Ще дойде ден, помни ми думата, когато на всеки човек под слънцето ще се падат по пет писатели!

— Е, такъв съм. Тук съм едва от няколко часа, но вече имам чувството, че съм прекарал хиляда години без слънце, само в дъжд, студ и лутане по пътищата. Моят режисьор ме очаква някъде тук, стига да успея да го открия, но вече останах без крака.

Мъжът се приведе към мен.

— Да не би да съжаляваш, че си дошъл? Започна ли вече да ни гледаш отвисоко?

— Не, просто...

— Нищо, нищо — махна той. — Всеки има нужда да гледа някого отвисоко. Вие нас, ние англичаните, а англичаните — всички останали на света. Смяташ ли, че ме притеснява израза на лицето ти, това, че си доловил дъха ни и го намираш вкиснат, че си измерил сенките ни и ти се струват къси? Ни най-малко! Всъщност дори ще ти помогна да разбереш това ужасно място. Ела и ще ти покажа ужасно събитие. Страховита сцена. Среща на богините на съдбата. Истинското родно място на ирландците... Господи, как ще се отвориш! И все пак...

— Все пак?

— Преди да си тръгнеш, ще ни заобичаш. Ние сме неустойими и го знаем. Толкова по-зле. Защото това познание ни прави окаяни и трябва да се мъчим още по-усилено, за да станем отново неустойими. И така си гоним опашките из цялата страна, без никога да печелим и без никога докрай да губим. Ето! Виждаш ли онова шествие от безработни, маршируващи по улицата в окъсани дрипи?

— Да!

— Това е Първият кръг на ада! Виждаш ли онези младежи, които въртят боси педалите на колела със спукани гуми и опадали спици?

— Да!

— Това е Вторият кръг на ада! — Мъжът замлъкна. — А ето там... Можеш ли да прочетеш? Третият кръг!

Прочетох табелата.

— „При Хийбър Фин“... Но това е кръчма.

— Той се престори на изненадан.

— Знаеш ли, май си прав. Е, ела и се запознай с моето... семейство!

— Семейство? Нали казахте, че не сте женен.

— Не съм. Но нека влезем!

И той похлопа силно на вратата. Озовахме се в заведението, обградени от блясъка на месинговите канелки и лицата на десетина разтревожени клиенти.

— Аз съм, момчета! — извика спътникът ми.

— Майк! Ама че ни стресна — рече един от тях.

— Помислихме, че става нещо! — подхвърли друг.

— Може и да става... поне за него. — Той ме ръгна с лакът. — Е, момче, какво ще пиеш?

Понечих да кажа вино, но огледах обстановката и се отказах.

— Уиски, моля.

— За мен един „Гинес“ — поръча Майк. — А сега малко представяне. Това там е Хийбър Фин, собственик на бара.

— Да, с трета и четвърта ипотека — допълни Фин, подавайки ми уискито.

— Следващият пък е О’Тавин, господар на най-добрите мочурища в цял Килкок, откъдето реже и продава торф, за да не гасне огънят в ирландските огнища. Също така чудесен ловец и риболовец както през сезона, така и извън него.

— Така е, браконьерствам дивеч и риба — потвърди О’Тавин.

— Но поне сте честен човек, господин О’Тавин — рекох аз.

— Не — отвърна той, — щом си намеря работа, веднага ще отрека всичко.

— До него пък е Кейси — посочи Майк. — Той може да ти подкове коня.

— Ковач — каза Кейси.

— Да ти смени спиците на колелото.

— Механик — каза Кейси.

— Или пък свещите на таратайката.

— Ав-то-мон-тър — каза Кейси.

Показалецът на Майк се премести нататък.

— А ето го и Кели, нашият торфен счетоводител!

— Значи водите счетоводство на торфа, който вади господин О’Тавин, така ли? — попитах аз.

Всички се разсмяха, а Кели обясни:

— Това е популярна туристическа грешка. „Торф“ тук казваме на пистите за конни надбягвания. Това ми е занаятът. И аз самият отглеждам няколко коня.

— И освен това събира залози за гонките — подхвърли някой.

— Букмейкър, с други думи — каза Фин.

— Но счетоводител звучи някак по-изтънчено, нали? — отбеляза Кели.

— Положително! — отвърнах.

— А този тук е Тимълти, нашият специалист по изкуствата.

— С живопис ли се занимавате? — попитах, докато се ръкувахме.

— През повечето време разглеждам марки, но от тях имам набито око и за картините. Началник съм на пощенската станция, доколкото въобще работи.

— До него е Кармайкъл, който от миналата година поема местната телефонна централа.

Кармайкъл, без да вдига поглед от плетивото, с което се занимаваше, допълни:

— Жена ми нещо заболя и все не ще да се оправи, да ѝ помага господ. Затова дежурия вместо нея.

— Кажни ни сега, момче — заключи Фин, — теб какво те мъчи?

— Един кит. И... — за миг се запънах. — Ирландия.

— Ирландия?! — извикаха всички в един глас.

Майк се зае да обясни.

— Той е писател, който се е озовал в Ирландия и не може да разбере ирландците.

След кратка тишина някой каза:

— Че ние всички сме на тоя хал!

Когато смехът поутихна, О'Тавин се наведе напред:

— Кое точно не разбираш?

Майк се намеси, за да предотврати хаоса.

— По-точната дума е недооценява. Или още по-точно, пребивава в заблуда! Затова съм го повел на Голяма обиколка из Най-кошмарните гледки и Най-ужасяващите истини. — Той спря и се обърна към мен. — Е, момче, вече познаваш всички.

— Майк, сякаш пропусна някого. — Аз кимнах към сепарето в далечния край на бара. — Не ме запозна с... него.

Майк се взря и каза:

— О'Тавин, Тимълти, Кели, виждате ли някого там?

Кели проследи погледа му.

— Не, няма никого.

— Как — посочих аз. — Ясно е като бял ден! Вътре седи някой!

— Виж, янки — намеси се Тимълти, — недей да се бъркаш в естествения ред на вселената. Виждаш ли онази преграда? Неотменим закон е, че щом човек търси малко мир и спокойствие, той автоматично изчезва, става невидим, несъществуващ, влезе ли веднъж в сепарето.

— Наистина?

— Да, доколкото изобщо е възможно в Ирландия. Дори да е половин квадратен метър, е по-уединено и от изповедалня. Всеки може да се пъхне там, ако има нужда да накваси гърло без много приказки и суетня. Тъй че, докато той сам не разчупи обета на мълчанието, това място се счита за необитаемо и вътре няма никого!

Всички кимнаха, доволни от обяснението.

— Добре казано, Тимълти — обади се Майк. — А сега си пий пиенето, момче, и не се разсейвай, бъди нащрек.

— Нащрек за какво? — попитах, поглеждайки към кълбящата се пред вратата мъгла.

— Как за какво, в мъгла като тази отвън винаги назряват Големи Събития. Като изследовател на Ирландия не им позволявай да ти убегнат. — Гласът на Майк стана тайнствен. — Всичко може да се случи... и се случва. — Той вдиша мъглата и замръзна. — Шшт! Чуваш ли?

Отвън се разнесе глух тропот на крака, тежко дишане, идващо все по-близо и по-близо!

Майк затвори очи.

— Тихо! Слушай!... Да!

4.

Тежките обуца се изкачиха неуверено по стълбите. Двойната врата на бара се разтвори с трясък и вътре, олюлявайки се, влезе пребит мъж, уловил окървавената си глава с кървави ръце. Стонът му накара клиентите да се вцепенят. Известно време се чуваше само тихото пукане на пяната в чашите с бира. Лицата до едно се обърнаха — едни бледи, други розови, а трети — морави и осеяни с капиляри. Всяко око примигна.

Непознатият се поклащаше в изпокъсаните си дрехи, с широко отворени очи и разтреперани устни. Пиещите стиснаха юмруци. „Какво!“, викаха безмълвно те. „Давай, човече, кажи какво се случи!“

Фигурата на непознатия се олюля силно.

— Катастрофа — извика. — Катастрофа на пътя.

После коленете му се подкосиха и той падна.

— Катастрофа! — Дузина мъже се втурнаха към него.

— Кели! — Хийбър Фин изскокна иззад бара. — Бягай на улицата! И по-внимателно, вече имаме един ранен! Джо, тичай да намериш доктора!

— Чакайте! — каза един тих глас.

От уединеното сепаре в края на бара, от къта за философски размишления, се надигна тъмен мъж и примигна към тълпата.

— Докторе! — извика Хийбър Фин. — Ти ли си бил там през цялото време!

— О, я стига — махна с ръка докторът, докато останалите се изнизваха през вратата.

— Блъснахме се... — помръднаха устните на човека на пода.

— Полека, момчета. — Фин и още двамина грижовно положиха пострадалия върху бара. Той изглеждаше прекрасен като смъртта върху старото полирано дърво, а огледалото отзад предлагаше две гибелни гледки за цената на една.

Отвън на стъпалата тълпата спря, стъписана, сякаш океанът вече бе погълнал Ирландия и сега се надигаше над главите им. Мъглата, на

петнайсетметрови вълни, бе угасила луната и звездите. Препъвайки се и ругаейки, мъжете се хвърлиха в нейните дълбини.

Аз останах да стоя отзад, в ярко осветената рамка на вратата, боейки се да се намесвам в нещо, което наподобяваше местен ритуал. От самото си пристигане в Ирландия не можех да се отърся от чувството, че съм се озовал наред театрална сцена. И сега, понеже не знаех репликите, не ми оставаше друго, освен да зяпам подир втурналата се компания.

— Но — успях да протестирам плахо — аз не чух никакви коли на пътя.

— Че как ще чуеш — отвърна почти гордо Майк. Артритът го бе приковал на най-горното стъпало, откъдето той ръкомахаше, крещейки към белия прилив, погълнал приятелите му. — Вижте на кръстовището, момчета! Там най-често стават белите!

— Кръстовището! — разнесоха се стъпки, близки и далечни.

— Нито пък имаше звук от сблъсък — допълних аз.

Майк изсумтя презрително.

— Ние не сме много по ефектите и страховитото озвучаване. Но ако излезеш сега, ще видиш сблъсък, и то какъв. Но ходи полека, недей да тичаш! Навън е дяволска нощ. Инак може да се удариш в Кели, който така се е разгорещил, че ще му се пръсне сърцето. Или пък във Фийни, който, като се натряска, не вижда дори пътя, камо ли нещо върху него! Ей, Фин, имаш ли фенер? Вземи, момче, макар че и с него ще си сляп като прилеп. И не бързай, чу ли?

Запроправях си път през мрака и мъглата, ориентирайки се по тежкото тропане на обувки и гълчавата от гласове пред себе си. На стотина метра навътре в бездната се натъкнах на приближаващата групичка, от която се разнасяха дрезгави шепоти:

— Внимателно!

— Ама че се е подредил, горкият!

— Леко, да не го раздрусаш!

Бях отхвърлен встрани от разгорещената човешка маса, която внезапно премина покрай мен, понесла някакъв смачкан предмет. Високо горе ми се мярна пепеляво, окървавено лице, после някой събори фенера ми.

Импровизираната погребална колесница се движеше по инстинкт, насочвайки се към светлината с цвят на уиски, лееща се от

заведението на Хийбър Фин — този познат и непоклатим пристан.

Зад нея се носеха неясни форми и злоещо, металическо стържене.

— Кой е там? — извиках.

— Ние, с колелата — изхриптя някой. — С катастрофата, така да се каже. — Насочих лъча към тях и зяпнах. Секунда по-късно батерията угасна.

Но не и преди да видя двама селски момци, които приближаваха, понесли с лекота под мишници два стари черни велосипеда без фарове и светлоотражатели.

— Какво...? — понечих да попитам.

— Но те вече бяха отминали, отнасяйки катастрофата със себе си. Мъглата се затвори зад тях. Аз останах сам на празния път, с умрелия фенер в ръка.

Докато стигна вратата на заведението, и двете „тела“, както те ги наричаха, вече бяха проснати на тезгяха.

Клиентите се тълпяха отпред, но не за напитки, а колкото да пречат на доктора, който трябваше да се промъкне ребром, за да стигне от едната до другата жертва на сляпото каране нощно време по мъгливи пътища.

— Единият е Пат Нолан — прошепна Майк. — В момента не работи. Другият е господин Пийви от Мейнута, търгува с цигари и сладкарски стоки. — После, вече с по-висок глас: — Мъртви ли са, докторе?

— Няма ли да млъкнете най-сетне? — Той приличаше на скулптор, мъчещ се да довърши две мраморни статуи в естествен ръст едновременно. — Я по-добре ми помогнете да смъкнем единия пострадал на пода!

— Подът е гробница — каза Хийбър Фин. — Там ще изстине до смърт. Нека си стои горе, където се събира топлият въздух от приказките ни.

— Но как е възможно — рекох объркано аз. — През живота си не съм чувал за подобен инцидент. Сигурни ли сте, че не е имало кола? Само двама души на велосипедите си?

— Само? — извика Майк. — Боже милостиви, човече, ако настъпиш по-здраво педалите, с тях можеш да вдигнеш шейсет

километра в час. А по дълъг наклон — и до деветдесет и пет! И на всичкото отгоре са се носели без никакви светлини.

— Това не е ли противозаконно?

— Само това оставаше, държавата да се меси и тук! Та тия юнаци са хвърчали, всеки към своя град така, сякаш нечестивият ги е гонел по петите! В срещуположни посоки, но от една и съща страна на шосето. Нали наредбата е велосипед винаги да се кара в насрещното, че така било по-безопасно. И виж докъде ги е докарала тая щуротия. Единият е запомнил да кара по правилата, а другият не! Защо разните чиновници не си държат устите затворени, ами карат хората да се трепят за нищо? Ето на, сега тия двамата умират!

— Умират? — изгледах го аз.

— А ти как мислиш? Какво според теб стои между двама яки мъжаги, засилили се един срещу друг по пътя от Килкок за Мейнют? Мъглата! Само тя и нищо друго, което да им попречи да си строшат черепите. При такъв челен удар всичко се разхвърча като кегли, ударени от топка за боулинг! Бам! И ето че приятелчетата летят на три метра във въздуха, гушналия се глава до глава, а колелата им са се оплели като два сдавили се котарака. После всичко пада на земята и остава да лежи там, в очакване да дойде оная с косата.

— Не ми се вярва от такова нещо...

— Не ти се вярва ли? Та само през миналата година в родната ни страна не е минала и една нощ без подобен смъртен случай!

— Искате да кажете, че ежегодно над триста ирландски велосипедисти загиват, блъскайки се един друг?

— Самата божа истина, колкото и да е жалко.

— Аз никога не излизам с колелото си по тъмно — обади се Хийбър Фин, без да откъсва очи от телата. — Предпочитам да вървя пеш.

— Но дори и така, пак ще те прегазят. С велосипед или не, все ще се намери някой малоумник да се носи насреща ти. Ще те размажат, като стой, та гледай. Колко здрави мъжаги съм виждал превърнати в развалини, потрошени, че и по-зле. — Майк стисна клепачи. — Човек почти би си помислил, че още не сме порасли да контролираме мощта на тази сложна машина.

— Триста жертви на година? — повторих замаяно аз.

— И то без да броим хилядите „живи трупове“, които захвърлят завинаги колелата в канавката и остават да кретат на държавна пенсия, едва изхранвайки осакатените си тела.

— Докога ще стоим тук и ще говорим? — магнах безпомощно към двете жертви. — Няма ли наблизно болница?

— В такава безлунна нощ — обади се Фин — по-добре да вървиш направо през полето и да не си показваш носа на проклетите пътища! Само така съм доживял да чукна петдесетте.

— Аа... простена единият от ранените.

Докторът, усещайки, че е мълчал прекалено дълго и започва да губи вниманието на публиката, го привлече обратно, като се изправи рязко и се прокашля.

— Така!

Барът притихна в очакване.

— Ей този тук — посочи показалецът му. — Охлузвания, разкъсвания и адски болки в кръста за поне две седмици напред. Колкото до другия обаче... — Тук той си позволи да се помръщи няколко секунди, оглеждайки по-бледия пострадад, който изглеждаше готов за гримиране в погребалното бюро и след това за опело. — Мозъчно сътресение!

— Сътресение?

Сякаш тих ветрец прошумоля сред присъстващите.

— Ще оцелее, ако го откараме бързо в болницата в Мейнют. Има ли доброволец с кола?

Всички като един се обърнаха към Тимълти. Аз се досетих, че на влизане в кръчмата на Хийбър Фин бях видял около седемнайсет облежнати велосипеда и един паркиран автомобил.

— Аз! — извика Тимълти. — То друга кола и няма!

— Добре, имаме доброволец! Хайде, вдигайте внимателно и го носете!

Мъжете се пресегнаха да поемат тялото, но в този момент аз вдигнах ръка, обходих с жест всички присъстващи и посочих към устата си. Разнесе се ахване на всеобща изненада.

— По едно за из път!

Дори извадилият по-голям късмет пострадад, блед, но внезапно върнат към живота, се озова с халба, сложена грижовно в ръката му.

— Ето, момче, вземи. Разкажи ни...

— Какво стана, а?

— Изпратете — простена другият — да доведат отец Лиъри. — Искам да ми даде последно причастие.

— Веднага! — Нолан скочи и побягна.

— Кажете на жена ми — продължи раненият — да викне тримата ми чичовци, четиримата племенници, дядо ми и Тимълти Дулин. И всички вие сте канени на помена ми!

— Ти винаги си бил момче на място, Пийви.

— У дома, в най-хубавите ми обувки, има скътани две златни монети. С тях да ми затворите клепачите. Има и трета, с нея да ми купите хубав черен костюм!

— Считай, че е сторено!

— И да има достатъчно уиски! Аз черпя!

Край вратата настана кратко оживление.

— А, това сте вие, отец Лиъри — възкликна Тимълти. — Бързо, дайте му най-доброто последно причастие, на което сте способен!

— Не ме учи как да си върша работата! — сопна се свещеникът. — Знам какво да правя, само ми дайте човека насам! По-живо!

Под възгласите на присъстващите раненият бе вдигнат високо и понесен към вратата, откъдето отчето направляваше движението.

С изчезването на главния виновник очакваният помен не се състоя и помещението се опразни, с изключение на мен, доктора, съзелия се участник в инцидента и двама приятели, които дружелюбно се блъскаха един друг с юмруци. Отвън се чуваше гълчавата, съпровождаща товаренето на по-сериозната жертва в колата на Тимълти.

— Довърши си питието — посъветва ме докторът.

Но аз стоях и оглеждах вцепенено обстановката — втория колоездач, облакътен на бара в очакване тълпата да се върне и отново да се засуети около него, изпоцапания с кръв под, двата велосипеда, подпрени на стената като театрален реквизит, и тъмната нощ, дебнеща отвън със своята немислима мъгла; вслушах се в деликатното равновесие на гласовете, които ту се повишаваха, ту стихваха, всеки според гърлото и характера на стопанина си.

— Докторе — чух се да произнасям, — имате ли често случаи на пострадали в автомобилни катастрофи?

— Не и в нашия град! Ако си падаш по тази част, Дъблин е правилното място! — И той кимна презрително на изток.

После прекоси бара и ме улови поверително подръка, сякаш да ми сподели някаква тайна, която ще промени съдбата ми. Придърпан по този начин, почувствах как тъмната бира се мести като баласт в стомаха ми, докато той взе тихо да шепти:

— Виж, синко, личи си, че не си пътувал много из Ирландия. Затова послушай съвета ми! Ако ще караш велосипед до Мейнют, особено в такава мъгла, натискай педалите колкото ти държат краката! Движи се с гръм и трясък! Защо? За да подплашиш другите колоездачи и кравите, ето защо! Ако караш бавно, няма да те усетят — ще се блъскаат в теб с цели дузини, преди да разбереш какво е станало! И още нещо — видиш ли друго колело насреща, гаси фара — стига да работи, разбира се. Така, с угасени светлини, ще се разминете безопасно. Колко очи са се склопили навеки, колко невинни животи са погубени заради тия пущини! Разбра ли сега? Две неща: бързо каране и никакви светлини!

Кимнах, отивайки към вратата. Зад себе си чувах как героят от инцидента, вече седнал удобно и отпиващ от бирата си, обмисля и репетира началото на своя разказ:

— Карам си аз преспокойно към къщи, спускам се надолу към кръстовището, когато...

Вече отвън, докторът ми даде последен съвет:

— И ако ще ходиш нощем по пътищата, момче, винаги носи каскет. Той ще ти спести ужасни мигрени в случай, че срещнеш Кели, Моран или някой друг да се носи насреща ти. Тукашните са дебелоглави по рождение и са опасни дори пеша, особено ако са се накъркали до козирката. Ирландия си има правила за пешеходците, и първото от тях е никога да не се излиза по тъмно без шапка!

Тук той ми подаде един кафяв вълнен каскет, който аз, без много да мисля, нахлузих на главата си. Докато го нагласях, погледнах към тъмните валма мъгла, кълбящи се в нощта. Вслушах се в пустия път, простиращ се пред мен — тих, безлюден, и все пак не съвсем. На стотици дълги и непознати километри околоръст видях хилядите кръстовища на Ирландия, забулени от хиляди мъгли, видях хиляди фантоми с вълнени каскети и шалчета на врата да се носят през въздуха, викайки, пеейки и миришейки на тъмен „Гинес“.

Примигвах и фантомите изчезнаха. Пътят лежеше напред, празен, тъмен и очакващ.

Поех дълбоко дъх, яхнах колелото, нахлупих каскета над ушите си, стиснах очи и завъртях педали срещу движението, в търсене на неуловимия здрав разум.

5.

Вратата се отвори широко в отговор на почукването ми.

Режисьорът ми застана пред мен в ботуши и бричове за езда, с копирена риза, разкопчана на врата, за да разкрие пъстрото шалче. При вида ми очите му насмалко щяха да изскочат. Маймунската му челюст увисна с няколко пръста, а въздухът изскочи от дробовете му със свистене и дъх на алкохол.

— Да пукна дано! — извика. — Това си ти!

— Аз съм — съгласих се смирено.

— Закъсня! Добре ли си? Какво те забави?

— Ирландия — отвърнах, махайки зад себе си по посока на пътя.

— Боже, това обяснява всичко. Влизай, влизай! — Той ме задърпа навътре. Вратата се захлопна. — Ще пийнеш ли нещо?

— Ами... — започнах, но после, сещайки се за новопридобития си местен акцент, прилежно произнесох: — Да, сър.

Когато Джон, жена му Рики и аз седнахме на вечеря, дълго и внимателно се вгледах в мъртвите птички върху блюдото, с извити шийки и полузатворени мънистени очи, и накрая казах:

— Мога ли да направя едно предложение?

— Давай, хлапе.

— Става дума за онзи парс Федала, който присъства като персонаж в цялата книга. Направо съсипва „Моби Дик“.

— Е, и?

— Какво ще кажете, ако още сега, както си седим на масата, дадем най-добрите му реплики на Ахав, а него самия просто изхвърлим през борда?

Режисьорът вдигна чашата си с вино.

— Готово, изхвърлен е!

Времето отвън започваше да се прояснява, тревата бе тучна и зелена в мрака отвъд френските прозорци, а аз се обливах в топла руменина при мисълта, че наистина съм тук, приказвам тези неща,

развивам своя герой, гласейки се за невероятното бъдеще на сценарист, работещ за гений.

Някъде в хода на разговора, случайно или може би повдигната от Джон, изскочи темата за Испания.

Забелязах как Рики изведнъж се стегна и спря да яде, а после продължи да чопли разсеяно в чинията си, докато Джон говореше за Хемингуей, за бикоборство, за Франко и за пътувания до Мадрид и Барселона.

— Наистина трябва да отидеш там някой път — ми каза. — Ние ходихме само преди месец. Прекрасна страна, очарователен народ. Вярно, прекараха двайсетина трудни години, но сега отново стъпват на крака. Впрочем, там имахме мъничък инцидент, нали Рики? Един вид недоразумение.

Рики понечи да стане, вземайки чинията си в ръка, и ножът ѝ падна с дрънчене на масата.

— Защо не разкажеш, скъпа?

— Не знам дали...

— Хайде, разкажи ни какво се случи на границата — настоя Джон. Думите му прозвучаха толкова тежко, че претегляйки ги, съпругата му седна обратно на стола и след дълга пауза, през която да овладее дишането си, припряно заговори:

— Връщяхме се с колата от Барселона, когато срещнахме един испанец, който искаше да влезе във Франция без документи, и Джон предложи да го прекараме през границата, под един килим на задната седалка. Каза, че нямало нищо страшно. Испанецът взе да се моли, а аз казах, боже мой, ами ако го открият, ако ни хванат граничарите? Ще ни задържат, а може и да ни тикнат в затвора, а нали ги знаете какви са испанските затвори — седиш с дни и седмици, или докато изгниеш. Затова казах не, няма начин, ъ испанецът продължи да моли и Джон заяви, че било въпрос на чест, че трябвало да го направим, да помогнем на клетия човек. Отвърнах, че много съжалявам, но няма да изложа на опасност децата си. Какво щеше да стане, ако ме бяха затворили, а те попаднеха в нечии ръце за часове или дни, кой щеше да им обясни тогава? А Джон все настояваше и стана голяма кавга.

— С две думи — прекъсна я Джон, — показа се като страхливка.

— Не е вярно — каза Рики, вдигайки очи от чинията.

— Показа се, и още как. Нямахте кураж за две пари и се наложи да оставим нещастника, защото на жена ми не ѝ стискаше да го превозим през граница.

— Ами я си представи, че беше някой престъпник, Джон? Политически беглец или нещо подобно? Тогава щяха да ни тикнат завинаги зад решетките...

— Не ти стискаше, това е. — Той запали пурета и се приведе напред, взирайки се към жена си в отсрещния край на масата, на много километри от него. — Направо ми е противна мисълта, че съм женен за подобно безгръбначно, мекотело. На теб нямаше ли да ти е противно да имаш такава жена, хлапе?

Аз се облегнах на стола с уста пълна с храна, която не можех нито да сдъвча, нито да преглътна.

Погледнах своя гениален работодател, после жена му, после пак него и отново нея.

Главата ѝ беше приведена.

— Страхливка — каза той за сетен път и изпусна дим през ноздрите си.

Обърнах очи към мъртвата птица в чинията си и си спомних една сцена, случила се сякаш много отдавна.

През август, замаян от жегата, влязох в една книжарница в Бевърли Хилс, търсейки „Моби Дик“ в джобен формат. Книгата, която имах вкъщи, бе твърде обемиста за пътуване. Трябваше ми нещо компактно. Споделих със собственика вълнението си от това, че ще пиша сценарий по нея и ще пътувам до Европа.

Още докато говорех възбудено, една жена от далечния ъгъл на магазина се обърна и много ясно изрече:

— Не тръгвайте на това пътешествие.

Това бе Илайджа пред трапа на „Пекод“, предупреждаващ Куикуег и Ишмаел да не следват капитан Ахав около света, защото това е ужасна мисия, загубена кауза, от която може никой да не се върне жив.

— Не тръгвайте — повтори отново непознатата.

— Коя сте вие? — попитах, отърсвайки се от изумлението.

— Бивша приятелка на режисьора и съпруга на един от сценаристите му. Познавам ги добре, а страшно ми се иска да не беше

така. И двамата са чудовища, но особено този ваш режисьор. Ще ви сдъвче преди да се усетите и ще изплюе само кокалите.

— Ами тогава...

Тя се вторачи в мен.

— Каквото и да правите, не заминавайте.

Клепачите на Рики бяха стиснати, но изпод ресниците ѝ бликаха сълзи, стичаха се към върха на носа ѝ и капеха в чинията.

Боже мой, помислих си, и това е първият ми ден в Ирландия, първият ден работа за моя идол.

6.

На следващия ден след обяд обиколихме „Кортаун Хаус“, старото имение, в което бе отседнал режисьорът ми.

Имаше голяма ливада, зад нея гора, после пак ливада и пак гора.

По средата на ливадата срещнахме доста голям черен бик.

— Охо! — възкликна Джон и смъкна сакото си.

После се приближи към бика, размахвайки дрехата с викове:

— Ха, торо! Ха, ха!

Само след минута, помислих си, един от нас щеше да е мъртъв. Дали щях да съм аз?

— Джон! — викнах тихо, ако такова нещо изобщо бе възможно.

— Моля те, сложи си сакото!

— Ей, торо! Оле! — продължаваше да дере гърло той.

Бикът стоеше неподвижно, вторачен в нас.

Джон сви рамене и надяна обратно сакото си.

Аз изтичах напред, за да хвърля Федала зад борда, да събера екипажа, да накарам Илайджа да предупреди Ишмаел да не тръгва, а след това да вдигна платната на „Пекод“ и да потегля около света.

И така потръгна, ден след ден, седмица след седмица. Убивах Кита всяка нощ само за да го видя възкръснал на сутринта, губех се из Дъблин, а времето нанасяше своите удари, надигайки се от мрачното си леговище сред Атлантика, с пелени от дъжд, пориви от студ и още пелени от дъжд.

Лягах в леглото и се събуждах посред нощ, мислейки, че съм чул нечий плач, може би моя собствен, но докосвах лицето си и то бе сухо.

Сетне поглеждах през прозореца и си казвах: ами да, това е просто дъждът, дъждът, вечният дъжд. Обръщах се още по-тъжен върху възглавницата и се мъчех да хвана дирите на изплъзващия се сън.

После, в късните следобеди, бродех сред сивите камъни на Килкок, покрити с бради от мъх. Това бе каменен град и дъждът валеше със седмици, докато аз работех върху сценария, който

трябваше да се заснеме под горещото слънце на Канарските острови по някое време следващата година. Страниците бяха пълни с палещи слънца и жарки дни, докато аз чуках по клавиатурата в Дъблин или Килкок, а студеният вятър блъскаше по прозорците.

На трийсет и първата вечер на вратата на хотелската ми стая се почука. Отворих и видях Майк, пристъпващ от крак на крак.

— Ето къде си бил! — възкликна той. — Мислих над това, което каза. Ако искаш да откриеш Ирландия, аз ще ти помогна. Вече съм с кола! Тъй че какво ще кажеш още сега да забравим за проклетия дъжд и да се впуснем, за да ти покажа истинските ни простори?

— С най-голямо удоволствие! — отвърнах.

И ние отпрашихме по пътя към Килкок в тъмнината, която ни люлееше като лодка в черен потоп, докато накрая, с лица, оросени като от пот с капки дъжд, не се озовахме пред двойната врата на кръчмата. Вътре беше топло като в кошара, понеже цялата компания се бе събрала като купчина спарено сено пред тезгяха, иззад който Хийбър Фин пръскаше закачки и наливаше напитки.

— Хийбър! — извика Майк. — Дойдохме за онази твоя дива забава!

— Щом е така, ще я имате!

При което той захвърли престилката, напъха месестите си плещи в сако от туид, наметна шлифера, нахлупи мъхест каскет и ни забута към изхода.

— Гледайте тук всичко да е наред — заръча на хората си, — а аз ще заведа тези господа да изживеят най-незабравимото си вечерно приключение! И представа си нямат какво ги очаква!

После отвори вратата и вятърът лисна в лицето му половин тон ледена вода. Това обаче само пришпори красноречието му и той изкомандва:

— Хайде, движение! Не се помайвайте!

— Дали наистина си струва? — попитах аз.

— Какво искаш да кажеш? — викна Майк. — Или предпочиташ да си киснеш в онази стая и да преписваш умрелия Кит?

— Е, добре... — отвърнах и също нахлупих каскета.

После, подобно на Ахав, се сетих за своето легло — влажен ковчег с бледите студени чаршафи и с прозореца, от който като будна съвест по цяла нощ капеше вода. Простенах. Отворих вратата на

колата на Майк, прекрчих локвата и влязох вътре. След секунда вече се носехме из града като топка, запратена по алея за боулинг.

Фин седеше зад кормилото и бърбеше енергично — наполовина духовито, наполовина като изтрезняващия крал Лир.

— Дива забава, а? Сега ще видите за какво става дума. Човек може така да си мине през Ирландия, без дори да подозира какво се случва под повърхността.

— Знаех си, че трябва да имате някакво развлечение — извиках аз.

Скоростомерът клонеше към сто километра в час. От двете ни страни се носеха каменни стени. Цялото тъмно небе се изсипваше под формата на дъжд върху цялата тъмна земя.

— Развлечение, и то какво! — рече Фин. — Само да знаеше църквата! А може би тя си казва: „Бедните нещастници!“ и не ни закача.

— Къде отиваме?

— Там — изкрещя той.

Километрите вече бяха 110. Стомахът ми бе станал на камък като онези, мяркащи се смътно от двете ни страни. Изкачихме се по хълм, слязохме в долина.

— Не може ли да караме малко по-бързо? — подметнах, надявайки се на обратното.

— Готово! — отвърна Фин и вдигна на 120.

— Така е чудесно — изрекох едва, чудейки се какво предстои. Какво ли ставаше зад тези сиви, плачеци каменни стени на Ирландия? Имаше ли някъде в тази прогизнала страна реноарски жени със знойна плът и страни като праскови, към които човек да протегне длани, за да се сгрее? Имаше ли под наситената ѝ от дъждове, твърда като кремък почва, някъде дълбоко в сърцевината, тлеещо зрънце огън, което, ако се раздуха, да възпламени вулканите и да превърне водата в пара? Имаше ли някъде багдадски харем, шумолящ от сърма и коприна и проблясващ с безупречната кожа на разголени тела?

Подминахме църква. Не. После манастир. И тук не. Подминахме село, сгушено под вехти сламени покриви. Не. И все пак...

Погледнах Хийбър Фин. Спокойно можехме да угасим фаровете и да караме само на неотклонните, пронизващи лъчи от прикования му в пътя поглед, разкъсващ мрака, разпръсващ встрани дъжда.

Жено моя, помислих си, деца мои, простете ми за онова, което върша тази нощ, колкото и ужасно да е то, защото това е Ирландия под дъжда, в безбожен час, някъде към Голуей, където грешниците отиват, за да умрат.

Спирачките изскърцаха. Плъзгахме се поне трийсет метра, а носът ми се заби в предното стъкло. Хийбър Фин изскочи от колата.

— Пристигнахме! — гласът му прозвуча като на удавник в дъжда.

Видях пролука в оградата, широко отворена малка порта.

Майк и аз го последвахме подтичвайки. Наоколо в тъмното имаше и друга коли, както и много велосипеди. Но нито искрица светлина. Явно наистина е нещо много диво, за да е забулено в такава тайна, мина ми през ума. Нахлупих по-здраво шапката под стичащия се във врата ми дъжд.

Минахме, препъвайки се, през отвора в стената.

Хийбър ни улови за лактите.

— Ето — рече дрезгаво. — Глътнете, да ви се раздвижи малко кръвта!

В пръстите ми се опря плоско метално шишенце. Лиснах от съдържанието му в котела си, за да пратя малко пара нагоре по тръбите.

— Чудесен дъжд — рекох.

— Тоя човек е луд. — Фин отпи подир Майк, сянка сред сенките.

Примигнах и се огледах наоколо. Сякаш се намирах в среднощно море, по чиито шумящи вълни хората преминаваха по двойки и тройки като малки лодки, свели глави, мърморещи нещо.

Мили боже, какво ли означава всичко това, запитах се, вече разяждан от любопитство.

— Ето! — прошепна Фин. — Всеки момент ще започне!

Какво ли очаквах? Може би сцена като от онези стари филми, в които палубата на невинния платноход отведнъж се преобразява, разкривайки страховити оръдия, които откриват огън по врага? Или хамбар, чиито стени падат като картонени и отвътре се показва Голямата Берта, за да изстреля снаряд на петстотин километра чак до Париж? Дали и тук каменната зидария нямаше да се разпадне, да светнат розови прожектори и някой грамаден топ да изстреля десетина

дузини жени — не дребнички ирландки, а изкусителни французойки — в разтворените обятия на благодарната публика?

Лампите светнаха.

Аз примигнах.

Пред мен, под ръмящия дъжд, се готвеше кошунствено забавление.

Светлините потрепнаха. Тълпата се оживи.

В далечния край на каменистия двор се отвори малка кутия и отвътре изскочи механичен заек.

Дървените прегради се вдигнаха и от тях с лай се понесоха в широка дъга осем кучета. Скупчените мъже не издаваха никакъв звук или възглас. Само главите им се местеха бавно, наблюдавайки. Дъждът валеше върху полуосветената сцена. Падаше върху мъхнатите каскети и вълнените сака. Стичаше се от дебелите вежди и острите носове. Барабанеше по прегърбените плещи. Заекът се шумугна в електрическата си хралупа. Кучетата се сблъскаха с вой и квичене. Светлините угаснаха.

Аз се обърнах в тъмното, гледайки потресено Хийбър Фин.

— Така! — извика той. — Начало на залаганията!

Върнахме се в Килкок, карайки все така бясно, към десет вечерта.

Дъждът продължаваше да вали, подобно на океан, блъскащ шосето с титанични юмруци. Минахме през локвите сред порой от пръски и спряхме пред кръчмата.

— Е, биваше си го! — отбеляза Фин, гледайки не нас, а сновящите чистачки върху предното стъкло.

Двамата с Майк бяхме заложили на пет гонки и загубили общо към две или три лири.

— На мен ми провървя — продължи той. — Заложих малко и от ваше име и заклевам се, на последната гонка всички спечелихме. Чакайте да ви дам парите!

— Няма нужда, Хийбър — възразих, едва помръдвайки скованите си устни.

Но той натисна два шилинга в дланта ми и аз не се възпротивих.

— Така е по-добре. А сега ви каня на по едно питие за из път!

Майк ме откара обратно до Дъблин.

Докато изцеждаше каскета си във фойето на хотела, ме погледна и каза:

— Е, как ти се стори?

— Дива нощ — отвърнах.

Не ми се качваше в стаята, затова останах още час във влажната читалня на хотела, възползвайки се от включената в престоя ми привилегия — бутилка и чаша, донесени от сънения портиер. Седях сам, слушах дъжда, трополящ по студения покрив на хотела, и мислех за леглото-ковчег на Ахав, очакващо ме горе, под съпровода на капките. Мислех и за единственото топло нещо в целия хотел, в града, в цялата ирландска земя през тази нощ — за ръкописа в пишещата ми машина, с неговото слънце от Южния Пасифик и с горещите ветрове, които наистина тласкаха Пекод напред към гибелта му, но пътят минаваха през нажежени пясъци и жени с очи като горещи въглени.

Мислех и за тъмнината извън града, за електрическите светлини и бягащия механичен заек, за джафкащите кучета. Заекът изчезна, светлините угаснаха, остана само дъждът, шибач влажните рамене и прогизналите кепета, мокрещ премръзналите носове и процеждащ се през миришещия на прана вълна туид.

Когато станах да се прибирам, надникнах през обляния с вода прозорец на фойето. На улицата, точно под лампата, минаваше човек на колело. Беше страшно пиян и описваше осморки по паважа, като в същото време повръщаше. Но не си правеше труда да спре на едно място, а продължаваше да върти педалите тъпо, замаяно, докато бълваше. Наблюдавах го, докато се скри в мрака и дъжда. После намерих опипом пътя към стаята си, за да легна и умра.

7.

На Графтън Стрийт, между кръчмата „Четири провинции“ и киното, се намираше магазин за ловно облекло и принадлежности, подобър от който, поне по думите на Джон, не можеше да се намери в цял Дъблин, ако не и в цяла Ирландия, че дори и на половината Бонд Стрийт в Лондон.

Наричаше се „Тайсънс“ и да произнесеш името му, означаваше да си представиш витрините със спортни сака и щамповани шалчета, с бледожълтите копринени ризи, кадифени ловни кепета, бричове и лъскави ботуши. Ако постоеше достатъчно дълго, човек можеше да чуе как конете дъвчат юзди и пръхтят, да ги види как потръпват, за да прогонят нахалните мухи, да долови възбудения лай на гончетата, тичащи весело в кръг (кучетата винаги са весели, отгук и усмивките им, освен ако не са нещастни, защото стопанинът им ги е погледнал накриво). Но думата ми беше, че ако постоите достатъчно дълго в очакване някой да ви подаде юздите, то стопанинът, виждайки ви да висите отвън като хипнотизиран, можеше да излезе и любезно да ви покани вътре, сред миризмата на кожа, на вълна и вакса за обувки, където да ви надене ново непромокаемо палто, да килне на главата ви шапка от туид за хиляда дъждовни дни в месеца и да огледа изящния ви крак, чудейки се как, по дяволите, да го напъха в някой ботуш, докато край вас други англо-ирландски джентълмени биват омайвани по сходен начин с изкусителен шепот. И ето че, докато се усетите, са минали трийсет секунди и навън вече е заваляло, затова вие пооставате и си купувате повече неща, отколкото са ви необходими.

Но за какво говорех? А, да. Самият аз стоях пред витрината на „Тайсънс“ три вечери подред.

Гледайки восьчния манекен, висок, наперен и арогантен в цялото си килкокско ловно величие, се чудех колко ли време трябва да мине, преди и аз да се облека по подобен начин.

— Как изглеждам, Джон? — извиках три дни по-късно.

Завъртях се на парадната стълба на „Кортаун Хаус“, пръскайки аромат на вълна, лъснати ботуши и коприна.

Джон изгледа втрещено бричовете ми и шапката от туид и каза:

— Да ме вземат мътните дано!

8.

— Знаеш ли нещо за хипнозата, хлапе?

— Малко — отвърнах.

— Хипнотизирали ли са те някога?

— Веднъж.

Седяхме край огнището след полунощ, с бутилка скоч помежду ни, вече наполовина празна. Мразех скоч, но Джон го обожаваше, тъй че пиех и аз.

— Но не си попадал в ръцете на истински професионалист — рече лениво той, отпивайки от чашата си.

— Явно имаш предвид себе си.

— Именно — кимна събеседникът ми. — Аз съм най-добрият. Искаш ли да пробваш?

— Онзи път, за който ти казах, ми правиха пломба, а зъболекарят ми вместо упойка прилага...

— Пет пари не давам за твоите зъби, Хърбърт. — Името Хърбърт идваше от писателя Хърбърт Уелс, автор на „Невидимият“, „Машината на времето“ и „Война на световите“. — Тук не говорим за нещата, които се завират между тях, а за онези, които се случват в главата ти. Хайде, гълтай уискито и дай лапи насам.

Допих чашата си и му протегнах ръцете си.

Джон ги сграбчи.

— Добре, Хърбърт, сега искам да затвориш очи и да се отпуснеш. Пълно отпускане, полека, полека, така, плавно, бавно и полека, бавно и полека. — Той мърмореше приспивно, очите ми се притвориха и главата ми се олюля. Думите му продължаваха да се носят, а аз продължавах да слушам, клюмайки леко, вдишвайки изпаренията от отлежалия скоч, които той издишваше в лицето ми. Усетих как костите ми се разхлабват в плътта, а плътта се отпуска под кожата, чувството беше леко, приятно и сънно и накрая Джон каза:

— В транс ли си вече, хлапе?

— В дълбок транс, Джон — прошепнах аз.

— Браво на теб. Чудесно. А сега чуй ме, Хърбърт, докато си така отпуснат, има ли някое послание към теб самия, което да искаш да споделиш? Например да си дадеш инструкции за самоусъвършенстване, за по-добро поведение от утре? Излей си душата. Каж ми, а аз после ще ти го предам. Но полека, не бързай. Е?

Аз помислих. Главата ми се поклащаше. Клепачите ми тегнеха.

— Само едно нещо — рекох накрая.

— И какво е то, хлапе?

— Каж ми...

— Да?

— Инструктирай ме...

— За кое?

— Как да напиша най-великия, най-чудесния, най-невероятния сценарий на света.

— Това пък откъде го измъдри.

— Каж ми това, Джон, и аз ще бъда щастлив... — казах полузаспал, потънал някъде дълбоко, чакащ.

— Добре — каза той, като се наведе по-близо. Усещах дъха му като лосион по бузите и брадичката си.

— Ето какво трябва да направиш, хлапе.

— Слушам...

— Просто напиши най-великия, най-страхотен и невероятен проклет сценарий на света.

— Дадено, Джон — отвърнах.

9.

В живота на писателя не се случва често да получи истинско озарение. Но ето че, както си стои на камбанарията, молейки за изпепеляващ порив, небесата, набрали сила, изведнъж се разцепват и му го дават. Мълнията удря в един ослепителен, нажежен до бяло миг. И се получава невероятна история, създадена с великолепен размах, какъвто никога повече не ви е писано да изпитате.

Ето как се случи това при мен.

Дебнех я вече три часа, въоръжен с харпун и пишеща машина, когато телефонът в „Кортаун Хаус“ иззвъня. Джон, Рики и аз се бяхме събрали за обяд и за пореден опит да вкопчим бледата плът на великия Кит. Всички вдигнахме глави, доволни от прекъсването.

Джон грабна слушалката, заслуша се за миг и нададе изумен вопъл.

— Ти направо ме гръмна.

Всяка дума бе ясно и отчетливо изговорена — не, извикана в телефона.

— Ти направо ме гръмна, окончателно и безвъзвратно!

Изглеждаше, като че ли има намерение да го чуят чак до Ню Йорк и отвъд. Очите му бяха вперени над огрените от декемврийска светлина поляни така, сякаш се мъчеше също и да види през безкрайното разстояние човека, на когото викаше.

— Том, наистина ли си ти? — изкрещя отново.

Телефонът избръмча — да, беше наистина Том.

Джон затули слушалката с длан и викна по същия начин към Рики, седнала в далечния край на масата.

— Том Хърли е, обажда се от Холивуд!

— Рики го дари с една от своите неуловими, загадъчни усмивки и сведе отново поглед към бърканите си яйца.

— За бога, Том! — продължи той. — Как си, какво правиш?

Телефонът избръмча по-продължително.

— Аха — кимна енергично Джон, слушайки. — Аха, да, да! Добре, Том. Чудесно. Лиза, да, разбира се, че помня Лиза. Прекрасно момиче. Кога? О, браво, Том, много се радвам и за двамата ви!

Събеседникът му явно обясняваше нещо нашироко. Джон ме погледна и намигна.

— Тук в момента тъкмо тече сезонът, Том. Да, става страхотен лов на лисици. Няма по-добро място от Ирландия. Направо ще останеш във възторг!

При тези думи Рики наново вдигна очи. Джон избягна погледа ѝ, извъръщайки се към зелените била на хълмовете.

— Най-хубавата страна под слънцето, Том. Смятам да остана тук завинаги!

Рики започна да се храни припряно, съсредоточена в чинията си.

— Имат също и невероятни коне, а знам, че ти разбираш от коне повече от мен. Непременно трябва да дойдеш, да се насладиш на тези красавци!

Чух гласа отсреща да казва, че много би му се искало.

Джон се взря в зелените поля.

— Виж, Том, в четвъртък излизам с ловния клуб на Уотърфорд. Какво толкова има да му мислиш... Защо просто не се метнеш на самолета и не се присъединиш към нас?

Гласът в слушалката се изсмя.

Рики отпусна вилицата си.

— О, боже — измърмори. — Започва се!

Джон не ѝ обърна внимание и без да откъсва очи от гледката навън, каза:

— Шегата настрана, доведи и Лиза, ще отседнете при нас!

Гласът се изсмя отново, този път не толкова силно.

— Слушай, Том — настояваше Джон. — Искам да купя още един-два коня за състезания, а може би и за разплод и ще ми е нужен твоят съвет. А всъщност...

Погледът му се спря върху едно гонче, което ситнеше по ливадата пред къщата. Лицето му внезапно се озари, сякаш кучето му бе послужило за вдъхновение.

— Том, хрумна ми най-щурата идея, която може да си представиш! Слушай, ти искаш да доведеш и Лиза, нали? Добре тогава, грабвай я още утре под мишница и вземайте самолета до

Шанън — да, Шанън. Аз ще дойда дотам с колата и ще ви откарам до Килкок. Но чуй ме внимателно, след като постоите тук около седмица, ще ви организираме ловджийска сватба!

Чух как гласът от другата страна на жицата извика:

— Какво?

— Нима не си чувал за ловджийска сватба, Том? — извика възбудено Джон. Вече се бе изправил, поставил един крак върху стола, приведен към прозореца, за да не изгуби от поглед отдалечаващото се гонче. — Та това е най-добрата възможна женитба за мъж като теб и жена като Лиза. Тя язди, и то добре, доколкото си спомням? Значи именно това трябва да направим, по дяволите. Тъй и тъй ще се събирате, какво по-хубаво от двама езичници, вричащи се във вярност в католическа Ирландия! Ще го направим тук, у нас... — Той хвърли бърз поглед към Рики. — Да, у нас. Ще поканим всеки свестен ловец на сто и петдесет километра околоръст, ще съберем всички коне, ловни кучета — най-прекрасните животни, които някога си виждал. Представи си само, мъжете с алени сака — ама че цвят, а Том?, — а жените с прилепнали черни жакети, а след церемонията ти, Лиза и аз ще отидем, за да убиеш най-прекрасната лисица в живота си! Е, какво ще кажеш? Лиза там ли е? Дай да я чуя! — Кратка пауза. — А, Лиза! Как си, звучиш великолепно. Лиза, поговори с това копеле! Не ща никакви възражения! Ще ви чакам тук вдругиден, за Уотърфордския лов! Кажи на Том, че няма да поема разходите, ако звънне да ме разубеждава. Бог да те благослови, Лиза. До скоро.

Джон затвори и ме изгледа с маймунска усмивка на огромно удовлетворение.

— Ами сега? Видя ли какви ги надробих? Ще ми помогнеш ли, хлапе?

— А какво ще стане с Моби Дик, Джон?

— По дяволите Кита, той ще се оправи и без нас. Още отсега виждам как на енорийския свещеник ще му изхвъркнат очите, като разбере, и чувам виковете и наздравниците по кръчмите!

— А аз пък се виждам с прерязани вени във ваната. — Рики стана и се насочи към вратата. При подобни неудържими изблици на мъжа й — а те се случваха около два пъти седмично — не й оставаше друго, освен да излезе да пояди, или да кисне, потопена до носа, във ваната. — Сбогом, отвратителен съпруг. Сбогом, жесток свят.

Вратата се затръшна.

Без да изчака да чуе бясното шуртене на водата от гигантската баня отгоре, Джон ме сграбчи за коляното.

— Да знаеш само как ще си прекараме! — извика. — Виждал ли си някога ловджийска сватба?

— Боя се, че не.

— Помни ми думата, нещо невероятно е! Не може да се опише!

Аз погледнах към вратата, през която бе излязла Рики.

— И Том и Лиза ще дойдат просто ей така?

— Те са големи образи, не ги мисли.

— Трябва ли да разбирам това като категорично уверение, че ще ги видим тук преди края на седмицата?

— Даже ще прескочим с колата до Шанън, за да ги докараме!

— Мислех, че искаш от мен да редактирам сцената със златния дублон, закован за мачтата, Джон.

— О, я стига, всички имаме нужда от някой и друг ден почивка... Рики!

Рики се появи обратно на прага, с лице с цвета на сняг и люляков цвят. Явно бе очаквала, че ще я повикат.

— Слушай сега, Рики — рече той с лъчезарна усмивка. — Ето какъв е планът!

Том и Лиза излязоха от самолета скарани. Те се караха още отвътре, караха се, показвайки се от вратата, караха се на най-горното стъпало. Не спираха да си крещят и докато слизаха надолу.

Джон и аз гледахме със зяпнали усти. Радвах се, че Рики отиде да пазарува чак до вечерта и не беше с нас.

— Том! — извика Джон. — Лиза!

Някъде по средата на стълбичката Лиза се извърна и яростно закрочи нагоре. Връщаше се в Щатите и толкова! Пилотът се появи, обяснявайки й, че няма голяма вероятност това да се случи, тъй като самолетът не може да излети веднага. Защо не, тропна с крак тя. Том, който междувременно бе застанал до нея, също започна да му крещи, че не вижда защо машината да не се върне обратно и да не откара тази луда жена у дома й. Той щял да плати двойно, тройно, ако трябва, а ако някъде над океана се случела авария — толкоз по-добре.

Джон ги слуша известно време, после седна на най-долното стъпало и взе да се смее с пълно гърло, отметнал глава назад.

Като го чу, Том се надвеси над перилата и възкликна:

— Мили боже, ти си бил тук!

Джон се качи при тях, прегърна Лиза и я разцелува, което свърши работа. Най-сетне ги прекарахме през митницата, качихме ги в „Ягуара“ и подкарахме през необятната зелена билиардна маса на Ирландия.

— Прекрасно! Прекрасно! — подвикваше Лиза, докато хълмовете се носеха край нас.

— Какво време само! — обади се Том.

— Не се подвеждай — предупреди го Джон. — Изглежда прекрасно, но вали шест дни в седмицата. Скоро и ти ще посегнеш към уискито като мен!

— Нима е възможно? — засмя се Том и аз също се засмях, поглеждайки към него. Видях същото, което бях виждал години наред в Холивуд — мъж, слаб и жилав като камшик, получил тази форма в резултат на неуморната езда, ежедневния тенис, плуването, карането на яhti и катеренето на планини. Той беше на петдесет и три, с гъст перчем от стоманеносива коса. По загорялото му лице нямаше и следа от бръчки, челюстта му бе красиво заострена, зъбите здрави и бели, а ястребовият нос гордо пореше вятъра във всички посоки на света. Очите му бяха сини, бистри като вода и изпълнени с плам. Огънят в него бе младежки и неугасим — той никога не би му позволил да изтлее, а и нямаше друг мъж с достатъчно силно его, за да го потисне. Нито пък жена, чиято плът да го усмири и обуздае. Не бе имало преди, а сега, на тази възраст, вече нямаше и да има. Том сам си беше конник и седло и яздеше себе си с мъжествена красота. От начина, по който Лиза държеше ръката му, разбихах, че тя сърдито и в същото време щастливо го приема такъв, какъвто е — целеустремен човек, пребродил света, правил каквото си ще и когато си ще, без никого да пита и без да се извинява. Ако някоя жена се опиташе да го вкара в релси, той просто щеше да се изсмее и да кривне встрани. Сега, днес, бе решил да дойде в Ирландия. Утре можеше да бъде с Ага Хан в Париж, а вдругиден — в Рим, но Лиза вече щеше да е с него и това щеше да продължава по същия начин докато някой ден, след много години, той не паднеше от някоя планина, кон или друга жена и не умреше, оголил зъби, в подножието на тази планина, кон или жена. Том бе всичко онова, което мъжете, ако бяха честни със себе си, искаха

да бъдат, всичко, към което Джон се стремеше, но не успяваше съвсем да постигне, както и налудничав, безразсъден идеал, на който човек като мен, изтъкан от колебания, предчувствия, опасения, депресии и липса на воля, можеше само да се възхищава от разстояние.

— Господин Хърли — не се сдържах да го попитам, — защо дойдохте в Ирландия?

— Името ми е Том. И... защото Джон ми нареди да дойда! Когато Джон нарежда, аз изпълнявам — засмя се той.

— Много ясно! — потвърди Джон.

— Том, не забравяй, че ти пръв му се обади — сръчка го Лиза.

— Вярно, така беше — отвърна невъзмутимо Том. — Реших, че е минало доста време, откак не сме се виждали. Щом се изтърколят няколко години, вдигам телефона и се обаждам на кучия син, а той ми казва: Том, ела! Отпускаме му края за седмица и после аз пак си тръгвам по пътя за година-две. Така сме ние двамата изкарваме си страхотно заедно, но не роним сълзи, когато сме разделени! Колкото до тая ловджийска сватба...

— Не гледай мен — рекох. — Аз съм напълно невеж по въпроса.

— Лиза май не се въодушеви твърде от идеята — призна Том.

— Да не съм чул подобно нещо! — викна Джон и се извъртя, за да я изпепели с поглед.

— Глупости — побърза да се намеси Лиза. — Дори съм си донесла ловния тоалет от Западна Вирджиния. В куфара е. Напълно съм щастлива! Ловджийска сватба — какво по-хубаво?

— Именно — каза Джон. — Впрочем има и ловджийско погребение.

— Виж, на Джон това би му допаднало! — обърна се Том към мен, сякаш приятелят му изобщо не седеше зад волана, управлявайки през безкрайната зеленина. — Щеше да дойде на опелото, да се напие и да бърше сълзи, докато разказва какви чудни хора сме били. Забелязвал ли си някога, че нещата се случват само за негово удобство? Хората се раждат заради него, живеят заради него и умират, за да може той да сложи монети върху клепачите им и да ридае над тях. Съществува ли изобщо нещо, което да не е удобно или забавно за Джон? Същност сецам се за едно — добави той след кратка пауза.

Джон се направи, че не чува.

— Какво е то? — попитах.

— Да остава сам. — Том внезапно стана сериозен. — Това хич не му понася. Запомни, че при никакви обстоятелства, каквото и да се случва, не бива да бъде оставян сам. Знаеш ли какво ми каза веднъж? — Ясните му сини очи срещнаха моите. — Каза ми, Том, най-самотното време на деня е от приключването на работа до началото на вечерята. Този единствен час е толкова безутешен, колкото най-мрачната доба на най-дългата нощ. Тогава човек има нужда от приятели.

— Казал съм ти подобно нещо? — направи се на изумен Джон.

Том кимна.

— Миналата година получих от теб писмо. Вероятно го беше писал към пет следобед. Звучеше самотен. Затова ти се обаждам от време на време, затова съм тук и сега. Ревнуваш ли, Лиза?

— Мисля, че да — отвърна Лиза. Том я изгледа продължително. — Не, всъщност изобщо не ревнувам.

— Добро момиче — потупа я по крака той. После се обърна към Джон. — Защо не настъпиш малко тая таратайка?

— Дадено.

Останалата част от пътя до Килкок изминахме със сто и трийсет километра в час. Лиза мигаше начесто. Том не мигаше изобщо, наблюдавайки как Ирландия се надига насреща му в лавини от зеленина.

Аз през повечето време си държах очите затворени.

Около ловджийската сватба възникнаха известни проблеми. Преди всичко неочаквано открийме, че в Ирландия такива не са провеждани вече от години. Колко точно години, така и не успяхме да установим.

Вторият и по-сериозен проблем бе Църквата.

Никой уважаващ себе си свещеник нямаше намерение да свързва в съюз похотта на две холивудски звезди. Лиза Хелм всъщност беше от Бостън и имаше всички качества на изискана дама, но затова пък Том Хърли бе същинско изчадие адово, което играеше тенис с Дарил Занук и консултиреше Ага Хан по въпросите на осеменяването на чистокръвни коне.

С една дума, за Църквата въпросът беше изключен. На всичкото отгоре, нито Том, въпреки ирландското си потекло, нито Лиза бяха католици — нещо, за което Джон не си бе направил труда да попита.

Какво да се прави? Край Килкок нямаше храмове на други изповедания, нито дори малък протестантски параклис, където човек да подремне през някой дълъг неделен следобед.

В крайна сметка на мен се падна честта да проверя в местната унитаристка църква в Дъблин. Кое може да е по-лошо от протестант? Само един унитарист! Там всъщност нямаше нито църква, нито вяра, но затова пък настоятелят, преподобният господин Хикс, се съгласи, след доста викане по телефона, да се нагърби със задачата, като предпочете земните блага, обещани от Джон Хюстън, пред небесните, обещани от Господ, чието име впрочем бе рядко споменавано, за да се спести неудобството.

— Живее ли двойката в грях? — попита неочаквано отец Хикс.

Аз се стъписах. Никога преди не ми се бе налагало да водя подобен разговор.

— Ами... — казах.

— Е, живее ли?

Затворих очи, опитвайки се да си представя новобрачните, огласящи дъблинските улици денем и нощем.

Те вече се бяха сдърпали за един комплект венчални пръстени, после за друг, за сватбения букет, за датата и деня на церемонията, за размера на тортата, за това дали да бъде с коняк, или не, за конете и хрътките, бяха успели да се скарат дори с водача на лова и неговия помощник, както и с иконома и камериерката на Кортаун. Вдигнаха кавга със собственика на местния бар заради качеството на алкохола и още една с търговеца на вино, задето не им даде отстъпка за три каси от не най-първокачественото шампанско. Като добавим към това текущите им скандали по кръчми и ресторанти, ако човек искаше да си отбележи караниците им върху календара, най-добрият начин да го стори бе, като стреля по него с пушка и ловни сачми.

Джон бе просто във възторг.

— Не ти трябва боксов мач! — казваше, ухилен до уши. — Лично аз обаче залагам на дамата. Том може да има известно преимущество през деня, но тя го бие нощем. Плюс това, всеки си има своите малки слабости. Том например пие твърде много малцова бира.

— Наистина?

— Да, но какво да го правиш. Нали ми е приятел. Накрая ще мирясат и ще се погаждат като две гълъбчета, само чакай да видиш.

— Отец Хикс — казах аз по телефона, — Том и Лиза много се карат.

— Значи много са грешили! — рече скръбно преподобният. — Най-добре ги пратете при мен.

Том и Лиза се караха дали да ходят при господин Хикс.

Караха се, докато влизаха при него.

Караха се пред него.

Караха се и докато си тръгваха.

Ако един глас може да бъде преbledнял, то такъв бе неговият, докато ги описваше.

— Това не е бракосъчетание — рече протестиращо. — Това е мач реванш!

— Напълно споделям мнението ви, отче — съгласих се, — но не бихте ли могли просто да им разясните правилата и да пратите всеки в неговия ъгъл?

— Само ако обещаят, че ще стоят там четири дни от всеки пет. Чудя се дали в библията имаше книга „Лекомислия“, глава четвърта, стих втори?

— Ако няма, ще се появи.

— И аз ще я напиша?

— Вярвам в това, ваше преосвещенство!

— Преподобие! — излая той.

— Преподобие — казах аз.

— Не знам как изобщо се забъркахме в тая каша! — рече едно Рики в слушалката.

Гласът на Джон долетя обратно от Париж, където бе отишъл да интервюира актьори за филма ни. Можех да го чуя ясно и високо, докато помагах да мъкнем цветята, да поставяме масата за сватбената торта и да броим бутилките евтино шампанско в касите, наредени покрай стената.

— Каша ли? — викаше Джон. — Каква каша, за бога, та това ще е най-великото събитие в ирландската история. Другите въстания

пасти да ядат! Цветята пристигнаха ли вече?

— Да, проклетите цветя са тук!

— Тортата поръчана ли е?

— Знаеш, че е поръчана!

— А шампанското?

— Да, ако изобщо може да се нарече така.

— Виж, обадете се в кръчмата на Хийбър. Кажете му да донесе от най-доброто. Аз ще го платя. Време е вече и Том да пообере паяжините от портфейла си, но какво пък толкова! Обадете се на Хийбър.

— Извънземният от Марс вече го направи.

— Той там ли е? Дай ми го!

Рики метна телефона към мен. Аз се постреснах, но го улових.

— Джон, току-що свърших сцената с огньовете на свети Елмо и...

— Зарежи това, хлапе. Аз си паднах...

— По коя? — попитах автоматично.

— Не, не по жена, за бога. По-лошо. Паднах си на кръста от кон.

— От кон?

— Шшт! Да не чуе Рики, че ще отмени лова! Добре съм, само някакви разтегнати връзки. Бил съм пет минути в безсъзнание и сега ходя като патрав. Малко се поизхвърлих. Но ще се прибера още тази вечер, с последния полет от Лондон. Просто си яздох оня ден по изгрев на хиподрума Лоншам...

— Мислех, че си там, за да подбиращ актьори.

— Разбира се! Но някакъв идиот взе, че наду клаксона и конят ми се подплаши. Метна ме на километър във въздуха. Но вече съм във форма. Само с лека склонност от време на време да падам без предупреждение и да се гърча на пода в агония. Да не се уплашиш, ако се случи.

— Уплашен съм и още как, Джон. Ако ти умреш, и аз умирам!

— Каква ведра мисъл. Знаех, че си непоправим оптимист. Хайде, само ми кажи, че няма да се тръшна и заизвивам като настъпен червей наред венчавката.

— Като нищо ще го направиш, само и само да привлечеш внимание.

— Имаш право! Добре, като се мръкне, хвани едно такси и ела да ме посрещнеш на летището. Ще ми разкажеш сцената с огньовете на свети Елмо по пътя. Нещо против да остана в стаята ти в „Роял Хайбърниан“ за през нощта? До утре сигурно ще мога да се движа без патерици.

— За бога, Джон, с патерици ли си?

— Стига си викал! Рики край теб ли е?

— Не, отиде да отвори вратата. Чакай малко...

Рики се появи откъм антрето, гледайки листче хартия в ръката си. Лицето ѝ бе като прясно навалял сняг, а от очите ѝ се стичаха сълзи. Доближи се до мен и ми протегна листчето.

— Плаче ли някой, или така ми се струва? — попита гласът в слушалката.

— Не ти се струва, Джон.

Прочетох надрасканата набързо бележка.

— Алма Кимбал О'Рурк паднала днес под коня си. Загинала на място. Животното било застреляно.

— Майко мила — възкликна Джон в Париж, на осемстотин километра разстояние.

— Тя не беше ли жената на шефа на ловната дружинка? — попитах.

— Да, същата — промълви тихо той.

Довърших четенето на бележката:

— Погребението е вдругиден. Всички ловци ще присъстват.

— Сега я втасахме — тонът му стана още по-тих.

— Което означава...? — попитах аз.

— Че ловджийската сватба трябва да бъде отменена — обади се Рики.

— Не, не — каза бързо Джон, който я беше чул. — Само отложена.

Майк ме откара до Дъблин да открия Том, който бе отседнал в хотел „Ръсел“. С Лиза се бяха скарали и за това. Той искаше да остане в дома на Хюстънови заедно с нея. Но тя изтъкна, че както католиците, така и протестантите ги държат под око и затова ще е по-добре да са разделени до сватбата. Освен това за борсовите му операции също бе

по-удобно да се контролират от хотелската стая в Дъблин. Това реши нещата и той отстъпи.

Намерих го във фоайето на хотела да запечатва някакви писма.

Подадох му бележката, без да казвам нищо.

Настъпи дълга пауза, после видях как ципестите вътрешни клепачи на Том, клепачите на неговите орлови, гущерови или котешки очи, се спускат помежду ни. Не го направиха с грохот, като големите киевски порти, но действието бе също толкова окончателно и безвъзвратно. Звукът от затварянето им, докато той продължаваше да ме гледа втренчено, бе ужасяващ сред тишината. Аз останах отвън, в своя свят, ако такъв изобщо съществуваше, а Том се отдели в неговия.

— Тя е мъртва, разбираш ли? — казах, но без полза. Той бе изключил батериите, които поддържаха връзката му с чуваемия свят, с всяка честота, която носеше думи и фрази. — Мъртва е — повторих отново.

Том се обърна и закричи по стълбите към асансьора.

Обърнах се към Майк.

— А какво ще правим със свещеника, унитариста? Най-добре да идем да му кажем.

Чух вратата на асансьора да се отваря зад гърба ми. Том бе сложил ръка на дръжката, но все още не се качваше. Забързах към него.

— Да, Том?

— Просто ми мина през ума — каза той, — че някой трябва да отмени поръчката за сватбената торта.

— Твърде късно е, докараха я тъкмо като тръгвах от Кортаун.

— Е, какво да се прави.

Вратата на асансьора се затвори.

Том се възнесе.

Самолетът от Лондон пристигна със закъснение. Докато кацне, аз вече бях направил три посещения до тоалетната, което иде да покаже колко чаши бира бях обърнал, чакайки.

Джон ми помахаше с патериците си от стълбичката и едва не се изтърколи надолу в нетърпението си да стигне по-бързо до мен. Понечих да му помогна, но той замахна да ме цапардоса с тях,

придвижвайки се бързешком на гигантски скокове, като някой, роден и отгледан като състезател на патерици. При всеки шампионски скок надаваше вопъл, отчасти от болка, отчасти от въодушевление:

— Това е то, животът винаги те учи на нещо ново. Искам да кажа, ако малко се разсееш, господ те подритва отзад. Никога не съм падал така. Беше като в забавен каданс, все едно прехвърляш водопад или се спускаш по бързей насън — знаеш как е, всеки кадър спира за миг, тъй че можеш да го разгледаш. В един момент задникът ти е във въздуха, в следващия — гръбнакът, прешлен по прешлен, после плешките, вратът, темето, а долу под теб е конят; можеш да видиш и него, сякаш всичко е заснето на филм с трийсет кадъра в секунда, но с перфектна яснота и известно забавяне, така че ти и конят сякаш танцувате валс във въздуха. И цялата сцена трае към половин час, но разделен на секунди. Действието се ускорява едва когато удариш земята. Господи, тогава можеш да чуеш как цялата ти арматура пращи — костите и сухожилията, искам да кажа. Разхождал ли си се някога из зимна гора? Клоните на дърветата са толкова отрупани със сняг, че чак ще се прекършат! Самите стволове се напрягат и стенат. Помислих, че скелетът ми ще се натроши и ще се посипе на парчета вътре в кожата. Бам! Следващото, което осъзнах, бе, че ме карат към моргата. Не натам, викам им, обръщайте колата! Оказа се, че било линейка, а аз я взех за катафалка. Но хайде, размърдай се малко, аз тичам по-бързо от теб. Надявам се да не се плъсна ей сега в някоя конвулсия, че тогава ще се видиш в чудо. Мятам се като шаран на сухо, бръщолевя на различни езици, а пред очите ми играят звезди от болка. Страхотия! Къде е Том?

Той се оказа в барчето на хотел „Роял Хайбърниан“. Джон настоя да обикаля, подрипвайки с патериците си, докато не открием американеца от ирландско потекло.

— А, ето къде си бил! — каза, като го намерихме.

Том се обърна и ни изгледа с ясният си, син като мразовито зимно утро взор.

— Майчице — зяпна Джон. — Гледаш като обезумял. Случило ли се е нещо, Том?

— Тя е яздила в дамско седло — отвърна другият с равен глас. — Кой я е бил по главата да язди в дамско седло?

— Чакай, чакай, за кого говориш? — попита Джон с типичния си мазен и ласкав, но фалшив глас. — Коя е тази тя?

Към обяд на следващия ден Майк и аз откарахме Джон до Килкок. Той бе упражнявал някои ефектни скокове с патериците и сега преливаше в маймунска гордост от ловкостта си. Когато стигнахме Кортаун, изскокна пръв от колата и се завтече към парадното стълбище, по което тъкмо слизаше Рики.

— Божичко! — възкликна тя. — Къде беше? Внимавай! Какво ти се е случило?

Тъкмо в този момент той изпусна патериците и падна, гърчейки се, на алеята, при което Рики, естествено, начаса си глътна езика.

С дружни усилия го повлякохме и някак успяхме да го вкараме в къщата. Съпругата му отвори трепереща уста да попита нещо, но Джон я спря с властен жест на голямата си ръка и със затворени очи изхриптя:

— Само брeндитo ще премахне болката!

Тя се приведе над него с чаша брeнди, а той надзърна през рамото ѝ, към касите с шампанско в коридора.

— Тая помия още ли е тук? — попита. — Къде е „Дом Периньон“-ът?

— А къде е Том? — парира го Рики.

Сватбата се отложи с повече от седмица, в знак на уважение към починалата, която, както се оказа, не бе яздила в дамско седло, но бе имала нещастieto да се окаже твърде крехък предмет, затиснат от твърде голяма тежест.

В деня на погребението Том обяви сериозни намерения да се прибере у дома.

Възникна кавга.

След като Лиза с голям труд го убеди да остане, тя на свой ред също изпадна в депресия и заплаши с подобни действия, защото той отказа да поръчва нова торта, предпочитайки да ползва старата, събирала мухите през цялата седмица на траур.

Единствено намесата на Джон сложи край на кавгите.

А един дълъг, обилно наквасен с вино обяд в „Жаме“, най-добрия френски ресторант в Ирландия, успя да върне доброто настроение.

— Тихо! — каза Джон, докато се хранехме. — Слушайте! Вратата на кухнята ту се отваря, ту се затваря.

И наистина, вратата сегиз-тогиз скърцаше протяжно на пантите си, като иззад нея долиташе гласът на главния готвач, ругаещ в изстъпление своите помощници.

Отваряне:

Крясък!

Затваряне:

Тишина.

Отваряне:

Писък!

Затваряне:

Тишина.

— Чувате ли? — прошепна Джон.

Отваряне. Крясък!

— Това си ти, Том.

Затваряне, тишина. Отваряне, писък.

— А това си ти, Лиза.

Отваряне, затваряне. Отваряне, затваряне.

Крясък, писък. Крясък, писък.

— Том, Лиза, Том, Лиза!

— Божичко! — възкликна Лиза.

— Ама че работа! — каза Том.

Крясък, тишина, писък.

— Така ли звучим — попитаха и двамата в един глас.

— Приблизително — отвърна Джон, без да вади пуретата от ъгълчето на устата си. Плюс-минус няколко децибела. Шампанско? — Той напълни чашите ни и поръча още.

Том и Лиза се смяха толкова много, че трябваше да се уловят един за друг, опрели глави на раменете си, давени се и останали без дъх.

Вече късно вечерта Джон повика готвача да се покаже на вратата на кухнята.

Цялата компания го посрещна с бурни аплодисменти. Удивен, той сви рамене, кимна и се прибра обратно.

Докато Джон плащаше сметката, Том много бавно произнесе:

— Е, добре. Не е яздила в дамско седло.

— Надявах се да го кажеш, Том — отвърна другият, като изпусна дълга струя дим, оставяйки бакшиша. — Надявах се да го кажеш.

Вечерта преди голямата ловджийска сватба Майк и аз взехме господин Хикс, унитаристкия свещеник, и го откарахме в Килкок.

По пътя до колата той намери да каже нещо хубаво за Дъблин. На излизане от Дъблин взе да хвали околностите и река Лифи, а щом поехме през зелените поля, красноречието му наистина се разпали. Изглеждаше, че за него не съществува никакъв кусур или забележка по отношение нито на това графство, нито на следващото. Или дори да ги имаше, той предпочиташе да не ги забелязва и вместо тях да набляга на прелестите. Ако имаше достатъчно време, сигурно щеше да ги изброи до една. Но ловджийската сватба вече приближаваше, заливайки всичко като морска пяна по утринен бряг, и той трябваше да прехвърли цялото внимание на присвитата уста, острия червен нос и съзливите си очички върху нея. Щом под колелата ни зашумоля чакълът на алеята пред къщата, се озърна и рече:

— Слава богу, че няма луна. Колкото по-малко хора ме видят да пристигам, толкова по-добре!

— Утре целият ще ви гледа от прозорците си — отбелязах сухо, — как провеждате езическата церемония и редите богохулни речи.

Преподобният се смръзна като статуя, изсечена от лунен камък.

— Най-добре ми намерете една бутилка — изхриптя — и ме слагайте в леглото.

Събудих се малко преди изгрев-слънце в своята слугинска мансардна стая и полежах известно време, предвкусвайки многообещаващия ден.

Стори ми се, че чувам долу говор на местен диалект — вероятно окъснели посетители от кръчмата на Фин или подранили сеирджии за протестантското посмешище.

А също ловджийски рог, упражняващ се някъде на зеления край на света.

И долитащ в отговор лай на лисица.

Някъде на границата на имението се мярна дребна сянка — без съмнение преследваният звяр, дошъл, за да бъде пръв на сцената.

После, изтегнат в леглото със затворени очи, си представих как сред суматоха и гълчава пристигат гончетата, а след тях и конете, потръпвайки с кожа над плътта си, отчаяно нуждаещи от съвет на психолог, когото не могат да намерят. Това, разбира се, бе глупаво. Конете и кучетата не пристигат сами. Едните ги водят кучкарите, а другите пристигат яздени и укротявани от различни собственици със синя кръв. И все пак, в просъница в ушите ми се носеха викове и стръвен лай, пръхтене и дрънкане на конски сбруи.

Понеже не желяех да ставам режисьор-поотановчик на всичко това, се обърнах настрани и потънах в хленчеща, неспокойна дрямка, мъчейки се да потъна дълбоко в нея и да остана напълно глух.

Само за да чуя пред вратата си стържене на патерици по дюшемето и гласа на Джон, който извика:

— Не се прави на заспал, хлапе! Време е за ставане.

И истинските коне и кучета не закъснях да се появят.

Всичко бе готово. Изсъхналата сватбена торта, остаряваща с всеки изминал час, се мъдреше на почетно място. До нея бе шампанското, от което скрипваха зъбите и се изприщваше езикът.

Конете отпред на моравата изпускаха пара и се зъбеха в презрителни усмивки.

Кучетата се носеха в кръгове, вдигайки крак на всеки камък, копито или ботуш.

Лордовете, дамите и собствениците на питейни заведения от цяло Ейре естествено също бяха тук, стичайки се под хапливите погледи на конете и подозрителните протести на псетата.

— Няма ли кой да вдигне една ловджийска наздравица? — извика някой.

— Тихо, това е преди да се качим на седлата — срязва го дамата му. — И е само за младоженците.

— Искях просто да питам дали е отворен барът.

— Бар няма — обяви преподобният Хикс, застанал толкова изправен, че си личеше, че току-що идва оттам. — Но има шампанско,

както вкиснало, така и добро. Не пийте евтината помия, дето са изкарали отпред, искайте да ви налят от качественото, отвътре.

Конете начаса бяха зарязани, а гончетата — оставени на воля да тормозят водачите и да опикават двора.

Гостите затрополиха по стъпалата, издавайки кънтящ звук с ботушите си по цимента. Лицата им бяха разкривени, но не от увеселителни огледала, а от вековете и търпеливо изваялите ги хромозоми, които бяха направили зъбите им конски, очите сълзливи, носовете гърбави, брадичките цепнати, бузите хлътнали, ушите стърчащи, косата рядка, веждите бухнали, ресниците бели, тена въсьчен, челата сипаничави, а лактите, китките и пръстите — възлести. Някои изглеждаха така, сякаш са прекарали твърде дълги години запрени в обор, надничайки измежду дъските на портите.

Господи, помислих си, каква панаирджийска сергия от черепи и уши, увиснали бърни и вирнати вежди. Тук плетеше крака паяк, там пристъпяше тежко хипопотам, оттук ме гледаше насълзено от ирландското слънце око на шпаньол, а оттам — тъжен взор на булдог, залинял в отчаянието на дългите дни, когато то въобще не е изгряло. Търговец на алкохол с вид на омар, или по-скоро на скарида, се качваше странично по стълбите, понесъл черните си очички върху толкова пурпурно лице, сякаш току-що го бяха сварили за закуска. Тъй прииждаха те, с алени или черни сака, с изпъкнали чела, хлътнали ноздри и челюсти като лешникотрошачки.

Аз се олюлях и се понесох сред тропота на ботушите и ръчкането на лактите, втурнали се в търсене на скъпото шампанско.

— Кой е сложил отровата отгоре, а лекарството отдолу? — викна някой.

В последвалата тишина всички очи се обърнаха към самия Том, който сочеше с глава към кашоните с пенливата напитка.

— Да направим дегустация — долетя отговор от навалищата. — Да проверим сами кое е кралският еликсир и кое — евтиният бълвоч.

И преди Том да успее да стори нещо, няколко дузини ръце пристъпиха чевръсто към задачата.

Освен въпросните газирани вина, отстрани бяха наредени известно количество хапки с хайвер и сирене, а малко по-далеч, като замръзнал навеки глетчер, сватбената торта очакваше своята среща с вечността.

Тъй като вече бе престояла четвърт месец, втвърдявайки се с всеки изминал час, хребетът и склоновете ѝ напомнях на нафталинена стара мома. Това впечатление бе предадено полугласно безброй пъти, а прислужниците и камериерките се правеха, че не чуват, поправяха престилки и вратовръзки и гледаха към тавана в надежда за спасение.

От горната част на стълбището се разнесе кихане.

След секунда там се появи Лиза, само за да кихне още веднъж, да се обърне и да изчезне. Чу се звук от секнене, като тънко тръбене на ловджийски рог. После тя се върна, постегна се и заслиза надолу, кихайки пътъм отново.

— Чудя се дали не ме е хванала фройдистка хрема — каза изпод хартиената си кърпичка.

— Какво по дяволите трябва да значи това? — намръщи се Том.

— Може би носът ми не иска да се омъжва — отвърна тя с хихикане.

— Много смешно. Много, много смешно. Е, ако носът ти има нещо против сватбата, нека го каже сега, или да замълчи завинаги. — Том оголи зъби доста наподобявайки конете на двора, за да покаже, че това е шега.

Лиза понечи да се дръпне и да избяга, но нова кихавица я прикова на място. Миг по-късно всеки път за отстъпление бе отрязан, когато по стълбите се разнесе тропот от патерици, между които се кълчеше режисьорът в своето червено сако — щастливият ловец, цирковият клоун, побърканият гимнастик. Вземайки по две стъпала наведнъж и клатейки дългите си, обути в ботуши нозе сякаш се засилваше да прескочи тълпата, той говореше през рамо, без да гледа къде стъпва.

— На проклетата линейка ѝ трябваше цял час, за да стигне до болницата, а през това време аз се гърчех като пиявица и крещях толкова силно, че на къщите наоколо им се пукаха прозорците. Биха ми шест инжекции и пак нищо. А като стигнахме, докторът само ме огледа, преобърна ме и — щрак! Сякаш ме ритна в гръбнака, болката спря отведнъж и най-сетне спрях да крещя. Тогава, бога ми, започнах да се смея.

Обърнах гръб на Джон и си запроправях път през тълпата към шампанското.

— Вземи една чаша и за мен — викна той подире ми. — Всъщност нека са две. Здравей, Лиза, изглеждаш чудесно, просто чудесно!

Лиза кихна.

— Боже, Лиза, виж си само носа — рече съчувствено той. — Толкова е червен, сякаш си пиянствала пет дни подред!

Лиза се хвана с едната ръка за стомаха, а с другата за носа и хукна нагоре по стълбите.

— Брааво на теб — каза му Рики, която тъкмо слизаше.

— Какво стана? — изгледа я учудено Джон. — Къде тръгна тя?

— Да си напудри носа, палячо такъв.

— Къде е господин Хикс? — попита Джон, оттегляйки се с големи жабешки скокове. — Привет, привет — спря се, за да помаха към прозорците, опасващи гърба на трапезарията, от външната страна на които бяха залепили физиономии двайсетина местни зяпачи.

Селяните и гневните, зли домакини се поколебаха, не знаейки как да приемат жизнерадостния му поздрав.

Неколцина помахаха в отговор, други се отдръпнаха, отказвайки да се поддадат на маймунското му протестантско дружелюбие.

— Добре дошли, добре дошли! — нареждаше той, наясно, че не могат да го чуят. — Вижте холивудския грешник, който е заченат в грях, живее в грях и скоро ще умре, гърчейки се, пак в грях. Да сте живи и здрави!

Поне пет-шест от тях обаче явно успяха да разчетат думите по устните му, защото отскочиха назад, сякаш замерени с огън и жулел.

— Ето, да ти тръгне денят — подадох му шампанското аз. Той отпи.

— А какво ще правя следобед?

— Тогава ще му мислим. Къде е преподобният? А, ето го. Здравейте, отче!

Свещеникът се приближи откъм входа, носейки със себе си мирис на кучета и на коне.

— Бях отвън при тях, да им посъчувствам, задето ще участват в такава греховно начинание — рече, а после бързо добави: — Не, нямам предвид сватбата, а лова. Явно всички се забавляват, но никой не е поканил лисицата.

— Викахме я, но тя каза, че е заета — усмихна се Джон. — Е, готови ли сме вече?

Отчето грабна чаша шампанско от един преминаващ поднос, обърна я наведнъж и изпъшка:

— По-готови няма да станем.

Лордовете, дамите и собствениците на питейни заведения се събраха, едни зачервени от добрите напитки, други хълцащи от лошите — пъстра тълпа от червени сака, славещи радостта, и от черни — обещаващи неверни съпрузи и скърбящи жени.

Преподобният господин Хикс се изправи фронтално срещу нетрепващия взор на Том и многострадалния, подсмърчащ нос на Лиза, която се озърташе примигвайки наоколо.

— Не трябва ли да има библия? — попита тя.

„Библия?“ едва не извика свещеникът, взирайки се в празните си ръце.

Том се намръщи, но каза:

— Да. Макар и унитаристи, все пак сме протестанти. Библия!

Отчето хвърли поглед наоколо, търсейки някой, който да запълни ръцете му с полезния инструмент, което Рики побърза да стори, не съвсем сигурна дали постъпва уместно.

Изкаран от равновесие по две линии, едната от които бе теглото на книгата, а другата — унитаристката практика, той се вкопчи в нея, но не я отвори, боейки се, че някоя заблудена глава или стих може да изскочи, да смути мисълта му и да провали церемонията. Постави я пред себе си като тухла, пренебрегнат крайъгълен камък на своето слово, и без повече да се мае, изстреля:

— Живеете ли в грях?

Настъпи бездиханен момент. Видях как мускулите под червеното ловно сако на Том се напрягат от два противоположни порива — да го удари и да се помоли.

Понеже го гледах в профил, видях също и как кристалният похлупак се спусна над едното от горящите му очи, изолирайки бедния свещенослужител.

Езикът на Лиза пообиколи горната ѝ устна в търсене на отговор и след като не го намери, се плъзна в изходна позиция.

— Бихте ли повторили? — Очите на Том бяха две искрящи лещи. Ако действието се развиваше отвън на слънце, преподобният отдавна

щеше да се е превърнал в купчинка пепел.

— Грях — рече отново той. — Живеете ли в грях?

Тишина.

— Всъщност — каза Том накрая — да, живеем.

Лиза го сръчка с лакът, вторачена в пода. Разнесоха се приглушени прокашлялия.

— А — каза отчето. — Е, добре тогава.

Онова, което последва, бе по-скоро проповед, отколкото церемония, и по-скоро лекция, отколкото проповед. Темата бе грехът, а контекстът — брачната двойка. Без да споменава конкретни атрибути от облеклото, той успя да създаде у всички присъстващи остро усещане за впито бельо и стягащи вратовръзки. Като ту се отклоняваше от темата, ту я напипваше отново, изброи различни примери за грях, спомена за грехове на любовници и бъдещи съпрузи, за грехове на мамени и мамещи съпруги. Някъде в течение на първия час изгуби нишката окончателно. Долавяйки го с периферното си зрение и в напрегнатия взор на Том, господин Хикс се поколеба и вече се канеше да се върне обратно към чистия грях, ако грехът изобщо можеше да бъде чист, когато Джон прекрати агонията.

Той остави едната от патериците си да падне. Разнесе се чудесен трясък и ехтящо трополене.

— Том и Лиза, вземате ли се един друг за съпруг и съпруга! — провикна се свещеникът.

Това беше краят! Никой не чу изстрели, нито видя рани и кръв. Три дузини гърла въздъхнаха едновременно. Преподобният захлопна кориците на своята пълна предимно с празни страници унитаристка библия, а зяпачите от селото и кръчмата отскочиха от прозорците като ударени от гръм, за да избягнат прякото попадение от хвърлящите мълни очи на Том, до когото Лиза, все още гледаща в земята, бавно възвръщаше кръвообращението в пламналите си бузи. Отчето се завтече за шампанско. По някакво чудо, което никога не ще намери своето обяснение в Ирландия, кашоните с евтините бутилки отново се бяха озовали отгоре.

— Не от това! — сгърчи лице преподобният, преглъщайки. — От другото, за бога! — и тикна чашата си обратно.

Едва когато оплакна уста и гърло с истинската стока, духът му се възвърна, а в очите му заиграха искрици.

— Добра работа, човече! — викна той на Том. — Да пием по този повод!

Надигна се гора от ръце с празни чаши.

— Дами, господа, моля ви! — намеси се Джон, напомняйки им добрите маниери. — Към шампанското има и торта!

— Джон, не! — промълви сепнато Рики, но вече бе твърде късно. Всички обърнаха гладен взор към сватбения сладкиш, търпеливо чакал своя миг, събирайки прахта вече осем дни.

Джон размахна ножа с кръвожадна палаческа усмивка. Лиза го пое така, сякаш току-що го бе извадила от гърдите си и се канеше отново да го вкара там. Но вместо това се обърна и се приведе над самотната, очакваща торта. Аз се приближих, наблюдавайки как над глазурата се издига облак пращинки, вдигнат от дъха ѝ.

Тя заби острието.

Тортата отвърна с безмълвна съпротива.

Не поддаде, не се разряза, показа само лека склонност да се пука и троши.

Лиза замахна отново и във въздуха полетяха трохи. Тя кихна и нанесе пореден удар. В крайна сметка успя да я нащърби на четири места. И тогава започна касапницата. С яростно, почервенияло лице, сграбчила ножа в две ръце, тя се впусна в опустошителна атака. Разхвърчаха се още прах и късчета глазура.

— Да му се не види, тази торта прясна ли е? — попита някой.

— Кой се обади? — извърна се Том.

— Не бях аз — увериха го няколко гласа.

— Дай ми това! — дръпна той ножа от ръцете на Лиза. — Ето как се прави!

Този път полетяха шрапнели. Тортата се пропука под ударите му и скоропостижно бе разсипана по чиниите сред ужасяващо дрънчене.

Щом ги получиха, мъжете в червени сака и жените в прилепнали черни жакети се вторачиха в съдържанието им — изпотрошени зъби от някога прекрасна усмивка, съсипана от старостта.

Някои дори ги подушиха, но никакъв дъх или аромат не се вдигаше от разтрошения блат и насечената бяла глазура. Животът отдавна ги бе напуснал.

Така изборът на присъстващите бе ограничен до изстиналия сладкарски труп, от една страна, и киселото шампанско, от друга,

докато някой не откри наново кашоните със скъпи бутилки, скрити покрай стената. Тогава започна стълпотворението. Отмина мигът, в който всички стояха като смръзнали статуи, чудейки се как да се отърват от неапетитните буци, които им бяха сервирали. Гърлата забълбукаха, езиците се развързаха и всички час по час подаваха чашите си за допълване с пенливия еликсир. Само Том, изживяващ терзанията на пренебрегнатия търговец, мятеше брендита едно след друго, за да поддържа яростния блясък в очите си.

Джон потропваше сред тълпата, като се смееше на шегите, без да ги чува.

— Налейте малко и на патериците ми, че се схванаха! — извика.

Някой побърза да го стори.

Щеше да е жалко, ако не беше смешно, да се наблюдава как благородниците обикалят с чиниите си и чоплят твърдия като цимент сладкиш, възхвалявайки качествата му като претекст да се доберат до бара.

Към третата обиколка тълпата набра кураж, остави преструвките и напълни чашите си със скоч. Тогава настъпи всеобща миграция към двора, където хората трескаво затърсиха подходящи места да скрият последните вкаменени парчета торта.

Отвън кучетата джафкаха и се гонеха, конете пръхтяха и риеха с крак, а преподобният господин Хикс обикаляше с „двойно двойно“ уиски в ръка, весел и словоохотлив, махайки за поздрав на местните, държачи псетата, които вземаше за католици, и на онези край конете, които му приличаха на протестанти. Потресените селяни му махаха в отговор, правейки се, че принадлежат към религия, додяла им до мозъка на костите.

— Ти чу ли дали... — каза Том зад гърба ми.

— Дали какво?

— Чу ли дали... господин Хикс ни обяви за мъж и жена?

— Мисля, че да.

— Как така мислиш? Направи ли го, или не?

— Общо взето.

— Общо взето? — извика Том. — Отче...? Към края на церемонията...

— А, да. Съжалявам, ако това с греха е дошло в повече...

— Отец Хикс, вие казахте ли, или не казахте „Обявявам ви за мъж и жена“?

— Е, може и да съм пропуснал. — Преподобният смръщи чело и сръбна още една глътка. — Лесно е да се поправи. Ето, обявявам ви за мъж и жена. А сега вървете и продължавайте да съгрешавате.

— Отсега не съгрешавайте! — поправи го Том.

— Правилно — рече отец Хикс и се плъзна сред тълпата.

— Това ми хареса — кихна щастливо Лиза. — Вървете и продължавайте да съгрешавате. Надявам се днес да си легнем рано. Пратих да упоят лисицата, та ловът да свърши по-бързо. Наистина ли ще се качиш да яздиш след всички тези чашки?

— Бяха само шест — каза Том.

— Мамка му, аз пък мислех, че са осем. Все едно, наистина ли ще можеш да яздиш проклетия кон пиян?

— В отлична форма съм. И никога по-рано не съм те чувал да ругаеш. Защо тъкмо днес?

— Отец Хикс в своята проповед каза, че и без това идва краят на света. Да ти помогна да се покатериш на жребеца си?

— Няма нужда, скъпа — рече Том и се засмя, защото хората наоколо слушаха.

После с огромно достойнство закрачи към коня, метна се с размах в седлото и през стиснати зъби процеди:

— Чашата за изпроводяк!

— А, да. — Лиза се обърна, за да намери Рики със сребърния, пълен с вино бокал.

— Внимание! — обяви Рики. — Сега булката ще подаде на младоженеца чашата за изпроводяк!

Лиза замахна толкова енергично, че виното се разплиска по бричовите на Том. Той я изгледа отгоре, като лицето му постепенно се наля с кръв до цвета на аленото му сако, взе чашата и я обърна на един дъх. Гостите изръкопляскаха и започнаха също, олюлявайки се, да се качват по седлата. Джон ми метна патериците си и дръпна рязко юздите на своя кон, който се дръпна уплашено.

— Джон, ти няма да ходиш на лова! — викна Рики.

— Ще ходя, и още как. Хлапе, щом се кача, подай ми патериците!

— За какво са ти там? — попитах.

— Ще ми потрябват, като падна. — И той се заля в такъв гръмогласен смях, че конят се изправи на задните си крака, ужасен от клоунадата.

— Джон, за бога! — примоли се Рики.

В този момент Джон се олюля. Онова, което го спаси от смъртоносната езда, бе спазъмът, връхлетял го като изстрел в гърба. Той падна и се загърчи, а ние го наобиколихме да гледаме. Щом видя надвесените над себе си лица, той започна да обяснява:

— Ей така бях в Париж. Лоша работа, а? Какво ще кажете.

— Къде е тръбачът? — викна Том.

Тръбачът наду рога. В далечината, на един хълм, ми се стори, че мярнах лисицата, уморена, но чакаща.

— Довиждане, скъпа — каза Том.

Лиза кихна и помахаше с мократа си кърпичка.

Кучетата се понесоха, а конете, обхванати от тръпката, ги последваха.

— Хлапе — каза Джон от земята, — повикай двама доктори. Единият за носа на Лиза, а другият за моя задник. И после ни слагай в леглото.

— Ах, ти! — възмути се Рики.

— Не в едно и също, разбира се — ухили се Джон.

Преподобният господин Хикс погледа подир препускащата дружинка, а после се обърна към Лиза:

— Съпругът ви ме попита...

— Да, дали сме женени. Е, женени ли сме по закон?

Отчето затършува из сакото си и измъкна някакви документи.

— Не сте. Не и докато не подпишете тук.

Лиза се изсекна и попита:

— Имате ли нещо за писане?

Господин Хикс се потупа по джобовете и поклати отрицателно глава.

На следващата сутрин се събудих доста рано в стаята си в „Роял Хайбърниан“, без друга причина освен може би повечкото лошо шампанско.

После, без друга причина освен интуицията, надникнах навън към вечния, постоянен и неспиращ дъжд и ми се стори, че забелязах стремително крачещ елегантен мъж в шлифер, без чадър, но с каскет от туид, нахлупен над стоманеносивата коса и ястребовия нос. Силуетът бе толкова познат, че едва не извиках името му.

Гмурнах се обратно в леглото с намерението да потъна сред завивките докъм девет, когато телефонът звънна около двацет пъти, принуждавайки ме най-сетне да се пресегна опипом и да вдигна слушалката.

— Буден ли си? — попита гласът на Рики.

— Дремя още.

— Да ти се обадя по-късно?

— Не, не, звучиш така, сякаш въпросът е спешен.

— Как позна? Виж как стоят нещата. Снощи в бъркотията някой поканил компанията от кръчмата на Фин на тържеството и те нахлуха като рояк скакалци. За нула време видяха сметката на кашоните с евтино шампанско, после довършиха и скъпото, изсмукаха брeндитo, пресушиха шерито и накрая поканиха всички лордове и дами да продължат веселбата при Фин. Междувременно господин Хикс изчезна. Намерихме го едва преди малко в конюшната. Отказва да стане, освен ако веднага не го качим на влака за Белфаст. Каквото остана от тортата го смесихме със сгурията от печката, за посипване на пътеките в градината. Конете чакали до никое време и после се прибрали по домовете си сами. Някои от хрътките са се разбягали, други спят в конюшната при преподобния. Мисля, че мярнах лисицата сутринта пред кухнята, да лочи мляко от паничките на котките. Те, като видели колко е изтощена, ѝ позволили. Джон е в леглото и се гърчи, не знам дали от болка, или за упражнение. Поне спря да крещи и да описва състоянието си. Аз сега си лягам до другата седмица. Джон заръча да препишеш преследването на Кита, независимо дали има преследване, или не. Лиза първо молеше, а сега вече настоява за самолетни билети до Рим... впрочем, ето я и нея.

— Добро утро — промълви слаб, далечен глас.

— Лиза! — извиках аз с фалшив ентузиазъм.

— Искан да те питам само едно.

— Питай, Лиза.

— Тя кихна.

— Къде... — каза тя и замлъкна. После довърши изречението си.
— Къде е Том?

10.

Беше Коледа и аз бях канен на обяд с пуйка и раздаване на подаръци в Кортаун. Сред гостите имаше още неколцина ловци и техните съпруги, Бети Малоун, която полагаше нежни грижи за конете на Джон, както и един писател и любовницата му от Париж. Угощението бе приключено и всички подаръци раздадени, освен един.

— А сега — обяви Джон — голямото събитие. Специално за Рики. Всички навън!

Излязохме навън и той изсвири силно с уста. Иззад ъгъла на къщата се зададе тичешком Бети, водейки за юздите черна кобила с коледен венец около шията.

Рики нададе радостен вик, прегърна Джон, а след това и кобилата. Той я повдигна и тя се настани в седлото, смеейки се от радост и галейки прекрасното животно.

— Добре — каза Джон. — Давай!

Рики стисна с пети хълбоците на коня и препусна, първо веднъж около двора, а после се засили и прескочи оградата. Докато се приземяваше, залитна и падна. Всички извикахме и се втурнахме натам. Аз никога по-рано не бях виждал на живо някой да пада от кон, затова простенах, сякаш ме бяха ритнали в стомаха.

Джон стигна пръв до мястото и се приведе над нея. Не я докосна, нито ѝ протегна ръка да се изправи. Не огледа ръцете, краката или тялото ѝ, само се надвеси отгоре ѝ и кресна:

— Кучка такава, качвай се обратно на коня!

Всички замръзнахме на място.

Той стоеше между нея и нас, тъй че не можехме да се доближим или да я докоснем.

Без чужда помощ, тръсвайки глава, тя стъпи на крака.

— Дяволите да те вземат, марш веднага в седлото! — извика Хюстън.

Тя се опита да се покатери, но ѝ се виеше свят, затова той я натика в него. Тя се огледа по посока на зелената трева, оградата,

съпруга си и накрая надолу към коня и мен.

Усетих, че устните ми се движат, оформяйки безгласно две думи:

Весела Коледа.

Весела Коледа, отвърна ми тихомълком и тя.

Весела Коледа.

11.

Вече бях прочел целия „Моби Дик“ три пъти. Това прави три пъти по осемстотин и нещо страници. Някои части бях прочел по десет пъти. Някои сцени дори по дваисет. И през цялото време изхвърлях баласта, освобождавах се от маста, за да изследвам на рентген костите и мозъка в тях.

Бях и си оставах преследвач на Кита — мъничък Ахав без начален капитал. Чувствах, че колкото и бързо да плавам, Белотата винаги изпреварва жалката лодка и немошните ми весла — една пишеща машина и купчина празни листа, чакащи да бъдат покрити с кръв.

И той, и аз вкарвахме кръвта си в начинанието, но тя не беше достатъчна. Нужни бяха кръвта и сълзите на Мелвил. Той бе Хамлет, оживял на крепостната стена, и Лир наред полето. Понякога съвсем ясно чувахме виковете му. През останалото време гласът му тънеше в солени приливи, които с идването и отдръпването си ни изкарваха от равновесие. Имаше дни, когато дори моят Водач, при цялото си умение да извайва актьори в образи и да придава на сенките им узнаваеми форми, не можеше да ми помогне, нито аз на него.

С други думи, имаше дни, когато се гледахме един друг, после свивахме рамене и започвахме да се смеем. Уж бяхме захапали дребна рибка, а тя се бе оказала Левиатан, с целия си библейски размер и неистова ярост. Смахът бе единственото спасение от затъпяването, което можеше да прерасне и в глупост, ако доверяхме на хартията някои от идеите, излитащи от устните ни, вместо да ги удавим в уиски.

Един ден, наред мелвилското ни неведение, аз внезапно скочих на крака и извиках:

— Тръгвам!

— Къде? — попита чудовището от режисьорската гилдия.

— В кръчмата на Хийбър.

— Какво ще правиш там?

— Ще натъпча Кита в една голяма халба и ще го удавя.

— Може ли да дойда и аз? — рече чудовището.

12.

— А още по-отдавна — каза Фин по средата на поредния си монолог зад бара — станало ужасно събитие, за което е по-добре да ти разказват, отколкото да го видиш с очите си.

— Коя година е било това? — попита моят режисьор.

— Около Великденското въстание^[1]. Тогава онези грамадни къщи, недалеч оттук, изгорели до основи. Виждали ли сте останките им?

— Да — каза Джон.

— Патриотите сторили това, докато още били апаши — продължи Фин. — И баща ми бил сред тях.

— И моят също — вметна Дуун.

— И моят, и моят — заобаждаха се всички.

— Печални времена.

— Не съвсем, слава богу. Защото все пак се случвало господ да си направи и по някой майтап. А в този конкретно участвали моят баща и бащата на лорд Килготен. Да ви разправа ли всичко от начало до край?

— Давай — подканих го аз.

— Така значи — поде Фин. — Посред вълненията, в студените снегове на късната зима, която връхлетяла ненадейно по Великден, на моя баща и на бащите на всички тези малоумници, които виждате да крепят бара наоколо, им хрумнала идеята, която породила, дала началната искра, тъй да се каже, на плана, който...

— Какъв бил планът, Фин, какъв бил планът — прекъснаха го нетърпеливо присъстващите, макар да бяха чували историята и преди.

— Планът бил следният... — прошепна Фин, навеждайки се напред над тезгяха, за да ни разкрие зимната си тайна.

Вече около половин час мъжете се спотайвали край къщата на пазача, предавайки си бутилката, докато накрая, към шест часа,

пазачът не се оттеглил да почива. Тогава се прокраднали по пътеката и доближили имението, от всички прозорци на което струяла топла светлина.

— Това е мястото — казал Риордан.

— Какво по дяволите значи „това е мястото“? — сопнал се Кейси, а после по-тихо добавил: — Всички го знаем още от деца.

— Така е — намесил се Кели, — но сега, когато Въстанието е навред край нас, видът му е някак по-различен. Прилича на играчка, оставена в снега.

И наистина, за четиринайсетимата домът приличал на грамадна кукленска къщичка, издигаща се под тихо ронещите се пролетни снежинки.

— Носиш ли кибрита? — попитал Кели.

— Дали нося... за какъв ме вземаш?

— Просто питам, нищо повече.

Кейси затърсил из дрехите си. Когато хастарите на всичките му джобове увиснали навън, тихо изругал и казал:

— Не го нося.

— Какво пък толкова — казал Нолан. — Вътре със сигурност има кибрит. Ще вземем назаем. Хайде.

Тъкмо тръгнали, когато Тимълти се подхлъзнал и паднал.

— За бога, Тимълти — скастрил го Нолан. — Къде ти е чувството за романтика? В разгара на голямото Великденско въстание сме, всичко трябва да се върши както трябва. Нали след години ще искаме да влезем в кръчмата и да разкажем историята за Страховития пожар в имението. В една такава бунтовна картина хич не се вписва гледката на това как ти се изтърсваш по задник в снега.

Тимълти станал, отърсил дъното на панталоните си и кимнал:

— Вече ще се съобразявам.

— Шпгг! Стигнахме! — просъскал Риордан.

— За бога, ще престанеш ли да ръсиш неща като „това е мястото“ и „стигнахме“ — казал Кейси. — Всички виждаме проклетата къща. Какво ще правим отгук нататък?

— Да я унищожим? — предложил неуверено Мърфи.

— Ама и ти си толкова тъп, че чак ми се гади — отвърнал Кейси. — Разбира се, че ще я унищожим, но първо трябва да правим планове и чертежи.

— Като говорихме в бара на Хики, всичко изглеждаше просто — изпротестира Мърфи. — Просто идваме и разкатаваме имението. Откак вече не мога да надвивам на жена си, все имам нуждата да разката нещо.

— Според мен трябва да почукаме на вратата — казал Тимълти, опъвайки от бутилката — и да поискаме разрешение.

— Разрешение! — викнал Мърфи. — Добре че не са сложили теб да управляваш ада, инак грешните души никога нямаше да се опържат като хората! Ей сега ще...

Но в този момент входната врата се отворила, прекъсвайки думите му.

Един мъж надзърнал навън в нощта.

— Господа, господа — изрекъл приятен и културен глас, — не бихте ли могли да говорите по-тихо. Господарката си почива преди вечерното ни пътуване до Дъблин и...

Мъжете, озарени от струящата през рамката топла светлина, примигнали и се стъписали, смъквайки шапки.

— Вие ли сте, лорд Килготен?

— Да, аз съм — отвърнал мъжът на прага.

— Разбира се, ще говорим по-тихо — рекъл Тимълти, разливайки се от любезност.

— Молим за извинение, ваша светлост — допълнил Кейси.

— Много мило от ваша страна — казал негова светлост и вратата полека се затворила.

Мъжете останали със зяпнали усти.

— Молим за извинение, ваша светлост, ще говорим по-тихо, ваша светлост — плеснал се по челото Кейси. — Какви ги бръщолевим? Защо някой не улови вратата, докато беше още отворена?

— Защото ни хвана неподготвени, ето защо. Проклетите потисници винаги така правят. В крайна сметка, ние не правехме нищо нередно, нали?

— Е, говорехме малко по-високо — признал Тимълти.

— По дяволите говоренето — казал Кейси. — Лордът ни беше в ръчичките и го изпуснахме!

— Тихо, да не ни чуе — предупредил Тимълти.

Кейси снишил глас.

— Хайде да се прокраднем до вратата...

— Това ми се струва излишно — казал Нолан. — Той вече знае, че сме тук.

— Да се прокраднем до вратата — повторил Кейси, скърцайки със зъби — и да я разбием.

Вратата се отворила отново.

Лордът, като тъмен силует, се взрял в тях и после тихият, търпелив, изтънял старчески глас попита:

— Впрочем, какво правите там отвън?

— Ами, вижте сега, ваша светлост... — започнал Кейси и замлъкнал, пребледнял.

— Дошли сме — изломил Мърфи, — дошли сме... за да изгорим това място!

Негова светлост постоял за момент, гледайки ту мъжете, ту снега, с ръка върху бравата. Затворил очи, овладял с безмълвна борба тика в клепачите си и после казал:

— Хм. В такъв случай, по-добре заповядайте вътре.

Те отвърнали, че това е добре, чудесно, става, и вече тръгнали, когато Кейси им извикал:

— Чакайте! — а после към стареца на прага: — Ще влезем, когато сме готови.

— Много добре — рекъл старецът. — Аз ще оставя вратата открената, а вие заповядайте, когато решите, че му е дошло времето. Ще ме намерите в библиотеката. — И понечил да ги остави.

Но Тимълти викнал:

— Когато сме готови? Кога, за бога, ще станем по-готови от сега? Дръпни се от пътя, Кейси!

И всички се втурнали нагоре по стълбите.

Щом чул това, лордът ги изгледал със своето невъзмутимо, беззлобно лице — лице на стара хрътка, видяла много лисици да умират и още толкова да спасяват кожата си; хрътка, тичала добре навремето, която и сега, на стари години, още влачела криво-ляво нозе.

— Моля изтрийте си краката, господа.

— Разбира се. — И всички внимателно почистили снега и калта от подметките си.

— Насам — казал негова светлост и ги повел след себе си с ясни, бледи очи, обкръжени от бръчки, гънки и торбички от дългите години пиене на бренди, с бузи, поруменели като отлежало шери. — Нека ви

предложа по едно питие, а после да видим как да постъпим по повод вашето... как се изразихте? Изгаряне на мястото.

— Вие сте самото благоразумие — одобрил Тимълти, следвайки лорд Килготен по петите към библиотеката, където последният налял уиски на всички.

— Е, господа — той сложил кости в коженото си кресло, — да прием.

— Ние отказваме — заявил Кейси.

— Отказваме? — зяпнали го всички, вече вдигнали чашите си.

— Тръгнали сме да вършим сериозна работа и трябва да бъдем трезви за нея — казал Кейси, избягвайки погледите им.

— Кого ще слушаме? — попитал Риордан. — Негова светлост, или Кейси?

Вместо отговор, всички обърнали уискитата и стаята се изпълнила с примлясвания и прокашляния. Куражът се показал незабавно под формата на руменина по лицата им, които те обърнали така, че Кейси да забележи разликата. За да не остава по-назад, той също последвал примера им.

Междувременно старият мъж отпивал от чашата си и в спокойния му, непринуден маниер имало нещо, което запратило подпалвачите чак в дъблинския залив и ги потопило в дълбините му. Накрая Кейси казал:

— Ваша светлост, несъмнено сте чули за събитията? Искам да кажа, не само за войната с кайзера отвъд морето, но и за нашите собствени велики събития, за Въстанието, което вече стига и дотук, до нашия град, нашата кръчма, а сега и до вашето имение?

— Нарастващ брой факти ме убеждават, че минаваме през трудни времена — казал лордът. — Явно, каквото е писано, трябва да стане. Аз познавам всички ви. Работили сте за мен. Мисля, че съм ви се отплащал добре.

— В това няма съмнение, ваша светлост. — Кейси направил крачка напред. — Въпросът е там, че старият ред си отива. Всички сме чули за големите къщи в Тара и за именията край Килашандра, потънали в пламъци, за да ознаменуват освобождението, и...

— Чие освобождение? — попитал меко старецът. — Моето? От бремето да се грижа за тази къща, в която аз и жена ми се търкаляме

като зарове в чашка, или... Но продължавайте. Кога бихте искали да я изгорите?

— Ако не ви представлява затруднение, сър — казал Тимълти, — още сега.

— О, боже. — Беловласият мъж сякаш потънал по-дълбоко в креслото си.

— Разбира се — добавил бързо Нолан, — ако не е удобно, можем да дойдем и по-късно...

— По-късно! Що за приказки са това? — попитал Кейси.

— Ужасно съжалявам — рекъл домакинът, — но позволете ми да обясня. Лейди Килготен в момента си почива, а по-късно очакваме гости, които ще ни откарат до Дъблин за премиерата на една пиеса от Синг^[2]...

— Дяволски добър автор — обадил се Риордан.

Нолан също се оживил:

— Преди година гледах негова постановка и...

— Престанете! — викнал Кейси.

Мъжете свели очи, а негова светлост продължил с крехкия си, треперлив глас:

— А после трябва да се върнем обратно тук, имаме планирана вечеря за десет души в полунощ. Та се питам... дали не бихте могли да ни дадете време до утре вечер да се подготвим?

— Не — отсякъл Кейси.

— Чакай, задръж — обадили се няколко гласа.

— Подпалването е едно нещо — казал Тимълти, — но билетите са друго. Мисълта ми е, че след като има премиера, е грехота да не се гледа, а и храната вече е приготвена — по-добре е да се изяде. Гостите също са поканени, как ще предупредиш толкоз народ да не идва?

— Раменно — вметнал негова светлост.

— Знам, знам! — извикал Кейси, като стиснал очи и прокарал длани по бузите, челюстта и устата си, после стиснал юмруци и се озърнал отчаяно. — Но палежите не се отлагат, това не са чаени партита, по дяволите! Те се правят!

— Особено ако не си забравил да вземеш кибрит — рекъл под мустак Риордан.

Кейси се извърнал и за момент изглеждало, че ще го фрасне, но силата на фактите спряла устрема му.

— На всичкото отгоре — казал Нолан — господарката горе е чудесна дама и заслужава една последна вечер на отдих и развлечения.

— Много любезно от ваша страна. — Негова светлост напълнил чашата му.

— Хайде да гласуваме — предложил Нолан.

— По дяволите — изръмжал Кейси. — Като гледам, изходът е ясен още отсега. Добре, утре вечер тогава, щом сте се запънали толкова.

— Бог да ви поживи — казал домакинът. — Може първо да се отбиете в кухнята, там ще ви очакват студени мезета. Подкрепете се, подпалвачеството не е лека работа. Да се уговорим за утре в осем? Дотогава ще съм настанил лейди Килготен на хотел в Дъблин. На първо време не ми се ще да узнава, че домът ѝ вече не съществува.

— Вие сте истински християнин — измърморил с възхищение Риордан.

— Е, да не умуваме повече. — Старецът станал от стола си. — За мен това вече е минало, а аз никога не мисля за миналото. Оттук, господа.

И като свят незрящ пастир, той тръгнал към антрето, а останалите го последвали като кротко стадо, леко подбутвайки се един друг.

Но вече почти стигнал до изхода, нещо привлякло крайцеца на помътнялото му око и той се спрял. Обърнал се и застанал умислено пред голям портрет на италиански благородник.

Колкото повече го гледал, толкова повече се усилвал тикът в клепачите му, а устните му беззвучно помръдвали.

— Какво има, ваша светлост? — не се сдържал накрая Нолан.

— Просто си мислех — отвърнал лордът. — Вие обичате Ирландия, нали?

За бога, викнали всички, естествено! Как можело изобщо да се пита!

— Аз също — продължил той. — А обичате ли и всичко, което се намира в нея, в тази земята — нейното наследство?

И това било единодушно потвърдено.

— В такъв случай — рекъл домакинът, — ето какви неща ме тревожат. Това тук е портрет от Ван Дайк. Много стар, много изящен,

много значим и много скъп. Както се казва, господа, национално художествено съкровище.

— Така ли? — ахнали всички и се струпали да го разгледат.

— Майсторска изработка — казал Тимълти.

— Като жив е — допълнил Нолан.

— Забелязвате ли — обърнал внимание Риордан — как очите му ви следят, където и да мръднете?

След като му се възхитили подобаващо, те вече се канели да си вървят, когато негова светлост рекъл:

— Давате ли си сметка, че това съкровище, което всъщност не принадлежи на мен, нито на вас, а е безценно наследство на цялата нация, тази прекрасна картина утре вечер ще бъде изгубена завинаги?

Челюстите на мъжете увиснали. Никой не бил помислил за това.

— Боже опази — възкликнал Тимълти. — Не бива да допускаме това.

— Първо ще я изнесем от къщата — казал Риордан.

— Ей, чакайте! — викнал Кейси.

— Това е чудесно — продължил негова светлост, но къде ще я сложите? Навън, на открито, тя скоро ще бъде разкъсана от вятъра, прогизнала от дъжда, надупчена от градушката. Не, не, сигурно ще е най-добре да изгори бързо...

— Дума да не става! — рекъл Тимълти. — Ще я отнеса у дома, ако трябва.

— И когато великата борба приключи — казал домакинът, — ще я предадеш в ръцете на новото правителство, като рядък дар на Изкуството и Красотата, дошъл от тъмното минало?

— Ами... да, тъкмо това ще направя.

Но Кейси, оглеждайки грамадното платно, измърморил:

— Колко ли тежи тая пущина?

— Предполагам — рекъл слабосилно старецът — някъде към четирийсет-петдесет кила.

— Тогава, как по дяволите, ще я довлечем до къщата на Тимълти? — попитал Кейси.

— Двамата с Бранахан ще я носим на ръце — казал Тимълти. — Нолан, и ти ще помагаш, ако се наложи.

— Потомството ще ви бъде благодарно — похвалил ги лордът.

Тръгнали нататък по коридора и негова светлост спрял отново, пред две други картини.

— А тези голи тела...

— Наистина са такива! — възкликнала дружината.

— ... са от Реноар — довършил старецът.

— Това не беше ли онзи французин, ако ме извините за израза? — попитал Рууни.

Всички начаса се съгласили, че платната изглеждат френски.

Разменили се многобройни ръчкания с лакти в ребрата.

— Струват по няколко хиляди лири — отбелязал лордът.

— Не ме учудва — рекъл Нолан, сочейки с пръст, който бързо бил пернат от Кейси.

— Аз... — заекнал очилаткото Уатс, чиито рибешки очи вечно плували в сълзи зад дебелите лещи — бих искал да предоставя убежище на двете френски дами. Ще взема по едно художествено съкровище под всяка мишница и ще ги занеса у нас, за да бдя над тях.

— Приема се — рекъл негова светлост с благодарност.

По-надолу по коридора стигнали до огромен ландшафт с всякакви чудовищни звероподобни хора, които подскачали нагоре-надолу, тъпчели плодове и стискали напращели като дини жени. Всички се привели да прочетат месинговата табелка на рамката: „Залезът на боговете“.

— Залез, друг път — измърморил Рууни. — Повече ми прилича на началото на един чудесен следобед!

— Всъщност — намесил се възрастният благородник — както в темата, така и в заглавието е залегнала известна ирония. Обърнете внимание на свъсеното небе, на злоещите фигури, скрити сред облаците. Боговете не си дават сметка, увлечени в своята вакханалия, че над тях се спуска Страшният съд.

— Нещо не виждам в онези облаци нито църквата, нито някой от нейните превзети светци — обадил се очилаткото Уатс.

— В онези времена работата със Страшния съд е стояла по-иначе — казал Нолан. — Това всеки го знае.

— Аз и Туи ще отнесем демоните и боговете у дома — предложил Фланъри. — Нали така, Туи?

— Разбира се!

И така продължили да обикалят из коридорите, спирайки се тук и там като група туристи в музей, като всеки на свой ред предлагал да скъта край домашното си огнище в снежната нощ по някоя скица от Рембранд и Дега, или голямо маслено платно на холандски майстор, докато не стигнали до доста стряскащ портрет на мъж, окачен в една мрачна ниша.

— Тук пък съм изобразен аз — признал старецът. — Работа на съпругата ми. Можете да го оставите където си е.

— Искате да кажете — изумил се Нолан, — че ще го предадете на огнената стихия?

— Да погледнем сега следващата картина... — подканил ги домакинът.

Най-сетне обиколката приключила.

— Разбира се — казал лорд Килготен, — ако наистина искате да спасявате, в къщата има още дузина изключителни вази от династията Мин...

— Считайте, че са опазени — уверил го Нолан.

— Един персийски килим в преддверието...

— Ще го навием на руло и ще го отнесем в Дъблинския музей.

— И чудесен кристален полилей в трапезарията.

— Ще бъде на сигурно място, докато вълненията не приключат.

— Е, тогава — рекъл старецът, ръкувайки се с всекиго поред — защо не започнете още сега? Искам да кажа, работата по опазване на националните съкровища няма да е малко. Аз пък ще отида да подремна пет минути, преди да се облека за театъра.

И като им обърнал гръб, той се качил по стълбите, оставяйки ги да гледат подире му като изоставени деца.

— Кейси — нарушил тишината очилаткото Уатс, — случайно да ти минава през миниатюрния мозък, че ако не беше забравил кибрита, сега нямаше да ни чака толкова тежка нощ?

— Господи, къде ти е чувството за родолюбие? — викнал му Риордан.

— Млъквайте вече! — казал Кейси. — Хайде, Фланъри, хващай „Залеза на боговете“ от едната страна, а ти, Туи, от другата, където на девойката й правят хубави неща. Раз, два, вдигайте!

И докато се усетят, боговете се понесли във въздуха.

Към седем часа някои от картините вече били навън, подпрени една на друга в снега, очакващи да бъдат отнесени в различни направления. В седем и петнайсет колата с лорд и лейди Килготен подкарала по алеята, а Кейси бързо строил дружината пред купчината с платна, тъй че милата възраствна дама да не види какво се случва. Всички помахали към преминаващото возило, а тя немощно отвърнала на поздрава им.

От седем и половина до десет и останалите съкровища, единично и по двойки, напуснали дома си.

Когато били изнесени всички картини освен една, Кели постоял известно време в колебание пред злощастната творба на нейна светлост, но накрая, обзет от порив на върховна хуманност, свил рамене и също я отнесъл навън в мрака.

Връщайки се в полунощ със своите гости, стопаните на дома заварили единствено дълбоки бразди в снега там, където Фланъри и Туи се отдалечили със скъпата им вакханалия, мърморещият Кейси водил парада от творби на Ван Дайк, Рембранд, Буше и Пиранези, и най-сетне там, където минал щастливият очилатко Уатс, подрипвайки с голите дами на Реноар.

Вечерята приключила към два. Лейди Килготен си легнала, доволна, че всички картини наведнъж са изпратени за почистване.

В три сутринта негова светлост все още седял буден в библиотеката си, самотен сред празните стени, взирайки се в угасналото огнище, с омотан около тънкия врат шал и чаша бренди в леко потреперващата ръка.

Около три и петнайсет се разнесло леко проскърцване на паркет, помръднала сянка и не щеш ли, пред вратата на библиотеката се показал Кейси, с шапка в ръка.

— Шшт — сложил пръст на устните си той.

Лордът, който бил позадрянал, примигнал сепнато.

— О, боже. Нима е време вече да си ходим?

— Не, това е за утре вечер — уверил го Кейси. — А и всъщност не си тръгвате вие, те се връщат.

— Кои? Вашите приятели?

— Не, вашите. — И Кейси му махнал с ръка да го последва.

Старецът се надигнал и повлякъл нозе подире му през коридора, към парадния вход, откъдето се взрял в черния кладенец на нощта.

Там, като изпадналата армия на Наполеон, изтощена, нерешителна и деморализирана, се тълпяла едва различимата, но позната групичка мъже. Те били натоварени с картини — метнати на гръб, опрени върху краката им, държани в побелелите, треперещи ръце сред навяващия сняг. Ужасна тишина висяла над главите им. Изглеждали в безизходица, сякаш един враг ги бил зарязал, за да води други, по-славни битки, докато друг, още безименен, се прокрадвал тайнствен и неуловим по дирите им. Постоянно мятали погледи през рамо към хълмовете и града, сякаш самият Хаос щял всеки миг да насъска кучетата си оттам. И единствено те, сами във всепроникващата нощ, чували далечния, злокобен лай на отчаянието и бедите.

— Ти ли си там, Риордан? — викнал неспокойно Кейси.

— Че кой друг да е, по дяволите! — отвърнал глас от тъмното.

— Какво искат? — попитал старецът.

— Тя, работата, май опря по-скоро до това какво искате вие — обадил се друг глас.

— Виждате ли — рекъл трети, пристъпвайки към светлото, докато всички не видели, че е Ханахан, — като претеглихме всичко, ваша светлост, решихме, че сте такъв чудесен джентълмен, че...

— Няма да палим къщата ви! — извикал очилаткото Уатс.

— Млъкни и остави човека да говори! — срязали го неколцина гласа.

Ханахан кимнал.

— Всъщност това е. Няма да палим къщата ви.

— Но аз вече съм съвсем готов — възразил лордът. — Каквото остана, лесно може да се изнесе.

— Ако ме простите, ваша светлост, приемате нещата твърде повърхностно — казал Кели. — Това, което е лесно за вас, не е лесно за нас.

— Разбирам — рекъл благородникът, без да разбира нищо.

— Изглежда — обадил се Туи, — че през последните няколко часа всички сме се сблъскали с проблеми. Някои домашни, а други свързани с пренос и превоз, ако следите мисълта ми. Кой ще обясни първи? Кели? Не? Тогава Кейси? Риордан?

Никой не обелвал и дума.

Най-сетне, с въздишка, Фланъри пристъпил напред.

— Ето как стоят нещата...

— Да? — подканил го възрастният мъж.

— Значи — продължил Фланъри — вървим си аз и Туи през дърветата, като двама глупаци, и вече наполовина сме прекосили тресавището, мъкнейки „Залеза на боговете“, когато започваме да губим почва под краката.

— Силите са ви изневерили? — осведомил се любезно лордът.

— Не, ваша чест, просто взехме да потъваме в земята — пояснил Туи.

— Не думайте.

— И още как. Та като направите сметка, Фланъри, аз и демоничните богове трябва да сме тежали към триста кила, а почвата там е мочурлива и колкото по-навътре влизахме, толкова по-надълбоко затъвахме, докато в гърлото ми не взе да се надига сподавен вик и не се сетих за всички онези сцени, в които баскервилското куче или някое друго изчадие преследва героинята през блатата, а тя потъва към водния си гроб, проклинайки се, задето не е спазвала диета, но е твърде късно, издигат се мехурчета и се пукат на повърхността. Ей такива мисли препускаха в съзнанието ми, ваша светлост.

— И после? — попитал лордът, долавяйки, че се очаква да прояви интерес.

— И после — казал Фланъри — просто се оттеглихме и оставихме боговете там, заедно със залеза им.

— Насред мочурището? — вдигнал вежди старецът, с нотка на безпокойство.

— О, не бойте се, ваша светлост, покрихме ги с шаловете си. Боговете няма да умрат повторно. Ей, момчета, чухте ли само? Боговете няма да...

— Стига сте дрънкали, глупаци такива! — извикал Кели. — Как можяхте да зарежете картината в снега?

— Решихме, че ако има още двама души да помогнат...

— Още двама? — намесил се Нолан. — Та това прави четири човека, плюс един товар богове. Ще потънете два пъти по-бързо, заедно с мехурчетата и всичко останало!

— А! — рекъл Туи. — Виж, това не ми мина през ума.

— Е, след като вече сме наясно — обадил се лордът, — може би неколцина от вас ще сформират спасителна група...

— Вече е сторено, ваша чест — уверил го Кейси. — Боб, вие двамата с Тим отивате да спасявате езическите божества.

— Ами ако научи отец Лиъри?

— Отец Лиъри да си гледа работата. Хайде марш! — И Боб и Тим заприпкали да изпълняват задачата.

Тогава старият джентълмен се обърнал към Нолан и Кели.

— Виждам, че и вие също сте върнали една доста голяма картина.

— Да, ваша светлост. И предполагам, се питате защо?

— Имайки предвид струпването на съвпадения напоследък — рекъл лордът, като влязъл за секунда вътре, за да си вземе шапката и палтото, та да може да довърши проточилия се разговор на студа, — да, действително ми е любопитно.

— Заради гърба ми — обяснил Кели. — Не бяхме минали и петстотин метра по пътя, когато ме срязва. Проклетият му прешлен вече пета година ту изскача, ту се връща на мястото си и ме кара да се мъча като грешен дявол. Само да кихна, и падам на колене от болки.

— Страдал съм от същия недъг — казал негова светлост. — Усещането е все едно някой мушка ръжен в гръбнака ти. — Той докосна кръста си при спомена и всички закимаха съчувствено.

— Мъките, както споменах, са неописуеми — потвърдил Кели.

— Напълно разбираемо е тогава, че не си могъл да довършиш пътуването си с непосилния товар — казал старецът. — И е похвално, че въпреки това си стиснал зъби и си успял да го върнеш чак дотук.

Чувайки подобна оценка на подвизите си, Кели незабавно се изпъчил и засиял.

— Това беше нищо. Бих го направил отново, стига да не бяха тия кокали една педя над задника ми, ако ме простите, ваша светлост.

Но негова светлост вече отместил зора на добрите си, помътнели сиво-сини очи към очилаткото Уатс, който се бил изтъпанчил наред алеята, с по една румена дама на Реноар под всяка мишница.

— Аз пък нито съм се давил в блата, нито ме е сецвал кръстът — казал Уатс. — Стигнах до вкъщи за има-няма десет минути — тук той направил няколко крачки, за да покаже как е вървял, — влязох вътре и тъкмо се захванах да окачвам картините на стената, когато жена ми се

появи изотзад. Случвало ли ви се е, ваша чест, жена ви да се появи изотзад и просто да стои там, без да обели и дума?

— Струва ми се, че мога да си припомня сходни обстоятелства — рекъл старецът и като понапънал вехтата си памет, кимнал, защото в нея действително проблеснали две или три подобни сцени.

— Е, тогава ще се съгласите, че няма друго такова мълчане като женското и няма друго такова стърчене на едно място, като истукан от Стоунхендж. Температурата в стаята падна толкова рязко, че ми измръзнаха пръстите на краката. Нямах куража да се обърна и да застана лице в лице с Ламята, или с дъщерята на Ламята, както ѝ викам, за да я отличавам от майка ѝ. Но най-сетне я чух да си поема дълбоко дъх и да го изпуска бавно и спокойно, като пруски генерал.

— Тая жена там е като оскубана кокошка — казва. — А другата пък се розовее като отворена мида при отлив.

— Но мила — възразявам аз, — това са етюди на човешко тяло от прочут френски художник.

А тя като взе да крещи:

— Знам ги аз тия французи. Дай им само да си вдигат полите до задника и да си пускат деколтето до пъпа. И да правят разни неща с лигавите си усти, като в мръсните френски романи. А ти си дошъл да ми окачваш френски неща по стените. Ами че по-добре свали и разпятието и закови на негово място някоя гола дебелана!

Тук вече просто затворих очи и се молах да ми окапят ушите. А тя продължава:

— Това ли искаш да гледат момчетата ни вечер, преди да си легнат? — И тъй нататък.

Следващото, което помня, е как съм отново на пътеката с двете розови миди под мишница и ето ме сега тук да ви ги върна, ваша чест, за което благодаря и съм ви вечно задължен.

— Наистина изглеждат малко оголени — казал домакинът, като вдигнал картините пред очите си, по една във всяка ръка, сякаш се мъчел да открие в тях нещата, за които говорела гневната съпруга. — Като ги гледам, все ми напомнят за лято.

— От седемдесетия ви рожден ден нататък може би, ваша светлост. Но преди това?

— Хм, да, да — рекъл старецът, улавяйки с крайчеца на окото си мимолетна пращинка от полузабравения разврат.

Когато пращинката отплавала, погледът му се спрял върху Банък и Тульри, които стояли в периферията на скупчената като неспокойно стадо тълпа. Зад гърба на всеки от тях се издигало огромно платно, правейки ги да изглеждат като джуджета.

Банък успял да завлече своето до вкъщи само за да установи, че не може да го вкара нито през вратата, нито през който и да е прозорец.

Тульри пък се справил с тази трудност, но жена му заявила, че ще станат за смях пред цялото село като единственото семейство, имащо Рубенс за половин милион лири, но не и дойна крава.

Та в общи линии така преминала тази дълга нощ. Всеки от мъжете изживял сходни перипетии и ужасии и имал сходна история за разказване. И ето че накрая историите привършили, а над храбрите членове на местния клон на ИРА започнал да се сипе сняг.

Старият мъж не казал нищо, защото всъщност нямало нищо за казване, което да не е очевидно. Докато вятърът отнасял бледите облачета пара от дъха им, се обърнал и много тихо отворил вратата, като имал тактичността да не кима, нито да маха с ръка.

Бавно и мълчаливо те започнали да се нижат покрай него като край познат учител в старо училище, а после постепенно ускорили крачка. Сякаш река потекла наобратно. Ноевият ковчег се изпразнил преди, а не след потопа и върволицата от ангели и зверове, знойни красавици, гърчещи се в жилести ръце, благородни божества, носещи се на криле и потропващи с копита, преминавала под благия поглед на стареца, който тихо мълвял имената на творбите на Реноар, Ван Дайк и Лотрек. Така продължило, докато Кели, крачейки със своя товар, не усетил докосване по лакътя.

Обърнал се изненадано и видял, че лордът гледа напрегнато портрета в ръцете му.

— Творбата на съпругата ми, предполагам?

— Същата — отвърнал той.

Взорът на негова светлост се отместил от картината към лицето на Кели, а после навън, към снежната нощ.

Кели се усмихнал.

Пристъпвайки тихо като крадец, се изгубил в пустошта, понесъл платното със себе си. Чак отвън се чул смехът му, а не след дълго дотърчал обратно, вече с празни ръце.

Старецът се здрависал сърдечно с него и затворил вратата.

После се обърнал, сякаш цялото събитие било вече изветряло от немощната му памет, и повлякъл нозе по коридора, метнал шала върху слабите си плещи, подобно на лека умора. Мъжете го последвали в библиотеката, където хванали наново чашите с големите си лапи, но видели, че лорд Килготен стои пред камината и примигва към картината над нея, сякаш чудейки се дали преди там е стояло „Разграбването на Рим“, или „Падането на Троя“. После той усетил погледите на обградилата го армия върху себе си и казал:

— Е, добре, за какво ще прием?

Настъпила кратка тишина, след което Фланъри извикал:

— Как за какво, за негова светлост, разбира се!

— За негова светлост! — възкликнали всички в един глас, обърнали чашите и взели да мляскат и да се прокашлят. Стариият мъж, от своя страна, усетил странна влага да намира в очите му. Той не пил, докато възгласите не утихнали и едва тогава казал:

— За нашата Ирландия! — и надигнал питието си. От всички страни се чуло „Амин, да живее!“. После той отново загледал рамката над огнището и свенливо отбелязал: — Не ми се щеше да го казвам, но тази картина...

— Да, сър?

— Струва ми се — рекъл почти извинително той, — че единият край е малко накриво. Дали не бихте могли...

— Дали не бихме могли, а момчета! — извикал Кейси.

И четиринайсет мъже се втурнали да я оправят.

— ... да я оправят — приключи разказа си Фин.

Възцари се мълчание.

После, почти едновременно, Джон и аз се наведохме напред и казахме:

— Вярно ли е всичко това?

— Е — отвърна Фин, — това е обвивката на ябълката, ако не сърцевината.

[1] Въстание срещу британската власт в Ирландия, започнало на 24 април 1916 г. — Б.пр. ↑

[2] Джон Милингън Синг (1871–1909) — виден ирландски драматург. — Б.пр. ↑

13.

— Глупак — казах. — Кръгъл глупак, това съм аз.

— Защо? — попита Джон. — От къде на къде?

Стоях умислено пред прозореца си на третия етаж на хотела. Долу, по дъблинската улица, преминаваше мъж и светлината на лампата огряваше лицето му.

— Този същият — промърморих. — Преди два дни...

Преди два дни, докато се прибирах, някой ми изшътка от сянката край стената.

— Сър! Моля ви, сър, важно е!

Обърнах се да погледна и видях същия дребен мъж, който с трагичен тон занарежда:

— Предложиха ми работа в Белфаст, само да имах една лира за влака!

Аз се поколебах.

— Чудесна работа! — продължи трескаво той. — Добре платена! Аз... аз ще ви върна заема по пощата. Само ми дайте името и хотела си.

Беше отгатнал, че съм турист. Нямаше как да му откажа, обещанието да върне парите ме трогна. Банкнотата изшумоля в пръстите ми, отделяйки се от няколко други.

Погледът на мъжа ги мярна като кръжащ ястреб.

— А ако имах две лири, можех и да хапна по пътя.

Измъкнах втора банкнота.

— А с три щях да взема дори жената, да не я оставям тук сама.

Наплюнчих палец и отделих трета.

— О, горко ни! — възкликна мъжът. — Пет лири, само някакви пет нещастни лири биха ни стигнали за хотел в онзи брутален град, тогава вече със сигурност щяха да ме вземат на работа!

Какъв боец бе той, какъв танцьор, чевръст и повратлив, кършец ръце, мигащ с очи, усмихващ се с уста, мелещ с език.

— Благодаря ви, сър, бог да ви поживи!

И той побягна, отнасяйки петте ми лири със себе си.

Едва пред вратата на хотела се сетих, че въпреки всичките си клетви, така и не бе записал името и адреса ми.

— По дяволите! — изругах тогава.

— По дяволите! — изругах и сега, застанал пред прозореца, с режисьора зад гърба си.

Защото долу по улицата преминаваше същият този човек, който още преди две вечери трябваше да е в Белфаст.

— О, аз го познавам — каза Джон. — И мен ме спря, днес по обяд. Поиска ми пари за влак до Голуей.

— Ти даде ли му?

— Не — отвърна кратко той. — Е, може би един шилинг...

После се случи най-лошото. Наглецът на тротоара вдигна глава нагоре, видя ни и проклет да съм, ако не ни помахаше с ръка!

Едва се удържах да не му помахам в отговор. Болезнена усмивка заигра по устните ми.

— Вече дори не ми се излиза от хотела — казах.

— Да, навън доста захладня — отбеляза Джон, надявайки палтото си.

— Работата не е в студа — отвърнах, — а в тях.

И двамата отново погледнахме през прозореца.

Под нас беше павираната дъблинска улица, из която вечерният вятър гонеше фини сажди от Тринити Колидж чак до парка „Сейнт Стивънс“. В сенките пред сладкарницата отсреща стояха като вдървени мумии двама души. Трети висеше на ъгъла, с побеляла като лед брада, пъхнал ръце в джобовете, сякаш да напипа дълбоко погребаните си кости. Малко по-нагоре се въргаляше купчина стари вестници, която, ако преминеш покрай нея, щеше да прошумоли като мише гнездо и да ти пожелае добър вечер. Долу, край входа на хотела, се подпираше жена с румени страни на парникова роза, неотвратима сила на природата.

— А, просяците ли? — попита Джон.

— Не са просто просяци — отвърнах, — а хора на улицата, които по някакъв начин са се превърнали в просяци.

— Изглеждат като статисти — каза той. — Чакащи долу в тъмното да се появи главният герой. Бих могъл да режисирам сцени с тях. Хайде, да вървим да вечеряме.

— Главният герой... Това май съм аз. По дяволите.

— Да не се боиш от тях? — изгледа ме внимателно Джон.

— Да. Не. Знам ли? За мен това е като голяма шахматна игра. Вече от месеци вися тук с пишещата си машина и изучавам работните им часове. Когато си взимат обедна почивка, аз правя същото — тичам до кафенето, до книжарницата, до театър „Олимпия“. Ако си пресметна добре времето, се разминава без милостиня и без собствения ми стремеж да ги вкарам някъде да хапнат и да се подстрижат. Знам всички тайни входи и изходи на хотела.

— Май наистина са ти влезли под кожата — изсмя се Джон.

— Така си е. Но най-вече оня просяк от моста О'Конъл! Той е някаква напаст, някакво чудо. Хем го мразя, хем го обичам. Да вървим.

Асансьорът, обитаващ от сто години запуснатата си шахта, се изкачи нагоре като привидение, повлякло след себе си страховити вътрешности и подрънкващи вериги. Влязохме в отворилата се с въздишка врата и той простена, сякаш бяхме нагазили в стомаха му. След това с безкрайна досада ни погълна и се спусна надолу към земята.

Пътъом Джон каза:

— Ако пазиш подходяща физиономия, просяците няма да те закачат.

— Моята физиономия — поясних търпеливо — си е моя физиономия. — Тя е от град Ябълков пай, щата Уисконсин, от село Сладък корен, щата Мейн. На челото ми е изписано „лапнишаран“. Даже улицата да е празна, ако аз изляза на нея, от всички дупки и скривалища на километри наоколо изпълзят авантаджии и се лепват за мен.

— Да можеше просто да се научиш да гледаш над, през или покрай тези хора, да ги караш да сведат очи. Ето, аз живея тук вече две години. Искаш ли да ти покажа как става?

— Покажи ми!

Джон отвори широко вратата на асансьора и ние пристъпихме през фойето на „Роял Хайбърниан“ към наситената със сажди нощ.

— Бог да ми е на помощ — промърморих. — Ето ги, с наострени уши, с пламнали очи. Вече надушват миризмата на ябълков пай.

— Ще се чакаме долу пред книжарницата — прошепна Джон. — Само гледай.

— Не ме оставяй! — викнах подире му.

Но той прекрачи бързо прага, спусна се по стъпалата и тръгна по тротоара.

Аз останах да наблюдавам отвътре, залепил нос за витрината.

Просящите от единия ъгъл, от другия, откъм страната на хотела и от отсрещната проточиха вратове към моя работодател. Очите им тлееха като въглени.

Джон посрещна спокойно погледите им.

Те се поколебаха — можех почти да чуя как обувките им скърцат на място. После костите им се отпуснаха. Челюстите им увиснаха. Очите им угаснаха. Хюстън се взираше неумолимо. Те отвърнаха глави настрана.

Звукът от стъпките на Джон скоро заглъхна в далечината. Откъм бара на хотела зад мен долетя музика и смях. Мина ми през ум преди излизане да гаврътна едно малко за кураж...

Но после си рекох — да става каквото ще — и отворих вратата. Ефектът беше, сякаш някой бе ударил голям бронзов монголски гонг.

Подкованите гьонени подметки застъргаха по паважа, мъжете се затичаха, хвърляйки изпод нозете си искри. Видях размахани във въздуха ръце. Устите се разтегнаха в усмивки като стари клавиши на пиано. „Само неколцина останахме!“, извика някой.

Далеч надолу, пред книжарницата, с обърнат гръб, чакаше моят режисьор. Но онова трето око, което имаше на тила си, вероятно бе уловило сцената: Колумб, посрещнат от индианците, Свети Франциск сред своите приятели катеричките, с пълни с орехи джобове. А може да ме е видял и като папата на балкона на катедралата „Свети Петър“, с развълнувана тълпа отдолу.

Още не бях минал и половината стъпала пред хотела, когато една загърнатата в сив шал жена се втурна към мен и тикна в лицето ми някакъв вързоп.

— О, вижте бедното детенце! — занарежда жалостиво.

Погледнах бебето й.

То погледна мен.

В името на всичко свято, стори ми се дори, че ми намигна. Но не, рекох си, очите му са затворени. Тя го е напоила с джин, за да не мръзне, докато го показва.

Ръцете ми засноваха, бъркайки в джобовете, раздавайки монети на нея и на останалите от шайката.

— Бог да ви поживи, сър!

Проправих си тичешком път през тях. След поражението можех да се оттегля и полека, повлякъл останките от посрамената си решимост, но не би — зад гърба ми се разнесе бебешки плач и аз драснах като ужилен. По дяволите, помислих си, тя сигурно го е ощипала, за да се разхленчи и да разбие сърцето ми съвсем!

Джон, без да се обръща, видя отражението ми във витрината на книжарницата и кимна.

Аз заставах до него запъхтян, съзерцавайки собствения си образ — овчедушния поглед, пламенната, ранима уста.

— Давай, кажи го! — въздъхнах. — Изражението ми е неподходящо.

— Нищо му няма на изражението ти — хвана ме подръка той. — Ще ми се и аз да имах такова.

Погледнахме назад, където просяците се разотиваха във ветровитата нощ с моите шилинги. Улицата опустя. Започваше да ръми.

— Е, добре — рекох накрая, — ела да ти покажа една още по-голяма мистерия. Човекът, който ме докарва до неистова ярост, а след това ме успокоява до блаженство. Разгадаеш ли нея, значи си разгадал всички просяци по света.

— На моста О'Конъл? — попита Джон.

— На моста О'Конъл — отвърнах.

И ние закрачихме под ситните капки.

Някъде на половината път, докато разглеждахме сервиз от фин ирландски кристал на една витрина, до нас приближи загърната в шал жена и ме дръпна за лакътя.

— Тя си отива — изхлипа. — Бедната ми сестра. Болна е от рак, остава й едва месец! Господи, помогнете ми поне с едно пени!

Усетих ръката на Джон да се стяга под моята. Погледнах към жената раздвоен. Едната ми половина казваше: „Та тя иска само едно пени“, а другата й отвръщаше: „Да, защото знае, че искайки по-малко, ще те накара да дадеш повече!“.

В този момент зяпнах.

— Но вие сте...

Ами да, рекох си, това е същата жена, която ми пъхаше под носа отрочето си пред хотела!

— Аз самата съм болна — отстъпи в сенките тя. — И ви моля заради една умираща!

Кой знае къде е скрила бебето, мина ми през ума, а после си е сложила зелен шал вместо сивия и е претичала направо, за да ни пресрещне.

— Рак... — Камбанарията й имаше само една камбана, но тя знаеше добре как да я бие. — Рак...

Джон се намеси решително.

— Извинете, но не сте ли същата дама, която току-що му взе пари пред хотела?

И двамата с нея останахме стъписани от подобна дързост.

Лицето на жената сякаш се сви. Аз се вгледах по-отблизо. И о, небеса, то бе различно. Възхитително! Тя умееше онова, което актьорите постигат с много труд и талант: в един миг да викаш, напираш, да тикаш неща в носовете на хората, бидейки един образ, а в следващия да станеш самата кротост, да отпуснеш уста и сведеш очи — и да се превърнеш в друг. Същата жена, да, но дали лицето и ролята й бяха същите? Не, нищо подобно!

— Рак — прошепна за сетен път тя.

Джон пушна ръката ми, а аз — пари в шепата й. Плъзгайки се като на ролкови кънки, тя се шумгуна зад ъгъла, хлипайки доволно.

— Това се казва изпълнение! — рекох, гледайки възхитено след нея. — Трябва да е чела Станиславски^[1]. В една книга той пише, че е достатъчно да присвиеш око и да изкривиш леко уста, за да се получи друг човек. Ами ако всичко онова, което казва, е вярно? И е живяла с него толкова дълго, че вече не може да плаче наистина, а трябва да играе, за да свързва двата края? Тогава какво?

— Не е вярно — каза Джон. — Но като нищо бих й дал роля в „Моби Дик“! Представяш ли си я на кея в мъглата, как жали и нарежда, докато гледа отплаващия „Пекод“? Чудна картинка!

Жали и нарежда, помислих си, някъде в пропития със сажди мрак.

— А сега накъде? — попита той. — Към моста О'Конъл?

След нас уличният ъгъл навярно задълго е останал празен под дъжда.

Ето че стигнахме сивия каменен мост, носещ славното име на О'Конъл^[2], под който река Лифи носеше студените си, сиви води. Още от една пряка разстояние до слуха ни долетя тихо пеење. Спомените ме върнаха десет дни назад.

— Коледа — промълвих. — Най-хубавото време в Дъблин.

За просяците, исках да допълня, но премълчах.

Защото в седмицата преди Коледа дъблинските улици се наводняваха от цели ята облечени в черно дечица, водени от учители или монахини. Те се скупчваха пред входовете, надничаха от театралните фоайета и се тълпяха из уличките с коледни песни на уста, витлеемски звезди в очите, звънчета в ръце, а снежинките образуваха нежни венци около тънките им вратлета. През тези дни цял Дъблин биваше огласян от песни и не минаваше вечер, в която аз да не се разходя по Графтън Стрийт, за да чуя „Там в яслите“, изпълнявана за чакащите пред някое кино, или „Украсете залите“ пред бар „Четири провинции“. Само при една от тези разходки в празничния сезон успях да преброя поне петдесет хора от момченца и момиченца от пансион и обществени училища, тъчащи дантели от песнопения и извисяващи гласчета в студения въздух нашир и надлъж из града. Бяха вездесъщи като падащия сняг и нямаше как да минеш сред тях, без да докоснат душата ти. Наричах ги „славните просяци“, защото връщаха с лихва онова, което им даваха минавачите.

Изправени пред подобен пример и най-опърпаните дъблински клошари бяха измили ръце, позакърпили износени усмивки и намерили по някое очукано банджо или цигулка. Някои дори се бяха събрали във вокални квартети. И как можеха да стоят мълчаливи, когато покрай тях половината свят пееше, а другата половина, понесена от вълните на мелодичната река, плащаше скъпо и прескъпо, само и само да чуе поредния хор?

И тъй, Коледа беше най-хубавото време за всички, защото просяците работеха — пееха фалшиво, разбира се, но поне веднъж в годината се занимаваха с нещо.

Но Коледа вече си беше отишла, ятата от пременени дечица бяха прибрани в птичарниците си, а повечето от просяците в града, замлъкнали и доволни от тишината, се бяха върнали към

безделническите си навици. Всички, с изключение на тези на моста О'Конъл, които през цялата година се опитваха да си заработят подаянието.

— Те поне имат самоуважение — казах на Джон, докато приближавахме. — Ето, първият дрънка на китара, другият по-нататък свири на цигулка. Боже, а виж онзи там, по средата на моста!

— Това ли е човекът, когото търсим?

— Същият. С акордеончето. Няма проблем да го погледаме. Или поне така си мисля.

— Че как ще разбере? Не е ли сляп?

Дъждът падаше тихо над сивокаменния Дъблин, над сивокаменното речно корито и над сивата, течаща като лава река.

— Там е работата, че не знам — отвърнах накрая.

И ние мимоходом, уж случайно, огледахме мъжа, застанал в самата среда на моста О'Конъл.

Беше сравнително нисък на ръст, като статуя на стар гном, отмъкната от някоя провинциална градина. Дрехите му, подобно на повечето дрехи в Ирландия, бяха твърде често препирани от дъжда, а косата му — твърде често опушвана от задимения въздух. Тъмна като сажди брада покриваше бузите му, от щръкналите уши стърчаха снопчета сивкави косми, а лицето му бе червендалесто от дългото стоене на студа, редувано с често отбиване в кръчмата, за да може отново дълго да стои на студа. Черни очила скриваха очите му и нямаше начин да се отгатне какво се спотайва зад тях. Още преди седмици бях започнал да се чудя дали не ме съпровожда с поглед, проклинайки бързото ми, гузно преминаване край него, или единствено слухът му долавя гонените ми от угризения стъпки. Изпитвах ужас, че някой път може да смъкне очилата от носа си, но още повече се боях от изпълнената с неведоми чувства бездна, която можеше да се разкрие пред мен. Най-добре беше да не знам дали зад опушените стъкла се крият котешки зеници, или зейнало междузвездно пространство.

Но имаше и още една, особена причина, поради която съществуването му не ми даваше покой.

В дъжд и сняг, вече много дълги и студени седмици, аз го виждах да стои тук без шапка или каскет на главата си.

Нямаше друг мъж в цял Дъблин, който като него да стърчи сам по цели часове под леки ръмежи и буйни порои, оставяйки водата да се стича по ушите му, да залепва върху темето сплъстената на пепеляви кичури коса, да струи покрай веждите, да мокри антрацитно черните лещи на очилата върху обсипания му с дъждовни перли нос.

Като по лика на каменна горгона, в бръчките покрай устата му се оформяха поточета, заобикаляха устата и се събираха на острата брадичка, откъдето капеха на равномерна струйка върху вълнения шал и палтото с цвят на локомотивен котел.

— Защо не носи шапка? — попитах.

— Знам ли — отвърна Джон. — Може би си няма.

— Трябва да има — извиках. — Не може да няма — добавих, вече по-тихо.

— Може би не му стигат пари да си купи.

— Никой не е толкова беден, дори и в Дъблин. Всеки има поне шапка!

— Тогава може би има сметки за плащане или пък се грижи за някой болен.

— Но да стои тук по цели дни и седмици и дори да не трепне, да не избърше лице, да игнорира напълно дъжда — това не ми го побира умът. — Аз поклатих глава. — Единственото, за което се сецам, е, че пак е някакъв трик. И той като другите е намерил начин да предизвика съчувствие, да те накара да потръпнеш от студ при вида му, та да дадеш повече милостиня.

— Бас държа, че вече съжаляваш за думите си — каза Джон.

— Да, така е. — Защото, дори под шапката, дъждът мокреше носа ми. — Но все пак трябва да има някакво обяснение, за бога.

— Защо не го попиташ?

— В никакъв случай!

И тогава се случи ужасното.

За момент, докато говорехме под студените струи, акордеонът на просяка беше замлъкнал. А сега, сякаш времето го бе събудило за живот, той го разтегна енергично. От виещия се мях на инструмента се изтръгнаха серия астматични звуци, които обаче с нищо не предвещаваха онова, което последва.

Той отвори уста. И запя.

Сладкият, ясен баритонов глас, който се понесе над моста О'Конъл, бе възхитително стабилен и уверен, без всякакво потрепване или фалш. Сякаш разтваряйки устни, мъжът бе отключил в себе си някакви тайни, съкровени врати. Това бе не толкова песен, колкото пускане на воля на самата душа.

— Чудесно — каза Джон. — Великолепно.

— Великолепно — потвърдих аз.

Слушахме, докато той пееше не без ирония за прекрасния град Дъблин, в който цяла зима вали по четирийсет дни в месеца. Последва резливата като бяло вино „Катлийн Мавурнийн“, а после и „Макушла“, и всички останали песни за славни момци и девойки, за хълмове и езера, за минало величие и настоящи несрети, но до една някак бодри и съживени, обагрени в свежестта на лекия и изведнъж станал по-пролетен дъжд. Ако изобщо си поемаше дъх, вероятно го правеше през ушите си, толкова неспирно и звънко се редяха пълнозвучните думи.

— Виж ти — измърмори Джон. — Този човек трябва да бъде на сцена. Твърде добър е, за да стои тук.

— И аз често съм си мислил същото.

Той порови в портфейла си. Аз отместих поглед от него към пеещия просяк, по чието теме дъждът все така капеше, стичайки се по лъскавата, сякаш лакирана коса.

И после с мен се случи странната метаморфоза. Преди Джон да успее да направи крачка, аз го хванах за лакътя и го задърпах към отсрещната страна на моста. Той отначало се противеше, но накрая ме изгледа, изруга тихо и ме последва.

Докато се отдалечавахме, мъжът подкара нова песен. Обръщайки се назад, го видях — с гордо вдигната глава, лъщящи срещу пороя очила и отворена уста, от която се лееше ясният глас:

*Ще се радвам, кат умреш,
Кат се гътнеш в гроба, старче,
Ще се радвам, кат умреш,
Камбаната кат ритнеш, старче.
Тогаз за младия калфа ще се омъжа аз.*

— Защо, по дяволите, на всички раздаваш пари, а на него не? — попита Джон.

Просяците на Дъблин — кой изобщо си даваше труда да ги погледне, да ги забележи, да ги разбере?

Във всеки случай, не и аз през следващите няколко дни.

А когато го направих, се уверих, че подобният на каменна горгона мъж с глас на оперен певец, вземащ ежедневния си душ на моста О'Конъл, не е сляп. Макар че главата му си остана за мен съд, изпълнен с тъмнина.

Един следобед се озовах пред витрината на магазин за мъжко облекло близо до моста О'Конъл, зазаяпан в купчина качествени, плътни вълнени каскети. Не ми трябваше още една шапка, в куфара вече бездруго имах запас за цял живот. И все пак, влязох вътре и платих за един чудесен кафяв каскет от туид, който въртях в ръцете си като в транс, неспособен да откъсна очи от него.

— Сър — обади се продавачът. — Това е номер седем. По мое мнение, вашият размер е седем и половина.

— Няма проблем. Ще ми стане — напъхах аз шапката в джоба си.

— Чакайте да ви го увия...

— Не! — И с пламнали бузи, осъзнал най-сетне какво планирам да сторя, излязох бързешком на улицата.

Отвън, под тихия дъжд, мостът чакаше. Трябваше само да отида дотам и да...

Щом наближих средата, видях, че гологлавият, сляп просяк е изчезнал.

На негово място стояха възрастни мъж и жена, които въртяха латерна с внушителни размери. Тя дрънкаше и стържеше като кафемелачка, пълна с камъни и парчета стъкло, издавайки не музика, а по-скоро звуците на меланхоличен железен стомах, страдащ от лошо храносмилане.

Изчаках мелодията, ако изобщо имаше такава, да приключи. Мачках новия каскет в потната си длан, докато механичната кутия хриптеше, тропаше и скърцаше.

— Проклет да си! — сякаш казваха старците, бесни от заниманието си, с буреносни преbledнели лица и пламнали очи под дъжда. — Хайде, плащай! Слушай колкото щеш, мелодия няма да чуеш. Ако толкова ти е притрябвала, изсвири си я сам! — мълвяха немите им устни.

Като ги гледах застанали на мястото, където винаги пееше просякът без шапка, си мислех: какво им струва да отделят една петдесета от припечеленото за месец и да дадат латерната да се настрои? Ако аз въртях ръчката, щях да искам да чуя песен, поне за себе си! Да, но това не си ти! — отвърнах си сам. Очевидно бе, че мразят просешкия си жребий — и кой би ги винил за това — и не желаят да се отплатят за милостинята с някоя позната песен.

Колко различен бе моят гологлав приятел.

Моят приятел?!

Примигнах изненадано, после пристъпих към тях и кимнах за поздрав.

— Извинете. Мъжът с акордеончето...

Жената спря да навива ръчката и се вторачи в мен.

— Какво?

— Онзи, дето седи без шапка на дъжда.

— А, той ли! — отсече тя.

— Няма ли го днес?

— Да го виждате наоколо? — викна жената и започна наново да върти пъкленото си устройство.

Аз пуснах монета в тенекиената кутия.

Тя ме изгледа така, сякаш бях плюл в ръката ѝ.

Добавих втора монета.

— Знаете ли къде е? — попитах.

— Болен. На легло. Проклетата простуда! Чухме го да кашля, като си тръгваше.

— Знаете ли къде живее?

— Не!

— А как се казва?

— Това пък кой го интересува!

Стоях там объркано, мислейки за самотния човек, изгубен някъде в града. Погледнах глупаво към новия каскет.

Мъжът и жената ме наблюдаваха.

Пуснах последна монета в кутията.

— Той ще се оправи — казах, без да се обръщам към никого.

Жената натисна ръчката. В страховитата вътрешност на машината сякаш се обърна кофа, изсипвайки пълен товар стъкла и отломки.

— Тази мелодия — рекох — коя е всъщност?

— Вие да не сте глух? — сръза ме жената. — Това е националният химн! Да си бяхте свалили шапката.

Аз ѝ показах каскета в ръката си.

— Другата шапка, другата — извъртя очи тя. — Тази, на главата ви!

— А, извинете — изчервих се аз и снех старото си кепе.

Вече държах по една шапка във всяка ръка.

Жената продължи да навива латерната. „Музиката“ свиреше. Дъждът шибаше темето, клепачите, устните ми.

На отсрещния край на моста спрях, за да взема бавното, мъчно решение — кой каскет да надяна върху прогизналия си череп?

През следващата седмица минавах по моста често, но там или нямаше никой, или заварвах само възрастната двойка с нейния уред за изтезания.

А после, в една петъчна вечер, Джон дойде в стаята ми с преписания сценарий и с една бутилка. Разговорът ни бе дълъг и конструктивен, продължи до късно, в камината като оранжев лъв гореше буен огън, в чашите ни имаше бренди, и изведнъж настъпи мълчание — може би защото бяхме доловили как тишината се сипе на едри, меки парцали отвъд високите прозорци.

Джон, с чаша в ръка, погледа безкрайната падаща дантела, после сведе очи към среднощния паваж и накрая тихо произнесе:

— „Само неколцина останахме“.

Изчаках секунда и казах:

— Това го чух от устата на един от просяците. Какво ли означава?

Джон отпи полека от питието си, наблюдавайки фигурите, стоящи в сенките долу.

— Първо си помислих, че е участвал във вълненията и има предвид, че не са останали много от членовете на ИРА. Но не. Или пък, че светът забогатява и броят на просяците в него се топи. Но и

това не. Тъй че може би е искал да каже, че все по-малко стават човешките същества, способни да се видят и разберат едно друго дотолкова, че един да поиска, а друг да даде. Всеки е зает, тича нагоре-надолу, няма време да забележи ближния си. Но в крайна сметка предполагам, че всичко е прах в очите, сантиментален бълвоч. — Той се отвърна от прозореца, отиде до камината и взе новия туидов каскет от полицата над нея, където го бях оставил. — Чете ли днешните вестници?

— Не.

Джон извади от джоба си смачкан откъснат лист.

— Това е „Айриш Таймс“, долната половина на пета страница. Изглежда, че нашият просяк от моста О'Конъл се е уморил от живота. Хвърлил акордеончето си в река Лифи. После скочил след него.

Новината беше от вчера. Значи отново е бил там, помислих си. И аз съм го пропуснал!

— Горкичкият — изсмя се кухо Джон. — Какъв ужасен, нелеп начин да умреш. Представи си как проклетият акордеон — впрочем, аз мразя акордеоните, а ти?, — та представи си, как се разтяга и хрипти като повръщаща котка, докато пада надолу, а после и човекът полита след него. Ето, аз се смея и ме е срам от себе си. Както и да е. Не са открили тялото. Още го търсят.

— Боже мой! — извиках, ставайки. — Проклет да съм!

Джон ме погледна внимателно.

— Не си могъл нищо да направиш.

— Можех! Така и не му дадох нито пени, дори едно! А се мотаех из целия град, раздавайки ги наляво и надясно. Но не и на него! И на ти сега!

Вече и аз стоях край прозореца и гледах надолу през сипещия се сняг.

— Мислех, че непокритата му глава е просто номер, за да предизвика съжаление. Постепенно човек започва да мисли, че всичко е номер! Минавах край него през зимни вечери, когато се лееше мразовит дъжд, а той пееше и така ме караше да потръпвам от студ, че го мразех в червата. Чудя се колко ли други минувачи също са потръпвали и са го мразели, задето им причинява това. И ето че вместо да получи милостиня, чашката му е оставала празна. Аз машинално го причислявах към другите, а той може би е бил истински — нов бедняк,

излязъл на улицата едва през тази зима, който никога преди не е просил, заложил дрехите си, за да се нахрани, и се озовал без шапка под дъжда.

Снегът падаше все по-гъст, замъглявайки уличните лампи и статуите, стоящи в сенките им.

— Как да ги различиш едни от други? — попитах. — Как да отсъдиш кое е честно и кое — не?

— Факт е, че не можеш — каза тихо Джон. — Помежду им няма разлика. Просто някои са по-отдавна в занаята, станали са хитри и са забравили как някога, преди много време, е започнало всичко. В една събота са имали храна. В неделя са нямали. В понеделник са поискали заем. Във вторник са изпросили кибритена клечка. В четвъртък — цигара. А няколко петъка по-късно, бог знае как, са се озовали пред място, наречено хотел „Роял Хайбърниан“. И сами не биха могли да кажат какво се е случило, нито защо. Но едно нещо е сигурно — те висят от ръба на скалата на върховете на пръстите си. Вероятно някой е настъпил пръстите на онзи нещастник от моста О’Конъл и той просто се е предал и се е пуснал. Какво доказва това? Че е трудно да избягваш погледа им или да ги караш да свеждат очи. Аз през повечето време съм добър в това, но няма как вечно да бягаш и да се криеш. Можеш само да даваш еднакво на всички. Започнеш ли да ги делиш, някой ще пострада. Сега съжалявам, задето не дадох шилинг на онзи сляп певец. Но не ни остава друго, освен да се утешаваме с мисълта, че причината не са били парите, че нещо в миналото или в семейството му го е докарало дотам. Вече няма как да разберем. Вестникът не споменава имена.

Снегът падаше тихо пред погледите ни. Долу, в тъмното, сенките на мъжете чакаха. Беше трудно да се каже дали белотата прави овце от вълците, или овце от овцете, покривайки нежно техните рамене, гърбове, шапки и шалове.

Джон ми пожела лека нощ и си тръгна.

Пет минути по-късно аз се спуснах надолу с призрачния асансьор, понесъл в ръка новия туидов каскет.

Без палто, по риза, пристъпих навън в зимната нощ.

Дадох каскета на първия мъж, който се приближи. Така и не разбрах дали му е по мярка. Каквито пари имах в джобовете си, скоро се изпариха.

После, останал сам и треперещ, погледнах нагоре. Мръзних и примигвах, докато заслепяващият вятър навяваше сняг в лицето ми. Виждах високите хотелски прозорци, сенките в светлината на лампите.

Какво ли става там, помислих си. Дали камините са запалени, пръскайки мека топлина? Кои бяха хората по стаите? Дали пиеха? Дали бяха щастливи?

Дали изобщо знаеха, че съм тук?

[1] Константин Сергеевич Станиславски (1863–1938) — руски театрален актьор, режисьор и теоретик. — Б.пр. ↑

[2] Даниъл О’Конъл (1775–1847) — ирландски политически деец, известен като „Освободителя“. — Б.пр. ↑

14.

— Е, разгада ли вече загадката на ирландския народ? — попита Фин.

— Тя е като кръстословица без номера — отвърнах аз, докато подчертавах с червено пасажи от разгърнатия на бара сценарий.

— Така си е — каза гордо Фин.

До отварянето на бара оставаше още час и той ме бе пуснал през страничния вход, за да мога, ако не да проумея Кита и неговите владения, то поне да се поровя на спокойствие из неговите вътрешности.

— Нито един от нас не знае кой е всъщност, нито пък иска да знае — добави той, като забърса тезгяха, сякаш думите му се бяха появили мимолетно там и трябваше да бъдат заличени. — Ние сме загадка, скрита в кутия, която на свой ред е затворена в лабиринт без врата и ключ за нея. Ние сме супа, богата на подправки, но без почти никакво съдържание.

— Не бих казал това, Фин.

— Добре тогава, вземам си думите обратно. Ако не си вникнал в ирландската душа, то успя ли поне да видиш на рентген Кита, да откриеш костите му?

— Що-годе. — Аз подчертах няколко реда в текста си. — „Той беше целият бял, бял като плаващ леден къс на зазоряване, бял като панически, безкраен сън. Илюминация, носеща се сред вълните. Ужас зад клепачите, който не избледнява.“ Кое ти харесва най-много, Фин?

— Остави ги всичките, да убиват време.

— Идеята на сценария не е да убива време, Фин.

— Просто така си говоря. Но трябва да признаеш, че от повечето филми няма друга полза, освен да убиват времето.

— Ти си бил готов кинокритик!

— Не, просто един от тези, които, щом видят, че пуканките им не са добре осолени, разбират, че ги чака тягостна вечер. Щом свършиш проклетия си сценарий, кога ще си тръгнеш — ден по-рано, или

седмица по-късно? Искам да кажа, ако още не си наясно с Ейре, ще останеш ли, за да почетеш между редовете?

— Раздвоен съм, Фин.

— Е, не се напрягай. Просто си плавай като бърбече в лой, както казват в наше село.

— Чакай да го запиша!

— Плавай си... — продиктува Фин, привеждайки се доволно над бара — ... като бърбече в лой...

15.

Телефонът извъня в три сутринта.

Жена ми, рекох си отпървом, но после размислих.

Нора. Тя бе единствената на целия свят, в целия ми живот, която би се обадила в такъв безбожен час.

Пресегнах се в тъмното, напипах телефона край леглото и изграчих в слушалката:

— Нора!

— Виж ти — отвърна женски глас отсреща. — Как позна?

— Много просто — казах през напушващия ме смях. — Сега е най-тъмната доба, по средата между залеза и изгрева. Единственият друг, който би си направил труда да ме търси толкова рано или толкова късно, е господ.

— О, Уилям, Уили, Уил! — възкликна Нора, някъде далеч сред вихъра от пукот и пращане по линията. — Уилям!

Тя още отдавна ми бе лепнала прякора Уилям Шекспир Втори, или може би Трети, и никога не ме наричаше иначе.

— Уили. Уил! Какви са тези неща, дето чувам за бели китове, сценарии и прочути режисьори? Стана ли най-сетне баснословно богат? И купуват ли богатите писатели великолепни имения?

— Пет часа преди утрото, ако в Ирландия то въобще настъпва? Нора, Нора, хората първо се поздравяват.

— Животът е твърде кратък за поздравяване, а вече няма време дори и за свестни сбогувания. Би ли могъл да купиш „Гринуд“? Или да го приемеш като подарък, ако ти го дам?

— Нора, та това е твоят фамилен дом, с двестагодишна история. Какво ще стане с бурния ирландски социален живот, с партитата, запоите, клюките? Не би могла да зарежеш всичко това!

— Мога, и ще го направя. Впрочем, имам сандъци с пари, които ме чакат отвън на дъжда, в същия този момент. Но Уили, Уилям, аз съм сама в къщата. Всички слуги са се запилели нанякъде. И сега, в тази финална нощ, Уил, ми е нужен писател, който да погледне Призрака.

Какво, настръхнаха ли ти космите? Хайде, идвай. Имам мистерии за разгадаване и имение за даване. Уили, Уил, о, Уилям!

Щракване. Тишина.

Джон беше в Лондон да провежда кастинг за нашия филм, тъй че нямах особени ангажменти. Но беше твърде късно в петък и твърде рано в събота, за да безпокоя Майк да идва чак от Килкок, та да ме откара до Брей. Затова наех кола с шофьор и се отправих с нея по лъкатушещите пътища през зелените хълмове, към синьото езеро и тучните ливади на легендарния и загадъчен „Гринуд“.

Засмях се отново, припомняйки си първата ни среща преди толкова много години — един изгладнял писател, прибран от улиците на Дъблин от тази луда жена, минаваща с колата си. Нора! Нора! Каквито и да ги приказваше, в този миг у тях вероятно се готвеше поредното бляскаво парти, устремено към упоителна разруха. Може би щеше да има актьори, долетели специално от Лондон, дизайнери от Париж, момичета от „Гинес“ в Голуей.

Още към осем вечерта, мина ми през ума, ще си порядъчно развеселен. Към полунощ, ако не внимаваш, ще започнеш да клюмаш с нос и блъсканицата от тела ще те унася на сън. После ще дремеш до обяд, а в неделя вече ще се наквасиш окончателно. Ще се вихрят флиртове и любовни игрички, в които ирландски и френски графини, обикновени дами и аристократи, хуманитари, докарани от Сорбоната на килограм, и всякакви други екземпляри, някои с мустаци, а други без, ще се редуват да скачат в леглата един на друг, а до понеделник ще остават милион светлинни години. Във вторник ще се обадиш на Майк да те откара в Дъблин, но внимателно, без да те друса, като гигантски възпален кътник-мъдрец, на който мъдростта му е дошла в повече, избягващ срещи с жени, понаболяващ от спомени и способен, ако жена му се обади, начаса да пледира невинност.

Докато пътувахме, мислено се върнах към първото си гостуване у Нора.

Тя бе изпратила някого да ме вземе — една побъркана стара херцогиня с напудрено с талк лице и зъби на баракуда, която ме натъпка в спортната си кола и ме понесе по тъмните ирландски шосета, като крещеше в ухото ми, надвиквайки се с топлия вятър:

— Зоологическата градина на Нора ще ти хареса, а също и оранжерията ѝ! Сред приятелите ѝ има всякакви — зверове и

укротители, тигри и котенца, рододендрони и мухоловки. В рибарника ѝ има и заспали шарани, и пъргави мренки. Парникът ѝ е голям, а орхидеите растат тучни и зловонни. Влизаш при нея в петък с чисто бельо, а в понеделник си тръгваш, влачейки подире си кирливи чаршафи, сякаш междувременно си бил вдъхновен, сътворил си и лично си изживял всички Изкушения, Адове, Страшни съдилища и Алокалипсиси на Йеронимус Бош! В къщата ѝ се живее като в огромната, топла буза на някой великан, където час по час те сдъвкват и преглъщат. През нея се минава като през храносмилателен тракт. А когато изцеди от теб и последната капка сок и изсмуче сладкия мозък от младите ти кости, ще те захвърли на перона на някоя гара, сам-самичък и зъзнец под дъжда.

— Някак не се виждам покрит със стомашни сокове — извиках през рева на мотора. — Никой дом няма да разгражда моите елементи, нито да се препитава от първородния ми грях.

— Глупачето ми! — засмя се херцогинята. — Ще видим какво ще е останало от скелета ти до неделя сутрин!

Дърветата останаха назад и излязохме на открито. Шофьорът забави скоростта — красотата около нас забавяше сърцето, съзнанието, кръвта и неволно те караше да отпуснеш педала на газта.

Там, между езерносиньото небе и небесносиньото езеро, се издигаше величественият „Гринуд“, родният дом на Нора. Той бе сгушен сред най-заоблените хълмове, край най-високите дървета и най-дълбоките лесове на цяло Ейре. Кулите му бяха издигнати по незнайни причини, в отдавна отминали времена, от забравени строители и невъзпети архитекти. Градините му бяха разцъфтели за първи път преди половин хилядолетие, а триста години по-късно нечий взрив от креативност бе разпръснал купчини от стопански постройки сред старите гробници и крипти. Древен манастир се бе превърнал в конюшня на аристократичния род, а в края на XIX век към замъка бяха пристроени и нови крила. Край езерото имаше развалини на ловна хижа, откъдето диви коне можеха да се хвърлят през зеленикавите сенки в дълбините и в чийто хлад се криеха самотни гробове на грешници, извършили престъпления толкова чудовищни, че дори в смъртта си е трябвало да дирят пустошта, потъвайки безименни в тъмата.

Като приветствен камбанен звън слънцето изведнъж запрати насреща ни отблясъци от десетките прозорци на имението. Заслепен, шофьорът рязко натисна спирачките.

Стиснах очи и облизах устни, припомняйки си онази отдавнашна първа нощ в „Гринуд“.

Вратата отвори самата Нора, по евино облекло, с думите:

— Закъсняхте, херцогиньо! Вече всичко свърши!

— Глупости. Дръж това, малкият, и това.

При което моята спътничка с три ловки движения свали всичко от себе си и застана пред прага като обелена скарида.

Аз гледах със зяпнала уста, стиснал в ръце одеждите ѝ.

— Хайде, момче, тук ще умреш от жегата! — и голата херцогиня преспокойно влезе в къщата, смесвайки се с издокараните гости.

— Да ме бие на собствената ми игра! — извика Нора. — А сега, на всичкото отгоре, ще трябва пак да се обличам. А така се надявах да те шокирам.

— О, не бой се. Шокира ме, и още как!

— Ела ми помогни да се облека.

В нишата в преддверието нагазихме сред нейните дрехи, които лежаха на безформени езерца от мускусен аромат върху паркетния под.

— Дръж ми гащичките, докато се намъкна в тях.

Аз се изчервих, а после избухнах в неудържим пристъп на смях.

— Извинявай — успех да кажа накрая, закопчавайки сутиена ѝ, — но просто още не се е мръкнало, а аз вече те обличам...

Някъде се хлопна врата. Озърнах се за херцогинята.

— Изчезнала е — промърморих. — Къщата вече я е погълнала. Което си беше самата истина. Точно както бе предсказала, видяхме се отново чак в дъждовното понеделнишко утро. Дотогава тя вече бе забравила името, лицето ми, както и душата, скрита зад тях.

— Мили боже — казах. — Това пък какво е?

Все още обличайки Нора, бяхме стигнали пред вратата на библиотеката. Вътре, като в блестящ огледален лабиринт, сновяха гостите за уикенда.

— Това — каза тя — е руският балет. Току-що пристигна. Вляво пък е виенската трупа. Превъзходен подбор. Вражеските танцови лагери не знаят взаимно езиците си и поради това им се налага да изливат съперническата си злоба и ехидност под формата на

пантомима. Стой настрана, Уили, пречиш на валкириите да се превърнат в рейнски девойки. Впрочем онези момчета там са именно рейнски девойки. Пази си гърба!

Нора имаше право.

Битката скоро се разрази.

Нежните лилии се счепкаха като котки, бръщолевейки неразбираемо. После, отчаяни, се отказаха и отстъпиха в безсилие, оттеглиха се по десетките си стаи сред канонада от затръшнати врати. Ужасната битка премина в ужасно приятелство, а приятелството прерасна в гореща, пламенна сауна от безсрамна и слава богу, скрита от погледите страст.

По-нататък всичко се смеси в един блестящ калейдоскоп, в шеметна лавина от писатели, творци, хореографи и поети, понесла се по стръмния склон на уикенда.

Аз също бях пометен от нея и завъртян сред камарата от плът, търкаляща се към сблъсъка с реалността в понеделнишкото утро, постно като престаряла мома.

И сега, след много изгубени партита и много изгубени години, по-късно отново стоях тук.

Замъкът „Гринуд“ се извисяваше безмълвен.

Не свиреше музика. Не пристигаха коли.

Виж ти, рекох си. Някаква нова статуя долу край езерото. Не, чакай... Не беше статуя. Беше самата Нора, седнала сама, подгънала крака под роклята си, с бледо лице, вперила очи в имението, сякаш изобщо не бях пристигнал, сякаш не съществувах.

— Нора...? — Но очите ѝ бяха така неподвижно приковани в старите стени, в обраслите с мъх покриви и в прозорците, отразяващи празното небе, че аз самият се обърнах да ги видя.

Нещо не беше наред. Да не би замъкът да бе потънал три педи надолу? Или бе потънала земята около него, оставяйки го да стърчи безутешен и брулен от ветровете? А може би земетресение бе разкривило прозорците и сега те се зъбеа на натрапниците със страховити отражения?

Входната врата на „Гринуд“ зееше широко отворена. През нея ме облъхваше диханието на дома.

Почти неуловимо. Сякаш си се събудил през нощта, долавяйки тихото дишане на жена си, но изведнъж настръхваш от ужас, защото

познатият аромат се е променил, тя мирише различно! Искаш да я сграбчиш, разтърсиш, да извикаш името ѝ. Коя е тя, откъде, как е попаднала тук? И с блъскащо в гърдите сърце лежиш безсънен до непознатата в леглото.

Пристъпих напред. Долових отражението си, уловено от хиляди стъкла, да се придвижва по тревата, за да застане над безмълвната Нора. Хиляди мои „аз“ приседнаха до нея.

О, боже, Нора, рекох си, ето ни отново тук.

Онова първо посещение в „Гринуд“...

През годините се бяхме срещали тук и там, като хора, докосващи се случайно в тълпата, като разминаващи се влюбени, като непознати във влака, чиято сирена скръбно възвестява следващата гара — и ние склучвахме ръце или оставяхме телата си да се притиснат под напора на слизащите пътници. А после вратите се разтваряха широко и ни разделяха — нито допир, нито дума, и така с години.

Или пък на всеки няколко години, посред лято, се разделяхме на плажа на живота, без дори да помислим, че някога отново ще се върнем, събрани от взаимната нужда. Но после свършваше някое друго лято и ето че Нора идваше, понесла празната си кофичка за пясък, идвах и аз, с корички по ожулените колена, и плажът беше пуст, и още един сезон си бе отишъл. Не ни оставаше друго, освен да си кажем, здравей, Нора, здравей, Уилям, докато вятърът се надигаше, морето тъмнееше, а от дъното се надигаха рояци октоподи, очерняйки всичко с мастилото си.

Често се бях питал дали няма да дойде ден, когато кръгът най-сетне да се затвори и ние да останем заедно. И някъде далеч в миналото наистина имаше такъв момент, балансиран като потрепващо перце от нашите дихания, в който любовта ни бе топла и перфектна.

Но това беше, защото тогава се натъкнах на Нора във Венеция — откъсната от своите корени, далеч от „Гринуд“. Тук, свободна от дома си, тя можеше изцяло да се отдаде на всекиго, дори на мен.

Но някак си устните ни бяха твърде заети едни с други, за да мълвят за постоянство. На следващия ден, докато ги лекувахме, подпухнали от битката, не намерихме сили, за да си кажем отсега и завинаги, че ще се събуждаме заедно, ще си вземем къща, апартамент, където и да било, но не и в „Гринуд“. Никога вече „Гринуд“! Може светлината на луната да е била прекалено ярка, да е показвала твърде

ясно порите ни. Или, по-вероятно, разглезените деца отново са се отегчили. Или ужасили при мисълта за затвор за двама! Каквато и да е била причината, перцето, за кратко понесено от шампанския ни дъх, падна. Не стана ясно кой първи е спрял да го крепи с дъха си. Нора, под предлог, че е получила спешна телеграма, избяга в „Гринуд“.

Лошите деца никога не си пишеха писма. Аз не знаех колко пясъчни замъка е разрушила, нито тя имаше представа къде бърша потно чело в жара на страстта. Казано просто, аз се ожених. И колкото и да е невероятно, бях щастлив.

И ето че в края на този необикновен ден, край брега на познатото езеро, бяхме отново заедно, дошли от срещуположни посоки, зовейки се един друг без звук, тичайки насреща си без да помръдваме, сякаш никога не се бяхме разделяли.

— Нора. — Аз взех ръката ѝ. Беше студена. — Какво се е случило?

— Какво се е случило?! — Тя се изсмя, после притихна и отмести поглед встрани. Внезапно се изсмя отново — напрегнат смях, който лесно можеше да избликне в сълзи. — О, скъпи мой Уили, мисли каквото щеш — щуротии, дивотии, маниашки бълнувания. Какво се е случило, Уили, какво се е случило?!

И тя пак потъна в стряскащото си мълчание.

— Къде е прислугата, гостите?...

— Партито — отвърна тя — бе снощи.

— Невъзможно! Къде се е чуло и видяло твоя забава да приключи още в петък. В неделя сутрин по поляната ти винаги се въргалят изтерзани жертви, бинтовани с чаршафи. Но защо?...

— Искаш да попиташ защо те поканих тъкмо днес ли, Уили? — Нора все още гледаше само към къщата. — За да ти дам „Гринуд“. Подарък, Уил, ако можеш да го накараш да те приеме, да те изтърпи...

— Не ти искам къщата! — избухнах аз.

— О, не става въпрос дали ти я искаш, а дали тя те иска. Тя прогони всички ни, Уили.

— Снощи...?

— Да, снощи последното голямо парти в „Гринуд“ не се получи. Мег долетя от Париж. Ага Хан изпрати едно разкошно момиче от Ница. Роджър, Пърси, Евелин, Вивиан, Джон — всички дойдоха. Онзи тореадор, който едва не уби постановчика заради някаква балерина,

беше тук. Също и ирландският драматург, дето, като се напие, пада от сцената. Общо деветдесет и седем гости влязоха през вратата от пет до седем часа вчера вечерта. А до полунощ всички си бяха отишли.

Аз станах, огледах ливадата. Да, нямаше лъжа. Още личаха следите от гумите на четири дузини коли.

— Тя не ни позволи да си направим празненството, Уили — изрече тихо Нора.

— Коя тя? — погледнах неразбиращо. — Къщата?

— О, музиката беше великолепна, но кънтеше от таваните. Смеехме се, а от горните етажи ни отвърщаше зловещо ехо. Настроението се смачка. Петифурите присядаха в гърлата. Виното се стичаше кисело по брадичките. Никой не легна в леглата дори за три минути. Не ти се вярва, нали? А когато всеки си намери някакъв предлог да се измъкне, аз останах да спя на поляната, съкрушена и сама. Ще отгатнеш ли защо? Ела и виж, Уили.

Отидохме до отворената врата на имението.

— Кое по-точно да гледам? — попитах.

— Всичко. Стайте. Самата къща. Тайната. Помисли добре. А после, след като помислиш, аз ще ти разкрия защо никога повече не мога да живея тук, защо трябва да си тръгна и защо „Гринуд“ е твой, ако го искаш. Хайде, влизай.

И аз поех, бавно, стъпало по стъпало. Пристъпих тихо по прекрасния, златист паркет на огромния салон. Полюбувах се на обюсонските гоблени, висящи по стените. Огледах мраморните древногръцки медальони, изложени върху зелено кадифе в кристална витрина.

— Всичко изглежда наред — викнах на Нора, която чакаше отвън в прохладния сумрак.

— Не, нищо не е наред — извика тя. — Продължавай.

Библиотеката бе дълбоко, топло море с мирис на ръчно обработена кожа във вишневи, маслинени и лимонови оттенъци, излъчван от подвързиите на петте хиляди книги. Заглавията на гърбовете им проблясваха като искрящи очи. Над камината, която можеше да послужи за къщичка на поне десетина хрътки, висеше изящната картина „Девойки и цветя“ на Гейнсбъро, сгрявала фамилията дом от поколения. Тя беше като портал, открит към летни простори. На човек му се искаше да се наведе през него, да вдъхне аромата на

дивите полски цветя, да докосне нежните като праскова страни на девойките, да се омае от жуженето на пчелите, сновящи в нагрятия въздух.

— Е, как е? — попита далечен глас.

— Нора! — отвърнах. — Влизай! Няма от какво да се боиш! Още е светло!

— Не — долетя тъжно гласът. — Слънцето вече залязва. Какво виждаш, Уилям?

Вече отново в преддверието, край извитата стълба, аз извиках:

— Салона. Във въздуха няма нито прашина. Сега отварям вратата към избата. Милион бъчви и бутилки. А сега кухнята. Нора, това е налудничаво!

— Нали? — простена жаловитият глас. — Върни се сега в библиотеката. Застани по средата на стаята. Виждаш ли „Девойките и цветята“ на Гейнсбъро, която винаги си обичал?

— Да, тук е.

— Не, не е. А сребърното флорентинско сандъче за пури?

— И то е тук.

— Не, няма го. А голямото, кафяво кожено кресло, в което пиеше шери с татко?

— Да.

— Не — въздъхна гласът.

— Да, не! Има, няма! Нора, достатъчно!

— Повече от достатъчно, Уил. Не се ли досещаш? Не можеш ли да отгатнеш какво се е случило с „Гринуд“?

Озърнах се озадачено, душейки непознатия въздух.

— Уилям — обади се безсилно Нора, далеч край отворената входна врата. — Минаха вече четири години. Четири години, откакто... „Гринуд“ изгоря до основи.

Затичах се.

Намерих я пребледняла пред прага.

— Откакто какво?! — извиках.

— Изгоря до основи — повтори тя. — Напълно. Преди четири години.

Направих три големи крачки навън, извърнах се и погледнах нагоре към прозорците и стените.

— Нора, всичко е тук, невредимо.

— Не, Уил, не е. Това не е „Гринуд“.

Докоснах сивия камък, червените тухли, зеления бръшлян. Прокарах длан по резбованата испанска входна врата. И промълвих:

— Не може да бъде.

— Но е така — каза Нора. Всичко е ново. От мазето до тавана. Ново, Уили. Ново.

— Но тази врата!

— Изпратиха я миналата година от Мадрид.

— А камъкът за плочника?

— Добит от каменоломните край Дъблин преди четиринайсет месеца. А прозорците ги доставиха от Уотърфорд през пролетта.

Пристъпих обратно през вратата.

— Паркетът?

— Изработен във Франция и поставен миналата есен.

— Да, но... гоблените?!

— Изтъкани край Париж, окачени през април.

— Но всичко изглежда същото, Нора!

— Нали? За мраморните антики ходих чак до Гърция, да поръчам дубликати. А кристалната витрина я направиха в Реймс.

— Библиотеката!

— Всяка книга бе подвързана по същия начин, щампована с идентичен надпис и върната на подобна лавица. Само възстановяването на библиотеката струваше към сто хиляди лири.

— Но за бога, Нора, те са като две капки вода! — извиках потресен и понеже бяхме в библиотеката, посочих сребърното флорентинско сандъче. — Това, разбира се, е оцеляло при пожара?

— Не, не. Знаеш, че умея да рисувам. Направих скица по памет и я отнесох във Флоренция. Копието беше готово през юли.

— А „Девойките и цветята“ на Гейнсбъро?

— Фрици ги нарисува. Нали познаваш Фрици, оня ужасен художник битник от Монмартър? Дето мацаше боя върху платна, а после ги пускаше да се носят като хвърчила над Париж, та вятърът и дъждът да оформят красотите, които после продаваше на баснословни цени? Е, оказа се, че той е таен почитател на Гейнсбъро. Нарисува „Девойките“ само по спомен. Не е ли удивително?

— Удивително, и още как. За бога, Нора, истина ли е всичко това?

— Ще ми се да не беше. Сигурно мислиш, че съм се побъркала, нали, Уил? Нормално е да ти мине през ума. Между другото, вярваш ли в доброто и злото? Аз доскоро не вярвах. Но сега, изведнъж, станах стара и суеверна. Ударих четирийсетте, или по-скоро те ме удариха, като локомотив. Знаеш ли какво смятам? Че къщата сама се е унищожила.

— Какво?

Тя продължи да се взира към вътрешността, където вече се събираха сенките от сивия ден.

— Когато наследих богатството си, бях още на осемнайсет. Хората ми говореха за грях, а аз отвърщах, глупости. Те крещяха за съвест, а аз им виках да ми се махнат от главата. Но през онези дни дъждовната бъчва бе празна. Оттогава много чужд дъжд се изсипа, събра се в мен, докато за своя хладна изненада не се оказах пълна до ръба със стари грехове и не узнах, че наистина има съвест и вина. Аз нося у себе си хиляда млади мъже, Уилям. Те се забиваха и погребваха в мен. А когато се отдръпваха, мислех, че са си отишли. Но не, сега съм сигурна, че няма нито един, чието острие, чието прекрасно, отровно жило да не е заседнало в моята плът, в едно място или друго. О, боже, как обичах техните жила, техните тръни! С какво удоволствие се оставях да ме пронизват и раняват. Смятах, че лекарствата на времето и пътуванията ще заличат белезите от обятията им. Но сега виждам, че съм цялата в следи от пръсти. Живо място не е останало по мен, Уил, приличам на изпъстрен с древни знаци свитък, или на дактилоскопичния архив на ФБР. Пронизана съм от хиляда прекрасни момчета и макар тогава да не съм кървяла, сега, бога ми, кървя. Изпоцапала съм с кръв цялата тази къща. А моите приятели, които също отричаха греха и съвестта, прииждаха като изригващи потоци плът, улавяха се тук като в рибарска мрежа, мятаха се, изяждаха се и се изсмукваха един друг, потяха се по подовете и опръскваха стените със своите агонии и мъки, всеки от собствения си кръст. Този дом бе нападан от убийци, Уили, търсеци да погубят взаимно самотата, да я понижат с кинжалите си, но никой не намираше утеха, а само моментно, стенещо освобождаване. Тук никога не е имало щастливи хора, Уили, виждам го ясно сега. О, на повърхността имаше щастие. Когато чуваш толкова много смях, виждаш толкова много пиене и откриваш човешки сандвичи във всяко легло, розови и бели хапки, от

които да вкусиш, си казваш: „Ама че радост! Какво по-хубаво от това?“ Но всичко е било лъжа, Уили, двамата с теб го знаем, и къщата е попивала тази лъжа през моето поколение, както и през татковото и дядовото преди него. Винаги е била къща на веселието, което ще рече къща на ужасите. Убийците са се пронизвали един друг повече от двеста години. Кръвта се е стичала по стените, лепнела е по дръжките на вратите. Лятото е остарявало в рамката на Гейнсбъро. Хората са идвали и са си отивали, Уил, но са оставяли грехове и спомени за грехове, които къщата е поглъщала. А когато си погълнал толкова много чернота, рано или късно трябва да я повърнеш, не мислиш ли? Собственият ми живот е моето горчиво биле. Аз се давя от миналото си. Така е сторила и къщата. И накрая, гонена от угризения, съкрушена от тъга, една нощ чух как сухите стари грехове се трият един о друг в леглата на мансардата. И от възникналата искра целият дом пламна като факел. Огънят първо се настани в библиотеката, поглъщайки книгите. После мина в избата, изпивайки виното. Дотогава аз вече бях изскокнала през прозореца, спуснала се по бръшляна и застанала на ливадата заедно със слугите. В четири сутринта си направихме пикник край езерото с шампанско и бисквити от къщата на пазача. Към пет пристигна пожарната бригада от града само за да види как покривите пропадат и огромни оранжеви езици се издигат като фонтани към облаците и залязващата луна. Дадохме и на тях шампанско и наблюдавахме задно смъртта на „Гринуд“, докато на сутринта от него нямаше и помен. Какво друго му оставаше, освен да се унищожи, Уилям, след като бе попил толкова зло от моите близки и от мен?

Стояхме в хладното преддверие. Аз най-сетне се покопитих и отвърнах:

— Сигурно си права, Нора.

Влязохме в библиотеката, където тя извади купчина чертежи и тетрадки.

— И тогава, Уилям, аз получих своето вдъхновение. Да построя имението отново. Да сглобя старата сива каменна мозайка. Да възродя „Феникс“-а от пепелта. Тъй че никой да не узнае за неговата болест и смърт. Нито ти, Уили, нито който и да е от приятелите ми на света — да оставя всички в неведение. Вината ми за разрухата му беше огромна. Но колко удобно е да си богат. Можеш да купиш пожарникарите с няколко бутилки шампанско, а местните вестници —

с четири каси джин. Новината, че от „Гринуд“ е останала само купчина пепел, така и не стигна по-далеч от километър-два. Приказките можеха да почакаат за по-късно. Сега ме чакаше работа! Първо се втурнах при семейния ни адвокат в Дъблин, където татко пазеше всички архитектурни и интериорни планове. Прекарах месеци наред в компанията на една секретарка, възстановявайки главоблъсканицата на гръцките лампи и римските плочки. Затварях очи и си представях всеки сантиметър мъхнати килими, фризове, таванни орнаменти в стил рококо, месингови обкови, ключове за осветление, кофи за дърва и дръжки на врати. И когато целият списък от трийсет хиляди точки бе готов, докарах дърводелци от Единбург, фаянсаджии от Сиена, каменоделци от Перуджа и те чукаха, рязаха, дялаха и зидаха четири години, Уили, докато аз се мотаех из фабриките край Париж да гледам как ловки паяци тъкат гоблените и килимите ми или ходех на лов за лисици в Уотърфорд, където изработвах стъкларията. Не знам, случвало ли се е в историята някой да възстанови нещо разрушено, да го направи същото, каквото е било? Хората казват, забрави миналото, остави старите кости да гният на мира! Е, рекох си, не и аз. „Гринуд“ ще се изправи отново, та да става каквото ще. Но макар да изглежда досущ като преди, ще има предимството да бъде чисто нов. Исках свежо начало, Уилям, и докато го строих, водих такъв смирен живот! Работата сама по себе си бе достатъчно приключение. И когато възстанових къщата, сякаш сама се преродих. На нея дарих нов живот, а на себе си — радост. Най-сетне, рекох си, и тук ще заживее щастлив човек. И ето че преди две седмици всичко приключи; последният камък бе положен, последната плочка — залепена на мястото си. Тогава изпратих покани по цял свят, Уили, и снощи всички пристигнаха — стадо светски лъвове от Ню Йорк, отбор бързоноги атински атлети, негърска балетна труппа от Йоханесбург. Трима сицилиански бандити, или може би актьори? Седемнайсет цигуларки, които можеха да се ползват и за друго, щом оставят лъковете си и запретнат поли. Четирима шампиони по поло. Един тенис професионалист, да натегне кордите ми. Очарователен френски поет. О, боже, Уил, това трябваше да бъде великолепна церемония по откриването на замъка „Феникс“, възроден от пепелта, собственост на Нора Гриндън. Откъде можех да зная, или да предположа, че къщата няма да ни иска?

— Нима може една къща да има предпочитания?

— О, да, когато е много нова, а всички други, независимо от възрастта им, са много стари. Тя бе току-що родена, а ние — загнили и умиращи. Тя бе добра, а ние — лоши. Не искаше да губи невинността си, затова и ни прогони навън.

— Как?

— Ами просто като остана самата себе си. Направи въздуха толкова тих, Уили, че не е за вярване. Усещането беше, сякаш някой е умрял. Никой не го каза, но всички го усещаха. И ето че не след дълго гостите започнаха да се качват по колите и да се разотиват. Оркестърът прибра инструментите си и отпрати в десет лимузини. Цялото парти се изнесе покрай брега на езерото, сякаш се готвеше за пикник, но не — те просто отиваха към летището, към пристанищата, към Голуей, хладни и мълчаливи, оставяйки къщата празна. Дори прислугата ги последва, натискайки педалите на велосипедите си, и аз останах сама. Последното парти бе приключило — партито, което дори не се бе състояло, което изобщо не можа да започне. Както ти казах, спях цяла нощ на ливадата, насаме със старите си мисли, и знаех, че това е краят на песента ми, защото аз бях пепел, а с пепел не се строи. Пред мен, в тъмното, бе прекрасното, величествено ново създание. То мразеше дори дъха ми пред своя праг. Аз бях свършила, то тепърва започваше. Е, това е.

Нора приключи историята си.

Седяхме дълго в мълчание в настъпващия здрач, който се сгъстяваше, изпълвайки стаите и угасвайки очите на прозорците. Надигна се вятър и по езерото пробягаха вълнички.

— Всичко това не може да е истина — казах. — Положително би могла да останеш.

— За да разсеем съмненията ти, нека направим последно изпитание. Да опитаме да прекараме нощта тук.

— Да опитаме?

— Ще видиш, че няма да изкараме до зори. Хайде да си изпържим яйца, да пийнем малко вино, да си легнем рано. Но те съветвам да спиш отгоре върху завивките и да не си събличаш дрехите. Струва ми се, че много скоро ще ти потрябват.

Ядохме почти без да разменим дума. Пихме вино. Вслушвахме се в новите месингови часовници, които биеха, отбелязвайки новите

часове из цялата къща.

В десет часа Нора ме изпрати в стаята ми.

— Не се страхувай — каза ми на стълбищната площадка. — Къщата не иска да ни стори зло, просто се бои ние да не ѝ навредим. Аз ще спя в спален чувал отвън край алеята. Когато решиш да си тръгваш, независимо по кое време, ела да ме събудиш.

— Ще спя сладко като бебе — казах.

— Нима? — отвърна Нора.

Качих се и легнах в новото си легло, пийвайки коняк в тъмното, без да изпитвам нито страх, нито доволство, очаквайки спокойно нещо да се случи, каквото и да било то.

До полунощ не бях заспал.

В един бях още буден.

В три очите ми бяха широко отворени.

Къщата не скърцаше, нито надаваше шепоти или въздишки. Просто чакаше, както чаках и аз, дишайки наравно с мен.

В три и половина сутринта вратата на стаята ми полека се отвори.

Беше просто движение на тъмнина в тъмнината.

Усетих течение върху лицето и ръцете си.

Бавно се изправих в леглото.

Минаха пет минути. Сърцето ми започна да възвръща нормалния си ритъм.

И тогава, някъде далеч долу, чух да се отваря входната врата.

Отново без скърцане или шепот. Просто щракване и едва доловима промяна в течението из коридорите.

Станах и излязох на площадката. Погледнах преддверието под себе си и видях точно каквото очаквах: отворената входна врата. Лунната светлина се лееше върху новия паркет и посребряваше големия стоящ часовник, тиктакащ бодро с покритите си с нова смазка чаркове.

Спуснах се по стълбите и излязох навън.

— Ето те и теб — каза Нора, застанала край колата си на алеята. Приблжих се до нея.

— Не е имало нито звук, но все пак нещо си чул, нали?

— Да.

— Е, готов ли си вече да тръгваш, Уили?

Погледнах нагоре към къщата.

— Почти.

— Убеди ли се сега, че всичко е приключило? Няма начин да не усещаш, че е настъпил нов ден, ново утро. Виж колко е съсухрена душата ми, колко е черна кръвта ми, как вяло бие сърцето ми. Ти си долавял пулса ми под собственото си тяло, Уил, тъй че знаеш колко съм стара. Колко съм пълна с тъмници и уреди за мъчения, с късни следобеди и морни часове на френски здрач. Тъй че...

Нора погледна към замъка и продължи.

— В нощта, когато ти се обадох, лежах в леглото си. Беше към два часът, когато чух входната врата да се отваря, сякаш от течение. Но знаех, че целият дом просто леко се е наклонил, за да я освободи от резето и завърти върху пантите. Излязох на стълбището и погледнах надолу. Там, в преддверието, се разливаше поток от лунна светлина. Къщата сякаш ми казваше: „Ето откъде трябва да минеш. Нагази в белотата, следвай млечния път и се махай, върви си със своята старост и мрак. Ти си бременна, носиш призрака на горестта в своята утроба. Но той никога няма да се роди и понеже не можеш да се отървеш от него, един ден ще донесе смъртта ти. Какво още чакаш?“. Е, Уили, аз се побоях да сляза долу и да затворя проклетата врата. И знаех, че всичко е вярно, че никога повече няма да заспя. Тъй че се вслушах и побягнах навън. В Женева имам едно мрачно, греховно убежище. Ще отида там да живея. Но ти си още млад и свеж, Уили, тъй че искам имението да бъде твое.

— Не съм чак толкова млад.

— Във всеки случай, по-млад от мен.

— И не толкова свеж. То прогони и мен, Нора. Преди малко, вратата на спалнята ми също се отвори.

— О, Уилям — въздъхна тя и докосна бузата ми. — Толкова съжалявам.

— Недей. Ще тръгнем заедно.

Нора отвори вратата на колата.

— Аз ще карам. Сега имам нужда да карам, с пълна газ, чак до Дъблин. Имаш ли нещо против?

— Не. Ами багажът ти?

— Нека къщата си задържи всичко, което е в нея. Накъде тръгна?
Аз се спрях.

— Трябва да затворя вратата.

— Недей. Остави я отворена.

— Но... някой може да влезе.

— Вярно — засмя се тихо Нора. — Но само добри хора. Тъй че всичко е наред, нали?

— Да — кимнах накрая. — Всичко е наред.

Върнах се и неохотно застанах до колата. Облаците се сгъстяваха. Започваше да вали. Нежният, ситен ръмеж падаше от обляното в лунна светлина небе тихо и безобидно, като шепот на ангели. Качихме се и затръшнахме вратите. Нора запали мотора.

— Е, готови ли сме?

— Готови — отвърнах.

— Уилям — каза Нора, — когато отидем в Дъблин, имаш ли нещо против да спиш с мен, имам предвид наистина да спиш, през следващите няколко дни? Ще имам нужда от човек до себе си. Ще го направиш ли?

— Разбира се.

— Искане ми се — погледна ме тя и очите ѝ се изпълниха със сълзи, — о, боже, как ми се иска да можех да изгоря себе си и да започна всичко отначало. Тогава щях да отида до къщата, да вляза вътре и да живея вечно, подобно на онази малка млекарка, пълна с ягоди и сметана, която утре би могла да пристъпи до прага ѝ. Къщата ще я пусне и ще я приюти гостоприемно. Но по дяволите. Каква полза от подобни приказки?

— Карай, Нора — подканих я тихо.

И тя настъпи газта, изпод гумите изхвърча чакъл и ние се понесохме покрай езерото, през долината, нагоре по хълмовете и през дълбоката гора. Докато стигнем последното възвишение, сълзите ѝ вече бяха изсъхнали. Карахме бързо, без да поглеждаме назад, през все по-плътното обгръщащата ни чернота на нощта, към още по-тъмния хоризонт и към студения, каменен град. През цялото време мълчаливо, без да я пускам, държах едната ѝ ръка.

На следващата сутрин, когато се събудих, леглото приличаше на разрината пряспа. Усещах се плесенясал в костюма си, сякаш бях прекарал четири дни и четири нощи в междуградски автобус.

На съседната възглавница бе забодена бележка:

„Отивам във Венеция или в пъкъла, където стигна по-напред. Благодаря за гушкането. Ако жена ти някога те остави, ела и намери своята Нора на дългите дъждове и ужасните пожари.“

— Нора — промълвих аз, взирайки в бурята зад прозореца. — Сбогом.

16.

Фин имаше трето око, разположено сред посивялата коса на тила му. Сега косата помръдна, а тилът му се стегна.

— Някакъв янки ли чувам да се мотае край вратата? — попита, взирайки се в халбата, която триеше старателно, сякаш бе кристална топка.

— Разпознаваш стъпките ми? — учудих се.

— Походките са като пръстовите отпечатъци, няма две еднакви. Той се обърна да погледне и лицето, вървящо с походката.

— От него ли бягаш? — попита.

— Толкова ли си личи?

— Не те оставя на мира, а?

Фин огледа подредените си като тръби на орган бутилки с тъмна и светла бира, но в крайна сметка се спря върху шише коняк и изчака да приближа, за да ми подаде чашата.

— Вземи, това ще ти поразхлаби обръчите.

— Вече не ми останаха обръчи — избърсах устни аз.

— Сигурно те кара да работиш по седем дни в седмицата, десет часа на ден, без съботи и недели? Можеш ли поне да ходиш на кино?

— Само с негово разрешение.

— До тоалетната?

— Ако помоля да бъда извинен.

— Ще прощаваш за любопитството, момко, но след като толкова време вече си тук, успя ли да направиш пътечка до някоя от нашите свежи пролетни марулки, или пък до подобните им на рошави зелки и чували с картофи майки и лели?

— У дома — отвърнах — си имам вярна съпруга, която при това скоро може да дойде тук. Няма да позволя да открие червило по яката ми или пък дълги косми по сакото.

— Жалко. А инак имаш вид, че ще се справиш с няколко наведнъж.

— Чиста илюзия. Жените ме повалят и забърсват пода с мен.

— Ти си знаеш — каза Фин. — Но днес, в този момент, имаш нужда от кратка почивка, преди да подновиш борбата „Двата звяра“ — единият в морето, а другият в седлото.

Въздъгнах и той напълни пак чашата ми.

— Карал ли те е вече да вземаш уроци по езда? Това е редовният му номер. През годините, преди ти да се появиш, поне дузина други са минавали оттук, наемали са кон и са препускали подир лисиците само за да се препънат в някой плет и да си потрошат кокалите.

— Купих си ловни ботуши.

— Значи си на половината път до конюшната, до болницата, или и до двете. Но ето, момчетата идват. Нито дума пред тях. Ще им паднеш в очите, ако разберат от какво се криеш тук.

— Не съм ли паднал вече?

— Като янки? Разбира се. Но като другар по чашка, в никакъв случай. Трай си.

И младото, и старото мъжко население на Килкок се изсипа в кръчмата в търсене на еликсира, който почиства огледала и кара погледа да заблести.

Аз се оттеглих във философското сепаре да размишлявам.

17.

Влязох направо в задния кабинет на „Кортаун Хаус“, където Джон преглеждаше и отговаряше на някакви писма. Но този път не му подадох както обикновено новите шест страници от сценария. Вместо това ги задържах в ръка, свалих туидовия каскет от главата си и го огледах. После погледнах ловната куртка, бричовете и ботушите за езда и казах:

— Джон, смятам да се отърва от поне половината от тези дрехи.

Той се обърна и ми хвърли един от онези свои лениви, премрежени погледи на игуана.

— Виж ти, и защо ще правиш това, хлапе?

— Никакви уроци по езда повече, Джон.

— Нима?

— От днес нататък не ща да виждам коне, нито хрътки.

— На какво дължим тези думи, синко?

— Джон — поех си дълбоко дъх аз. — Кое е по-важно за теб — да препускам след кучетата, или да убия Кита?

Той премисли за секунда зад притворените си клепачи.

— Кое предпочиташ? — продължих. — Аз да съм жив, а Китът мъртъв, или аз да гушна букета, а сценарият да остане недовършен?

— Нека се изясним...

— Не, Джон, няма какво да изясняваме. Тази сутрин на три пъти едва не паднах от седлото. А то е високо и падането оттам е дълго, затова съм дотук с язденето.

— Господи, хлапе, наистина звучиш разстроен.

— Така ли? — вслушах се в гласа си. — Да, май си прав. Е, разбрахме ли се? Никакви черни коне повече, само бели китове?

— Добре, добре — отвърна Джон. — Щом толкова държиш...

18.

Родеше ли се нов човек, можеше да мине и цял ден, докато новината отлежи, втаса и обиколи ирландските ливади, чак до близкия град и родната кръчма, която в случая беше барът на Фин.

Но ако някой умреше, сякаш духов оркестър гръмваше над хълмове и поля. Екотът се разнасяше навред, отекваше от старите плочи на бара и караше пиещите бурно да викат за още.

Така беше и в този дълъг ден, когато неочаквано не заваля и дори слънцето се показва, измамно намеквайки за несбъднатото лято. Барът едва бе отворен, проветрен и напълнен, когато Фин, застанал до вратата, пръв забеляза пушилката, задаваща се по пътя.

— Това е Дуун — каза той. — Като го гледам как бързо се носи, вестите не ще да са добри!

— Хайде! — извика Дуун, прескачайки запъхтяно прага. — Свършено, умря!

Всички край тезгяха се обърнаха, в това число и аз.

Дуун се наслади на триумфалния момент, карайки ни да чакаме.

— Ето, дръж, за бога, дано това ти развърже езика! — Фин пъкна чаша в протегнатата ръка на новодошлия.

Последният накваси гърло и изложи фактите.

— Самият той — рече примлясвайки. — Лорд Килготен. Споминал се. Няма и час!

— Ама че работа! Бог да го прости — промълвиха всички като един. — Добър човек беше старецът, мир на праха му.

Защото нямаше две мнения по въпроса — лорд Килготен бе бродил из техните поля и пасбища, бе навестявал техните хамбари и този бар, откакто се помнеха. Да си отиде той бе все едно норманите да надуют платна обратно за Франция или проклетите британци да се изнесат от Бомбай.

— Мъж на място беше — рече Фин, вдигайки чаша в негова памет, — макар и да прекарваше в Лондон по две седмици в годината.

— На колко ли е бил? — попита Браниган. — Осемдесет и пет? Осемдесет и осем? Като си помислиш, отдавна вече да е в гроба.

— Такава като него — отвърна Дуун — господ трябва да ги халоса с брадва, та да свършат. Преди години замина за Париж, рекохме си това ще му види сметката, но не би. Колкото пиене е изпил, друг на негово място да се е удавил, а той все доплува до брега. Но ето че сега, наред полето, паднала някаква мъничка мълния и го убила, докато берял ягоди под едно дърво, в компанията на деветнайсетгодишната си секретарка.

— Нещо не се връзва — каза Фин. — По това време на годината ягоди няма. Не от мълния, а от секретарката ще да го е ударил ток, та са му изгърмели бушоните!

Разнесе се почетен оръдеен салют от смехове, който полека утихна, предвид сериозността на случая. Междувременно прииждаха още хора — да попият атмосферата и да отдадат последна почит.

— Чудя се — произнесе Хийбър Фин с глас, от който самите богове на Валхала биха млъкнали и застинали по местата си, — чудя се, какво ли ще стане сега с всичкото това пиене? Имам предвид пиенето, което негова светлост сигурно е натрупал в бурета и бъчви, с литри и тонове, със стотици и хиляди бутилки, по мазета и тавани, а нищо чудно дори и под собственото си легло?

— Да — възкликнаха едногласно всички, потресени при мисълта. — Тъй е. Какво ли ще стане?

— Сигурно го е завещал на някой проклет вятърничав янки, негов племенник или братовчед, развратен от Рим, побъркан от Париж, който утре ще долети, ще грабне всичкото пиене, ще го натовари и ще изчезне, а ние ще си останем в Килкок, разорени и сиротни! — изрече на един дъх Дуун. — Извинявай, янки, малко се разгорещих — допълни той, като се обърна да ме погледне, докато излизах от сепарето.

— Да. — Техните гласове бяха като приглушено биене на тъмни барабани, маршируващи в нощта. — Така е.

— Няма никакви роднини! — каза Фин. — Никакви полуумни янки, никакви шантави племенници или братовчедки, които да падат от гондолите във Венеция, а сега да са решили да доплуват насам. Направил съм си труда да проверя.

Фин изчака. Сега беше неговият миг. Всички лица бяха вторачени в него, приведени напред, за да чуят решителния му апел.

— Та мисля си аз, защо, за бога, Килготен да не остави десетте си хиляди бутилки бургундско и бордо на жителите на най-прекрасния град в Ейре? Което ще рече, на нас?

Бурните коментари, избухнали след тези слова, бяха прекъснати, когато двойната врата внезапно се разтвори и в бара влезе съпругата на Фин. Тя рядко се появяваше в свърталището, но сега пристъпи вътре, хвърли изпепеляващ поглед наоколо и отсече:

— Погребението е след час!

— Как? — извика Фин. — Та той дори още не е изстинал...

— Точно по обяд — рече тя. Колкото повече гледаше жалкото племе пред себе си, толкова по-висока сякаш ставаше фигурата ѝ. — Докторът и свещеникът току-що дойдоха от имението. Волята на негова светлост била за бързо погребение. „Това е диващина, вика отец Кели, даже гроб няма още изкопан.“ А докторът му отвърща: „Напротив, има! Ханрахан вчера беше тръгнал да мре, ама от проклетия взе, че изкара нощта. Как ли не го лекувах, но той си стиснал душата в зъбите и не пуска! А гробът му така си стои, празен. Така че Килготен може да го вземе барабар с надгробния камък“. Всички са поканени. Хайде, размърдвайте си задниците!

Крилата на двойната врата с шепот се затвориха. Мистичната жена изчезна.

— Погребение! — извика Дуун, готов да спринтира.

— Не! — ухили се Фин. — Излизайте всички. Барът е затворен. Погребална софра!

Аз ги последвах, радвайки се на възможността да помълча.

— Дори Христос не би си направил труда да слиза от кръста в ден като този — изпъшка Дуун, бършейки потта от челото си.

— Жегата наистина е нетърпима — подкрепи го Мълиган.

Със съблечени сака, те се довлякоха до билото на хълма, подминаха имението на Килготен и там срещнаха градския свещеник, отец Патрик Кели, запътил се в същата посока. Бе свалил от себе си почти всичко с изключение на якичката, а лицето му бе мораво като патладжан.

— Дяволско време — присъедини и той гласа си към техните. — Ще ни измори като мухи.

— Защо е цялата препирня? — попита го Фин, крачейки разгорещен редом с него. — Мирише ми на някаква шашма.

— Не си се излъгал — рече свещеникът. — Има тайно допълнение към завещанието...

— Знаех си! — извика Фин.

— Какво, какво? — чуха се гласове от тълпата, къкреща в собствен сос подире им.

— Ще стане бунт, ако се разчуе — отвърна само отецът, без да сваля поглед от портите на гробището. — Затова ще научите в последния възможен момент.

— Това преди или след като го заровим, отче? — попита невинно Дуун.

— Ох, толкова си глупав, че чак си жалък — изпъшка духовният пастир. — Хайде, върви напред. И гледай да не паднеш в дупката!

Дуун го послуша, последван и от останалите, чиито лица постепенно придобиваха по-сериозни изражения. Слънцето, сякаш от уважение към случващото се, също се скри зад облак, позволявайки на прохладния ветрец да донесе на всички секунда облекчение.

— Това е гробът — кимна свещеникът. — Наредете се от двете страни на пътеката и за бога, оправете си вратовръзките, ако имате такива, и най-вече, закопчайте си дюкяните на панталоните. Нека изпратим подобаващо Килготен. А впрочем, ето го и него!

И наистина, лорд Килготен вече се задаваше, бедната добра душа, в ковчег, натоварен върху платформата на една от колите от стопанството му, зад която следваше процесия от автомобили и други превозни средства, разтегнала се през половината подножие на хълма.

— Какъв парад! — рекох аз, но никой не ме чу.

— Никога не съм виждал подобно нещо! — извика Дуун.

— Затваряй си устата — каза му любезно свещеникът.

— Да пукна дано! — възкликна Фин. — Виждате ли ковчега?

— Виждаме, Фин, виждаме! — ахнаха всички.

Защото ковчегът, преминаващ тържествено пред нас, бе красиво изработен, със сребърен и златен обков, но що за странно дърво бе използвано за направата му?...

Дъски от сандъци за вино, доплавали чак от Франция, за да претърпят корабокрушение и да потънат в бездънните изби на негова светлост!

Сподавена буря от възгласи разлюля компанията от бара на Фин. Те се вдигнаха на пръсти, заръчкаха се с лакти.

— Янки, ти разбираш думите — изсъска ми Дуун. — Кажи ни какво пише!

Огледах ковчега, покрит с имена на първокласни напитки, и с трепет възкликнах:

— Мили боже! Това е „Шатоньоф дю Пап“, „Шато Лафит Ротшилд“! До него, надолу с главата, „Льо Кортон“. По-нататък — „Ла Лагун“. Какъв стил само! Каква класа! Не бих имал нищо против и мен да ме погребат опакован в дъски с подобни клейма на тях!

— Интересно — зачуди се Дуун — дали може да ги прочете, както е легнал отвътре?

— Млъкни най-сетне — изгледа го свещеникът. — След малко ще ти стане още по-интересно!

И сякаш колата с мъртвеца не бе достатъчна, за да нажежи атмосферата, онова, което я следваше, предизвика още по-силна вълна на безпокойство сред потящите се мъже.

— Напомня ми за онова погребение — промърмори Дуун — когато някой се подхлъзна, падна в дупката, счупи си глезена и развали цялата гощавка!

Защото процесията завършваше с цяла върволица коли и камиони, натоварени догоре с каси френски вина, а най-открая впряг горди бели коне, покрити с черни наметала, се пенеше, теглейки огромен фургон от ранните дни на „Гинес“.

— Не може да бъде! — рече Фин. — Лорд Килготен се е погрижил да почерпи за собствения си помен!

— Ура! — отговори гълпата. — Каква добра душа!

— Трябва да е знаел, че в ден като този ще пресъхнат устата и на монахините, а всички ние ще изплезим езици от жажда!

— Настрана! Дайте път!

И хората се залепиха покрай оградата, докато всичкият превоз, накамарен със странни етикети от Южна Франция и Северна Италия и издаващ същинска приливна вълна от бълбукащи звуци, не се струпа в църковния двор.

— Някой ден — прошепна Дуун — трябва да издигнем паметник на лорд Килготен, философа на приятелството!

— Чакай да яхнеш коня, пък тогава размахвай крака — рече свещеникът. — Виж там, идва някой по-лош и от гробаря!

— Кой може да е пък това? — измърморих и после отстъпих назад.

След последната кола, спряла край гроба, крачеше един-единствен човек, с шапка на глава, закопчано догоре сако, колосани ръкавели, лъснати против всякаква логика обувки, напомадени мустаци и лъскаво куфарче, стиснато здраво под мишницата му като дамска чанта. Около него витаеше атмосфера на айсберг, на нещо токущо родено от снежна пещера, с език като ледена висулка и очи като замръзнали езерца.

— Майчице — каза Фин.

— Тоя е адвокат! — изсъска Дуун.

Всички се дръпнаха настрани.

Изпълнителят на завещанието, защото мъжът бе именно такъв, пристъпваше като Мойсей сред разделилото се Червено море, или като Луи XIV във Версай, или като най-високомерната проститутка на Пикадили — каквото си изберете.

— Това е адвокатът на Килготен — прошепна Мълдун. — Виждам съм го да се разкарва като чума из Дъблин. И името му безбожно — Клемънт! Наполовина ирландец и сто процента англичанин. Не ни чака нищо добро!

— Кое може да е по-лошо от смъртта? — зачудих се аз.

— Скоро ще видим — измърмори свещеникът.

— Господа! — разнесе се глас.

Тълпата се обърна.

Адвокатът Клемънт, застанал на края на гроба, измъкна лъскавото куфарче изпод мишницата си, отвори го и извади отвътре изпъстрен с ленти и печати документ, чиято пищност дразнеше окото и угнетяваше сърцето.

— Преди погребалния обред — продължи той — и преди речта на отец Кели имам едно съобщение. Това е клауза от завещанието на лорд Килготен, която ще ви прочета дословно.

— Бас държа, че ще е единайсетата божа заповед — каза свещеникът, свел надолу очи.

— Каква е пък тя? — смръщи озадачено вежди Дуун.

— Ами например „Затваряй си устата и слушай“ — срязва го първият.

Защото адвокатът вече четеше от своя окичен с ленти документ и гласът му се носеше в горещия летен въздух:

— „И доколкото моите вина са най-добрите...“

— Това си е вярно! — прошепнах аз.

— ... и доколкото най-редките марки от цял свят изпълват избите ми и доколкото хората на този град, Килкок, не оценяват подобни неща, а предпочитат... хм... по-твърдия алкохол...

— Кой казва това?! — провикна се Дуун.

— Скрый се веднага в черупката си! — предупреди го през зъби свещеникът.

— „С настоящето обявявам и провъзгласявам“ — четеше адвокатът с широка, мазна усмивка на удовлетворение, — „че противно на старата пословица, човек всъщност може да отнесе богатата си в гроба. Прочее, така се разпореждам, пиша и подписвам в тази добавка към своята последна воля и завещание, съставена може би в заключителния месец от моя живот.“ Подпис: Уилям, лорд Килготен.

Адвокатът млъкна, сгъна документа и застана със затворени очи, чакайки канонадата от аплодисменти, която трябваше да последва пуснатата бомба.

— Означава ли това — попита Дуун, примигвайки, — че негова светлост възнамерява да...?

Някой измъкна тапа от шише.

Мъжете трепнаха като гръмнати по местата си.

Разбира се, това беше просто добрият адвокат Клемънт, който, застанал на ръба на гроба, бе отворил с тирбушон бутилка „Ла Вией Ферм“ от 49-та!

— Значи започваме почерпката? — засмя се плахо Дуун.

— Не, не е почерпка — отвърна скръбно свещеникът.

С все същата доволна усмивка, адвокатът Клемънт наклони бутилката и започна да излива бълбукащото й съдържание в гроба, върху капака на скования от винени сандъци ковчег, скрил жадните кости на лорд Килготен.

— Спрете го! Не! Вземете му бутилката! Той е полудял!

От гърлата се разнесе дружен вик на потрес, сякаш тълпата току-що бе видяла да убиват капитана на футболния ѝ отбор на сред игрището.

— Стойте! За бога!

— Бързо! Някой да извика лорда!

— Глупак — рече Фин. — Нали тъкмо лордът е в гроба и него поливат със собственото му вино!

Смаяни от небивалото бедствие, всички, в това число и аз, можехме само да стоим и да гледаме как последните капки от първата бутилка изтичат в осветената земя.

Клемънт я подаде на Дуун и отвори втора.

— Ей, я почакайте малко! — разнесе се гласът на Страшния съд.

Това, разбира се, бе отец Кели, който пристъпи напред, носейки със себе си своя по-висш закон.

— Да не искате да кажете — викна свещеникът с пламнали страни и очи, искрящи под яркото слънце, — че ще излеете всичкото това пиене в гроба на Килготен?

— Именно такава е намерението ми — отвърна адвокатът и наведе гърлото на втората бутилка. Но отчето го улови за китката и я изправи обратно.

— И искате ние да наблюдаваме безучастно, докато извършвате своето светотатство?!

— Предвид волята на покойния, да, това изисква благоприличието. — И адвокатът понечи да продължи.

— Стойте, не мърдайте! — Свещеникът се огледа наоколо — към приятелите си от бара, начело с Фин, техния духовен водач, към небето, където се спотайваше господ, към земята, където лежеше и си траеше лорд Килготен, и накрая към адвоката Клемънт с неговия проклет шарен документ. — Внимавайте, инак ще провокирате граждански безредици!

— Даа! — извикаха всички, напирайки напред, свивайки и отпусвайки юмруци покрай шевовете на панталоните си.

— Даа! — чух да прозвучава като ехо и моят глас.

— От коя година е това вино?

Клемънт невъзмутимо погледна етикета в ръцете си.

— „Льо Кортон“, 1938-ма. Най-доброто вино, от най-добрата реколта. Отлично. — И като се освободи от хватката на свещеника,

започна да го излива.

— Направете нещо! — извика Дуун. — Няма ли някое проклятие подръка?

— Свещениците не проклинат — каза отец Кели. — Но ще сторим друго. Фин, Дуун, Ханахан, Бърк, бързо насам! Да съберем глави.

Той се дръпна настрана, а останалите мъже и аз се втурнахме към него и се наредихме в кръг, свели глави за спешно съвещание. Посред разменяните шепнешком реплики отчето се изправи, за да види какво прави Клемънт. Адвокатът беше вече на третата бутилка.

— Бързо! — извика Дуун. — Както е тръгнал, скоро ще ги досъсипе!

Изпука и четвърта тапа, изтръгвайки жален стон от гърлата на отбора на Фин — „Жадните воини“, както щяха да се нарекат впоследствие.

— Фин! — разнесе се по едно време гласът на свещеника в разгара на дебата. — Ти си гений!

— Така си е — съгласи се Фин. Кръгът се разпръсна и отчето заприпка обратно към гроба.

— Имате ли нещо против, сър — рече, изтръгвайки бутилката от ръцете на адвоката, — да ни прочетете още един път проклетата клауза?

— За мен ще е удоволствие — отвърна адвокатът, и явно наистина беше така, съдейки по усмивката, с която отметна панделките и разтвори пак завещанието.

— „... че противно на старата пословица, човек всъщност може да отнесе благата си в гроба...“

Когато свърши, сгъна листа и опита да се усмихне отново, пресягайки се към бутилката, конфискувана от божия служител.

— Чакайте малко, господин адвокат — рече отчето, като отстъпи назад и обгърна с поглед тълпата, попиваща всяка негова дума. — Нека ви задам следния въпрос. Пише ли някъде по какъв точно начин виното трябва да се озове в гроба?

— Това е без значение — отвърна адвокатът.

— Значи сме единомдушни, че важното е в крайна сметка да попадне там? — попита свещеникът със странна усмивка.

— Ако искам мога да го изливам през рамо или да го подхвърлям във въздуха — каза адвокатът. — Стига да се приземи от която и да било страна на ковчега или върху капака му, всичко е наред.

— Чудесно! — каза отец Кели. — Хайде, момчета! Едната рота тук, другата отсреща. Строй се! Дуун?

— Да, сър?

— Раздавай порциона. Живо!

— Да, сър!

Настана стълпотворение от блъскащи се и строяващи се мъже.

— Чакайте! — викна адвокатът. — Ще повикам полиция!

— Полицията е тук — обади се глас от далечния край на тълпата. — Сержант Баниън. От какво се жалвате?

Потресен, Клемънт успя само да примигне и с треперлив глас да изблее:

— Аз си тръгвам.

— Да видим как ще минеш жив през портала — каза му жизнерадостно Дуун.

— Тогава оставам. Но...

— Но? — попита го отец Кели, докато тапите изхвърчаха, а тирбушонът проблясваше ярко по цялата дължина на редиците.

— Това е против буквата на закона!

— Не — обясни му спокойно свещеникът. — Буквата си е същата, само пунктуацията е леко разместена.

— Мир-рно! — изкомандва Фин, когато всичко беше готово. От двете страни на гроба мъжете и аз чакахме, всеки с по бутилка „Шато Лафит Ротшилд“, „Льо Кортон“ или „Кианти“ в ръка.

— До дъно ли ще пием? — попита Дуун.

— Млъкни, чадо — рече благо отецът, след което вдигна очи нагоре. — Господи, който си на небесата... — Всички снеха шапки и склониха глави. — Благодарим ти за онова, що ни даряваш сега. Благодарим ти още и за гения и досетливостта на Хийбър Фин, който измисли всичко.

— Амин — промълви множеството.

— Е, не беше кой знае какво — махна свенливо с ръка Фин.

— И благослови това вино, което може да мине по обиколни пътища, но в крайна сметка ще се озове там, където му е мястото. И ако днешният ден и вечер не стигнат и всичкото не бъде изпито,

благослови ни да се връщаме всеки ден, дотогава, докато делото не бъде завършено и духът на виното не намери покой.

— Ах, как сладко говори — обади се Дуун.

— Тихо — зашъткаха му от всички страни.

— И не полага ли, господи, да помолим по християнски обичай и нашия събрат, добрия адвокат Клемънт, да се присъедини към нас в благостта на сърцето си?

Някой пъхна бутилка бордо в ръцете на адвоката и той я хвана така, сякаш се боеше да не я счупи.

— И накрая, господи, упокой душата на стария лорд Килготен, събирал години наред като добър стопанин онова, що сега ще се пролее в негова чест. Амин.

— Амин — казаха всички.

— Амин — казах и аз.

— Мир-рно! — извика Фин.

Мъжете се изпънаха и вдигнаха бутилките. Същото сторих и аз.

— По едно за негова светлост — каза свещеникът.

— И — добави Фин — по едно за из път!

Разнесе се весело бълбукане от всички страни и както по-късно твърдеше Дуун, доволен смях от ковчега в гроба.

19.

В бара на Хийбър Фин цареше сумрак и единствено той, аз, Дуун и Тимълти бяхме там, за да прегръщаме халбите и да се вслушваме в песента на канелките.

— Никога не можеш да ни проумееш — каза Фин. — Ние, ирландците, сме дълбоки като морето и също толкова широки. В един миг сме пъргави като живак, а в следващия — спънати и непохватни.

— Какво имаш предвид, Фин? — попитах аз.

— Вземи например случая с АМА, която бе поканена на посещение в Дъблин миналата година.

— Американската медицинска асоциация?

— Същата.

— Е била поканена в Дъблин?

— Да, и дойде.

— С каква цел?

— Да ни просвети. — Фин се обърна, за да се погледне в огледалото и да вчеше душата си. — Защото ние се нуждаем от просвещаване. Ние сме великата немита нация. Случвало ли ти се е да застанеш на опашка в пощата...?

— Май да — сбърчих неволно нос аз.

— Не е ли като да нагазиш в обор или кошара?

— Ами...

— Признай си! Към средата на зимата средният дъблинчанин, който от месеци не е излизал от дрехите си и влизал във ваната, потъва в кир до уши. По Коледа под мишниците му можеш да садиш луковици, а по Великден — да стържеш от пищялките му пеницилин.

— Какъв поет! — каза възхитено Дуун.

— Карай по същество, Фин — подканих го аз и начаса прехапах език.

Защото в никакъв случай не бива да искаш от един ирландец да говори по същество. Той предпочита дългите, заобиколни приказки. Иначе пиенето присяда в гърлото и денят отива по дяволите.

— Кхъм — прокашля се той, очаквайки извинение.

— Прощавай, Фин.

— Та докъде бях стигнал? А, да. До АМА! Та тя бе поканена в Дъблин, за да ни научи на чистотата, която извисява тялото и духа.

— Колко души дойдоха?

— Цяла чета юнаци — хирурзи и разни специалисти, все учени глави. Вестниците вдигнаха голям шум, „Айриш Таймс“ излезе с гръмки заглавия: „Американски лекари пристигат, за да образovat ирландците и да спасяват животи!“

— Звучи прекрасно.

— И така си беше, докато траеха топлите чувства.

— Защо, какво е станало?

— Поканата била отправена от дъблинския клон на Кралската хирургическа колегия. Явно в кръчмата, след няколко питиета, им се е сторило добра идея да направят малко вятър на американските си братовчеди. Някой пуснал телеграмата късно вечерта, когато всички били на градус и после никой не помнел. Но докато се усетиш, нюйоркските доктори отговорили: „Страхотна идея! Дръжете се, идваме!“. А след още някой ден самолетът стоварил на летището в Шанън цял товар лъхаци на карбол медици, пращящи от мозък, но недостатъчно умни, за да го използват предпазливо.

— И все пак са ги посрещнали подobaващо?

— Да, макар и сконфузено, защото никой от дъблинската колегия не помнел да е пращал пияната телеграма. Но за да не се посрамят, стиснали зъби и ги пуснали да бродят цяла седмица ту в тази болница, ту в онази. Ужасна грешка. Онези остърпали чернилката под всеки нокът, проверили всяка пералня за мръсно бельо, пробвали дали скалпелите цепят косъма или режат само сирене, смъркали от кислорода, опитвали от упойките и накрая — можеш ли да си представиш — разобличили ирландската колегия за некадърност. Пълна катастрофа!

— И какво стана след това?

— Как какво, изхвърлихме ги от страната, разбира се!

— Те са се оставили да ги изхвърлят?

— Другият избор беше местната морга да получи свежи попълнения. Направо ги изритаха до летището.

— И просто са отлетели обратно?

— С подвити опашки, при това!

— Но нали са били поканени...

— Нищо подобно! Още по малоумния текст на телеграмата е трябвало да разберат, че е писана в нетрезво състояние.

— Вероятно е трябвало...

— А вместо това взеха, че дойдоха! Пъхаха си носа навсякъде. Това, че видяха, беше лошо. Че запомниха, още по-лошо. Но най-лошото беше, че коментираха! Нещата стигнаха до вестниците. „Айриш Таймс“ изригна. Вън от страната, гласяха заглавията. Долу АМА! Довиждане, американски доктори. Сбогом и вървете по дяволите, янки!

— И те си тръгнаха?

— Помен не остана от тях.

— Виж, ако бях на тяхно място...

— Но не си, слава богу. — Фин напълни отново чашата ми.

— Смяташ ли, че дъблинските болници някога ще се реформират?

— За какво, след като има пощенски станции.

— И пеницилин в тях?

— По всеки ухаещ на кошара момък, по всяка плесенясала от зимата мома. Ние носим церовете си с нас.

— Пия за това — рекох.

— И аз — присъедини се Фин.

20.

— Мислил ли си някога, Фин...

— Избягвам да го правя.

— Забелязвал ли си някога — казах, — че животът е като онези маски в театъра — наполовина трагични, наполовина комични?

— Виждал съм такива маски в театър „Гейт“ в Дъблин, върху завесата през антракта. Е, и?

— Не ти ли се струва, че събитията от всеки изминал ден, лицата на всеки един от нас приличат на тези маски, преминавайки час по час от едното състояние в другото?

— Много задълбаваш. Нещата са прости.

— Така ли?

— В добрите дни, когато усмивката е разцепила лицето ти, сякаш си ударен с брадва, влизаш през парадния вход на бара.

— А в лошите?

— Промъкваш се през задната врата, та никой да не те види. Скриваш се във философското сепаре и нареждаш пред себе си двойни и тройни питиета.

— Ще запомня това за задния вход, Фин.

— Хубаво. И спри да мислиш. Това те превръща в развалина. Ето, моят чичо посети Рим и умря заради развалините. Видял там толкова много разрушени здания, че го обзел пристъп на меланхолия. Като се прибра у дома, се втурна през предната ми врата и рухна, преди да успее да стигне до бара. А ако му беше дошло на ума да мине отзад, можеше и да доживее да пийне пак.

— Кой от чичовците ти е бил това, Фин?

— Ще стигнем и дотам. А междувременно, махни си потните ръце от собствения си мозък. Знаеш ли колко професори са влизали тук, и все с мигрени?

— Не съм знаел...

— Търсенето на отговори е това, което ти уврежда мисленето. Не си ли съгласен?

— Вероятно...

— Да ти кажа ли какво им трябва на тези професори? Да посетят едно погребение. Като това, на което бяхме току-що. Да! След дългата проповед и още по-дългата почерпка ще са доволни, че са живи, ще си тръгнат и ще се зарекат, че поне месец напред няма да прочетат нито една книга, а ако прочетат, няма да ѝ вярват. Тази вечер се връщаш в Дъблин, нали?

— Да.

— Вземи тази картичка. Това е един бар на Графтън Стрийт, с чудесен заден вход, където лечението е бързо, а резултатите — трайни. Погледнах надписа.

— „Четири провинции“. Нима в Дъблин има и друго заведение, добро колкото твоето? Защо не си ми казвал досега?

— Харесва ми бръщолевенето ти, а и се боях от конкуренцията. Не е кой знае какво, но върши работа, когато неделният следобед се точи колкото цяла седмица.

— Благодаря, Фин — казах аз, прибирайки картичката.

21.

Беше неделен следобед. Когато по хотелските прозорци не се лееше дъжд, ги забулваше мъгла, само за да бъде измита пак от дъжда, който не след дълго отстъпваше отново място на мъглата. Следобедното кафе преминаваше в чай, с обещание за ранна вечеря, и така до настъпване на работното време на бара или до Второ пришествие. Единственият звук бе почукването на порцеланови чаши ò порцеланови зъби, шумоленето на коприна и поскърцването на обувки. Най-сетне люлеещата се врата, която водеше към малката библиотека, се отвори и отвътре, ловейки въздуха, сякаш за да не падне, излезе възрастен човек. Дотътри подметки до средата на стаята, спря, огледа всички ни и бавно произнесе с нерадостен глас:

— Мъчите се да изкарате някак неделята, а?

После се обърна и се затътри на обратно. Вратата със скърцащ шепот се затвори подире му.

Неделя в Дъблин.

Тези думи са самата гибел.

Неделя в Дъблин.

Пуснете ги и те никога няма да достигнат дъното. Ще продължат да падат през целия сив ден, чак до пет следобед.

Неделя в Дъблин. Как да я изтикаш докрай?

Дръпни завивките презглава, за да не чуваш погребалните камбани. Чуй шумоленето на венеца от черни пера, окачен върху смълчаната ти врата. Вслушай се в празните улици под хотелската стая, зейнали да те погълнат, ако се осмелиш да си покажеш носа навън преди пладне. Почувствай мъглата, плъзгаща влажния си фланелен език покрай первазите на прозорците, облизваща покривите, ръсеца по пътя си тъга.

Неделя, помислих си. Дъблин. Кепенците на кръчмите са плътно затворени чак до късния следобед. Билетите за кино са продадени две

или три седмици напред. Няма нищо за правене, освен може би да отидеш в зоологическата градина във Финикс Парк, да зяпаш вонящите на урина лъвове и лешоядите, изглеждащи така, сякаш са ги овалели в лепило и са ги пуснали в торба със стари парцали. Да побродиш край река Лифи, вирайки се във водите ѝ с цвят на мъгла. Или из алеите, вирайки се в небесата с цвят на река Лифи.

Не, мина ми през ума, това е безумие, връщам се обратно в леглото, събудете ме по залез-слънце, навечеряйте ме и ме завийте отново, лека нощ отсега на всички!

Но все пак героично излязох навън някъде към обяд и зашеметен от лека паника, погледнах деня с ъгълчето на окото си. Той се простираше пред мен — пустинен коридор от часове, оцветен като върха на езика ми в нерадостно утро. Дори господ сигурно се отегчаваше от дни като този в своите северни земи. Не можех да не се сетя за Сицилия, където всяка неделя е пищен празник, парадно искрометно шествие, изпълнено с пролетни кокошчици и наперено стъпващи петли, размахващи гребени, ръце, крака по топлите като пресни палачинки улици, примижаващи на слънцето, докато музиката се лее даром или направо се изсипва от никога незатварящите се прозорци.

Но Дъблин! Дъблин! Мъртво чудовище, а не град, си мислех, докато надничах през прозореца на хотелското фоайе към големия, покрит с дъжд и сажди труп. Ето две монети за очите ти!

После отворих вратата и пристъпих в хищните обятия на неделния ден, очакващ единствено мен.

Следващата врата, през която минах, беше на „Четири провинции“. Затворих я зад гърба си и застанах сред дълбоката тишина на пустеещата кръчма. Доближих на пръсти бара, шепнешком поръчах и дълго отпивах, лекувайки душата си. До мен стоеше възрастен човек, също потопен в търсене на житейските закономерности в дълбините на чашата си. Изминаха десет минути, след което той много бавно повдигна глава и се взря далеч отвъд оплутото от мухи огледало, отвъд мен, отвъд себе си.

— Какво сторих през този ден — изрече жалостиво — дори за едно човешко същество? Нищо! Ето защо се чувствам така ужасно съкрушен.

Аз чаках.

— Колкото повече остарявам — продължи той, — толкова по-малко правя за хората. И колкото по-малко правя, толкова повече се превръщам в затворник на подсъдимата скамейка. Един грабител, нищо повече!

— Вижте... — рекох.

— Не! — извика мъжът. — Това е огромна отговорност, когато светът се спуска и те отрупва с дарове. Ето, например залезите. Целите розови и златни, като онези пъпешки, които внасят от Испания. Това е дар, нали?

— Така е.

— Е, на кого да благодариш за тях? Не можеш да завлечеш господ в бара, нали? С него се говори само тихо. Имам предвид някой, когото да хванеш под мишница, да го тупнеш по гърба и да му кажеш: благодаря за прекрасната утринна светлина, човече, страшно съм ти задължен за вида на онези цветенца край пътя и за тревата, стелеща се на вълни от вятъра. Това също са дарове, кой ще го отрече?

— Не и аз — отвърнах.

— Случвало ли ти се е да се събудиш посред нощ и да усетиш отвън, зад прозорците, първия полъх на лятото след мразовитата зима? Будиш ли тогава жена си, за да ѝ изкажеш благодарността си? Не, просто лежиш като дръвник, подхилквайки се тихичко, насаме с новото време! Улавяш ли хода на мисълта ми?

— Съвсем ясно.

— Тогава не носиш ли ужасна вина? Няма ли да се изгърбиш от нейната тежест? Да получаващ всички тези прекрасни неща и да не даваш нито пени в замяна? Тези топли лета и златни есени, дори чистият вкус на бирата тук, ако щещ, са скрити някъде в тъмната ти плът и осветяват душата ти, а ти се чувстваш глупаво да отидеш и да благодариш на който и да е смъртен за цялото това богатство. Какво се пише на хора като нас, проклетите скъперници, които трупат благодарност за цял живот и никога не харчат и прашичка от нея? Няма ли един ден да се прекършим под непосилното бреме и да покажем изгнилата си сърцевина?

— Не бях се замислял...

— Ами мисли, момче! — викна той. — Ти си млад и си американец, нали? Получил си същите дарове от природата, както и аз. Но поради това, че не благодариш смирено за тях никъде, на никого, по

никакъв начин, вече си взел да пускаш коремче и да се запъхтяваш. Не се май, а действай, преди да си станал ходещ мъртвец!

С което той премина към последната фаза от своето съзерцание и Гинесът записка нежно по горната му устна, оставяйки следи от бяла пяна.

Излязох от бара в свъсеното неделно време.

Заставах, гледайки сивокаменните улици, сивокаменните облаци и вкочанените минувачи, издишващи сиви погребални облачета от мразовитите си устни.

В дни като този, помислих си, нещата, които никога не са те застигали, се стоварват отгоре ти, влизат ти под кожата. Господ да е на помощ на онези, които не са платили дълговете си в подобен ден.

Потръпвайки, се обърнах като ветропоказател на слабия вятър. Изправих се неподвижно. Заслушах се.

Стори ми се, че повет се е обърнал и сега идва някъде от запад, носейки със себе си едва доловимо трептене, подрънкване, като от звук на арфа.

— Хубаво — прошепнах.

Сякаш някой издърпа запушалка и всичката сива морска вода се устреми с рев надолу през обувките ми — почувствах как тъгата ми изчезва.

Упътих се зад тъгла.

И там седеше дребна жена, едва ли не наполовина на арфата си, протегнала ръце напред към трептящите струни като дете, докосващо прозрачни струи дъжд.

Кордите потрепнаха; звуците се разтвориха подобно на водни кръгове, плискащи се о брега.

От инструмента изскокна „Дани Бой“, последвана от жалостивата „Зелена рокля“, после „Лимърик е моят град, Шон Лиъм моето име“ и „Най-шумният помен“. Мелодиите създаваха усещане като от шампанско, налято догоре в голяма чаша, чиито ситни пръски гъделичкат клепащите ти и гаят нежно челото.

На бузите ми разцъфнаха испански портокали. Дъхът засвири в ноздрите ми като флейта. Краката ми скритом зашаваха, танцувайки в неподвижните обувки.

Арфата засвири „Янки Дудъл“.

И аз отново се натъжих.

Защото, ето, мина ми през ума, тя дори не вижда инструмента. Не чува собствената си музика!

Действително, ръцете ѝ сами подскачаха и лудуваха във въздуха, подръпваха и пощипваха струните, като два древни паяка, тъчащи усърдно мрежи, разкъсвани от вятъра и поправяни наново. Бе оставила пръстите си да свирят свободно, без надзор, докато лицето ѝ се обръщаше ту на една страна, ту на друга, сякаш живееше в съседна къща и трябваше само да ги наглежда от време на време, колкото да не направят някоя беля.

Душата ми въздъхна в мен.

„Ето го шансът ти!“, едва не извиках на глас. Боже мой, разбира се!

Но се удържах и я изчаках, докато ожъне и последните пълни снопове от „Янки Дудъл“.

После, със сърце, заседнало в гърлото, казах:

— Свирите прекрасно.

Тялото ми олекна с петнайсет кила.

Жената кимна и подкара „Лято на брега“, като пръстите ѝ тъчаха ефирни пелерини само от дихание.

— Наистина прекрасно — повторих и от раменете ми паднаха още десет кила.

— Като свирите четирийсет години — отвърна тя, — вече дори не забелязвате.

— Достатъчно добра сте за симфоничен оркестър.

— Хайде, стига! — Две врабчета изпърхаха в нишките на плавно тъчащия стан. — Защо ми е да свиря в оркестър?

— Поне ще работите на закрито.

— Баща ми направи тази арфа. — Ръцете ѝ ту се отдалечаваха, ту се връщаха отново. — Той свиреше добре, научи и мен. Казваше ми, каквото и да правиш, бягай от закритите пространства!

Старата жена примигна при спомена.

— Свири отпред, отзад, около театрите, бяха неговите думи, но не и вътре, където музиката се задушава. Инак със същия успех можеш да го правиш и в ковчег.

— Инструментът не се ли поврежда от дъжда?

— Затворените помещения повреждат арфите, казваше татко. Дръж я на открито, давай ѝ да диша, да поема чист тон и тембър от

въздуха. Освен това, добавяше, когато хората си купуват билети, всеки си мисли, че може да ти крещи да свириш нагоре, надолу, настрани, единствено заради него. Бягай от това, учеше ме, иначе една година ще те хвалят, а на другата ще те плюят. Ходи там, където ще минават покрай теб. Ако им харесва песента ти — чудесно, ако не — ще бягат от живота ти. Така, дъще, ще срещаш само онези, които са ти сродни по душа. Защо да се затваряш с демони и чудовища, когато можеш да живееш сред свежия вятър на улицата, в компанията на ангели? Но аз много се разприказвах. Защо ли?

Тя ме погледна за първи път, примижавайки, като човек, излязъл от тъмна стая.

— Кой си ти? — попита. — Развърза ми езика! Какво имаш на ума си?

— Нямах нищо хубаво допреди минута, когато минах покрай този ъгъл. Тогава бях готов да съборя колоната на Нелсън. Да вдигна скандал на някоя опашка за билети, да плача и да богохулствам едновременно.

— Някак не те виждам да го правиш. — Ръцете й изтъкаха още няколко педи от песента. — Е, и какво ти промени настроението?

— Ти — отвърнах.

Сякаш бях стрелял с топ в лицето й.

— Аз? — изгледа ме тя.

— Ти повдигна деня от паважа, разтърси го и го накара да затича с нови сили.

— Аз съм сторила това?

За първи път ми се стори, че от мелодията изпадаха няколко ноти.

— Или, ако щеш, твоите ръце, които вършат работа, без дори да ги забелязваш.

— Когато имаш дрехи за пране, просто ги изпираш.

Усетих как оловните тежести отново се наливат в крайниците ми.

— Недей! — казах. — Защо трябва ние, минавачите, да се наслаждаваме, а ти самата — не?

Тя наклони глава, а ръцете й забавиха хода си.

— А на теб защо ти е да се занимаваш с такива като мен?

Стоях пред нея, чудейки се дали да й предам онова, което ми бе казал старецът сред сънния покой на „Четири провинции“. Да й

разкажа за хълма от красотата, издигал се, изпълвайки душата ми през целия мой живот, край който аз стоях с детска лопатка, раздавайки го на малки порцийки обратно на света? Да изброя всичките си дългове към хората от сцени и екрани, които ме бяха карали да се смея, да плача или просто да се чувствам жив, но на които никой от публиката в затъмнената зала не се бе осмелил да викне: „Ако някога ти потрябва помощ, аз съм ти приятел!“. Да ѝ опиша случката от преди десет години, с оня мъж на последната седалка в автобуса, който се смееше толкова леко и непринудено, че всички пътници се заразиха и се заливаха в смях, слизайки през вратите, но никой нямаше куража да поспре, да го докосне по рамото и да каже: „Човече, нямаш представа как ни ободри, бог да те поживи!“. Можех ли да ѝ кажа, че тя е само част от една дълга сметка, отдавна дължима и вече просрочена? Не, не можех да ѝ кажа нищо от това.

— Ще си представиш ли нещо заради мен?

— Какво?

— Представи си, че си американски писател, търсец материал далеч от дом, жена, деца и приятели, в унил хотел, в безрадостен сив ден, с душа, изпълнена единствено с натрошено стъкло, сдъвкан тютюн и изпоцапан в сажди сняг. Представи си, че както бродиш из проклетите студени улици, свиваш зад един ъгъл и не щеш ли, попадаш на малка жена със златна арфа и всичко, което тя свири, е от други сезони — есен, пролет, лято, раздавано безплатно на който пожелае. И ето че ледът се стопява, мъглата се вдига, вятърът се сгрива от юнски полъх и десет години се смъкват от плещите ти. Можеш ли да си го представиш?

Мелодията ѝ прекъсна.

— Ти си побъркан.

— Представи си, че си на мое място — продължих. — Връщаш се в хотела си. И по пътя ти се иска да чуеш нещо, каквото и да е. Свири. И докато свириш, надзърни иззад ъгъла и послушай.

Тя постави пръсти върху струните и замря, помръдвайки устни. Аз чаках. Накрая от гърдите ѝ се изтръгна въздишка, стон. После внезапно кресна:

— Махай се!

— Какво?...

— Заради теб се схванах като дърво! Ето, виж какво направи!

— Исках само да ти благодаря...

— Ще благодариш на задника ми! — извика тя. — Мръсник, говедо! Остави ме на мира! Гледай си своята работа! Горкичките ми пръсти, напълно съсипани!

Тя се вторачи първо в тях, а после в мен с яростен, неподвижен поглед.

— Марш оттук, да те няма!

Побягнах зад ъгъла в отчаяние.

Ето, рекох си, вместо да изпишеш вежди, избоде очи. Унищожи я със своите благодарности. Защо не си държа затворена глупавата уста?

Сниших се, прислоних се до едно здание. Изтече някъде около минута.

Хайде, скъпа, хайде, мислех си. Засвири отново. Не за мен, за себе си. Забрави какво казах! Моля те.

Прозвучаха няколко слаби, неуверени акорда.

Нова пауза.

После, когато вятърът повя отново, с него долетя звукът на много бавна мелодия.

Самата песен бе стара и аз знаех думите ѝ, които си нашепвах, слушайки.

*На музиката ти танцувай леко,
Не мачкай нежната трева
Животът носи се край теб,
Изтича като пясъка в часовник.*

Да, помислих си, продължавай.

*Във сенките спокойно ти почивай,
На слънцето лениво се припичай,
Благодари за жаждата и за водата,
За девойките, за ястията и вината.
Помни, животът бързо отминава
Детелината крехка недей наранява,
Ни чувствата на нечия любов.*

*И тъй тръгни си от земята
С наздравица и дума свята,
Та щом всичко свърши, да запиш
Съня, тъй скъпо заплатен.*

Виж ти, рекох си, колко мъдра е тази жена.

На музиката ти танцувай леко.

А аз едва не я бях смачкал със своята похвала.

Детелината крехка недей наранява.

А тя бе цялата в синини от моята мечешка добронамереност.

Но сега, с тази песен, казваща далеч повече, отколкото бих могъл да изрека, тя се лекуваше.

Изчаках я докато преполови третия куплет и едва тогава минах отново покрай нея, повдигайки леко шапка.

Но очите ѝ бяха затворени и тя се вслушваше в онова, което правеха ръцете ѝ, докосвайки струните като нежните ръце на много младо момиче, за първи път познало дъжда и миещо дланите си под неговите бистри водопади.

Вече бе минала през безгрижието, после през угрижеността, и сега я бе грижа точно толкова, колкото трябва.

Тъгълчетата на устата ѝ бяха леко присвити.

Размина се, рекох си. На косъм, но се размина.

Оставих ги като две приятелки, срещнати случайно на улицата — нея и арфата ѝ.

Закрачих бързо към хотела, за да ѝ благодаря по единствения начин, който умеех — като свърша собствената си работа, и я свърша добре.

Но по пътя се отбих в „Четири провинции“.

Гледайки да танцувам леко на музиката, без да наранявам крехката детелина или чувствата на нечия любов, отворих вратата на бара, озъртайки се за човека, чиято ръка така ми се искаше да стисна.

22.

И така продължаваше ден след ден. Аз поразявах Кита с харпун, разрязвах плътта му, четях Марк Аврелий и се възхищавах на самоубийството му, а след това всяка вечер вземах таксито и отивах да обсъдя новите осем страници от сценария с мъжа, който слизаше от жените само за да препуска подир хрътките. После, към полунощ, когато бях готов да се върна към дъждовните приливи и хотел „Роял Хайбърниан“, Джон будеше телефонистката в централата на Килкок и я караше да ме свърже с най-сгриващото, макар и напълно неотоплено, място в града.

— Барът на Хийбър Фин ли е? — виках в слушалката аз. — Там ли е Майк? Бихте ли го извикали, моля?

Виждах ги с вътрешния си взор — местните момчета, строени в редица, надничачи иззад барикадата на тезгяха към оплутото от мухи огледало — замръзнало зимно езеро, в което, потънали в прекрасния лед, се открояваха собствените им отражения. Чувах отсреща напевния призив на Фин и бързия отклик на Майк:

— На път съм вече!

Бързо научих, че това „На път съм вече“ не е някакъв светкавичен процес, който би могъл да накърни достойнството или да разкъса фината дантела на поредната раздумка, изтъкана с търпение и грижа в кръчмата на Фин. То бе по-скоро постепенно отделяне, отместване на баласта така, че центърът на тежестта дипломатично да премине към онази далечна, празна част на помещението, където се намираще самотната, забравена от всички врата.

Пресмятайки времето, бях установил, че по-дългата част от среднощното пътешествие на Майк — тази от бара до вратата на заведението — отнемаше към половин час. Останалата — оттам до къщата, където чаках аз, нямаше и пет минути.

И тъй, една късна вечер през февруари, аз се обадох и зачаках.

Най-сетне откъм гората се зададе старото возило, сивкаво-зеленикаво на цвят като самия Майк. Колата и шофьорът, движейки се

полека, спокойно, с пъхтене, хриптене и свирене, спряха на алеята и аз излязох да ги посрещна под безлунното, обсипано със звезди небе, от което за разнообразие не се лееше дъжд.

Надникнах през страничния прозорец в тъмното купе — светлините на таблото вече от дълги години бяха предали богу дух.

— Майк?...

— Че кой друг? — прошепна затворнически той. — Каква чудесна топла вечер само, а?

Навън беше към пет градуса, но Майк никога не бе ходил по на юг от крайбрежието на Типерари, тъй че метеорологичните понятия бяха относителни.

— Чудесна, наистина. — Седнах до него и затръшнах скърцащата врата със задължителната за затварянето ѝ сила, от което по земята се посипаха люспици ръжда. — Е, как я караш напоследък?

— Бива. — Той пусна колата да се влачи по инерция по неравния горски път. — Здрав съм, какво повече да иска човек, като от утре започват пости?

— Пости — повторих замислено. — Е, и от какво ще се откажеш, докато те траят, Майк?

— И аз се чудех същото. — Майк засмука цигарата си и огънчето освети за миг сбръчканата, примижаваща от дима маска на лицето му. — И си рекох, защо да не махна ей тия пущини. Не стига, че са скъпи колкото златни коронки, а и ми задръстват дробовете. Като сметнеш парите, дето ги давам за тях на година, свят да ти се завие. Тъй че няма да ги видиш в устата ми през целите пости, а после кой знае, може и съвсем да ги откажа!

— Браво на теб — казах аз като заклет непушач.

— Ще видим колко е браво — изхриптя Майк, изпусвайки дим през ноздрите си.

— Желая ти успех.

— Ще ми е нужен — отвърна той. — Стар порок трудно се зарязва.

И колата се понесе, направлявана от уверената му ръка и собственото си тегло, покрай торфената низина и през рядката мъгла, към Дъблин, с комфортните петдесет километра в час.

Не мога да не отдам дължимото на Майк — той бе най-внимателният шофьор в целия божи свят, включително и във всяка

малка, тиха, трезва, произвеждаща мляко и масло страна, за която бихте се сетили.

Преди всичко, той бе невинен светец в сравнение с онези автомобилисти, които сякаш натискат малък бутон с надпис „параноя“ всеки път, щом седнат зад волана в Лос Анджелис, Мексико Сити или Париж. Или пък с онези слепци из римските улици, захвърлили бялото бастунче и канчето за милостиня, но все още носещи холивудските си тъмни очила, които с безумен кикот пилят гумите на спортните си коли по Виа Венето. По цяла нощ, на фона на древния Колизеум, под прозореца на хотела ви вият мотори, с които съвременните християни се носят стремглаво към ямите с лъвовете.

Погледнете за сравнение Майк. Вижте лекотата, с която дланите му любовно гладят кормилото, завъртайки го плавно като часовник, тихо и спокойно като движението на зимните съзвездия сред заснеженото небе. Вслушайте се в гласа му, издишаша нощна мъгла, с който той омагьосва пътя, докато кракът му полека натиска послушния педал на газта. Скоростта е петдесет. Нито километър повече, нито два по-малко. Майк и неговата сигурна ладия, плъзгаща се по кадифено езеро, където самото време е потънало в дрямка. Вижте, сравнявайте. И привържете такъв човек към себе си с мило и драго, надарете го със злато и сребро, стискайте топло ръката му в края на всяко пътуване.

— Лека нощ, Майк — казах, когато стигнахме хотела. — Утре ще се видим пак.

— Ако е рекъл господ — отвърна той.

И колата плавно се отдалечи.

Нека сега прескочим двайсет и три часа за сън, закуска, обяд, вечеря, чашки преди лягане и други от този род. Да оставим часовете на превръщане на един лош сценарий в добър да се разтворят в дъжда и торфената мъгла. И ето че пак е среднощ, младият писател се появява отново на прага на имението, облян от топлата светлина, струяща през отворената врата, и се спуска като слепец по стълбите през мъглата, към колата, която знае, че го чака някъде там.

Чух пъхтенето на старото й, астматично сърце през непрогледния въздух, а също и кашлицата на Майк, причинена от „пуштините“, струващи колкото златни коронки.

— А, ето те и теб! — прозвуча гласът му.

— Добър вечер — рекох усмихнато, докато се отпусках на гостоприемната предна седалка и затръшвах вратата след себе си, както му беше редът.

И тогава се случи невъзможното! Колата рипна като ужилена, изрева, завъртя гуми и после се впусна с пълна газ, подскачайки по бабуните, помитайки храстите и осакатявайки нощните сенки. Аз се вкопчих в коленете си, а главата ми се заудря ритмично в тавана.

Едва не извиках от почуда! Видения от Лос Анджелис, Мексико Сити и Париж се завъртяха в съзнанието ми. Гледах невярващо скоростомера. Сто и двайсет, сто и четирийсет, сто и шейсет километра в час. Изстреляхме се на главния път сред облаци чакъл, прелетяхме над един мост и се понесохме по нощните улици на Килкок. Едва влезли в града, вече излязохме от другия му край, със сто и осемдесет километра, и аз усетих как цялата ирландска трева запушва уши, докато ние с вой изкачваме баира.

Майк! — помислих си и се обърнах към него.

Той седеше там, но само едно нещо бе същото. Между устните му висеше цигара, а димът го караше да примижава ту с едното око, ту с другото.

Но над цигарата останалият Майк се бе променил така, сякаш самият сатана го бе изстискал, моделирал наново и изпекъл с тъмните си длани. И ето че той въртеше бясно кормилото наляво и надясно, гмуркаше се под естакади, излиташе от тунели, минаваше като вихрушка покрай пътните знаци, оставяйки ги да се въртят подире му като ветропоказатели.

А лицето му! От него се бе изцедила всякаква мъдрост; в погледа нямаше и следа от философската доброта; търпимостта и спокойствието се бяха изтрили от устните му. Това бе оголено, сурово лице, попарен и обелен картоф, лице, приличащо повече на заслепяващ фар, устремил безсмисления си лъч в пустотата. Ръцете му се впиваха в кормилото като бързи змии, отново и отново, запращайки ни покрай шеметни завои, от една нощна урва към друга.

Това не е Майк, помислих си, това е брат му. Или не, някаква ужасна беда е сполетяла живота му, някакъв удар, семейно нещастие или болест — да, това трябваше да е.

И тогава Майк заговори и се оказа, че гласът му също е променен. Отишла си бе мекотата на торфеното поле, влагата на кадифения мъх, топлотата на запалена камина в дъжда, допирът на зелена трева. Той изграчи към мен с желязното дрънчене на тенеке, като фанфар, като бойна тръба.

— Е, как я караме! Как е животът! — извика.

Колата също страдаше от това издевателство. Да, тя протестираше срещу промяната, защото бе стара, понесла много несгоди, изслужила времето си и сега искаше само да се разхожда полека, като улегнал бродяга, който зяпа морето и небето, но пести дъха и пази артритните си кости. Но Майк не щеше и да чуе и изтръгваше от таратайката и последната капка сила, сякаш бързаше да стигне в самия ад, да сгрее ръце над някакъв особен огън. Той се навеждаше настрана и колата също се навеждаше; от ауспуха ѝ хвърчаха нажежени до синьо газове и облаци искри. Неговият скелет, моят скелет и този на колата дрънкаха в съзвучие, потръпваха и диво се тресяха.

Здравият ми разсъдък бе спасен благодарение на едно просто действие. Погледът ми, в търсене на обяснение за тази безумна надпревара, се плъзна по моя спътник, тлеещ като запалени пъклени изпарения, и откри вероятния ключ.

— Майк! — възкликнах аз. — Днес е първият ден от постите!

— Е, и?

— Какво стана с обещанието ти? Защо цигарата ти е още в устата?

Майк сведе очи към виещата се струйка дим и сви рамене.

— А, това ли. Реших да махна другото.

— Да махнеш?

— Да го откажа — поправи се той.

Изведнъж всичко ми се изясни.

През всички тези вечери, чиято бройка вече ми се губеше, преди да изляза на прага на старата георгианска къща, аз бях приемал от Джон по една огнена доза ирландско уиски, „да ме пази от студа“. После, изригвайки гореща жар от попарените си устни, се бях качвал в такси, управлявано от човек, който, очаквайки моите късни обаядания, практически бе живял в бара на Фин.

Какъв глупак бях да не се сетя! Там, в кръчмата, по време на дългите часове ленив разговор между групата мъже, наподобяващ грижовно отглеждане на градина, в което всеки участваше вместо инструмент със собствения си език и с пенливата, начесто надигана халба — ето къде Майк бе попивал своето добродушие.

И това добродушие се бе дестилирало в него като ситен дъждец, бе охлаждадо пламналите му нерви, гасило горските пожари във всяка част на тялото му. Тези валежи бяха умивали неговия лик, оставяйки върху него печата на мъдростта, бръчките на Платон и Есхил. От тях по бузите му се бе появявала руменина, в очите блясък, а гласът му бе ставал сипкав и мек. Разливайки се в гърдите му, те бяха карали сърцето да бие равномерно и спокойно, разхлабвали ръцете върху тресящото се кормило и придавали елегантна небрежност на стойката му в шофьорската седалка, та да може тъй леко и плавно да води колата през мъглите, делеящи ни от Дъблин.

А самият аз, с малцов привкус на езика и спиртни изпарения, изгарящи синусите ми, нито веднъж не бях усетил, че старият ми приятел лъха на алкохол.

— Да — обади се отново Майк. — Взех, че отказах другото.

Последното късче от мозайката легна на мястото си.

Днес, в първия ден от постите.

Днес, за първи път от всички вечери, през които бях пътувал с него, Майк беше трезвен.

А през всички изминали сто четирийсет и няколко ноци, бавното му и внимателно каране не е било само заради моята безопасност, не, а заради топлата благост, която се е лашкала в него ту на една страна, ту на друга, докато сме взимали дългите, полегати виражи.

Кой, при това положение, можеше да каже, че познава ирландците, и от коя страна? Майк... Кой беше Майк и какво, за бога, представляваше? Кой Майк беше истинският, онзи, когото всички познаваха?

Не, нямаше да мисля за това!

За мен имаше само един Майк. Този, когото самата Ирландия бе оформила от дъжда и лошото време, от сеитбите и жътвите, от своите малцове и хмелове, от втасванията и бутилиранията, от кръчмите с цвят на узряло зърно, от вълнуващите се от нощния вятър ечемик и пшеница — добрият шепот, който се чува надалеч в гората или

мочурището, докато преминавате. Това беше Майк до мозъка на костите, до очите и сърцето, до сръчните ръце. Ако ме попитате какво прави ирландците такива, каквито са, ще ви посоча пътя, по който да тръгнете, и ще ви кажа къде да свърнете за бара на Хийбър Фин.

Първият ден от постите. Докато успея да преброя до десет, вече бяхме в Дъблин!

На следващата вечер отново бях в Килкок. Излязох от вратата на великия си работодател и таксито ме чакаше, боботейки с мотора си. Наведох се, за да сложа в ръцете на скъпия Майк една специална бутилка.

Решително, жарко, умоляващо, с цялата дружеска настойчивост, каквато има на света, погледнах в суровото, непознато, изцъклено лице на този чудесен човек.

— Майк — казах.

— Сър! — извика той.

— Направи ми една услуга.

— Каквато поискате!

— Нося ти нещо. Това е най-доброто отлежало ирландско уиски, което успях да намеря. И преди да потеглим, Майк, искам да го изпиеш — всичкото, или поне част от него. Ще го сториш ли заради мен? Закълни се във всичко най-свято, че няма да ми откажеш.

Той претегли чутото и самата мисъл сякаш поуталожи гибелния пламък в очите му.

— Поставяш ме в адски затруднено положение — каза.

Насила затворих пръстите му около гърлото на бутилката.

— Защо не се откажеш от нещо друго за през постите?

— Какво друго има в Ирландия, че да се откажа от него? Но я чакай малко! Ще се откажа от жените!

— Ходиш ли още по жени?

— Не — отвърна той. — Но все едно, ще се откажа!

И отпи от шишето.

Докато го правеше, велико спокойствие, мир и ведрина се разлиха по устата, по очите, по цялото му лице, а костите му тихо се отпуснаха под дрехите.

Погледнах го внимателно.

— Ех, Майк, Майк. Най-сетне се върна.

— А колко надалеч бях отишъл — отвърна той.

И бавно поехме към Дъблин.

23.

Тъкмо влизах в хотел „Роял Хайбърниан“, когато една просякиня ръгна в лицето ми увитото си в дрипи бебе и извика:

— Смилете се, за бога! Моля ви, нямате ли поне капка жалост?

Беше ми останала малко някъде из джобовете и след като порових известно време и я открих, тъкмо се канех да ѝ я дам, когато от гърлото ми се изтръгна неволен вик на почуда. Монетите се разпиляха от шепата ми.

Това бе мигът, когато очите ми попаднаха върху лицето на бебето, а неговите — върху моето.

Жената начаса го дръпна встрани. Наведе се и взе да събира парите, поглеждайки нагоре към мен в някаква трескава паника.

— Какво по дяволите става тук? — промълвих сам на себе си, докато прекрачвах във фойето, не знаейки на кой свят се намирам. — Как е възможно?

Въпросът беше в бебето, детето на просякинята. То бе същото — носът, устата, но най-вече очите — същите очи, които бях видял още преди години, когато пътувах до Ирландия и се нагледах на просяци. През далечната 1939-а, а ето че... Но не, това бе някаква лудост!

Върнах се бавно до вратата на хотела, отворих я и надзърнах навън.

Улицата беше празна. Жената и парцаливият ѝ вързоп бяха офейкали в някоя друга уличка, пред друг хотел, при други пристигащи или заминаващи.

Затворих вратата и тръгнах към асансьора.

— Не! — казах си още веднъж. — Това не може да бъде!

После се сетих накъде съм се упътил и влязох в кабината.

Бебето обаче не си отиваше.

По-точно, мисълта за него.

Споменът за други години, за дъждовни и мъгливи дни, за майката и малкото създание, саждите по личицето му и викът на самата жена, наподобяващ писъка на спирачки, натиснати, за да се избегне вечно проклятие.

Понякога, късно нощем, чувах вопъла ѝ, докато политаше от скалите на ирландското време, за да се разбие в подножието им, там, където вълните неспирно прииждаха и се оттегляха, но вълнението оставаше вечно.

Като детето.

Пак ли това, сепвах се, умислен над чая си, или над ирландското кафе след вечеря. Ама че глупост!

Винаги се бях надсмивал над неща като метафизика, астрология, хиромантия. Но тук нещата опираха до генетика. Същата тази жена ме бе дърпала за ръкава и пъхала в лицето ми дрипавото си, немито отроче преди цели четиринайсет години! Да не би да беше родила още едно или да ги вземаше отнякъде под наем за през сезона?

Но тя самата не ме вълнуваше. Нейната загадка ми беше ясна. Виж, бебето, от друга страна, бе истинска и неразгадаема мистерия! Да не се промени толкова време?! Невероятно! Невъзможно! Умопобъркващо!

И ето че, когато ми се удаваше да се изплъзна от срещите с моите двама мъчители, филмовия режисьор и Кита, аз започнах да бродя из улиците на Дъблин, в търсене на просякинята и нейното вечно бебе.

Обикалях от Тринити Колидж до О'Конъл Стрийт и парка „Сейнт Стивънс“, преструвайки се, че изпитвам огромен интерес към архитектурата, но всъщност тайно се озъртах за нея и страховитото ѝ бреме.

Попадах на обичайната тълпа от дрънкащи на банджо музиканти, кълчещи се танцьори, всевъзможни певци — гъгнещи тенори и плътни баритони, жалещи по изгубени любви и ридаещи над майчини гробове, но никъде не успях да застигна своя дивеч.

Най-сетне реших да се обърна към портиера на хотела.

— Ник — рекох.

— Да, сър?

— Има една жена, дете понякога се спотайва край стълбите отпред...

— А, онази с бебето?

— Нима я познаваш?

— Дали я познавам? Мили боже, тя ми стъжня живота, откакто станах на трийсет, а вижте ме, вече съм почти побелял.

— Толкова отдавна ли проси?

— Че и от по-рано, мен ако питате.

— Да имаш представа как се казва?

— Моли, ако не се лъжа. Моли Макгилахи. Прощавайте, сър, но защо ви интересува?

— Поглеждал ли си някога детето й, Ник?

Носът му се сбръчка като от вкиснато.

— От години вече не го правя, сър. Тия просякини държат децата си в ужасен вид, правят ги да изглеждат почти като чумави. Нито ги мият, нито ги бършат, нито ги кърпят. Ако са спретнати, ще им пречи на занаята, видите ли. Колкото са поопърпани, толкова по-добре.

— Ясно, Ник. Значи всъщност никога не си му обръщал особено внимание?

— Естетиката е съкровена част от моя живот, сър, поради което умея добре да отвърщам поглед. Извинете ме, но в случая съм твърде сляп, за да ви помогна.

— Извинен си, Ник — подадох му два шилинга аз. — Между другото... да са се мяркали наоколо напоследък?

— Като се замисля, сър, странно, но май не съм ги виждал тук вече... — той запресмята на пръсти и вдигна учудено вежди — трябва да има поне две седмици! Такова нещо досега не се е случвало.

— Не се е случвало? Е, благодаря, Ник.

И аз се спуснах надолу по стълбите, за да продължа издирванията си.

Беше очевидно, че тя се крие.

Нито за момент не можех да допусна, че тя или детето са болни.

Сблъсъкът ни пред хотела, искрите от срещата на моя поглед с този на бебето, я бяха подплашили като лисица и тя се бе шмугнала бог знае къде, в друга улица, друг квартал, друг град.

Можех да надуша как ме избягва. Тя бе хитруша, да, но усещах, че и аз ден след ден ставам все по-добра хрътка.

Започнах да излизам в по-ранни и по-късни часове, да се появявам на най-неочаквани места. Скачах от автобуса в Болсбридж и кръстосвах мъглата или вземах такси до Килкок, слизах наред път и

се спотайвах из кръчмите. Дори коленичех в църквата на преподобния Суифт, вслушвайки се в гъгнивия му глас, идващ сякаш от страната на Хоинъмите, но наострях уши и при най-малкия звук от детски хленч.

Беше истинска лудост да се поддам на подобна идея, но тя не ми даваше мира и аз я преследвах с маниакално усърдие.

И тогава, по някаква невероятна и чудодейна случайност, докато се шляех, както всяка вечер, в пороя, вдигащ изпарения от канавките и обсипващ с хиляди перли каскета ми, свих зад един ъгъл и...

Същата жена пъкна вързопа в лицето ми и в ушите ми прозвуча познатия вик:

— Ако имате капка милост в душата...

Думите се омръзнаха в гърлото й. Тя се обърна и побягна.

Защото в един миг бе разбрала. И детето в прегръдките й, с малкото си, стреснато лице и ярките, живи очички, също бе разбрало! И двамата нададоха уплашен вопъл.

Как тичаше само тази жена!

Помежду ни вече имаше цяла пресечка, преди да се окопитя достатъчно, за да извикам:

— Дръжте крадлата!

Този вик ми се стори напълно уместен. Бебето беше загадка, която аз исках да разреша. А ето че бягаше с пълна сила, отнасяйки я със себе си.

И аз хукнах след тях, крещейки:

— Стой! Дръжте ги! Помощ!

През първия половин километър тя успяваше да поддържа около сто метра дистанция — по моста над река Лифи, после по Графтън Стрийт, докато накрая не навлязох запъхтян в парка „Сейнт Стивънс“ само за да открия, че... пред мен няма жива душа.

Тя сякаш се бе изпарила.

Освен, разбира се, мина ми през ума, докато се озъртах на всички посоки, не се бе скрила в бар „Четири провинции“...

Натам се упътих и аз.

Догадката ми се оказа сполучлива.

Затворих тихо вратата след себе си.

Тя седеше вътре, на бара, като за себе си бе поръчала половинка „Гинес“, а за бебето — малко джинче, да суче със здраве.

Изчаках, докато пулсът ми се поуспокои, после седнах на съседната табуретка и казах:

— Бомбайски джин, моля.

При звука на гласа ми бебето ритна в пеленките, а джинът пръсна от устата му. То се задави и изпадна в конвулсивна кашлица.

Жената го обърна и го потупа по гръбчето, докато отmine пристъпът. През това време почервенялото му лице бе обърнато към мен, със стиснати очи и широко отворена уста. Накрая кашлицата спря, червенината се дръпна от бузите му и аз казах:

— Ей, ти, малкият.

Възцари се тишина. Всички в бара чакаха, затаили дъх.

— Май не си се бръснал днес — довърших.

Бебето се заизвива в ръцете на майка си със силен рев на престомена обида, който пресякох с няколко прости думи:

— Няма страшно. Не съм от полицията.

Жената се отпусна, сякаш всичките ѝ кости отведнъж бяха омекнали.

— Пусни ме долу — каза бебето.

Тя го постави на пода.

— Дай ми джина.

Тя му подаде малката чашка.

— Да влезем във вътрешния салон, да поговорим на спокойствие.

И малкият тръгна пред нас с някакво лилипутско достойнство, като с една ръка придържаше пеленките си, а с другата си носеше питието.

Салонът, както и очаквах, бе празен. Бебето, без ничия помощ, се покатери на един стол и довърши джина си.

— Май ще ми дойде добре още един — рече с тъничък гласец. Докато майка му отиде да го донесе, аз седнах срещу него на масата и двамата дълго се гледахме.

— Е — каза то накрая, — какво мислиш?

— Не знам — отвърнах. — Наблюдавам собствените си реакции. Кой знае, в следващия момент може да избухна в смях, или в сълзи.

— По-добре в смях. Другото не бих могъл да го понеса.

И импулсивно ми протегна ръка, която аз поех.

— Името ми е Макгилахи. По-известен като Мъникът Макгилахи, или просто Мъникът.

— Е, здравей, Мъник — отвърнах и на свой ред се представих. Миниатюрните му пръсти стиснаха здраво моите.

— Твоето име не значи нищо. Докато виж, ако се наричаш Мъник, това не те ли праща директно на дъното? И какво, ще попиташ, правя аз долу? Докато ти, толкова едър и красив, дишаш въздуха на високото? Да, но инак и твоето пиене е същото като моето. Затова гаврътни го и слушай.

Междувременно жената се върна с чаши и за двама ни. Аз отпих, погледнах я и попитах:

— Вие навярно сте майката?...

— Тя ми е сестра — намеси се малкият. — Майка ни отдавна вече е получила наградата си в небесата: по един грош на ден за хиляда години напред, по един черен гологан оттам нататък и вечно студено лято до второ пришествие.

— Сестра?! — В гласа ми вероятно е прозвучало недоверие, защото тя се извърна настрана, преструвайки се на заета с бирата си.

— Никога не би предположил, нали? Изглежда поне десет пъти по-възрастна. Е, ако студът не те състари, то немотията със сигурност ще го направи. Студ и немотия — ето цялата ни тайна. Дори порцеланът се пука на това време. А някога тя беше най-финият порцелан, излизал от пещта на лятото. — Той нежно я ръгна с лакът. — Но ето че вече трийсет години откак ми е майка...

— Значи трийсет години си бил...

— Пред прага на „Роял Хайбърниан“? Да, че и повече! С истинската ни майка преди това, с баща ми, и с неговия баща, с цялата рода! Още щом съм се родил, са ме повили набързо и са ме изкарали на улицата, викайки: „Милост, съжалете се“, а светът е бил глух, сляп и ням като камък. Трийсет години със сестра ми, а преди това десет с майка ми — смятай от колко време Мъникът Макгилахи е на показ!

— Четирийсет? — извиках и изпих джина наведнъж, за да подкрепя логиката си. — Наистина ли си на толкова? И през всичките тези години... но как...?

— Как съм попаднал в бизнеса ли? — попита бебето. — Ами общо взето не съм го избирал, а съм се родил в него. Девет часа на вечер, без почивни дни, с гъвкаво работно време, получавам си

надницата не с фиш, а най-вече във вид на прах и боклуци от хорските джобове.

— И все пак, не проумявам... — посочих с ръка аз ръста, телосложението, лицето му.

— И аз сигурно никога няма да проумея — каза Мъникът Макгилахи. — Дали съм просто лилипут, роден с някакъв недъг? Жлезите ли са ми изиграли този номер, или някой ме е предупредил, подшушнал ми е, че е най-добре да не пораствам?

— Това едва ли може...

— Не може ли? О, може, и още как! Слушай. Хиляди пъти са ми го казвали, и собственият ми баща хиляди пъти ми го е набивал в главата, връщайки се от просешките си обиколки. Помня как ме сочеше с пръст, докато лежах в кошарката си, и повтаряше: „Мъник, каквото щеш прави, но да не ни посмял да порастваш — нито мускулче, нито косъмче, нищо! Там, навън, е истинското нещо, Светът. Чуваш ли ме, Мъник? Там е Дъблин, отвъд него Ирландия, а отгоре над всичко — коравият задник на Англия. Не си струва мисленето, зора, планирането да растеш, да се мъчиш да си пробиваш път в живота, затова чуй ме добре. Ние ще спираме растежа ти със страшни истории, с истини, с предупреждения и предсказания, ще те отбием от кърмата с джин, ще те одимяваме с испански цигари, докато станеш като пушен ирландски бут — розов, сладък и малък — чуваш ли, малък! Не съм искал да се появяваш на тоя свят, но ти взе, че се пръкна, затова лежи си по-ниско от тревата; недей да ходиш — пълзи; недей да говориш — хленчи; недей да работиш — мързелувай. И когато въпреки това светът ти додее, ти в отговор му изрази своето мнение — нацапай пеленките! Ето, Мъник, вечерната ти доза домашно уиски. Пий, не бой се. Четиримата конници от Апокалипсиса чакат край река Лифи. Искаш ли да ги видиш? Добре, да вървим!“. И ние се измъквахме навън, и тръгнахме на поредната обиколка. Татко дрънкаше на банджо, а аз държах в краката му купичката за милостиня. Или пък играеше степ, хванал под едната мишница инструмента, а под другата мен, та не се знаеше кой вдига по-ужасен шум. После, късно през нощта, се натръшквахме четирима в едно легло — като чували гнили картофи, останали от гладна реколта. А понякога, от нямане какво да прави, баща ми изскачаше от завивките по никое време, излизаше навън на студа и се заканваше на небето с

юмруци. Помня, виждал съм го, чувал съм го, как предизвиква господ да го довърши, защото Исус му бил свидетел, ако той имал възможност да довърши него, щял така да го подреди, че само да се разхвърчат бради и перушина, светлините да угаснат и целият велик театър на Мирозданието да хлопне кепенци завинаги! „Чуваш ли ме, господи, тъпак задръстен такъв, с твоите вечни дъждовни облаци, дето им обръщаш черните задници към нас, или изобщо не ти пука?“ Вместо отговор небето плачеше и майка ми правеше същото, по цяла нощ. А на следващата сутрин излизах отново, вече в нейните прегръдки, и така ме подмятаха помежду си, ден след ден. Тя оплакваше единия милион ирландци, умрели от глад през 51-ва, а той жалеше по четирите милиона, отплавали за Бостън... После, една нощ, татко също изчезна. Може и той да се е качил на някой шантав параход като останалите, за да забрави за нашето съществуване. Аз му прощавам. Сиромахът беше съвсем пощурял от глад и от това, че искаше да ни изхрани, а нямаше с какво. И тогава мама просто прогизна в собствените си сълзи, разтвори се, тъй да се каже, като светица, направена от захар, отиде си, още преди утринната мъгла да се отдръпне, и земята я погълна. Сестра ми, тогава дванайсетгодишна, порасна, източи се за една нощ. А аз? Аз пък — напротив, смалих се. Всеки от нас, естествено, още дълго преди това бе решил по кой път да тръгне. Но част от моето решение си беше заложена в мен, защото, кълна се, си давах много добре сметка за своя актьорски талант! Бил съм още на девет дни, когато всеки свестен просяк в Дъблин, щом ме видел, възкликвал: „Ей това се казва бебе за просия!“. А после, щом съм навършил няколко седмици и майка ми стояла с мен под дъжда на стъпалата на театъра, минаващите актьори и режисьори, чувайки елегичния ми рев, до един казвали, че трябва да ме вземат в трупата и да ме учат на занаят! Тъй че, ако бях пораснал, сцената щеше да е моя, но ето че не съм, а Шекспир не е писал роли за мъници. Освен може би тази на Пък от „Сън в лятна нощ“. Като съм прехвърлил четирийсет дни, уменията ми вече карали конкуренцията да настръхва. Другите клошари се надпреварвали да заемат моята кожа, плът, душа и глас — кой за час, кой за два. Като легнала болна, мама взела да ме дава под наем на половин ден. И всеки, който ме вземал, ме връщал с хвалба и благодарност. „Ама и този малкият така врещи, казвали, че ще измъкне пари и от папския поднос за подаяния!“ Една неделна сутрин пред

катедралата покрай мен минал американски кардинал и останал прикован на място от воя, който съм надал при вида на ярките му, шарени одежди. Думите му били, че моят рев звучал като рождения плач на Христос, примесен със злокобния вопъл на Луцифер, низвергнат от небесата и разплискан като огнени говна по урвите на Ада! Хубаво го е казал негово преосвещенство, а? Христос и дяволът омесени в едно, а бебешкото ми бръцолевене — хем пъклено, хем райско. Би ли могъл да се изразиш по-добре?

— Къде ти — отвърнах.

— После, много години по-късно, имаше един стар, мъдър епископ. Още първия път, като ме видя, ме измери с поглед и... ми намигна! После ми хвана кирливата ръчичка, натъпка вътре банкнота от една лира, стисна я леко, намигна ми още веднъж и отмина. Когато и да го срещаме по-късно, винаги съм си мислел, че ме е разкрил, но никога не му намигнах в отговор. Правех се на две и половина. А той се гордееше, задето не се предавам и не показвам, че знам, че знае, и винаги ми даваше по лира. От хилядите хора, които са минавали край мен, той бе единственият, който ме погледна право в лицето, като изключим теб! Другите бяха дотолкова притеснени от живота, че не смееха дори да хвърлят едно око на кого дават милостиня. Та мисълта ми е, че този епископ, актьорите от театъра, останалите просяци — всички ме съветваха да не вървя против природата и естествения талант на бебешката си гениалност и аз явно съм се вслушал. В добавка, постоянно ми проглушаваха ушите с глад и бедствия, не минаваше и ден да не видя погребално шествие или демонстрация на стачкуващи... Разбираш ли сега? Когато всеки ден те шиба дъждът и хорските несгоди, какво друго ти остава, освен да се сбръчкаш, да се свиеш? От умряло от глад бебе мъж не става, освен ако не са измислили някакви нови чудеса. Когато в ушите ти се излива такава помия, дали съзнанието ти ще иска да припка волно из коварството и греха, изложено на естествените капризи на природата и неестествените капризи на хората? Не, не! Аз исках само да се сгуша обратно в бърлогата, но тъй като вече бях излязъл от нея и нямаше връщане назад, не ми оставаше друго, освен да се свия под дъжда. Да презра изпитанията. И знаеш ли какво? В крайна сметка победих.

Да, Мъник, помислих си. Наистина си победил.

— Е, това май е цялата ми история — каза малкото същество, кацнало на стола посред празния салон.

И за първи път, откакто бе започнало разказа си, ме погледна в очите.

Жената, която му бе сестра, но приличаше на посивялата му майка, също се осмели да вдигне взор.

— Хората в Дъблин знаят ли за вас? — попитах.

— Някои знаят — отвърна бебето. — И ми завиждат. А може би и ме мразят, задето съм се отървал толкова лесно от господ и неговите напасти и скърби.

— А полицията?

— Че кой ще ѝ каже?

Настъпи дълга пауза.

Дъждът барабанеше по прозорците.

Някъде се отвори врата и пантите ѝ простенаха като изтерзана душа, докато един клиент излизаше, а друг влизаше.

После отново тишина.

— Не и аз — промълвих.

— Божичко, божичко...

По бузите на сестрата се търкулнаха сълзи.

Сълзи се търкулнаха и по странното, изпоцапано със сажди лице на бебето.

И двамата ги оставиха да текат, не се опитаха да ги избършат. Накрая, когато най-сетне престанаха, допиха чашите си и останаха да седят мълчаливо.

— „Роял Хайбърниан“ е най-добрият хотел в града, нали? За просия, искам да кажа.

— Така е — отвърнаха те.

— И от страх да не се срещнете с мен, сте стояли настрана от най-благодатното си находище?

— Да.

— Вечерта едва започва — казах, изправяйки се от стола. — Към полунощ от летище Шанън пристига цял самолет богаташи. Ако позволите... ще се радвам да ви придружа.

— Календарът вече е пълен със светци, но все ще намерим местенце и за вас — рече жената.

И така, аз тръгнах заедно с нея и Мъника Макгилахи обратно към хотела си през локвите, а по пътя разговаряхме за тълпата чужденци, която ще се изсипе с нощния полет малко преди дванайсет, ще се почерпи и ще тръгне да се настанява по стаите в този късен час, чудесен за просия предвид на студения дъжд и всичко останало.

Тя изглеждаше изморена, затова почти през цялото време аз носих бебето и ѝ го върнах едва когато приближихме „Роял Хайбърниан“.

— За първи път ли се случва? — попитах.

— Кое, да ни разкрие турист ли? Да — отвърна бебето. — Имаш набито око.

— Писател съм.

— Не думай! Трябваше да се сетя. Нали няма случайно да...

— Не. Няма да напиша нито ред за случката, нито за теб, поне през следващите трийсет години.

— Мъжка дума?

— Да.

Вече бяхме на трийсетина метра от стълбите на хотела.

— Оттук нататък трябва да млъквам — каза Мъникът, отпусвайки се в прегръдките на старата си сестра, свеж като морковче от джина, с блеснали очи и разрошена косица, увит в одеялцето и мръсните си пеленки. — С Моли си имаме правило, никакви приказки по време на работа. Дай лапа!

Хванах малкото му юмруче. Тънките му пръстчета бяха като пипалца на акитния.

— Бог да те благослови — каза той.

— А теб да те пази — отвърнах.

— Живот и здраве — рече бебето, — догодина ще сме спестили достатъчно пари за парахода до Ню Йорк.

— Така е — потвърди жената.

— И тогава няма да има повече просия, ще престана да бъда мръсното бебе, ревящо на дъжда и студа, ще си намеря някаква свята, почтена работа. Разбираш ли ме, ще запалиш ли свещ за това?

— Считай, че съм го направил — стиснах ръката му аз.

— Хайде, тръгвай.

— Вече ме няма.

И аз закрачих бързо към входа на хотела, където първите таксита започваха да пристигат.

Зад себе си чух стъпките на жената, видях как ръцете ѝ се вдигат, държейки под дъжда светия младенец.

— Съжалете ни! — викаше тя. — Имайте капчица милост!...

И монетите задрънчаха в паничката ѝ, бебето се късаше от рев, колите прииждаха, а до ушите ми долитаха нейните „Милост“, „Благодаря“ и „Бог да ви благослови“. Чувствайки се половин метър висок, избърсах сълзите от собствените си очи, изкачих криво-ляво високите стъпала, влязох в хотела и се мушнах в леглото. Студеният дъжд шибаше по стъклата през цялата нощ и когато призори се събудих и погледнах навън, улицата бе празна, с изключение на безмилостно леещия се порой...

24.

Невероятната новина дойде с телеграма.

Националният институт по литература и изкуства с гордост ми присъждаше специална литературна награда и парична премия от пет хиляди долара. Дали бих имал възможността да се явя в Ню Йорк Сити на 24 май, за да получа наградата, оваците и чека?

Дали бих имал възможността?!

Господи, помислих си, доживях! Вече години наред познатите ми ме наричаха Бък Роджърс или Флаш Гордън.^[1] Казваха, че е изключено да се построят космически ракети, че хората никога няма да достигнат луната или Марс. Е, сега най-сетне може би щяха да започнат да ме наричат с истинското ми име.

Понесъл новината със себе си, се отправих за късна закуска в Кортаун. Впрочем какви ги говоря, там всички закуски бяха късни. Беше десет и половина, когато влязох в трапезарията с телеграмата, сгъната в джоба на ризата ми. Рики, Джон и Джейк Викърс тъкмо наблягаха на яйцата, бекона и препечените филийки. Джейк гостуваше в имението, с цел да помогне да Джон да вникне в новелата на Киплинг „Мъжът, който щеше да стане цар“ за предстоящ филм. Лицето ми вероятно ме е издало, докато си сипвах омлет в чинията и го украсявах отгоре с кетчуп, защото Джон каза:

— Виж ти, кой изглежда като питон, погълнал пума с все лапите и опашката. Какво има, хлапе?

— А, нищо — отвърнах самодоволно.

— Хайде, синко, изплюй камъчето!

Измъкнах телеграмата и му я хвърлих през масата.

Той я прочете внимателно и после я подаде на Джейк с думите:

— Гледай ти, какви неща. Сред нас имало гений, пък ние да не знаем!

— Е, не бих го нарекъл чак така.

— Нито пък аз, малкият. Просто фигура на речта. Видя ли какво пише, Джейк?

— И още как. — Джейк, с израз на изумление, предаде телеграмата на Рики. — Мили боже, значи ти си бил сериозен автор!

— Публикувам по нещичко за „Джобен детектив“ и „Странни истории“ — пошегувах се, колкото да отвлека вниманието от себе си.

— Прочети го на глас, Рики — каза Джон.

— Нали вече го чете — засмя се тя и изтича около масата, за да ме прегърне. — Поздравления!

После застана до мен и все пак прочете високо телеграмата. Това беше грешка. Джон не бе искал тя да го направи наистина и сега започна съсредоточено да реже шунката и да маже филийката си с масло.

— Е, хлапе — каза, без да вдига очи от чинията. — Измисли ли вече какво ще правиш с всичките тези пари?

— Да правя?

— Да, да правиш. Да харчиш. Как смяташ да се отървеш от тази главозамайваща сума, о, сине на Жул Верн?

— Не знам — отвърнах, пламнал от удоволствие и от техния интерес. — Току-що получих съобщението. Ще го обсъдим с Маги. Може да пообзаведем къщата, живеем там вече три години, а в някои стаи още липсват мебели. Аз самият пиша в гаража. Нямаме кола, та съм се сместил там на едно старо бюро за шейсет долара. Сега може да си купя стелажи за книгите. Или да взема стикове за голф на татко, той никога в живота си не е имал свестен комплект...

— Дявол да го вземе, ама че списък! — извика Хюстън.

Аз го погледнах, мислейки, че ме хвали. Вместо това той се беше облегал на стола, с изражение на тревога за моето бъдеще.

— Джейк, чу ли го какви ги говори?

— А-ха — отвърна Джейк.

— Не е ли това най-тъпият и задръстен план за пазаруване, изричан някога? За бога, момче, ти си велик писател на научна фантастика, нали така? Превъзходен, изтънчен майстор на фантазията и въображението?

— Правя каквото мога — рекох.

— Правел бил! Използвай главата си, да го вземат мътните! Изведнъж ти е паднала манна небесна, сухо, пари! Нали няма да вземеш да ги сложиш в банка, та да събират мухъла там?

— Предполагах, че...

— Предполагал си, вятър.

През цялото това време Рики стоеше до мен. Сега усетих как пръстите ѝ се впиват отзад във врата ми, подтиквайки ме към воля и мъжество. После, сигурна, че действието ѝ е останало незабелязано, тя се върна на мястото си начело на масата и взе да топи бекона си в кетчуп.

— Струва ми се, не ти остава друг избор, освен да повериш инвестирането на своята Гран При в ръцете на хора, които знаят как да живеят, тоест на Джейк и мен — каза Джон. — Съгласен ли си, Викърс?

Джейк кимна и ми смигна енергично.

— Можеш да разчиташ на нас, синко — обърна се Джон към мен. — Ние ще обмислим всичко и още преди залез-слънце ще сме намерили начин да инвестираш своите... колко бяха?

— Пет хиляди долара — отвърнах вяло.

— Пет хиляди зелени гущерчета! Джейк, колко според теб бихме могли да спечелим за това незаконно братче на Флаш Гордън, дето седи тук?

— Двайсетина хиляди, вероятно — отвърна с пълна уста Джейк.

— Хайде, за по-сигурно да го кажем петнайсет. Да не ставаме алчни. — Той кръстоса крак връз крак. — Главното, синко, е да се въртят парите. Иначе залежават и плесенясват. Затова сега, след закуска тримата ще се съберем и ще намерим начин да те направим истински богат още тази седмица — никакво чакане, никакво отлагане!

— Аз...

— Млъквай и си яж попарата — усмихна се Джон. Известно време се хранихме в мълчание, като всеки от нас хвърляше погледи към останалите. Джон към мен, Джейк към Джон, аз към тях двамата, а Рики избра момент и ми кимна решително в знак да не се давам и да водя смело битката срещу нечестивите сили.

Като ме погледа известно време как ровичкам с вилицата в чинията си, Джон реши да смени темата.

— Какво четеш напоследък, хлапе?

— Шоу. Шекспир. По. Хоторн. „Песен на песните“ на Соломон от Стария завет. Фокнър. Стайнбек...

— Така, така — рече той, докато палеше пурета. После отпи от кафето си и реши да кара направо.

— А Хевлок Елис^[2]?

— Секс? — попитах.

— Е, не е само секс — махна с ръка Джон. — Имаш ли някакви виждания по въпроса?

— Какво общо има това с моята награда?

— Търпение, синко. Нищо общо, просто Джейк и аз също четем някои неща. А преди няколко години излязоха и „Докладите на Кинси“^[3], случайно да са ти попадали?

— Жена ми ги продаваше в книжарницата, където се запознахме.

— Не думай! Е, какво ще кажеш за хомосексуалните моменти в тях? Доста са интересни, не намираш ли?

— Ами...

— Искам да кажа — продължи той, като махна на Рики за още кафе и я изчака да напълни чашите, — че на земята няма мъж, момче или старец, които по едно или друго време да не са копнели за друг мъж. Прав ли съм, Джейк?

— Това е общоизвестна истина — отвърна другият.

Рики само свиваше устни, въртеше се на стола си и ме стрелкаше с погледи, казващи: „Бягай, обирай си крушите оттук!“.

— Не е ли напълно човешко, при цялата тази любов, заложенa в нас — продължаваше Хюстън, — да се влюбим в треньора си по футбол, в най-добрия атлет или оратор в класа? А момиченцата пък си падат по своите учителки по тенис или танци. Какво е твоето мнение, Рики?

Рики отказа да отговори и изглеждаше готова да скочи и да побегне от стаята.

— Понякога изповедта е полезна за душата — каза Джон, като разбъркваше кафето си и гледаше в дълбините на чашата. — Ето, например аз не се стеснявам да призная, че когато бях на шестнайсет, в гимназията имаше един бегач — боже, той можеше да прави всичко. Скок на височина, овчарски скок, спринт, крос — каквото ви дойде на ума. Прекрасно момче. Е, добре, как можех да не се захласна по него? Хайде, Джейк, разкрий картите. Не ти ли се е случвало и на теб?

— На мен не, но на мои приятели. Имаше например един, който се учеше да кара ски и така беше лапнал по инструктора, че ако онзи му беше казал „Хайде да се оженим“, щеше да го направи още там, на пистата. Може би не докато смъртта ги раздели, но все пак...

— Ето, виждате ли? — Джон отместил поглед от Джейк към Рики, а после към мен. — Всичко си е в реда на нещата. А сега е твой ред, хлапе.

— Мой ред за какво?

— Как за какво... — той изглеждал леко потресен — да си излееш душата, разбира се. В крайна сметка, след като Джейк имаше куража да сподели за ски инструктора на своя приятел...

— Разбира се — обади се Джейк.

— И след като аз съм пораснал достатъчно, за да ви разкажа за оня пъргав кучи син, за отгледаната на мляко и бифтеци американска мечта, то тогава... — той всмукна от пуретата и отпи от кафето си — е време и ти също...

Поех си дълбоко въздух и бавно го изпуснах.

— Нямам нищо за признаване.

— Чакай, чакай, така не става! — рече Джон.

— Нищичко — повторих. — Ще ми се да имах, но нищо не ми се е случвало, нито на петнайсет, нито на шестнайсет или седемнайсет. И от осемнайсет нататък, пак нищо. Деветнайсет, дваисет? Кръгла нула. Имаше две-три момичета, но подобно на моя приятел Рей Харихаузен^[4], който влагаше цялото си либидо в динозаврите, аз влагах моето в ракети, в Марс и извънземни. Нещастните девойчета издържаха да слушат историите ми по някой и друг час, а после побягваха, виейки от скука...

— Сериозно ли говориш? — попита Джейк.

— Абсолютно нищо? — изгледа ме обвиняващо Джон.

— Иска ми се и аз да можех да се похваля с някой треньор, гимнастик или нещо от рода. Да съм имал вашия късмет с някоя и друга нестандартна забегка. Но няма нищо странно, ексцентрично, перверзно. Направо да си умреш от досада.

Погледнах към Рики. Тя гореше от възхищение към мен, но не казваше нищо.

— Сигурен ли си? — рече Джон.

— Хайде, кажи си — додаде Джейк. — Всички си имаме своите страсти, малки, мръсни желанийца...

— Не и аз — поклатих глава. — Никакви млади Давидовци, само Афродита и Венери Милоски. Момичешки дупенца, а не момчешки задничета. Разбирам, че това ме прави странен. Опитвах се, наистина

се опитвах, но просто не можех да се влюбя в Хюго Динуиди, учителя ми по физкултура в лосанджелиската гимназия.

— Не ти вярвам! — каза Хюстън.

— Нито пък аз — добави Викърс.

— Виж, ти, Джон, си друго нещо — рекох. — В теб съм влюбен.

Но това е по-различно, нали?

— Да, да — отдръпна се той. — Искам да кажа, разбира се.

— А колкото до теб, Джейк, довечера ще дойда да почукам на вратата ти. Остави я отключена.

Видях как балонът на самочувствието му спихва.

— Добре дошъл си — измърмори.

— Ура! — Рики се втурна около масата, целуна ме по бузата и изпърха от стаята. — Браво на теб!

След малко се върна и в мълчание ни поднесе коктейли „Блъди Мери“.

Бъди нащрек, рекох си, докато траеше тишината. Сипах си още яйца и зачах новия опит на Джон.

— Колкото до твоите пари... — обади се най-сетне той.

— Нямам никакви пари.

— Парите, които ще получиш, хлапе, от онези мили хора в Ню Йорк, през месец май...

— А, тези ли — разчупих филийката си аз, избягвайки погледите им.

— Ти слушаш ли ме изобщо? Ето, и Джейк ще ме подкрепи, че най-добре е още утре да отидем на надбягванията във Финикс Парк. Ще изберем най-добрия кон от осемте гонки и ще заложим цялата сума на него, наведнъж — всичко или нищо! Как ти се струва?

— Не съм навит — рекох накрая.

— Що за отговор е това? Дори не е на общоприет, нормален език.

— На мен пък ми звучи добре. Не съм навит и толкова.

— Хайде, стига бе! — извика Джон. — И какво се оказва? Че си просто един малък бълзливек? Мекотело? Жалък плужек?

— В общи линии да, и се гордея с това — отвърнах.

— Моби Дик щеше да плюе на теб.

— Най-вероятно.

— А Мелвил да те наповръща.

— Не се и съмнявам.

— Хемингуей не би седнал до теб в двуместен открит нужник, за да споделите едно мъжко изживяване.

— И аз също не бих влязъл в общ нужник с него.

— Виж го само, Джейк.

— Гледам го — обади се Джейк.

— Той ни отказва!

— Направо умира от шубе.

— Именно — казах аз и станах.

Към този момент стомахът ми вече се бунтуваше. Извадих телеграмата от джоба си. Листът бе празен. Върху него нямаше думи. Те бяха успели да изгорят, опустошат, изтрият, унищожат думите, посланието, радостта в течение на един дълъг, кошмарен час.

Сега трябваше да се уединя в някоя тиха дъблинска стая с празната хартия и да я нагрявам полека със запалени клечки, докато проличат отново редовете, изписани със симпатично мастило. Ти си награден. Зачитаме те. Направил си нещо свястно. Или каквото там пишеше вътре в девет часа сутринта, което вече бе изчезнало.

Можех да захвърля телеграмата на пода, но виждах, че Джон само чака това удоволствие. Затова я сгънах и я прибрах.

— За твоя информация — казах, — вече съм премислил всичко. При това много внимателно. И на последната гонка в Примроуз Парк ще заложа късметлийските си пари, всичко, което имам, на... Оскар Уайлд!!

После взех коктейла си в ръка и небрежно — да, именно небрежно, а не сърдито или припряно — минах покрай Джон и Джейк, поздравих ги с чашата и излязох през вратата.

Десет минути по-късно Рики ме откри на каменната задна веранда на „Кортаун Хаус“. От върха на носа ми капеха сълзи.

— Чудесен си — каза тя. — Хубаво ги подреди.

— Бих искал и аз да се чувствам така — промърморих. После й подадох телеграмата. — Появи ли се вече текстът?

— Кое?

— Думите. Наградата. Съобщението.

Тя го вдигна към очите си на мъглявата светлина.

— Да — отвърна. А после, виждайки лицето ми, тихо повтори:
— Да!

И думите явно наистина се бяха върнали, защото тя ми ги прочете.

И аз повярвах.

Телеграфирах обратно в Ню Йорк и казах, че ще бъда там, на 24 май, за да получа наградата си от Джон Хърси, Робърт Шерууд, Норман Казънс, Лилиан Хелман и останалите.

Никога повече не споменах за случая пред Джон или Джейк.

Нито пък те го направиха.

[1] Герои от американски комикси и научнофантастични сериали. — Б.пр. ↑

[2] Хевлок Елис (1859–1939) — английски лекар, основоположник на сексологията като научна дисциплина. — Б.пр. ↑

[3] Събирателно име за книгите на Алфред Кинси (1894–1956) — „Сексуалното поведение на мъжа“ (1948) и „Сексуалното поведение на жената“ (1953). — Б.пр. ↑

[4] Рей Харихаузен (1920–2013) — американски кинопродуцент, сценарист и постановчик на специални ефекти. — Б.пр. ↑

25.

Посред съня си чух бясно блъскане по вратата на хотелската стая. Станах олюлявайки се и с несигурни крачки отидох да отворя. На прага ми, разкрячен, стоеше Джон, ухилен до ушите, с лъскав черен неопрен, с маска, харпун и яркожълта кислородна бутилка в ръце.

— Хайде идвай, хлапе — изрева. — Ще те уча да се гмуркаш!

— В три часа през нощта? — викнах в отговор.

— Не се опъвай, малкият, не бъди такъв страхливец! — каза той.

И аз, клетият глупак, тръгнах с него.

За да се удавя.

И да се събудя от кошмара, облян в студена пот.

26.

Фин ме разтърси за рамото.

— Синко — каза меко. — Най-добре е да тръгваш.

— Какво? — сепнах се аз.

— Вече от доста време си във философската кабинка. Последното питие май ти дойде в повече. Не ми даде сърце да те безпокоя, затова те оставих да се мяташ и да скърцаш със зъби в съня си.

— Да се мятам? Да скърцам? — Аз се измъкнах от обятията на тясното сепаре.

— Как се чувстваш? — погледна ме загрижено Фин.

— Ядосан.

— Защото си се събудил, или защото сънят не се е оказал истина?

— И двете.

— Аз веднъж имах кошмар, че бия жена си. Като имах предвид, че никога не съм я докосвал и с пръст, пробуждането беше доста ужасно. Но явно на човек понякога му трябва да изпусне парата...

— Тя крещеше ли в съня ти?

— Не, понесе си наказанието мълчаливо, което ми развали ентусиазма. Но толкова по-добре. Нямах да мога да я погледна през деня, ако беше пицяла до небесата през нощта.

— Кое време е сега?

— Късно е. Негово величество шефът ти се обади, търсейки тялото, ако не душата ти. Казах му, че те няма, което си беше общо взето вярно. Когато дойде, изглеждаше по-скоро тъжен, отколкото ядосан. Тъгата ли беше тази, която те ядоса?

— Да.

— Има ли нещо друго, освен пиене, което да мога да ти предложа?

— Като например какво, Фин?

— Една голяма лъжа, почиваща върху мъничка истина. Друго стълкновение на гении, преди много години — между един велик старец в неговия автомобил и мен, младия перко.

Фин направи пауза.

— Хайде, продължавай — подканих го аз. — Че ти си гений, това го признавам. Кой беше другият?

— Най-великият драматург след Шекспир!

Аз наострих уши.

— И това е...?

— Всяко нещо по реда си...

— Разкажи ми цялата история, Фин.

— Наистина ли искаш? — Той ме измери с едното си око, докато другото се забули в спомени.

— Да. Нуждая се от нещо ободряващо, човече. Главата ми е задръстена от просяци и дъжд!

— Имаш ли достатъчно време?

— Имам, имам!

Фин напълни отново чашата ми, после се облакът на тезгяха и се загледа втренчено към онази ярка, далечна година.

— Е, добре — рече. — Слушай тогава...

Неведоми са, както се казва, пътищата господни. Той може и да не забележи изпадналото от гнездото птиче, но затова пък има набито око за нелепиците и противоречията.

Кое то ще рече, че ако му се удаде възможност, понякога няма нищо против да заеме кремък от Луцифер и огниво от Велзевул, за да освети нечия пътека, водеща към крушението.

В този конкретен ден, отегчен до смърт, както и подобава на един ирландски господ в неделя по пладне, той реши да огъне шосето и така да подготви пристигането на странстващ автомобил, изгубен по пътя от Дъблин и натежал от возещия се в него гений.

Та този автомобил, взел по волята божия погрешен завой, и при това управляван от пиян шофьор, пристигна в околността към два и половина следобед, когато времето обещаваеше слънце, но вместо това плисна дъжд. Бурята се разсея точно за толкова, че колата да спуска гума и да приседне на една страна като ранен слон.

Звукът от пръсването на гумата бе толкова силен, че тълпата от кръчмата се изсипа отвън, очакваща да види жертва от изстрел, но вместо това завари пияния шофьор, обикалящ около осакатеното си возило и риташ здравите гуми, сякаш това можеше по някакъв начин да възкреси повредената без помощта на помпа.

И тогава, като глава на дяволче, показала се иззад кулисите на куклена сцена, задното стъкло се смъкна и от него се подаде лице на старец с червеникава брада и остри като свредели очи. Той отвори уста и кресна:

— Господине, по-полека, не ритайте гумата до смърт. Къде се намираме?

— В центъра на вселената! — викнах аз от прага, бършейки ръце в парцала от тезгяха.

— Кръчмата на Фин — обадиха се като ехо останалите.

Физиономията на стареца изчезна от прозореца, за да се появи миг по-късно отново, когато той изскочи от колата и застана с ръце на кръста на тротоара. Беше чудна гледка, в спретнатия си спортен костюм от фина вълна. Очите му гreeха от възхита.

— Човек се познава най-добре по гордостта — рече. — Вие трябва да сте Фин!

— Добре казано — засмях се. — А ще влезете ли да се подслоните от дъжда, ваша чест?

— Сега не вали!

Като по поръчка, тъкмо в този миг заваля.

— Приемам с благодарност. — И той пое с бодра стъпка, сякаш бе с четирийсет години по-млад. Дъждът се отмести, позволявайки му да мине.

— Сторете път! — казах аз. Тълпата се отдръпна и се насочи обратно към чашите си. — И сър, преди да е настъпил краят на света, как е вашето име?

— Шоу! — извика мъжът. — Джордж Бърнард Шоу. — И той се втурна напред, дългокрак и червеноброд, толкова енергично, че въздухът в бара се изви подире му като вихрушка. — И между другото — добави с известна закачливост, — съм пълен въздържател.

Всички се отдръпнаха, сякаш бе обявил, че е чумав.

— И щастлив ли сте от това свое половинчато съществуване? — попитах.

— Ако да бъдеш зает вместо пиан, е щастие, то тогава съм щастлив — отвърна Шоу. — Но тъй като колата ме остави на сред път, съм силно изкушен да си разквася гърлото. Нещо изключително слабо, ако обичате.

— Слабо колкото ангелите на блудния син ли, ваша чест?

Брадата на Шоу хареса каламбура и грейна:

— Тук май всички сте писатели.

— Ако сиромашията, пиенето и чесането на езика те прави писател, то наистина сме такива — подадох му чаша бренди аз. — Ето, пробвайте това!

— Не, не! — извика той. — Под слабо имах предвид просто чаша вода.

— Мили боже — възкликнах. — Последният клиент, направил толкова проста поръчка, бе сестрата на свещеника от Корк, господин Шоу!

— Шоу? — опули се изведнъж Тимълти. — Я чакайте малко! Виждал съм снимката ви в „Айриш Таймс“. Нали вие запалихте кладата под Жана д'Арк!

— Аз съм написал пиесата, да! — каза Шоу.

— А също — намеси се Дуун, — не беше ли ваше определението, че ирландецът е човек, който ще се изкатери по шест голи жени, за да стигне до майка си?

— И това е близо до истината.

— Ако ще си досаждаме с истини — обади се Мърфи, — по-добре хич да не изтрезняваме.

Измерих с очи сянката на Шоу.

— Ако ме извините, сър, надали ще ми се удаде друг случай да ви предложа едно за сметка на заведението.

Притиснат до стената от злополучния ден и прикованите в него погледи, Шоу примигна, огледа се наляво и надясно и обърна чашката.

Устните му помръднаха от някакви неизказани слова, той сякаш поспори със себе си и с някакъв невидим опонент, после сви рамене, отвори очи и тихо каза:

— Ето. — Под въздействието на алкохола пръстите му се свиха около дръжката на чантата, която носеше, и той я постави на бара.

— Какво е това? — попитах.

— Може да е бомба — отвърна Шоу. Мъжете затаиха дъх. — Или пък украса за вашето почтено заведение. Отворете я.

— Добре — рекох, и го сторих.

Оказа се, че вътре има четири възголеми табелки от рисуван порцелан, които наредих върху тезгяха.

— Значи не е бомба.

— Още е рано да се каже — възрази Шоу.

Върху табелките бяха изписани думи.

— СПРИ — изрекох, прочитайки първата.

— ПОМИСЛИ — произнесе Кели надписа на втората.

— ПРЕТЕГЛИ — рече Тимълти.

— НАПРАВИ — допълни Дуун.

— Странно — каза Шоу, — не знам кое точно ме накара да дам четири шилинга за тях, но тази сутрин ги видях на една крайпътна сергия и реших да ги купя. Сякаш самата баналност на съветите ми допадна.

— Според мен пък — отвърна Дуун, — който и да ги е направил, е имал своите дълбоки причини. Виждате ли, те са нещо като играчки, които могат да се разместват по всякакъв начин. Дали пък, ако ги наредим тук, на лавиците или на бара, няма да отворят кепенците на помрачените ни мозъци, господин Шоу?

— Нямах намерение да започвам курс по философия — рече гостът.

— Но те са тъкмо това — каза Дуун. — Всяка от тях носи заглавието на университетския курс, който трябва да се мине, и на мъдростта, която трябва да се усвои. Кажете ни, ако примерно украсите с тях този бар, който за нас е като роден дом, дали това не би повишило коефициента на интелигентност на хората, стоящи пред вас?

— Ако кажа не, ще си помислите, че считам интелигентността ви за неспособна на подобрене. Ако пък кажа да, ще решите, че съм подпийнал и ви лаская.

— Какво пък, ласкайте ни! — подхвърли Тимълти.

— Добре тогава, сложете ги тук и нека блестящите ви умове заблестят още по-ярко от тях — рече Шоу.

— Готово! — извика Дуун, като грабна една от табелките и се защура из помещението. — На думата СПРИ мястото ѝ е до вратата. Така ще служи за предупреждение на всеки, който влиза, да остави

отвън земните си грижи и проблеми. А онзи, който излиза, да поспре и да изтича до бара за още едно, напук на жена си!

— Браво, Дуун! — разнесе се възглас на всеобщо одобрение.

После той постави втората, с надпис ПРЕТЕГЛИ, в далечния край на бара, където всеки можеше да я претегля с поглед, докато аз, като съдържател на заведението, взех последните две.

— Какво да правим сега с ПОМИСЛИ? — попитах. Господин Шоу, който до момента наблюдаваше подскачащия нагоре-надолу Дуун, прочисти гърло и шумът отведнъж утихна.

— Идва ми на ума — рече хапливо той, — че в достопочтения ви бар има едно място, към което всички погледи са вечно и неумолимо приковани и което поради това е особено подходящо. Това е огледалото зад гърба ви — замръзналото езеро, в което цяла Ирландия е затънала и оглежда своя вчерашен сумрак и утрешния си здрач.

— Господи, помилуй грешните ни души — възкликнах аз. — След четирийсет години гледане, цяло чудо е, че ледът още не се е пропукал. Добре, слагам ПОМИСЛИ тук! — И я поставих напред огледалото.

— Ей, народе — извиках. — Мислите ли?

— Мислим, мислим! — отвърнаха всички.

— Ето — рекох тогава, подавайки НАПРАВИ на Дуун. — Занеси и това до вратата, та като видят СПРИ, хората поне малко да изчакат, преди да НАПРАВЯТ нещо глупаво.

— Не че искам да се бъркам — обади се Шоу, който седеше на бара като глътнал бастун и отпиваше от сервираната му междувременна вода — но... по-добре да изчакаме.

— Да изчакаме какво?

— Ами, знае ли човек — отвърна той и се огледа тайнствено наоколо.

И ние зачакахме, местейки поглед от СПРИ към ПРЕТЕГЛИ, след това към ПОМИСЛИ и завършвайки обиколката с НАПРАВИ.

Мъжете отпиваха от чашите си, часовникът тиктакаше, а ветреецът появяваше леко през люлеещите се врати.

Можех да чуя местенето на очите им ту към единия ъгъл, ту към другия, дъха, рошещ косъмчетата в ноздрите им, пукането на мехурчетата в халбите с бира.

Затаих дъх.

В кръчмата ми беше тихо като в гробница.

Мълчание.

Наредените покрай бара фигури приличаха на гора от спящи красавици. Сякаш бе нощта преди Сътворението, или денят след Страшния съд.

— По едно от заведението! — извиках. Нищо.

— Двойно питие за всички! — пробвах да ги съживя, но пак никой не помръдна.

— Господин Фин — промълви Шоу с най-добрия си сценичен шепот. — Какво... се... случва?

— Какво ли? — промълвих. — Това е първият час и първата проклетата минута на безмълвие в кръчмата на Фин от двацет години насам. Чуйте!

Шоу се вслуша и тръгна покрай насядалите мъже, сякаш бяха прашасали статуи в стар музей.

— Дали да не повикаме свещеник? — прошепнах.

— Няма нужда! — обади се един глас. — Свещеникът е тук!

— Шоу се извъртя, насочвайки брадата си към далечния край на заведението, където отец О'Мали, дотогава скрит в частното сепаре, надигна посивялата си глава като възкръсналия от гроба Лазар.

— Вие! — Свещеникът се вторачи в стария драматург с погледа на библейския Йов, обвиняващ всевишния. — Вижте какво направихте!

— Аз? — изчерви се Шоу, с вид на оскърбена невинност. — Защо пък аз?

— Вие — повтори свещеникът, точейки бръснач да обръсне рижавата му брада. — И вашите дяволски козни, нечестиви брътвежи и знаци. Всичко това са прояви на нечестивия!

Шоу се обърна и погледа местата, където бяха поставени СПРИ, ПРЕТЕГЛИ, ПОМИСЛИ и НАПРАВИ.

Отчето пристъпи с бавни, погребални стъпки към бара и наредените пред него живи мъртъвци, всеки потънал в тягостното си мълчание. Ръката му се протегна като змия, стиснала празната чаша.

— Налей ми малко животворен сок, Фин.

— Един животворен сок, каквото и да значи това! — отзовах се аз и я напълних, докато той продължаваше бавно да се плъзга край тезгяха.

— Е — издиша той в рижата брада ментов дъх от изповедалнята — отговорете ми, господин по-хитър от дявола и по-мъдър от Еклезиаста, господин ирландец, изпратен в Лондон и вкиснал се по пътя... какво имате да кажете в свое оправдание относно тези омаломощаващи знаци, които отнеха силата ни, направиха ни вцепенени, глухи и неми?

— Ако това е Светата инквизиция — отвърна Шоу — направо започвайте с мъченията.

— Вие сте мъртвец! — Отец О'Мали кръжеше покрай него като хищник, обикалящ жертвата си. — Първият знак. Какво означава той?

Единствено очите на парализираните мъже край бара се отместиха по посока на споменатия надпис: СПРИ!

— Означава — каза Шоу, — че понякога е по-добре да поспрем, да останем бездейни, да оставим нещата сами да се случват.

— Ако на пътя ни стои жена, не е за препоръчване да го правим — рече свещеникът.

— И все пак — възрази Шоу, — животът ни носи толкова стремително, че мисълта ни често се губи.

— Велосипедът е виновен — промърмори Дуун. — Той и другите проклети изобретения ще ни довършат.

— Дуун! — изкопа гроба му свещеникът.

Дуун покорно легна в него.

— Дошъл сте в Ирландия да проповядвате смут и да сеете хаос. Уж учите на разум, а резултатът е горест и немота! Не, благодаря, съвети от Луцифер не ни трябват! — настъпваше неумолимо отчето.

— Чакайте малко! — извика Шоу, драскайки в бележника си. — Това трябва да си го запиша!

Безкрайно бавно, сякаш пробуждайки се от вековен сън, Дуун се наведе, за да погледне след пъргавото перо на Шоу, което бягаше, скачаше и се плъзгаше върху листа.

— Глей ти — прошепна. — Това не е чак толкоз лошо.

— Ти да мълчиш — скръцна му със зъби преподобният, също четейки драскулките на Шоу. — Ето, значи, как стоят нещата — обърна се сетне към него. — Светът още не е готов за такива като теб и Гилбърт Кийт Честъртън^[1]! И за тези твои богохулни слова! СПРИ! ПРЕТЕГЛИ! ПОМИСЛИ! НАПРАВИ! Какво, по дяволите, значат, та накараха всички тук да си глътнат езиците?

Шоу чевръсто си записваше и подчертаваше думите му.

— Струва ми се очевидно, че преди да можеш да ПОМИСЛИШ, трябва да СПРЕШ за достатъчно дълго време, да ПРЕТЕГЛИШ това, за което ще МИСЛИШ, а после, без много маене, да го НАПРАВИШ!

— Е, разбира се, като изключим начина, по който се оправят жени и някои други неща! — каза Дуун със затворени очи.

— Дуун!

Последният се спаружи в стола си.

— Продължавайте — каза отец О'Мали със злокобна сладост в гласа.

— Почти свърших — поля я с малко оцет Шоу. — В момент на сляпа интуиция купих този комплект, за да преподавам с него правия и променлив ток на творческия подход.

— Моля?

— Променливият ток означава СПРИ, за да претеглиш. ПРЕТЕГЛИ какво да МИСЛИШ. ПОМИСЛИ. И после НАПРАВИ. А правият — НАПРАВИ, а после МИСЛИ, ПРЕТЕГЛЯЙ и СПРИ, за да починеш.

— Я дайте малко по-подробно — каза свещеникът.

— С удоволствие — отзова се Шоу. Променливият ток дава творческо многообразие на изкуството, живописата, драмата. Но аз препоръчвам най-вече НАПРАВИ. Делото е баща на мисълта. ПРАВЕНЕТО води съзнанието към открития.

— Води, и още как — изгледа го изпепеляващо другият.

— Винаги има време да МИСЛИШ след един съзидателен акт.

— Е, тогава вече е малко късно — обади се Дуун. — Думата ми е при жените, де. Прощавайте, отче.

— Не прощавам, Дуун. Колкото до вас, Шоу, чакам да обобщите.

— Аз съм подготвил рулона за механичното пиано; от вас остава само да го завъртите и да изсвирите мелодията! — Шоу разпери тънките си пръсти, сякаш всеки от тях бе кран, от който щеше да заструи виртуозно капричио. ПРАВЕТЕ отново и отново, за да откриете какво по дяволите МИСЛИТЕ! Скрийте трите табелки и оставете само НАПРАВИ на видно място. Прав ток! Или пък, ако предпочитате променлив, свирете разни гами и с четирите. Спирайте, преживяйте, мотайте се, после се гмуркайте отново, изскачайте, щурейте, скачайте, тичайте, беснейте, създавайте!

— Шоу! — простена отец О’Мали, изпуснал нишката.

— Ето, вижте мен — рече драматургът. — Докато пътувах тази чудесна дъждовна сутрин, бях вдъхновен да ПРАВЯ. Да купя тези чаши с теста на Роршах върху тях и да продължа да ПРАВЯ, като накарам Фин да ги разположи така, че всички да ги виждат.

— Но защо — примоли се свещеникът. — Защо, защо?

— Ами защото Дъблин, с всичките си улици и кръчми, е една сцена, а всичките му жители са се пръкнали като актьори драматурзи. Аз също съм един от тях, отплавал за Лондон да пише водевили и да омайва овцете. Хрумна ми, че ако във всяка ирландска душа се крие по една играеща мечка, би било чудесно, ако аз я вода за носа! А брeндитo само ме подтикна към действие.

— Е, сега можете да се полюбувате на резултата — каза отецът.

Той, Дуун и Шоу огледаха мъртвешките статуи на достойните мъже, замръзнали навеки в предизвиканата от самите тях ледена вихрушка.

— Слушайте! — рече Дуун. — Направо тръпки да те побият!

— Самият дявол се опитва да помрачи умовете ни — промълви божият служител.

— Ангелите също умеят да помрачават — възрази Шоу. — Вземете например милите женички, чиято кротка благост кара ей тези момци да дотърчават тук, хапейки юмруци, и да се напиват, мъчейки се да разгадаят този неразгадаем пол!

— Жените — прошепна Дуун — са четвъртото нещо от Светата триица!

— Дуун! — озъби му се свещеникът, а после превключи на друга скорост и пръскайки слюнки, се обърна към Шоу.

— Вижте си само обувките!

Излизайки полека от вцепенението, мъжете също се заобръщаха да ги видят.

— Но това е последната лондонска мода — възрази Шоу.

— Това — рече отчето — е последното раздвоено копито, излязло от Дантевата преизподня!

— Великолепно!

— Не ми трябват похвали от един автор, накарал бедната Орлеанска дева да се измъкне от доспехите и да се качи на кладата!

Шоу се приведе над бележника си, драскайки бързо.

— А вижте си и лицето, сър — продължи свещеникът. — Нима няма нещо мефистофелско в напомадената брада и остриите ви мустаци, а също и в косата, която решите през средата, та да стърчи подобно на два рога?

— Два рога. — Записа Шоу. — Навремето, като млад критик, черпех богат материал от оперните фаустовци и мефистофеловци. Разбивах ги на пух и прах. Но продължавайте, отче. Какво още?

— Ето какво!

И се отприщи такъв порой от огън и жулел, че и последните спящи мъже се пробудиха.

Гласът на свещеника, по-рано стихнал, сега се извиси до върхове, покорявани единствено от Берлиоз, в неистова симфония, добила известност впоследствие като „Омаскаряването на Шоу“. Достигнал апогея на излиянието си, добрият отец най-сетне заби знамето на църквата върху бойното поле и потъна в тишина.

Последните въглени от наръчите дърва, струпани, за да изпепелят Девата заедно с нейния автор, драматурга с луциферова брада, бавно догаряха.

— Тъй — рече Шоу.

После, движейки се с пъргавата стъпка на музикален критик, отиде до мишената за игра на дартс, взе стреличките, обърна се, отброи нужния брой крачки, примижа с око и метна една стреличка.

От гърдите на присъстващите се изтръгна сподавена въздишка.

Бам! Право в десетката. Това бе стрелата на Фрейя, поразила смъртоносно прекрасния Балдур.

Всички ръце се вдигнаха да ръкопляскаат, стига свещеникът да позволеше. Но той не позволи.

Шоу бавно метна следващата.

— Баща ми — рече — беше пияница. Вечерите, когато ходех да го прибирам от кръчмите, се упражнявах да играя дартс. Хоп, пак десетка! Обвинявате ме в богохулство? Глупости!

Той вдигна чашата от брeндито си.

— Предполагам, че бих могъл да изнеса лекция по въздържание... Мъжете се приведоха напред, свивайки скришом юмруци.

— Да кажа, че твърдят алкохол, плюс бирата, плюс надписите по тези табели, е размекнал мозъците им и ги е накарал да се стекат

чак в обувките.

Още привеждане напред, още свити юмруци.

— Но — продължи Шоу — няма да го направя.

Юмруците излязоха от джобовете и станаха отново на ръце.

Вирнал брада, мятащ стреличка подир стреличка, той започна да реди своите залпове:

— Не, отче, не дяволската механика на идеите, заключени в тези плочки, замъгли разсъдъка и стисна гърлата на тези ирландски блатни воители, смели покорители на своите опърничави, проклетни жени. Не, не. Ако беше така, щях да мога да завоювам цялата страна, без да слизам от колата си, само с едно кашонче порцеланови табелки, оставени тук, и шепя страховити идеи, подхвърлени там, да обвия всички ирландски кръчми в мрак и да смразя въздуха така, сякаш над света е настъпил сетният смъртен час.

— Ей, че хубаво — прошепна благоговейно някой. — Дайте да го чуем пак.

От всички страни му зашъткаха и Шоу продължи.

— Не, умовете тук не са крехки класове, които аз съм ожънал и отръскал от плявата, за да отнеса и засея семената им в ада. Напротив, вие сте този, който мъти водата в кръщелния купел, вие сте отговорен за бедствието, сполетяло кръчмата на Фин.

— Аз? — извика отец О'Мали.

— Да, вие, който през годините сте казвали на тези мъже да не МИСЛЯТ за определени неща...

— За женско бельо — прошепна Дуун.

— Казвали сте им никога да не СПИРАТ, никога да не ПРЕТЕГЛЯТ, но най-вече никога да не ПРАВЯТ. И така, притиснати, от една страна, от дъждовете, старите неомъжени лели, побърканите тъщи и трътлестите жени, каращи ги да МИСЛЯТ как да НАПРАВЯТ нещо из къщата, а от друга — от вас, наставляващ ги никога да не МИСЛЯТ или ПРАВЯТ каквото и да било друго, те са стигнали до окаяното положение, в което се озоваха днес. Откакто се помнят, единствено алкохолът им е давал фалшиво чувство за свобода и е развързвал езиците им да мелят, спасявайки се от високомерния гняв на църквата и от присмехулния чехъл на домашното огнище. И ето че аз, под влияние на пакостливия порив, предизвикан от едно малко

бренди, извадих от торбата своите мерзки знаци и Петият конник на ирландския Апокалипсис пристигна.

— Тоест, мълчанието? — попитах аз.

— Да, Фин — отвърна Шоу.

— Ще рече, че всички ние сме виновни, така ли? — обади се отец О'Мали, приведен над халбата си.

— Дом, църква, кръчма, пиене, надписи — рече драматургът. — Всичко това накуп може да изтреби цяло стадо, да отрови слон. Аз ще призная вината си, отче, тук и сега, ако и вие сторите същото. Няма нужда да го изричате гласно, просто кимнете. Виж, колкото до жените у дома, със сигурност няма да изтръгнете признание от тях, макар вината им да е остра колкото лактите, които крият като кинжали под шаловете си. Също така господин Фин и неговият бар...

— Признавам без бой — обадох се аз, натискайки лоста на канелката. — Виновен съм.

— Ирландците — каза тихо Шоу. — Ето ги, излизат от мъглата, стоят заблудени в мрака, отдалечават се в дъжда. Ирландци.

— Да?... — разнесе се шепот из бара.

Той млъкна за секунда, после кимна и продължи.

— Всеки ден те излизат отново на сцената в Дъблин, изиграват свежи роли и изричат нови реплики. Кой е Суфлърът и къде е Сценарият? След четирийсет години аз отново узнавам вашите лица, сякаш съм ви гледал винаги. Звукът е същият. С какво разполагате на този остров? Глад и сиромашия и кораби, отплаващи за Бостън с младите на борда, оставяйки старите да се взират в своите арктически души в огледалата зад баровете, смучейки философски фрази под езиците си. От толкова малко те извличат толкова много — изстискват и последната капка радост от цветя без листа, нощи без звезди, дни без слънце. От едно семенце могат да издигнат цяла пищна градина и да отръскат гигантски плодове от разговори. Ирландците? Те трябва само да прекрачат ръба на скалата, за да пропаднат... нагоре.

Шоу приключи.

Пъхна кльощавите си ръце в джобовете на сакото и застана, обкрачил потресената тишина.

— Дори Наполеон под Москва — каза тихо отец О'Мали — не е отстъпвал с повече достойнство. Дали някой е екипирал и обрисувал ирландците по-добре от вас?

— Смирено мога да кажа, че не — отвърна Шоу. — Но от друга страна, аз вече не съм ирландец.

— Не сте, друг път — рече свещеникът и се озърна, оглеждайки порцелановите знаци.

— Самият аз — рече умислено Шоу — никога повече няма да СПИРАМ, за да МИСЛЯ или да ПРЕТЕГЛЯМ. Отсега нататък само ще ПРАВЯ, което ще рече, че вече ще тръгвам.

— И какво смятате да ПРАВИТЕ през оставащите петнайсет километра? — попита отец О’Мали. — Да си играете на логика и да погубвате души?

Шоу кимна към табелките. Ние бързо се спуснахме и те една по една потънаха обратно в чантата му — СПРИ, ПРЕТЕГЛИ, а след тях и НАПРАВИ. Но щом дойде ред на МИСЛИ, той ни спря.

Отдели я настрана и сякаш бе черупка от яйце, я строши ъ тезгяха. Събра парчетата, сложи ги в шепите на свещеника и склучи пръстите му отгоре. Така този библейски скрижал, вече унищожен, нямаше повече да мори с проклятието си нито Египет, нито бара на Фин.

— На избавителя от мрака предавам тези греховни късове — рече Шоу. — Оголвам врат пред секирата на завоевателя и моля за неговата милост.

Другият го изгледа объркано, хванат без чадър под този словесен порой.

— Хайде, отче — подкани го Дуун. — Не бъдете коравосърдечен.

— По дяволите, какво пък толкова — каза божият служител накрая, леко пребледнял. — Синко, вие не знаехте какво вършите.

— Шоу изпусна чантата.

Чу се глуха експлозия, наподобяваща полилей, разбил се в мрака.

— Хайде, цяла философска школа отиде на кино — обадох се аз.

— Пиене за всички! — нареди О’Мали.

— Отче, за първи път ви се случва да черпите! — викнах иззад бара.

— Затваряй си устата и дърпай крановете.

Сипах и на драматурга едно последно бренди за изпроводяк.

— А, не — поклати глава той, от което брадата му се възпламени. — Видяхте какво стана от онази чашка преди час,

изникнаха ми копита и се отвориха дверите на ада. Време е вече!

Мъжете се спогледаха обезпокоено.

— Не, не за затваряне — побърза да добави той. — Просто трябва да вървя.

— Готово — извика в този миг шофьорът му откъм вратата, с изнурено лице и изпоцапани ръце. — Проклетият звяр е поправен.

На половината път към изхода практичните обувки на Шоу се заковаха на място, когато отец О'Мали извика:

— Чакайте!

Драматургът се обърна.

— Вижте — рече със запъване свещеникът — вие не сте лош човек, а аз си падам малко кибритлия. Обувките ви не приличат на копита. Просто така се изразих. А вие взехте, че си го записахте!

— Това ще ви обезсмърти — отвърна Шоу, вдигайки гъсто изписаната страница. — Сбогом, сбогом!

После театралната му физиономия изскокна като тапа през двойната врата и се шумугна в колата. Излязох да го изпратя и чух шофьора да пита:

— Сега накъде?

— Как накъде, по дяволите — рече Шоу, а после ми смигна и добави: — Всъщност да, „по дяволите“ би свършило чудесна работа.

Шофьорът взе картата и му я хвърли на задната седалка.

— Бихте ли намерили мястото, сър, а аз ще карам по вашите указания!

— Разбира се! — засмя се Шоу. — Всичко най-хубаво, господин Фин!

И те отпътуваха.

Хийбър Фин свърши и остана мълчалив.

Тишина бе обхванала и мъжете, наредени като публика край бара.

После някой вдигна възлеста ръка с мазолеста длан и бавно я удари о другата, подобна на нея. След него и втори ентузиаст помести лапи и замлати въздуха, последван от още, и още атеисти, превърнати във вярващи, поне във Фин, ако не в друго, докато накрая от полилеите не се посипа прах, а картините по стените не се изкривиха на местата си.

Фин ми наля, а аз попитах:

— Всичко това наистина ли се е случило?

Той се скова така, сякаш бе пъхнал мокър пръст в замръзнала зимна тръба и сега не можеше да го измъкне оттам.

— Имам предвид — смотолевих, — ясно е, че фактите са такива, но дали не са... прегрупирани?

— Прегрупирани? — повдигна вежди Фин. — На това ли ви учат в университета?

Аз вдигнах чашата си.

— Пия за Фин. И за всички тук присъстващи. И за този адвокат на дявола...

— Шоу!

— Който е пребродил света, за да открие накрая истината у дома.

— Майчице — рече Фин. — Започваш да звучиш като нас!

— По едно за всички — викнах аз.

[1] Гилбърт Кийт Честъртън (1874–1936) — британски писател, известен с детективските си истории, в които главен герой е католическият свещеник отец Браун. — Б.пр. ↑

27.

Бяхме на обяд след дълго утро, по време на което „Пекод“ бе попаднал в безветрие. Заедно с нас в дъблинския ресторант седяха и двама лондонски репортери.

Тъкмо сервираха супата и аз взех лъжицата си, когато Джон, забил поглед в чинията, направи следната бележка:

— Знаете ли, тъжно ми е да го кажа, но наистина не смятам, че нашият млад автор тук влага цялото си сърце в писането на сценария за „Моби Дюс“.

Замръзнах на мястото си.

Репортерите погледнаха първо към Джон, а после към мен и зачакаха, докато той, продължавайки да изследва дълбочината на супата си, добави:

— Да, не смятам, че нашият приятел е отдаден със сърце и душа на тази толкова важна филмова продукция.

Лъжицата изпадна от пръстите ми и остана да лежи върху покривката. Сърцето блъскаше в гърдите ми и имах чувството, че във всеки момент може да скокна и да избягам от масата. Но вместо това останах, гледайки вторачено храната. Отсервираха супата, донесоха основното, наляха виното, от което не пих, а Джон все така разговаряше с репортерите, без нито веднъж да погледне към мен.

Щом всичко свърши, излязох като слепец от ресторанта и се качих, придружен от него, до стаята си в „Роял Хайбърниан“. Влязохме вътре и аз заставах неподвижно, олюлявайки се, като се боях, че всеки момент ще припадна.

Той ми отправи дълъг, въпросителен поглед и накрая произнесе:

— Какво има, хлапе?

— Какво има ли, Джон! — извиках. — Какво има? Не се ли чу какво каза току-що на обяда?

— Какво съм казал?

— За бога, от всички хора на света исках да работя именно за теб! От всички книги на света романът на Мелвил е този, който най-

много исках да адаптирам. Влагам в него не само сърце и душа, но и пот, и цялата си любов, ден след ден, а ето че ти сега, пред хората... как можа да го направиш?!

Очите на Джон се разшириха, а челюстта му увисна.

— Чакай, чакай, малкият, та това беше шега. Нищо повече, просто една шега!

— Шега ли? — извиках аз и изпод стиснатите ми клепачи избиха сълзи.

Той пристъпи бързо напред, хвана ме за раменете и леко ме разтърси, а после сложи главата ми върху рамото си и ме остави да ридаю, като повтаряше:

— Стига, стига, хлапе, исках само да се пошегувам. Разбираш ли, да се пошегувам.

Мина цяла минута, преди да се успокоя. После поговорихме малко и Джон си тръгна, като ми заръча същата вечер да мина през Килкок с последните готови страници, за вечеря, разговорка и късно питие.

Когато останах сам, дълго време седях пред пишещата машина олюлявайки се, без да виждам листа. Накрая, вместо „Моби Дик, страница 79, сцена 30, кадър 2“, написах нещо съвсем различно.

Много бавно пръстите ми напечатаха следните думи:

БАНШИ^[1]

[1] Жена-призрак в ирландската и шотландската митология, чийто писък вещае смърт. — Б.пр. ↑

РАЗКАЗ

После писах цели два часа без прекъсване.

Беше една от онези нощи, когато, пътувайки от Дъблин през спящите градчета на Ирландия, се натъкваш на мъгли, отмивани от дъжда, за да се превърнат в струяща тишина. Цялата местност наоколо бе студена, неподвижна и очакваща. Нощ за странни срещи на пусти кръстопътища, сред огромни парцали от призрачна паяжина, но без никакъв паяк на сто километра околоръст. По далечните ливади проскърцваха порти, а в прозорците звънтеше крехка лунна светлина.

Както се казваше по тези места, тъкмо време за банши. Бях уверен в това, чувствах го, докато таксито ми премина през последната порта и ме остави пред „Кортаун Хаус“ — толкова далеч от Дъблин, че ако през нощта градът изчезнеше от лицето на земята, тук никой нямаше да разбере.

Платих на шофьора и наблюдавах как колата обръща и се отдалечава по посока на живия свят, оставяйки ме сам с двайсетте страници сценарий в джоба и с работодателя, който ме чакаше вътре. Застанах в среднощното мъртвило, вдишвайки дъха на Ирландия и издишвайки влажните въглищни мини на собствената си душа.

После почуках.

Вратата се отвори почти моментално. На прага се показва Джон, пъкна в ръката ми чаша шери и ме завлече вътре.

— Влизай, влизай, хлапе. Махни това палто. Дай тук ръкописа. Казваш, че вече е почти готов, а? Разпали ми любопитството, да знаеш. Къщата е празна, половинката ми е в Париж. Ще си почетем хубаво, ще пооправим тук-там по някоя сцена, ще довършим бутилката, а после

можеш да останеш тук и да спиш до два следобед, ако искаш... Чакай, какво беше това?

Вратата още стоеше отворена. Джон направи крачка навън, наклони глава и се заслуша със затворени очи.

Отвъд, в ливадите, шумолеше вятър и от него към облаците се издигаше такъв звук, сякаш някой мятеше покривка върху огромен креват.

Аз също наострих уши.

Далеч от тъмните полета сякаш долиташе съвсем тих вопъл или стенание.

Все още със затворени очи, Джон прошепна:

— Знаеш ли какво е това, малкият?

— Какво?

— После ще ти кажа. Марш вътре сега.

Когато вратата се захлопна, той се обърна и закрачи пред мен величавият владетел на празното имение, със своето спортно сако, бричове, лъснати боти и коса, разрошена както обикновено от плавания по теченията или срещу тях, в компанията на чужди жени в непознати легла.

Като се настани край камината в библиотеката, той ме дари с една от своите ослепителни усмивки, проблясващи като лъч на фар и след това изчезващи, и размени втора чаша шери срещу сценария, който му се наложи да дръпне от ръката ми.

— Да видим сега какво е родил моят малък гений, моята дясна ръка, моето ляво предсърдие. Сядай. Пий. Гледай.

И греейки гръб на огъня, взе да прелиства ръкописа, давайки си добре сметка колко бързо пия шерито си и как примигвам всеки път, щом пусне поредната страница да се преобърне и да полети надолу към килима. Когато свърши и остави и последния лист да падне при останалите, запали малка пурета и започна да пуфка дима, забил поглед в тавана, карайки ме да чакам.

— Ах ти, кучи син такъв — рече накрая и издиша през ноздрите си. — Добро е. Дори много добро, да те вземат мътните!

Всяка костичка на скелета ми омекна. Неочакваната похвала ми дойде като удар в корема.

— Е, има нужда от малко доизкусуряване!

Скелетът ми се стегна отново.

— Разбира се — казах.

Той се наведе да събере страниците като голямо, прегърбено шимпанзе. Стисна ги в ръка и се обърна, гледайки втренчено огъня. Усетих, че му се иска да ги хвърли вътре.

— Някой ден, хлапе — рече тихо, — трябва да ме научиш да пиша.

Вече започвах да се отпускам, приемайки неизбежното, преливащ от искрена възхита.

— Някой ден — отвърнах през смях — ти пък трябва да ме научиш да режисирам.

— Китът ще бъде нашият филм, синко. Ние сме екип!

Аз станах и отидох да се чукна с него.

— Екип, и то какъв! — После внезапно смени темата.

— Как са жената и децата?

— Вече пристигнаха, чакат ме на топло, в Сицилия.

— Много скоро ще те пратим при тях, при слънцето!

— Аз...

Джон замръзна театрално, вирна глава и се заслуша.

— Ей, какво става тук... — прошепна.

Обърнах се и зачаках.

Този път отвъд старите стени на голямата къща се носеше тъничък звук, сякаш някой драскаше с нокът по гладка повърхност. После се чу тихо стенание, а след него и нещо, подобно на хлипане.

Джон се приведе в неестествена драматична поза, като герой от пантомима, зяпнал широко, сякаш за да позволи на шумовете да стигнат до вътрешното му ухо. Очите му, вече отворени, се блещеха като кокоши яйца от престорена тревога.

— Да ти кажа ли какво вие така, хлапе? Това е банши?

— Какво? — извиках.

— Банши! — промълви натъртено той. — Призрак на стара жена, която броди по пътищата в часа преди нечия смърт. Ето откъде бил звукът! — Той отиде до прозореца, повдигна щората и погледна навън. — Шшт! Може би идва... за нас!

— Хайде стига, Джон — подсмихнах се аз.

— Не, хлапе, не. — Той впери поглед в мрака, наслаждавайки се на мелодрамата си. — Живея тук вече от две години и вярвай ми, смъртта е някъде наблизо. Банши винаги я усеща! Та докъде бяхме стигнали?

Така, без много церемонии, развали магията и отиде обратно до камината. Вдигна сценария и запримигва насреща му, сякаш беше чисто нова кръстословица.

— Замислял ли си се някога, момчето ми, колко много Китът прилича на мен? Чудовище, порещо моретата, порещо жени наляво и надясно, носещо се без отдих около света? Може би именно затова и се захванах с него. Знаеш ли колко жени съм имал през живота си? Стотици! Да ти кажа право...

Джон спря насред изречението, тъй като написаното на листа отново бе приковало вниманието му. Лицето му се озари и той възкликна:

— Блестящо!

Зачаках неуверено.

— Не, не това! — Той хвърли ръкописа настрана и взе от полицата брой на „Лондон Таймс“. — Говоря ти за статията във вестника. Блестяща рецензия на новия ти сборник с разкази!

— Какво? — подскочих от мястото си.

— Спокойно, малкият. Ето, аз ще ти го прочета. Ще ти хареса, страхотно е!

Сърцето ми глътна вода и потъна. Вече виждах как се задава поредната шега или, още по-лошо, истина, замаскирана като шега.

— Добре, слушай!

Джон разгърна страниците и започна с тона на Ахав, четящ библията.

— „Тези разкази може и да се нареждат сред големите постижения на американската литература...“ Той спря и ме изгледа с невинно изражение. — Как ти се струва дотук?

— Карай нататък — рекох с гробовен глас, като пресуших на един дъх шерито си. То бе като съдбовна глътка, отмила и последните остатъци от волята ми.

— „... но, тук в Лондон“ — продължи напевно той, — „очакваме малко повече от разказвачите на истории. Като се мъчи да копира идеите на Киплинг, стила на Моъм и остроумието на Уо, той се дави някъде посред Атлантика. Това са писаници през куп за грош, предимно лоши подражания на по-добри пера. Млади човече, върви си у дома!“

Аз се втурнах към Джон, но той с лениво движение на ръката метна вестника в огъня, където той плесна с криле като умираща птица и скоропостижно загина сред сноп от пламък и искри.

Изваден от равновесие, за миг изпитах неудържимо желание да бръкна в жарта и да го извадя, но в крайна сметка бях доволен, когато стана на пепел.

Моят домакин щастливо разглеждаше изражението на лицето ми. Страните ми пламтяха, зъбите скърцаха. Юмрукът ми, опрян в лавицата над камината, бе студен като камък.

Изстрадалите ми устни не можеха да отронят нито звук; вместо това от очите ми избиха сълзи.

— Какво има, хлапе? — Той се взря в мен с искреното любопитство на маймуна, приближаваща до друго, сакато животно в клетката си. — Да не ти е зле?

— За бога, Джон! — избухнах неудържимо. — Трябваше ли да го правиш!

Ритнах гневно огъня, от което цепениците се прекатуриха, а огромно кълбо искри полетя нагоре към комина.

— Чакай, не съм предполагал, че...

— Не си предполагал, друг път! — викнах през сълзи аз. — Да не си болен, по дяволите?

— Не, нищо ми няма. А и отзивът беше чудесен! Аз само добавих няколко думи, колкото да те подразня!

— Откъде да знам сега? Ето, виж! — и аз теглих още един, последен ритник на пръснатите главни.

— Можеш още утре да си купиш броя в Дъблин, хлапе. Сам ще се убедиш, че те обожават. Просто не исках да си навириш твърде много носа, това е всичко. Но вече край на майтапите. Не ти ли стига, че току-що написа най-прекрасните сцени, които си писал в живота си, за своя наистина велик сценарий? — И той ме прегърна през раменете.

Такъв си беше Джон — първо те ритна в слабините, а после те възнася до небесата.

— Знаеш ли какъв ти е проблемът, синко? — пъкна той поредното шери в разтрепераните ми пръсти.

— Какъв — зяпнах насреща му аз като разревало хлапе, искащо отново да го развеселят. — Кажй, какъв?

— Работата е там, че... — Той направи лицето си сияйно, а очите му се впиха в моите като на змия, хипнотизираща птичка. — Ти не ме обичаш и наполовина толкова, колкото те обичам аз!

— Стига, Джон...

— Не, говоря напълно сериозно. За бога, та аз бих убил заради теб. Ти си най-великият жив писател на света и аз те обичам от цялото си сърце и душа. Затова реших, че мога да си позволя една невинна шега. Сега виждам, че съм сбъркал...

— Не, не — изпротестирах, мразейки се заради това, че на свой ред съм готов да се извинявам. — Всичко е наред.

— Съжалявам, хлапе, наистина съжалявам...

— Млъкни! — изсмях се конвулсивно. — Аз също те обичам. Аз...

— Така те искам! А сега... — Той се обърна, потърка длани и взе да размесва страниците, както опитен

комарджия тестве карти. — Да отделим един час и да поорезем този твой превъзходен, блестящ сценарий...

За трети път тази вечер тонът и изражението му изведнъж се промениха.

— Шшт! — вдигна ръка той и с притворени очи се олюля наред стаята, като удавник под водата. — Чу ли това?

Къщата потрепери под напора на вятъра. Нечий дълъг нокът издраска по прозореца на мансардата. Погребален облачен воал забули луната.

— Банши — кимна Джон, привел глава. После рязко я вдигна и ме погледна. — Синко, защо не идеш да провериш?

— Как ли пък не.

— Не, не, иди — настоя той. — Явно това е вечер на заблуди. Ти се съмняваш в мен, съмняваш се в думите ми. Хайде, вземай моето палто и изскачай!

— Той отвори вратата на гардероба в антрето и измъкна от там огромното си туидово палто, миришещо на тютюн и скъпо уиски. Разпери го като тореадорска мантия с маймунските си ръце и го тръсна насреща ми:

— Ха, торо! Ха!

— Джон... — започнах неуверено аз.

— О, да не те е страх, хлапе, да не подмокри гащите? Ти...

И тук за четвърти път отвъд хладните стени се разнесе стенание, вик, угасващ шепот.

— Явно теб чакат! — възкликна ликуващо той. — Хайде бягай, отсрами отбора!

Вече бях надянал палтото, миропомазан с аромата на тютюн и алкохол. Джон ме закопча догоре с кралска тържественост, хвана ме за ушите и ме целуна по челото.

— Аз ще бъда на трибуните, малкият, ще те подкрепям оттам. Бих дошъл с теб, но баншите са плашливи. Бог да те благослови, и ако не се върнеш... да знаеш, че съм те обичал като син!

— Щура работа — изпъшках аз и отворих широко входната врата.

Но той изведнъж скочи и застана между мен и струящата, мразовита лунна светлина.

— Чакай, стой! Не искам да ходиш никъде, размислих. Ами ако те убият...

— Джон — отместих ръцете му аз. — Очевидно е, че държиш да изляза. Вероятно си накарал момичето, което се грижи за конете, да издава разни звуци отвън, за да си направиш майтап...

— Не! — извика той с характерния си вид на престорена обида, сграбчвайки ме за раменете с широко разтворени очи. — Бог ми е свидетел!

— Вярвам ти — казах полуядосан, полуразвеселен. — Сбогом тогава.

Изтичах навън и незабавно съжалих. Джон затръшна вратата след мен и щракна резето. Стори ми се, че дочух смях.

Секунди по-късно видях силуета му на прозореца на библиотеката, с чаша шери в ръка, наслаждаващ се на нощния театър, на който бе едновременно режисьор и оживена публика.

Обърнах се, ругаейки под сурдинка, загърнах се поплътно в цезаровото палто, игнорирах двайсетината прободни рани, нанесени ми от вятъра, и с приведена глава поех по чакълестата пътека.

Ще се помотая десетина минути, рекох си, ще накарам Джон да се притесни, ще обърна шегата му наопаки, а после ще се върна, плетейки нозе, с разкъсана и окървавена риза, с някаква скалъпена история. Да, хубав номер щях да му извъртя...

Спрях неподвижно.

Стори ми се, че в горичка по-надолу бях зърнал нещо като голямо хартиено хвърчило, което се мярна за миг и потъна зад живия плет.

Облаците плаваха пред лицето на почти пълната луна и хвърляха острови от тъмнина, които ме покриваха.

И ето че то се появи отново, малко по-далеч, сякаш цял храст цветя се бе откъснал отведнъж и понесъл като сняг над безцветната пътека. В същия миг долетя едва доловимо стенание, тих като проскърцване вопъл.

Трепнах, отстъпих назад и хвърлих поглед към къщата. Естествено, видях физиономията на Джон, ухилен като тиква на прозореца, посръбващ шери в топлия уют.

— Оо... — прорида глас отнякъде. — О, боже...

И тогава зърнах жената.

Тя стоеше облегната на едно дърво, облечена в дълга рокля с лунен цвят и наметната отгоре с тежък вълнен шал, стигащ до бедрата ѝ. Шалът сякаш имаше свой живот, като се развяваше, вълнуваше и потрепваше от вятъра.

Явно не ме беше забелязала, или дори и да беше, не я интересувах. Не можех да я уплаша; нищо на света вече не бе способно да я уплаши. Втренченият ѝ, нетрепващ поглед бе прикован в онази къща, онзи прозорец, в библиотеката и силуета на стоящия вътре мъж.

Лицето ѝ бе бледо като сняг, изрязано от онзи бял, хладен мрамор, срещан в чертите на най-фините ирландки. Имаше лебедова шия, чувствени, макар и потръпващи устни и зелени, сияещи с мека светлина очи. Толкова прекрасни бяха тези очи, както и профилът ѝ на фона на разлюлените клони, че нещо в мен се преобърна, сви се и умря. Усетих онова убийствено жегване под лъжичката, което усещат мъжете, когато красотата мине покрай тях, за да не се върне никога повече. Искане ти се да извикаш: „Стой, обичам те!“. Но оставаш безмълвен. И лятото, въплътено в нейното тяло, си отива навеки.

Но сега красивата жена, гледаща единствено в прозореца на далечната къща, ме заговори сама.

— Това той ли е? — попита.

— Какво? — чух се да произнасям.

— Той ли е там, вътре — повтори тя с тиха ярост. — Звярът. Чудовището.

— Аз не...

— Великото животно, което ходи на два крака — продължи тя. — Всички други си отиват. Той остава. Бърше ръцете си в човешка плът. Момичетата са неговите салфетки, жените — среднощната му закуска. Държи ги в избата си, наредени по реколти — знае годините, но не и имената им. Мили боже, това ли е той?

Погледнах натам, накъдето гледаше и тя, към сянката на прозореца, далеч отвъд ливадата за крокет.

И си помислих за своя режисьор в Париж, в Рим, в Ню Йорк, в Холивуд и за талазите от жени, по които го бях виждал да газии, оставяйки стъпките си върху техните кожи — един тъмен Христос, ходещ по топли морета. Пирове от жени, танцуващи по масите, жадуващи за аплодисменти, и той, прошепващ им на излизане: „Да ти се намира някоя излишна банкнота, мила? Онзи просяк пред прага направо ми къса сърцето“.

Обърнах се към тази нимфа с развети от нощния вятър коси и попитах:

— За кого става дума?

— За него — отвърна тя. — Който живее там и някога ме обичаше, а после ме разлюби. — Тя затвори очи и по страните ѝ се стекоха сълзи.

— Той вече не живее там — казах.

— Напротив, живее! — Тя се извърна рязко, сякаш щеше да ме удари или заплюе. — Защо ме лъжеш?

— Слушай — възрях се аз в чистия, но някак стар сняг на лицето ѝ. — Това е било в друго време.

— Не, не, съществува единствено сега! — Тя сякаш понечи да се втурне към къщата. — И аз още го обичам, толкова силно, че бих убила за него, бих погубила дори себе си!

— Името му — препречих пътя ѝ аз. — Как се казва?

— Как, Джо, разбира се. Джоуи. Джоузеф!

Тя се помести. Аз вдигнах ръце и поклатих глава.

— Сега тук има единствено Джони. Джон.

— Лъжеш! Усецам, че е там. Може да е сменил името си, но е той. Погледни! Почувствай!

Тя разтвори длани, за да докосне вятъра, идващ откъм къщата. Последвах примера ѝ и наистина, озовах се в друга година, преди много време. Така казваше вятърът, това потвърждаваше и сиянието на големия прозорец, в който бе застанала сянката.

— Това е той!

— Просто един мой приятел — казах меко.

— Той не е бил ничий приятел, никога!

Опитах се да видя през нейните очи и си помислих, боже, дали винаги е било така, преди четирийсет, осемдесет, сто години? В къщата винаги да е имало мъж — не същият, не, но все негови тъмни близнаци, а на пътя — изгубено момиче, със сняг в обятията вместо любов, мраз в сърцето вместо утеха, което да шепти и скръбно да нарежда, да жали и ридае, като звукът на плача ѝ утихва чак призори, за да започне отново с изгрева на луната.

— Човекът вътре ми е приятел — повторих.

— Ако това е вярно — просъска свирепо тя, — значи ти си мой враг!

Погледнах надолу по пътеката, където вятърът вдигаше облаци прах през портите на гробището.

— Върни се там, откъдето си дошла — рекох.

Тя също обърна очи натам, към портата и праха, и гласът ѝ посърна.

— Значи няма да има покой? — промълви скръбно. — Ще идвам тук, година след година, и никога не ще да получа възмездие?

— Ако мъжът вътре наистина е твоят Джо, твоят Джоузеф, какво би искала да сторя?

— Да го изпратиш навън, при мен — каза тихо тя.

— Защо?

— За да легна с него — отрониха устните ѝ — и никога повече да не стана. Ще го задържа, като камък в студена река.

— Аха — кимнах.

— Значи ще му кажеш да дойде?

— Не. Защото той не е твой. Може да прилича. Да е почти същият. Да закусва с момичета и да бърше уста с техните коприни, този век с едно име, а следващия — с друго.

— И в него никога няма любов?

— Той произнася думата така, както рибарите хвърлят мрежа в морето.

— И аз съм се уловила в нея, о, господи! — И тя нададе такъв вик, че сянката в голямата къща откъд ливадата долепи лице о стъклото. — Ще стоя тук цяла нощ — рече. — Той положително ще ме усети и сърцето му ще се разтопи, без значение как е името му или колко покварена е душата му. Коя година е сега? Колко време съм чакала?

— Няма да ти кажа — отвърнах. — Това ще разбие душата ти.

Тя се обърна и ме погледна внимателно.

— Значи си от добрите, така ли, от благородните мъже, които никога не лъжат, не нараняват и нямат какво да крият? Как ми се ще да бях срещнала първо теб!

Вятърът се усили, понасяйки думите ѝ. Някъде далеч в спящия град започна да бие часовник.

— Трябва вече да се връщам — казах с въздишка. — Мога ли по някакъв начин да ти върна покоя?

— Не — рече тя. — Не си ти този, който го е отнел.

— Разбирам.

— Не разбираш, но поне се опитваш, за което ти благодаря. Хайде върви, ще се простудиш до смърт.

— Ами ти?...

— Ха! — изсмя се тя. — Аз вече отдавна съм мъртва. Няма как да ме хване втори път. Бягай!

С удоволствие се подчиних, тъй като вече бях препълнен от студената нощ, бялата луна, отминалите времена и нея самата. Вятърът ме тласкаше в гърба нагоре по тревистия хълм. Стигнах до прага и се обърнах. Тя още стоеше там, на млечния път, с развят на вятъра шал, вдигнала едната си ръка. Стори ми се, че я чух да мълви:

— Побързай. Кажи му, че имам нужда от него!

Аз заблъсках по вратата, нахлух в къщата, минах бегом през коридора, мярвайки отражението си в огледалото — разкривена бледа мълния.

Джон беше в библиотеката и отпиваше от поредното шери. Наля едно и на мен с думите:

— Някой ден ще се научиш да не приемаш буквално всичко, което ти казвам. Боже, виж се само! Станал си на ледена висулка. Хайде, глътни това. Ето ти и още едно, да се съвземеш!

Изпразних чашата, той я напълни, изпразних я пак.

— Значи всичко е било шега?

— Че какво друго? — Той се засмя, после млъкна.

Отвън отново долетя протяжният стон, сякаш луната леко бе подраскала по покрива с нокът от скръб.

— Пак твоята банши — рекох, забил поглед в питието си, неспособен да помръдна.

— Да, малкият, да — отвърна Джон. — Пийни си сега, а аз ще ти прочета още веднъж оня великолепен отзив за твоята книга от „Лондон Таймс“.

— Но нали го изгори.

— Разбира се, но го помня наизуст. Наздраве по този повод.

— Джон — казах, гледайки вторачено огъня, където горещото дихание още развяваше пепелта от изгорения вестник. — Тази статия... съществува ли наистина?

— Че как иначе, що за въпрос. Всъщност дори... — Той направи пауза и се престори, че размишлява задълбочено. — Хората от „Таймс“, познавайки голямата ми обич към теб, ме помолиха сам да напиша рецензията. — Той се пресегна с дългата си ръка, за да напълни отново чашата си. — И аз го направих. Под измислено име, разбира се. Чудесен жест от моя страна, нали? Но трябваше да бъда честен, момчето ми, трябваше да бъда честен. Затова казах кои неща от книгата ти действително смятам за добри и кои — не чак дотам. Критикувах я така, както бих сторил, ако ми донесеш некадърно написана

сцена от сценарий, а аз те накарам да я преработиш. Е, не съм ли най-милият и справедлив човек на света?

Той се наведе към мен, улови брадичката ми с ръка, повдигна я и се взря продължително и ласкаво в очите ми.

— Нали не си разстроен?

— Не — изграчих аз.

— Май послъгваш. Съжалявам, хлапе, това беше шега, просто една шега. — И той ме тупна дружески по рамото.

Колкото и слаб да бе ударът, за мен бе като стоварване на парен чук.

— Ще ми се да не беше измислял тази шега, ще ми се статията да беше истинска.

— И на мен, синко. Не ми изглеждаш добре. Мисля да...

През къщата премина течение. Прозорците пропукаха и изстенаха.

Изведнъж, без всякаква видима причина, казах:

— Твоята банши. Тя е отвън.

— Не, не, това беше само номер. Не биваше да се връзваш така.

— Повярвай ми — рекох, кимвайки към прозореца. — Там е.

Джон се засмя.

— Да не си я видял?

— Тя е млада и красива жена, загърната с шал в студената нощ. Жена с дълги тъмни коси, огромни зелени очи, белоснежна кожа и горд финикийски нос. Звучи ли ти като някоя, която си познавал през живота си?

— Поне като хиляда — той се засмя отново, но тихо, претегляйки шегата си. — По дяволите...

— Тя те чака — продължих. — Долу е, в края на алеята.

Джон погледна неуверено към прозореца.

— От нея бе звукът, който чухме — казах. — Тя те описа, или поне някой, който прилича на теб. Нарече те Джоуи, Джо, Джоузеф. Но стана ясно, че си ти.

Той се замисли.

— Млада и красива, казваш? И чака отвън сега, в този момент?

— Най-красивата жена, която съм виждал.

— Да не носи нож?...

— Не е въоръжена.

Джон изпъшка.

— Е, тогава не ми остава друго, освен да изляза и да си побъбря с нея, не смяташ ли?

— Тя чака.

Той стана и тръгна към вратата.

— Облечи си палтото, навън е студено — посъветвах го.

Докато го надяваше в антрето, звукът долетя отново, този път съвсем отчетливо. Вопъл, ридание и отново вопъл.

— Боже — каза Джон с ръка на бравата, без да се обръща, за да не видя, че е преbledнял. — Наистина е там.

После се насили да натисне дръжката и да отвори вратата. Вятърът нахлу с шепот, носейки със себе си още един тих стон.

Той застана на прага, взирайки се в дългата пътека, водеща в тъмното.

— Чакай! — викнах в последния момент.

Джон спря.

— Има още нещо, което не съм ти казал. Тя наистина е там и те очаква. Но тя е... мъртва.

— Не ме е страх.

— Теб не, но мен — да. Никога няма да се върнеш обратно. Колкото и да те мразя тъкмо сега, не мога да те пусна да отидеш. Затвори вратата, Джон.

Нов стон, ново ридание.

— Затвори вратата.

Приблжих и се опитах да сваля ръката му от месинговата дръжка, но той я стисна здраво, вирна глава, погледна ме и въздъхна.

— Ти си добро хлапе. Почти толкова, колкото аз. Ще те включа в следващия си филм. Ще станеш звезда.

После се обърна, пристъпи в студената нощ и полека затвори вратата.

Изчаках, докато чуя стъпките му по чакълестата алея, после заключих и тръгнах бързешком из къщата, угасвайки светлините. Когато минавах през библиотеката, вятърът зави скръбно в комина и разпръсна пред камината пепелта от „Лондон Таймс“.

Погледах я примигвайки известно време, после тръснах глава, изтичах по стълбите, вземайки по две стъпала наведнъж, докато не стигнах мансардната си стая. Хлопнах вратата зад гърба си, съблякох се и се мушнах в леглото. Тъкмо се завивах презглава, когато някъде далеко в глухата нощ градският часовник удари един.

А стаята ми бе толкова високо, толкова изгубена в къщата и в небесата, че независимо кой или какво чукаше, хлопаше или удряше по входната врата, шепнейки, умолявайки или пицейки, кой би могъл да го чуе?...

Пристигнах в „Кортаун Хаус“ със закъснение.

Когато Джон отвори, пъхнах в ръцете му разказа, но аз самият не влязох.

— Какво има, хлапе? — попита ме той.

— Прочети това.

— Прилича на разказ. Къде е сценарият?

— По-късно. Първо разказа. И слушай, не го пускай страница по страница на пода, докато го четеш, разхождайки се из къщата.

Джон наклони глава встрани.

— Защо бих направил нещо подобно, синко?

— Не знам. Просто недей.

Той влезе навътре, оставяйки ме да затворя вратата. Последвах го по коридора и видях как прелиства страниците и кима с глава. Вече в библиотеката, го чух да мърмори:

— Тъй, тъй. Май ще трябва да престанем с шегичките на масата. Никакви шегички повече.

28.

— Мили боже, това пък какво е? — изтръгна се от устата ми.

— Кое какво е?

— Сляп ли си, човече? Погледни само!

И Гарити, момчето от асансьора, протегна шия, за да види какво толкова зяпам.

От мъгливото дъблинско утро, през парадния вход на „Роял Хайбърниан“, тъкмо се задаваше по посока на рецепцията висок, гъвкав като върбова пръчка мъж към четирийсетте, следван от петима по-ниски, но също така гъвкави двайсетгодишни юноши. Те нахлуха като трели на птича песен, размахвайки във въздуха ръце, въртейки очи, пърхайки и чуруликайки. Устните им се присвиваха, челата им ту помрачняваха, ту се проясняваха, страните им пламваха и пребледняваха — или може би и двете едновременно. Гласовете им в един момент бяха безупречно пиколо, в следващия — флейта или мелодичен обой, но винаги в тон. Водейки едновременно шест монолога, те бликаха в единен хор, изливайки един върху друг същински поток от съчувствие, писукайки жалостиво за тегобите на пътуването и превратностите на времето. Балетната им трупа се носеше в облак от парфюмен аромат, плаваше красноречиво пред очите ни, оставяйки безмълвен смаяния Гарити. Те се сблъскаха грациозно и се струпаха пред рецепцията, където ги посрещна мениджърът, облян от тяхната музика. Очите му оформиха два перфектни кръга с малки точки в центъра.

— Какви са тези? — прошепна Гарити.

— Защо не ги попиташ? — отвърнах.

В този момент звънчето на асансьора дрънна и лампичката светна. Той трябваше да откъсне очи от пъстрата компания и да се устреми нагоре в небесата.

Аз пък извадих бележника и писалката си, предвкушвайки раждането на нова книга на Откровенията.

— Бихме желали стая, моля — рече високият, строен мъж със сребро на слепоочията.

Мениджърът си припомни къде се намира и прочисти гърло:

— Имате ли резервации, сър?

— О, божичко, не — рече мъжът с изваяни черти и устни като влажно цвете, докато останалите захихикаха. — Просто решихме да вземем самолета от Таормина^[1]. Започвахме ужасно да се отегчаваме след цяло лято обикаляне по света, когато някой каза: „Защо не направим пълна промяна, нещо наистина диво“. „Какво,“ попитах. „Ами да отидем на последното място, което би ни хрумнало“. „И кое е то?“ Някой предложи Северния полюс, но това беше глупаво. И тогава аз извиках: „Ирландия!“. Всички си паднаха по идеята и когато врявата стихна, отпратихме направо за летището. И ето че сицилианските слънчеви плажове се стопиха като вчерашно лимоново сорбе, разтвориха се в нищото. И ние сме тук, за да изживеем нещо... тайнствено!

— Тайнствено? — попита мениджърът.

— Още не знаем какво е, но ще разберем, щом го видим или се случи, а нищо чудно и ние самите да го предизвикаме — нали така, банда?

Бандата зацвърча в отговор.

— Ако ми дадете по-ясна представа какво точно търсите в Ирландия — рече мениджърът, оставайки на висотата на положението си, — може би ще успея да ви упътя...

— Не, не, изключено — вдигна ръце високият мъж. — Ние просто ще се хвърлим напред, развявайки интуицията вместо шалове на вратовете си, ще се понесем с попътния вятър и ще видим къде ще ни отведе. Когато разгадаем мистерията и намерим онова, за което сме дошли, ще разберете за откритието ни по възгласите и възторженото ликуване, носещи се от малката ни туристическа група.

— Не се и съмнявам — промълви мениджърът.

— Е, приятели мои, хайде да се регистрираме.

И предводителят на отряда се пресегна към вехтата хотелска писалка, но после сбърчи нос и с широк жест извади своята, от четиринайсеткаратово злато. С нейна помощ с нечетлив, но изящен калиграфски почерк изписа с вишнево мастило в книгата името

Дейвид, последвано от Снел, след това тиренце и Оркни. Отдолу добави: „И приятели“.

Мениджърът наблюдаваше движенията на писалката като омагьосан, но после за сетен път си спомни своята роля в случващото се.

— Но сър, още не съм ви казал дали имаме достатъчно места...

— О, положително ще се намерят за шестима морни странници, отчаяно нуждаещи се от отдих след досадните грижи на стюардесите. Една стая ще е напълно достатъчна!

— Една? — зяпна го слисаният служител.

— Теснотията сближава, нали, юнаци? — попита възрастният, без да поглежда спътниците си.

Никой от тях не възропта. Не възроптах и аз, записвайки трескаво в бележника си.

— Е — каза мениджърът, прелиствайки неловко хотелската книга, — виждам, че тъкмо са се освободили две съседни...

— Перфетто! — възкликна Дейвид Снел-Оркни.

Приключили с процедурата, служителят и далечните гости известно време се съзерцаваха в мълчание. Най-сетне той откъсна поглед от тях и викна прегракнало:

— Портиер! На рецепцията! Отнеси багажа на господата...

Последният се яви начаса и се озърна наоколо. Но на пода нямаше никакъв багаж.

— О, не, няма нужда — махна безгрижно с ръка Дейвид Снел-Оркни. — Не носим нищо със себе си, освен по една смяна бельо в джобовете. Тук сме само за двацет и четири часа, а може би и за дванайсет. После — обратно към Сицилия и топлия здрач. Ако желаете да платя предварително...

— Не се налага — рече другият, подавайки ключовете на портиера. — Четирийсет и шеста и четирийсет и седма, моля.

— Веднага — отвърна той и като овчарско куче, мълчаливо завръщащо стадо тънкорунести, блеещи, побутващи се овце, подкара прелестната компания към асансьора, който тъкмо спираше във фойето.

Спрях да пиша, защото... на гишето, иззад гърба на мениджъра, се появи жена му, с поглед от стомана.

— Ти да не си се побъркал? — просъска. — Защо го направи?

— През целия си живот — рече той, наполовина на себе си — съм си мечтал да видя не един комунист, а десет накуп, не двама нигерийци, а двацет, облечени в кожи, не трима американски каубои, а цяла стотица, току-що слязла от седлата. Затова, когато шест оранжерийни рози ми падат от небето, не мога да устоя на изкушението да ги сложа във вазата. Дъблинската зима е дълга, Мег, това може да е единственият запален фойерверк за цялата година. Изчакай само докато се пръсне!

— Глупак — отвърна му тя.

Може би не чак такъв, помислих си аз.

Междувременно асансьорът се понесе нагоре по шахтата си с такава лекота, сякаш бе натоварен единствено с шепа духнат пух от глухарчета.

Същият ден по пладне започна серия от съвпадения, която след редица обрати действително доведе до мистериозна развръзка, като при това аз се оказах в центъра на събитията.

Трябва да знаете, че хотел „Роял Хайбърниан“ се намира на половината път между Тринити Колидж и парка „Сейнт Стивънс“, а зад него минава Графтън Стрийт, откъдето можете да си купите прибори, сервизи, покривки или алени ловни сака, кожени боти и каскети, с които да препускате подир проклетите хрътки, или пък, още по-добре, да се шмугнете в бар „Четири провинции“, за подходяща смесица от пиене и приказки — препоръчваната пропорция е час пиене на два часа приказки.

Та както споменах, тъкмо по пладне от парадния вход на хотела излезе не някой друг, а самият Снел-Оркни със своята чуруликаща петорка. Аз ги следвах по петите и дискретно си водех записки.

И тогава се случи първото от поразителната серия стълкновения.

Защото насреща, разкъсван между магазините за сладкарски изделия и „Четири провинции“, се задаваше старият ни познайник Тимълти.

Тимълти, както вероятно помните, щом го подгонеха униинето, гладът, несгодите и другите конници на Апокалипсиса, стисваше зъби и работеше по някой и друг ден в пощенската станция на Килкок. Сега обаче не бе такъв период и шляейки се безцелно из улиците, той

подуши такова ухание, сякаш след сто милиона години райските двери се бяха разтворили отново и го канеха да влезе. Главата му сама се обърна, за да види откъде иде този божествен полъх.

А той, естествено, идеше от Снел-Оркни и неговото изтървано от клетката си котило.

Смръзнал на мястото си, Тимълти изгледа как пъстрата делегация се стича по стълбите и изчезва зад ъгъла. След което явно реши, че има и по-сладки неща от бонбоните, и с изпреварваща маневра мина по фланга по посока на „Провинциите“.

Аз чевръсто тръгнах в същата посока, чувствайки се като уредник на изложба за екзотични животни.

Пред мен Дейвид Снел-Оркни и неговата петорка приближиха улична музикантка, свиреща на арфа. В близост до нея зърнах своя таксиметров шофьор Майк, който, явно лишен от друго занимание, подрусваше крака в импровизирано солово изпълнение под звуците на „Носейки се над полята“. Увлечен в танца, той долови нещо, наподобяващо подухване на топъл ветреца откъм Хебридите. Не точно бръмчене, нито шепот, а по-скоро леките гукания и цвъртения, които се чуват в магазин за домашни любимци, когато отворите вратата, звънчето дрънне и отвътре ви посрещне възбуден хор от гълъби и папагалчета. Това долетя до ушите му сред трелите на арфата и тропота на собствените му обувки. Той замръзна наред стъпката си.

В този миг Дейвид Снел-Оркни и дружинката му минаха покрай него и му помахаха с ръце.

Преди да си даде сметка какво прави, Майк отвърна на поздрава им, после се усети и притисна ръка към гърдите си, сякаш бе ранена.

— За какво, по дяволите, им махам? — попита, като ме видя. — Нито ги знам, нито ги познавам, нали така?

— Господ здраве да ти дава! — отвърнах аз, а арфистката удари по струните.

Сякаш повлечени от някаква чудодейна прахосмукачка, събираща всичко по пътя си, двамата с Майк последвахме менажерията, вече завладяла две от сетивата ни — обонянieto и слуха.

Още не стигнали до края на пресечката, насреща ни се зададе Нолан. Изскачайки от „Четири провинции“, където явно нещо му бе припарило под краката, той хукна напосоки и се блъсна право в

Дейвид Снел-Оркни. И двамата се олюляха и се сграбчиха, за да запазят равновесие.

— Каква приятна изненада! — рече Дейвид Снел-Оркни.

— Що не ме цунеш...! — отвърна Нолан, и се отдръпна назад, гледайки с увиснала челюст преминаващия цирк. По очите му виждах, че изпитва неудържимо желание да се втурне обратно в кръчмата и да сподели за страховитата си среща с една четка от пера, една сиамска котка, един разглезен пекинез и още три същества, изпосталели от твърде малко ядене и твърде много миене.

Шестимата спряха пред бара и зачетоха табелата.

Мили боже, рекох си. Ей сега ще влязат. Какво ще стане тогава? Кого да предупредя по-напред? Тях? Или съдържателя?

В този момент вратата се отвори и отвътре се показва Хийбър Фин. Фин, който беше дошъл в града, за да навести братовчед си и сега със самото си присъствие проваляше възможността за Нолан.

— По дяволите! — изръмжа последният. — Където не го сееш, там никне! Сега не можеш да му затвориш устата, а ние ги видяхме първи!

Настана дълъг момент, през който Снел-Оркни и неговите питомци оглеждаха Фин. Неговите очи, напротив, не се задържаха върху тях. Те гледаха някъде над главите им. Гледаха отвъд.

Но той ги бе видял, в това бях сигурен. Защото последва нещо изключително забавно.

Цялата боя се смъкна от лицето на Фин. А после се случи и нещо още по-забавно. Боята отведнъж се върна. Гледай ти, рекох си. Та той се изчервява...

Но все още отказваше да гледа където и да било другаде, освен към небето, покривите и уличните лампи, докато Снел-Оркни не запита с приятно модулиран глас:

— Извинете, сър, накъде се намира паркът „Сейнт Стивънс“?

— Господи — отскочи назад Фин. — Кой знае къде са го сложили тази седмица. — И хлопна вратата.

Шесторката продължи по тротоара, пръскайки ведрост и усмивки. Нолан вече се канеше да се втурне към бара, когато се случи нещо непредвидено.

Изад ъгъла, сякаш от нищото, изскокна Гарити, момчето от асансьора на хотел „Роял Хайбърниан“, и преди някой да се усети, се

шмугна с пламнало от вълнение лице в „Четирите провинции“, за да сподели новината.

Докато Нолан и аз стигнем до заведението, следвани от запъхтия Тимълти, Гарити вече бе претичал покрай целия тезгях, подминавайки още несъвзелия се от шока Фин.

— Ако знаете само какво изпуснахте! — викаше на всеослушание той. — Все едно гледате някой от онези научнофантастични филми, дето ги дават в кино „Гейъти“!

— Какво искаш да кажеш? — попита Фин, отърсвайки се от транса.

— Ами че те не тежат нищо! — рече Гарити. — Да ги качиш с асансьора, беше все едно да хвърлиш шепя плява нагоре в комина! А да им бяхте чули приказките само! Те са тук, в Ирландия — тук той сниши гласа си — по тайнствени причини!

— И мистериозни — подсказах му аз.

— Точно така. Не ги назоваха, но помнете ми думата, не са дошли за добро. Виждали ли сте подобно чудо в живота си?

— Не и от големия пожар в манастира насам — обади се Нолан. — Тогава аз... — Но думата „манастир“ явно притежаваше магически свойства, защото при произнасянето ѝ вратите се разтвориха широко и вътре, обърнат наопаки, се яви отец Лиъри. Ще рече, че преподобният се движеше заднешком, притиснал бузата си с една ръка, сякаш съдбата му бе зашлевила силен и неочакван шамар.

Разчитайки посланието, изписано на гърба му, мъжете тикнаха носове в чашите си и тактично изчакаха, докато и той не накваси гърло, все още взрян към изхода, сякаш там бяха откренатите двери на ада.

— Преди няма и две минути — рече свещеникът накрая — ми се яви зрелище, на което трудно ще повярвате. Нима след всички тези години на беди и страдания Ирландия наистина се е побъркала?

Чашата му бе своевременно допълнена.

— Да не сте попаднал на пътя на нашествениците от планетата Венера, отче?

— И ти също ли ги видя, Фин? — попита последният.

— Да, и искам да ви попитам, смятате ли ги за лоши?

— Не толкова за лоши или добри, колкото за странни и чалнати, Фин, такива, на които им вървят думи като рококо и барок, ако

следваш потока на мисълта ми.

— Нося се по него с лекота, сър.

— Къде ги видяхте за последно, отче? — попитах аз.

— Тъкмо влизаха в парка. Допускате ли, че сега там ще се разрази вакханалия?

— С извинение, че се меся — рече Нолан, — но времето не е подходящо за целта. Друго ми минава през ума, че вместо да дремем тук, е по-добре да отидем да ги проследим...

— Това би противоречало на моралния ми кодекс — каза свещникът.

— Удавникът се хваща за всичко — вметнах аз. — И може да си потъне заедно с моралния кодекс, ако се вкопчи в него, вместо в спасителен пояс.

— Стига си проповядвал — сопна се божият служител, — ами обясни накъде биеш.

— Бие натам — просъска развълнувано Нолан, — че откак се помним не сме имали такова нашествие от благородни сицилианци. Кой знае, може би в същия този момент четат на глас на жените и дъщерите ни някъде насред парка. И от коя книга, ако смея да попитам?

— „Балада за Редингската тъмница“^[2]? — предположи Фин.

— Направо изби рибата — изръмжа Нолан, ядосан от това, че измъкнали същината на въпроса изпод носа му. — Откъде да знаем, че тези духчета от бутилка не продават парцели на един остров, наречен Файър Айлънд^[3]? Чували ли сте за него, отче?

— Американската преса понякога достига и до моето бюро.

— А помните ли големия ураган от четирийсет и шеста, когато вълните направо го пометоха? Един мой чичо, бог да съхрани зрението и здравия му разум, служеше там като брегова охрана по време на евакуацията, когато трябваше да изселят всичките му жители до един. Разказваше, че гледката била по-ужасна от ревю на Фенели, по-кошмарна от баптистка конвенция. Десет хиляди души търчали по ветровития плаж, помъкнали навити на рула пердета, клетки с папагалчета, оранжеви спортни сака и лимоненожълти обувки. Била най-апокалиптичната сцена, откакто Йеронимус Бош нарисувал ада за идните поколения и оставил настрана четката и палитрата. Не е лесно да евакуираш десет хиляди красавци, крехки като венецианско стъкло,

с големи, влажни кравешки очи, с плочи симфонична музика в ръцете и обеци на ушите, без сам да понесеш поражения. Скоро след това чичо ми посегна към чашката.

— Разкажи ни повече за онази нощ — рече запленено Килпатрик.

— Повече, друг път — отсече свещеникът. — Всички вълн! Заобиколете парка. Отваряйте си очите на четири. Ще се срещнем отново тук след час.

— Това е друго нещо! — извика Кели. — Хайде действително да видим каква ужасия са намислили!

Вратите се разтвориха широко, тълпата се изсипа на улицата, а свещеникът застана посред тях, давайки указания:

— Кели, Мърфи, вие покрай северната страна на парка. Тимълти, ти откъм южната. Нолан, Кланъри и Гарити да вземат източната, а Моран, Магуайър и Килпатрик — западната. Живо! — Но някак си в цялата суматоха Кели и Мърфи още на половината път до парка се отбиха в кръчмата „Четирите детелини“, за да се подкрепят за преследването, Нолан и Моран се натъкнаха на благоверните си съпруги и трябваше да търсят спасение обратно в „Провинциите“, а Магуайър и Килпатрик минаха покрай киното на Графтън Стрийт, чуха носещия се отвътре глас на Дина Дърбин и се намъкнаха в залата, присъединявайки се към Дуун, който прекарваше там следобеда си.

Тъй че участниците в акцията по наблюдение на извънземните посетители останаха само двама — Гарити от изток и Тимълти откъм юг. Аз се присъединих към последния, който, потънал в съзерцание, отказваше всякакъв разговор.

След половин час висене на вятъра и студа, Гарити дотърча до нас и извика:

— Какво им има на тия палячовци? Просто си стоят наред парка, не са мръднали цял следобед. А на мен пръстите ми измръзнаха. Ще прескоча до хотела да се стопля и веднага се връщам да стоя на пост с теб, Тим, а също и с теб, янки!

— Недей да бързаш — отвърна подире му Тимълти със странен, тъжен, отвечан, философски глас.

После, без да ми обръща внимание, влезе в парка и цял час седя, наблюдавайки шестимата мъже, които, както и преди, не помръдваха. При вида на Тимълти, с неговия мрачен поглед и дълбока бръчка,

прорязала челото му, човек можеше почти да си помисли, че е някой ирландски събрат на Шопенхауер или Кант, или пък че е прочел стих или чул песен, от която духът му е помръкнал. Когато часът най-сетне изтече, той събра мислите си като шепа студени камъчета и тръгна да си върви. В този момент, потривайки ръце и потропвайки с крака, пристигна обратно Гарити. Но преди да успее да обели и дума, Тимълти му посочи с ръка и каза:

— Иди и седни. Помисли. Погледай. После ми кажи.

Когато отворих вратата на „Четири провинции“ и магнах на Тимълти да влезе, всички ни изгледаха гузно. Свещеникът още се губеше някъде из града по работа, а те, след като бяха минали набързо през парка, колкото да успокоят съвестта си, се бяха събрали отново в щаба на разузнаването.

— Тимълти! — извикаха няколко гласа едновременно. — Янки! Казвайте! Какво става?

Тимълти, без да бърза, отиде до бара и отпи от чашата си. Мълчаливо огледа собственото си отражение, дълбоко погребано под лунния лед на огледалото зад тезгяха. Обърна и темата така и иначе, с opakото навън и после пак наобратно. Най-сетне затвори очи и каза:

— Поразително е колко много...

— Да? — произнесоха безмълвно всички около него.

— Цял един живот на пътешествия и размисли — продължи той — ме навежда на мисълта, че между хората като тях и тези като нас съществува странно сходство.

Всички ахнаха с такава сила, че трептящите светлинки, отразявани от призмите на малките полилеи над бара, смениха посоката си. Когато тези ята от миниатюрни блестящи рибки най-сетне се поуспокоиха, Нолан рече:

— Имаш ли нещо против да си сложиш шапката, та да ти я съборя от главата?

— Да, да, сложи я, събори я! — развикаха се наоколо.

— Тихо, тихо — казах аз.

— Според вас — продължи невъзмутимо Тимълти, — ние разбираме ли от стихотворения и песни?

Друг вид възглас мина из тълпата, дочу се неохотно одобрение.

— Разбираме, и още как.

— О, такава ли била работата.

— А пък ние си помислихме...

— Задръжте! — вдигна ръка Тимълти, все още със затворени очи.

Всички млъкнаха.

— Ако не пеем песни, ние ги пишем, а ако не ги пишем, ги танцуваме. Не са ли и те истински ценители на песента, на стиховете и на танца? Току-що ги чух отдалеч да рецитират и да пеят сами на себе си, наред поляната.

Имаше известна правота в думите му. Присъстващите се побутаха, признавайки този факт.

— Намираш ли и някакви други прилики? — попита свъсено Фин.

— Да, намирам — рече Тимълти с тон на съдия.

Тълпата се скупчи по-близо и затаи дъх, а аз трескаво си водех бележки.

— И те като нас обичат понякога да се почерпят.

— Имаш право, за бога! — викна Мърфи.

— А също така — продължи напевно ораторът — се женят много късно, ако изобщо го сторят! И...

Но тук се вдигна такава врява, че той трябваше да я изчака да стихне, преди да довърши:

— И... не се занимават много-много с жени.

Избухна същинско стълпотворение от крясъци, блъскане и викове; един искаше да черпи Тимълти, а друг го канеше да се разберат отвън. Но той дори не трепна с вежда, побойникът бе усмирен, а когато всички вече разполагаха с нови питиета и напрежението се поразсея, се разнесе силният, ясен глас на Фин:

— А сега би ли обяснил престъпното сравнение, което току-що направи под покрива на този почтен бар?

Тимълти бавно отпи от чашата си, после най-сетне отвори очи, погледна спокойно Фин и с кристално звънка дикция произнесе:

— Къде в цяла Ирландия един мъж може да легне с жена?

Той остави фразата да попие.

— Триста двайсет и девет дни в проклетата година вали дъжд. През останалото време е толкова мокро, че няма нито едно местенце, нито късче земя, където да се осмелиш да проснеш някоя жена от страх да не би да се вкорени и да пусне листа — ще го отречете ли?

Тишината не го отрече.

— Тъй че, когато опре до греховни наслади и скандални плътски удоволствия, на клетия глупак ирландец не му остава друго, освен да се пренесе мислено в Арабия. Затова нашите сънища са арабски — за топли нощи, суха земя и свястно място, където не само да седиш, но да легнеш, и не само да легнеш, но да лудуваш, да се гърчиш и опиваш в хватката на сладостни възторзи.

— Майчице, чул те господ — рече Фин.

— Тъй, тъй — закимаха всички.

— Това първо. — Тимълти сгъна показалеца си. — Няма място. После идват времето и обстоятелствата. Да речем, примабил си някоя кръшна девойка в полето — и после какво? Тя носи мушама, гумени ботуши, шал на главата и чадър над всичко това, а ти издаваш звуци като нерез, заклецил се на вратата на кочината. Тоест, едната ти ръка е в пазвата ѝ, а с другата се бориш с ботушите, а по-далеч няма и да стигнеш, защото кой междувременно диша във врата ти със сладкия си ментов дъх?

— Енорийският свещеник? — предположи Гарити.

— Енорийският свещеник — промълвиха и останалите в отчаяние.

— Е, това са вторият и третият гвоздей от кръста, на който са разпнати всички ирландски мъже.

— Продължавай, Тимълти, продължавай.

— Тези сицилиански симпатяги се събират на компании, ние също. Ето, сега тук седи компанията от кръчмата на Фин, нали?

— Проклети да сме, ако не е така!

— Те изглеждат тъжни и потиснати през половината време, а после му отпускат края, беснеят и се забавляват — намират се или горе, или долу, но никога по средата. На кого ви напомня това?

Всеки погледна образа си в огледалото и кимна.

— Ако имахме избора — продължи Тимълти — да отидем вкъщи при проклетата си жена, омразната тъща и старата неомъжена сестра и там да тънем сред пот и сълзи или да останем тук за още една песен, още една чашка, още една история — кое бихме предпочели?

Мълчание.

— Помислете за това. Отговорете си честно. Прилики. Сходства. Списъкът е дълъг. И си струва да го погледаме, преди да скачаме, да

хулим и да викаме стражата.

Тишина.

— Би ми се искало — обади се след доста време нечий глас, странен, любопитен — да ги опозная по-отблизо.

— Мисля, че желанието ти скоро ще се изпълни — казах аз, избягвайки излишен драматизъм, предвид на обстоятелствата.

Всички замръзнаха в жива картина.

Някъде отдалеч долетя слаб, крехък звук. Както в чудна утрин, когато се събуждаш и още в просъница едно особено усещане ти казва, че във въздуха се носи първият сняг, пада надолу, гъделичкайки небесата, и кара тишината да отстъпи и да се стопи в нищото.

— Ей — обади се Фин. — Днес е първият ден от пролетта...

И така си беше. Първо лекият ръмеж на стъпки по паважа, а после хорът от птича песен.

По тротоара, по цялата улица и пред бара зазвучаха зими и пролети. Вратите се отвориха широко. Мъжете се облегнаха назад в очакване на предстоящия сблъсък. Стегнаха нервите си. Стиснаха юмруци в джобовете и зъби в тревожните си усти. И ето че в бара, подобно на деца посред коледно празненство, където всичко е играчка, дрънкулка или лакомство, се изсипаха високият, слаб възрастен мъж, който приличаше на юноша, и малките, слаби, по-млади мъже, в очите на които прозираше старост. Звукът от падащия сняг престана. Птичите песни заглъхнаха.

Странните деца, водени от своя странен пастир, изведнъж почувстваха около себе си пустота, сякаш всички се бяха отдръпнали, макар никой от мъжете в заведението да не бе помръднал и на косъм.

Чедата на топлите морета и острови огледаха преценяващо ниските, набити обитатели на тази студена земя, а те на свой ред им отвърнаха със същото.

Тимълти и останалите покрай бара вдишваха бавно. Ноздрите им отчетливо долавяха ужасно чистия мирис на децата край входа. В него имаше твърде много пролет. Дори и аз леко се стъписах.

Снел-Оркни и неговите младо-стари момчета-мъже, от друга страна, дишаха бързо като пърхащи птички, уловени в безжалостен юмрук. Усещаха застоялия, тъмен, тежък мирис на хората насреща си. В него имаше твърде много зима.

Всеки вероятно имаше какво да каже за аромата на другия, но...

В този момент двойните врати на страничния вход се разтвориха и вътре с гръм и трясък връхлетя Гарити.

— Момчета, видях всичко! Само да знаете къде са и с какво се занимават!

Всички ръце в бара се вдигнаха нагоре, за да го накарат да млъкне. По разтревожените погледи наоколо новодошлите се досетиха, че иде реч за тях.

— Те са още в парка „Сейнт Стивънс“! — Гарити бе включил на скорост и почти не забелязваше ставащото край него. — Минах само през хотела, колкото да им съобщя новината и оттам — право при вас. Тези хубавци...

— Тези хубавци — прекъсна го Дейвид Снел-Оркни — са тук, в... — Той се поколеба.

— „Четири провинции“ — каза Хийбър Фин, гледайки в обувките си.

— „Четири провинции“ — повтори високият мъж и кимна в знак на благодарност.

— Където — рече спаружено Гарити — сега всички ние ще пийнем по едно.

И се метна към бара за спасение.

Но шестимата натрапници го последваха. Образувайки малък шпалир от двете му страни, те със самото си дружелюбие го накараха да се сниши поне с три пръста.

— Чудесен ден — каза Снел-Оркни.

— И да, и не — отбелязах аз, изчаквайки предпазливо.

— Изглежда — рече високият мъж, обграден от своите малки момчета-мъже — нашите занимания на ирландска земя са породили доста дискусии.

— Меко казано, да — увери го Фин.

— Позволете тогава да обясня. Чували ли сте някога за Снежната кралица и Летния крал?

Няколко челюсти увиснаха.

Някой изпъшка, сякаш го бяха ритнали в стомаха.

Аз съм чувал, помислих си, но карай нататък...

Фин, след кратък миг на колебание от коя страна може да го връхлети ударът, отпи дълга, бавна глътка от халбата си, после сбърчи съсредоточено чело и отвърна, изпускайки горещия дъх над езика си:

— Я пак... за каква кралица и какъв проклет крал става дума?

Мъжете край бара се приведоха напред, винаги готови да чуят нова приказка, но после се усетиха и се облегнаха отново.

— Ами — каза високият, блед мъж — преди много години в Исландия живеела кралица, която никога не била виждала лято, а на Слънчевите острови пък живеел крал, който никога не бил виждал зима.

— Не думай — обади се Нолан.

— Как ще продума човек от теб — сръза го Фин.

Още трима го изгледаха и той сви глава в раменете си.

— Та народът на този крал — продължи Снел-Оркни — почти умираше от жега през лятото... а поданиците на Снежната кралица почти мрели от студ през дългите, ледени зими. И двамата монарси дълбоко съчувствали на хората си, затова решили, че тези страдания не бива да продължават повече. И ето че една есен Снежната кралица последвала кръсъка на дивите гъски, отлитащи на юг, към по-топлото време. А Слънчевият крал тръгнал по дирите на горещите ветрове, които веели на север, докато не се охладят. И в тишината на една гора двамата се срещнали. Кралицата била чисто бяла, като вечно скованата земя, като повей от вечността, снежна фъртуна на Времето, бледа луна над ледниците, зимен вятър, полюшващ тънка дантелена завеса. Бяла... Цялата бяла.

Сред мъжете в бара се разнесе шепот при това описание.

— А Слънчевият крал? — Снел-Оркни се усмихна. — Той бил целият огнен, ослепителен и пламтящ, ярък като горски пожар. Погълтан от собствената си изпепеляваща жажда и копнеж! Истински Слънчев крал. Крал на слънцето! Те се доближили един до друг и вглеждайки се в очите си, се влюбили. И направили сватба. И всяка зима, щом мразът започнел да убива хората на Севера, поданиците на Снежната кралица се местели към по-топлите места, под мекото островно слънце. А през лятото, започнела ли да го мори нетърпимата жега, народът на Слънчевия крал отивал на север, за да се освежи и охлади. Така това вече не били две нации, две отделни държави, а една обща раса, която пътувала от едната земя до другата и обратно, със смяната на времето и редуването на сезоните, и така вовеки веков.

Снел-Оркни направи пауза.

Мъжете стояха като омагьосани. Спогледаха се един друг. Помежду им се породи нарастващ шепот. Настъпи раздвижване. И тогава Нолан започна да ръкопляска. Гарити последва примера му. Същото сториха и Фин и Тимълти, и всички останали, докато накрая не се разразиха бурни аплодисменти и одобрителни възгласи. Аз се присъединих към тях.

Снел-Оркни стоеше неподвижно, къпейки се в оваците. Склони свенливо очи и направи лек поклон.

После, някак неочаквано, всеки един от мъжете откри, че дланите му пляска във въздуха. Те се смутиха. Ръцете им забавиха движенията си и аплодисментите започнаха да замират. Те се огледаха наоколо, недоумявайки, че се възхищават на тези, в които само допреди малко се бяха съмнявали. Вече се чудеха какво да сторят, когато Фин измърмори:

— Е, какво пък, по дяволите!

И запляска още по-силно, а останалите го последваха. Чашите по рафтовете задрънчаха. Всичко се взриви и разтrese от виковете:

— Разбира се, какво по дяволите!... Да!... На кой му пука!... Браво!

Бурята постепенно утихна. Снел-Оркни стоеше на сред бара, изчервен до уши, а Тимълти каза:

— Ех, да имахте само и ирландски акцент, какъв разказвач щеше да стане от вас!

— Правилно!... Истина е!... Вярно казваш! — подкрепиха го всички.

— Бихте ли ме научили на този акцент, сър? — попита високият мъж.

Тимълти се поколеба.

— Аз... Хм... Боже, ами защо пък не! Разбира се! Ако ша разпра'яш врели-некипели, най-добре да го пра'йш както тря'а!

— Много благодаря — каза Снел-Оркни.

Тук неохотно се намеси Фин:

— Извинете, но някъде в хода на вашия разказ пропуснахме същността му. Имам предвид причината да ни разкажете за Кралицата, Краля и всичко останало.

— Колко глупаво от моя страна. Виждате ли, ние сме децата на Слънчевия крал. Кое то ще рече, че вече пет години не сме виждали

есен, топяща се снежинка, не сме усещали мразовит вятър, нито сме чували прозорците да пропукват от студ. Почти сме забравили как изглеждат облаците. Целите сме изсъхнали от жега. Трябва да получим дъжд, или, ако е възможно, сняг, ако не — ще загинем — нали така, приятели?

— Да, да, точно така — изчуруликаха сладко петимата.

Отвън проблесна светкавица, търкулна се гръм — предвестници на дъжд, обещания за сняг.

Фин кимна доволно.

— Бог явно надава ухо.

— О, за дъжда не берете грижа — добавиха гръмогласно останалите. — Дъжд ще има колкото искате... Направо ще ви удави...

— Ние следвахме лятото по целия свят — продължи Снел-Оркни. — Живяхме в топлите, горещи и знойни месеци на Ямайка и Насау.

— Порт о Пренс — каза един от приятелите му.

— Калкута — добави втори.

— Мадагаскар, Бали — обади се трети.

— Флоренция, Рим, Таормина! — вметна четвърти.

— Но накрая, едва вчера, чухме по новините, че тази година зимата в Дъблин била изключително снежна. Тогава се запитахме къде в целия свят най-много бихме искали да видим сняг? И си казахме, хайде да се упътим на север, да усетим отново студа. Не знаехме какво точно търсим, но го открихме в парка „Сейнт Стивънс“.

— Кое, мистериозното нещо ли? — възкликна Нолан, но после се цапна по устата с ръка. — Имах предвид...

— Най-добре вашият приятел тук да ви разкаже — отвърна високият мъж.

— Кой наш приятел? Гарити ли?

Всички погледи се обърнаха към него.

— Тъкмо това се канех да ви съобщя, когато нахълтах преди малко — каза Гарити. — Те стояха в парка и гледаха нагоре... към есенните листа, които падаха от клоните, защото целите дървета бяха покрити с лед!

— И това е всичко? — извика разочаровано Нолан.

— Струваше ни се напълно достатъчно за момента — вметна Снел-Оркни.

— Че то в „Сейнт Стивънс“ има ли изобщо останали листа? — попита Тимълти. — И има ли сняг по проклетите дървета?

Оказа се, че никой от присъстващите не знае. Всички стояхме неподвижно.

— По дяволите — рече вцепенено Тимълти. — Сигурно има двайсет години, откак не съм поглеждал.

— А аз поне от двайсет и пет — обади се Гарити.

— Трийсет! — призна Нолан.

— Най-невероятното съкровище на света — каза Снел-Оркни. — Няколко багри от пурпурно и кехлибарено, от вино и ръжда, останки от миналото, реликви от старото лято, по някакво чудо останали по клоните. Но самите дървета! Клоните, вейките, облечени в ризници от лед, покрити със скреж, натежали от сняг, който вятърът с шепот отнася на фини шлейфове! Красота!

Всички слушаха запленени.

— Е, да... разбира се... така е... — промърмориха оттук-оттам.

— Как ги реди само — прошепна Нолан.

— Питиета за всички! — извика внезапно Снел-Оркни.

— Е, с това вече ме довърши — каза Тимълти.

Чашите се напълниха и изпразниха.

— Е, къде са сега онези проклетите дървета? — рече Нолан.

— Да...! Правилно...! — зашумяха всички.

Десет минути по-късно цялата компания се изсипа пред входа на „Сейнт Стивънс“.

И както отбеляза Тимълти, виждал ли бе някой повече листа от тези, останали на дървото точно край портите на парка? Не, отвърна му едногласен вик. Ами онова, второто дърво? На него нямаше толкова листа, колкото скреж, кора от лед и пухкав сняг, който се вдигаше от вятъра и се сипеше на дантелени спирали върху лицата на мъжете. И колкото повече гледаха, толкова повече осъзнаваха, че това е чудо. Нолан вирна толкова високо глава, зяпайки по върховете, че падна по гръб и двама-трима от останалите трябваше да го изправят на крака. От всички страни се носеха възхитени възгласи и дружни твърдения, че откакто се помнят, по тези дървета никога не е имало листа, нито сняг, а ето че сега има! Или дори да е имало, те не са имали цвят, а сега имат. А дори да са имали цвят, това е било толкова отдавна, че... Докато накрая взеха да си шъткат да мълчат и просто да гледат!

Тъкмо в това занимание Нолан и Тимълти, Кели и Гарити, Снел-Оркни, неговите приятели и аз прекарахме остатъка от превалящия следобед. Защото наистина есента бе свила своите знамена, а зимата бе дошла след нея и обвила целия парк в бяло. Тук ни завари и завърналия се междувременно отец Лиъри.

Но преди да успее да каже и дума, трима от шестимата чуждоземни нашественици го попитаха дали не би изслушал техните изповеди.

Така, докато се усети, с изражение на болка и тревога на лице, свещеникът вече водеше Снел-Оркни и компания към църквата си, за да им покаже цветните витражи и майсторски изработения свод над олтара — а те от своя страна толкова я харесаха и толкова дълго и гръмко я хвалиха, че той, ще-не ще, трябваше да намали броя на молитвите „Отче наш“ и „Аве Мария“, които им наложи за назидание.

Но гвоздеят на деня беше обратно в кръчмата, когато едно от младите-стари момчета-мъже попита какво да изпее — „Майка Макрий“ или „Моят приятел“.

Последваха спорове и в крайна сметка, след като се проведе гласуване и се обявиха резултатите, той изпя и двете.

Имаше чуден глас, както признаха всички с навлажнени очи. Дивен, висок, ясен глас.

Нолан подсмръкна и каза:

— Не знам какъв син би станал от него, но затова пък дъщеря — един път!

Всички закимаха одобрително.

После Снел-Оркни и неговите приятели се заприготвиха да си тръгват.

Виждайки това, Фин вдигна ръка да ги спре.

— Чакайте! — рече. — Вие оправихте времето в парка, в кръчмата и в цялата околност. Сега и ние трябва да ви дадем нещо за отплата!

— О, не, не — запротестираха те.

— Напротив! — каза Фин. — Момчета?

— Да, Фин — отвърна компанията.

— Да им покажем ли един спринт?

— Спринт? — избликна всеобщ възторг. — Да, да!

— Спринт? — зачудиха се Снел-Оркни и неговите спътници.

[1] Малък град на източния бряг на остров Сицилия, популярна туристическа дестинация. — Б.пр. ↑

[2] Поема от Оскар Уайлд, посветена на престоя му в затвора в Рединг, където е излежавал двегодишна присъда за хомосексуализъм. — Б.пр. ↑

[3] Остров край Ню Йорк, нарицателно в популярната култура от 60-те и 70-те години като място за хомосексуални авантюри. — Б.пр. ↑

29.

— Дуун е най-добрият бегач преди химна, няма спор по въпроса — каза Фин.

— По дяволите твоя Дуун!

— Рефлексът му е светкавичен, а ускорението по рампата изключително. Докато успееш да си вземеш шапката, вече се е скрил от погледа ти.

— Хулихан ще го бие с вързани очи.

— Ще го бие друг път. Какво ще кажете да проверим още сега? Преди нашите нови приятели да са си вдигнали гълъбите?

Или, помислих си аз, преди вечерта да отmine и след няколко часа всичко да затвори отведнъж — бирените кранове, капаците на пианата, акордеоните, солистите, дуетите и квартетите, кръчмите, сладкарниците и кината. Тогава, като в Съдния ден, огромна вълна ще изхвърли половината дъблинско население под безжалостната светлина на уличните лампи, за да оглежда сиротни лица в никелираните автомати за дъвки. Съкрушени, лишени от всяка духовна и физическа опора, тези клетки души ще побродят малко като мухи без глави и после ще се упътят, тътрейки нозе, към къщи.

Но за момента слушах разгорещената дискусия, мъчейки се, заедно със Снел-Оркни и питомците му, да проумея нейния смисъл.

— Дуун!

— Хулихан!

Най-сетне Тимълти погледна първо мен, а после високия, блед гост, и каза:

— Разбирате ли за какво става дума? Падате ли си по спорта? Знаете, крос, щафета четири по сто и други подобни атлетични дисциплини?

— На два пъти съм посещавал Олимпийските игри — отвърна Снел-Оркни.

— Ама и вие не си поплювате — зяпна Тимълти. — Добре, а чували ли сте за специалния ирландски десетобой, провеждан в

кината?

— Току-що споменахте за спринта преди химна.

— Чакайте, чакайте — не се стърпях аз. — Какъв е този спринт?

— Пре-ди-хим-на! — каза сричка по сричка Фин.

— Откакто си в Дъблин — намеси се Тимълти, — не може да не си ходил на кино.

— Да, снощи гледах филм с Кларк Гейбъл, а предната вечер — една стара лента с Чарлс Лотън...

— Достатъчно! Явно и ти си маниак като всички ирландци. Ако не бяха кината и кръчмите да прибират бедните и безработните от улиците и да им мътят главите, вече отдавна да сме дръпнали запушалката на тоя остров и да сме го пратили на дъното на океана. Така — потри ръце той. — А сега ми кажи, забелязвал ли си един национален атрибут, който се явява всяка вечер след края на филма?

— След края на филма? — замислих се аз. — Чакайте, чакайте! Да нямате предвид националния химн?

— Него ли имаме предвид, момчета? — извика Тимълти.

— И още как! — отвърнаха всички.

— Всяка божия вечер — завъртя очи към тавана той, — след всяка проклета прожекция, година след година оркестърът ти гръмва в ушите в името на родината, сякаш умираш от желание да чуеш тази кошмарна мелодия. И познай какво се случва тогава?

— Ами — влязох в тона му аз, — ако си мъж на място, ще се опиташ да се измъкнеш от салона в онези няколко скъпоценни секунди между края на филма и началото на химна.

— Браво, улучи!

— Сипете на американеца, да си оплакне гърлото!

— В края на краищата — казах небрежно — след толкова слушане на всеки химн ще започне да му се губи ефектът. Не че искам да ви засегна — побързах да добавя.

— Никого не засягаш! — увери ме Тимълти. — Тук сме все патриоти, ветерани от ИРА, преживели Вълненията и любящи родината си. И все пак, ако вдишваш един и същ въздух хиляди пъти, накрая ще започне да ти се мае главата. Затова, както сам правилно отбеляза, през този пратен от бога три– или четирисекунден интервал всяка публика, която е с всичкия си, си плюе на петите към изхода. А най-добрият в дисциплината е...

— Дуун — прекъсна го Снел-Оркни. — Или може би Хулихан. Вашите спринтьори!

Всички се усмихнаха, горди от съобразителността му.

— Сега — рече Тимълти с присвити очи и дрезгав от вълнение глас, — в същия този момент, на няма и сто метра от тук, в уютния сумрак на киното на Графтън Стрийт, на четвъртия ред до централния проход седи...

— Дуун — казах аз.

— Тоя човек е ясновидец — рече Хулихан и ми свали шапка.

— Точно така — преглътна Тимълти. — Дуун. Той не е гледал филма преди — играе Дина Дърбин, и го дават за първи път. Сега часът е...

Всички очи се устремиха към часовника на стената.

— Точно десет! След четвърт час прожекцията ще свърши.

— И какво? — попитах аз.

— Ето какво! — рече Тимълти. — Ако пратим там Хулихан за проверка на бързината и ловкостта му, Дуун охотно ще приеме предизвикателството.

— Вие тук да не би да ходите на кино само заради спорта? — поинтересува се Снел-Оркни.

— За бога, не. Ходим заради пеенето на Дина Дърбин и всичко останало. Но ако, да речем, Дуун случайно забележи влизането на Хулихан, който ще пристигне късно и ще седне точно срещу него от другата страна на прохода, той веднага ще се досети какво става. Двамата ще се поздравят един друг, а после ще стоят мирно, вперили взор в екрана, докато там не се появи надписът „Край“.

— Разбира се! — Хулихан леко подскачаше на място и разкършваше рамене. — Само ми дайте тоя Дуун насам!

— Колкото до теб, момко — погледна ме изпод вежди Тимълти, — виждам, че подробностите на нашия спорт те изумяват. Откъде, питаш се, възрастни хора намират време за подобни глупости? Е, времето е нещо, с което ние, ирландците, разполагаме в изобилие. Когато човек си няма работа, неща, които в твоята страна са незначителни, стават значими. Може никога да не сме виждали слон, но вярваме, че бръмбарът под микроскоп е най-голямото животно на света. Ето защо, докато не е минал границата, спринтът преди химна е

също толкова благороден спорт, колкото и всеки друг. Нека изясним правилата!

— Първо попитай тези господа — рече разсъдливо Хулихан — дали случайно не искат да зложат.

Присъстващите погледнаха към Снел-Оркни и мен, за да видят дали обясненията им не са отишли нахалост.

— Разбира се, че искаме — казахме ние.

Всички отдъхнаха удовлетворено.

— И така, да разпределим позициите — каза Тимълти. — Фогарти, ти ще си старши съдия на изхода. Нолан и Кланъри — странични съдии в коридорите. Кланси ще засича времето. О'Нийл, Баниън, братята Кели и всички останали ще са публика. Да вървим!

Сякаш ме поде огромна машина за почистване на улици — едно от онези чудовища със стърчащи от всички страни валяци и четки. Дружелюбната тълпа понесе Снел-Оркни, другарите му и мен надолу по тротоара, към многобройните мигащи светлини, с които ни примамваше киното. Пътюм Тимълти редеше съществените детайли в ухото ми:

— Естествено, много зависи от категорията на киносалона.

— Естествено! — викнах в отговор.

— Има либерални, свободомислещи кина, с широки коридори, грамадни изходи и още по-грамадни, просторни тоалетни. Някои от тях са оборудвани с толкова много порцелан, че само от ехото можеш да се сепнеш. А има и стиснати, мижави кина, с клаустрофобични проходи, редове, от които коленете ти се забиват в диафрагмата, и тоалетни, разположени в сладкарницата на отсрещния тротоар, до които стигаш, минавайки ребром през вратата. Всяка зала се оценява внимателно преди, по време и след спринта и всички обстоятелства се вземат предвид. След това времето на състезателя се признава за добро или незадоволително в зависимост от това дали е трябвало да си пробива път предимно през мъже, през жени или през мъже и жени смесено. Най-трудно се минава през деца на дневните прожекции. Естествено, винаги съществува изкушението просто да се врежеш в тях, загребвайки ги на откоси наляво и надясно, затова преустановихме тази практика. Сега правим най-вече вечерни състезания тук, в „Графтън“!

Групата спря. Примигващите светлини на киното проблясваха в очите и озаряваха лицата на мъжете.

— Идеалното кино — каза Фогарти.

— Защо? — попитах.

— Проходите му — обясни Кланъри — не са нито прекалено широки, нито прекалено тесни. Изходите са добре разположени, пантите на вратите са смазани, а публиката е балансирана смес от спортни натури и от темерути, които няма да се поместят, ако видят спринтьор с изплезен език да се носи със сетни сили към тях.

Осени ме внезапна догадка.

— А практикувате ли... хендикап?

— Разбира се. Понякога сменяме изходите, ако старите са твърде добре познати. Или обличаме единия бегач в лятно палто, а другия — в зимно. Ето, Дуун например, е доста бърз в краката, затова му трябва двоен хендикап. Нолан! — Тимълти извади плоска бутилка. — Вкарай това вътре. Накарай Дуун да опъне две глътки, ама големи!

Нолан хукна да изпълнява задачата.

— За разлика от него — продължи Тимълти, — Хулихан вече достатъчно е подложил в „Провинциите“, тъй че няма нужда от повече баласт. Равни шансове за всички!

— Влизай, Хулихан — рече Фогарти. — И нека парите, които сме заложили на теб, да ти дадат криле на раменете. След десет минути ще те видим как излизаш през тази врата с чест, като победител!

— Да си сверим часовниците! — обади се Кланси.

— Що не си свериш задника — отвърна Тимълти. — Не виждаш ли, че нямаме нищо за сверяване, освен кирливите си китки. Ти си единственият тук с часовник. Хулихан, тръгвай!

Последният се здрависа с всички подред, сякаш заминаваше на околосветско пътешествие. После махна с ръка и изчезна в мрака на киното.

В същия момент Нолан изскочи обратно, държейки наполовина празното шише.

— Дуун вече е в норма!

— Добре! Кланъри, иди да провериш състезателите. Да са седнали един срещу друг на четвъртия ред, както е уговорката, с шапки

на глава, палтата закопчани наполовина, шаловете омотани около вратовете. После се върни да ми докладваш.

Кланъри изтича към недрата на салона.

— Ами разпоредителите, онези, които проверяват билетите? — поинтересува се Снел-Оркни.

— Всички са вътре и гледат филма — отвърна Тимълти. — Няма да се пречат, и без това краката ги болят от стоене.

— Десет и тринайсет — обяви Кланси. — След две минути...

— Започва засичането на времето? — обадох се аз.

— Ти си гений — призна Тимълти.

Кланъри излезе запъхтян.

— Готово! По местата са и всичко е в ред!

— Вече дават финалните сцени. Познава се по музиката — към края винаги гръмва.

— Да, силничка е — съгласи се Кланъри. — Целият хор и оркестър се включват заедно със солистката. Утре трябва да дойда, да го изгледам целия. Бил много хубав.

— Така ли? — казаха всички.

— А как се казва песента?

— Стига вече с тая песен! — срязва ги Тимълти. — Остава минута до края, а вие се занимавате с глупости. Събирайте залозите! Кой е за Дуун? Кой за Хулихан? — Настана кратка гълчава и разменяне напред-назад на дребни монети.

— За Дуун — казах аз и подадох четири шилинга.

— Без дори да си го виждал да бяга?

— Залагам на прасе в чувал.

— Добре казано! — Тимълти раздаваше команди наляво и надясно. — Кланъри, Нолан, по местата в коридорите! Отваряйте си очите някой да не скача преди надписа!

Двамата побягнаха, щастливи като ученици.

— А сега се наредете от двете страни. Янки, ти и Снел-Оркни минете отсам при мен!

Ние бързо се строихме в шпалир между двата затворени изхода.

— Фогарти, ти слушай на вратата!

Последният долепи ухо и очите му се разшириха.

— Проклетата музика е адски силна!

Единият от двамата Кели сръчка брат си в ребрата.

— Скоро ще свърши. Който ще мре, вече се е проснал на земята, а който ще живее, се е привел над него.

— Усили се още! — обяви Фогарти, приведен на поста си, шавайки с пръсти, сякаш въртеше копче на радио. — Ето! Чинелите удариха, значи надписът „Край“ вече е на екрана.

— Започна се! — прошепнах аз.

— Шшт! — рече Тимълти. — Ето и химна! Мир-рно!

Всички се изпънахме. Някой козирува.

Но всички очи бяха приковани във вратата.

— Чувам тропот на крака — каза Фогарти.

— Който и да е, взел е добър старт...

Вратата се разтвори с трясък.

Отвътре с плонж изскочи Хулихан, разцъфнал в задъханата усмивка, позната единствено на победителите.

— Хулихан! — извикаха печелившите.

— Дуун! — извикаха губещите, в това число аз и Снел-Оркни. —
Къде е Дуун?

Защото, макар единият състезател да бе пресякъл финала, конкурентът му още се губеше.

— Тоя идиот да не е взел грешния изход?

Всички чакахме. Публиката се изниза и разотиде.

Тимълти пръв пристъпи в празното фоайе.

— Дуун? — извика.

Тишина.

— Да не би пък да се е заврял тук! — надникна някой в мъжката тоалетна.

— Дуун?

Никакъв отговор.

— Майчице — извика Тимълти. — Ами ако си е счупил някой крак и сега се гърчи на пътеката в предсмъртни агонии?

— Това ще да е!

И островчето от мъже, устремило се на една страна, смени центъра на тежестта си и се понесе на друга, през вратата на салона и по пътеката към екрана. Снел-Оркни, неговите другари и аз ги следвахме по петите.

— Дуун!

Кланъри и Нолан бяха вече стигнали и мълчаливо сочеха надолу. Аз подскокнах два пъти във въздуха, за да надзърна над главите на останалите, но в огромната залата бе тъмно и не видях нищо.

— Дуун!

Всички се бяха струпали край четвъртия ред и аз чувах само слисаните им възклицания.

Най-сетне гърбовете се поотместиха и пред очите ми се разкри гледката на Дуун, отпуснат в седалката си, със скръстени ръце и затворени очи.

Мъртъв?

Нищо подобно.

Една сълза, едра, блестяща и красива, се търкулна по бузата му. Друга, още по-голяма и искряща, напираше в другото око. Брадичката му бе мокра. Очевидно не плачеше отскоро.

Наобиколихме го и се приведохме, вглеждайки се в лицето му.

— Дуун, да не си болен?

— Да не си получил лоши вести?

— Боже мой — проплака Дуун, като тръсна глава, безсилен да говори. — Боже мой — успя да промълви накрая. — Тя има глас на ангел.

— Ангел?

— Да, тя. — И кимна нагоре към екрана.

Ние се обърнахме, взирайки се в бялото платно.

— За Дина Дърбин ли говориш?

— Сякаш отново чух гласа на милата си покойна баба... — изхлипа Дуун.

— На баба ти задника! — сопна му се Тимълти. — Не може да е имала такъв глас!

— Кой ще знае това, ако не аз? — Дуун се изсекна и избърса очи.

— И значи само заради оная хубавица Дърбин си се отказал от спринта?

— Само? — извика Дуун. — Какво значи само? Щеше да е кощунство да хукна да бягам от киното след такова изпълнение. Все едно да прескоча олтара по време на сватба или да се разтанцувам посред погребение.

— Можеше поне да ни предупредиш, че няма да се състезаваш — изгледа го ядно Тимълти.

— Как да го сторя? Чувството ме обзе внезапно, като божествена омая. Особено последната ѝ песен... как се казваше, Кланъри, „Прекрасният остров Инисфрий?“

— Какво още пях?

— Какво още е пяха? — викна Тимълти. — Тоя глупак току-що ни изгуби дневните надници, а ти го питаш какво още е пяха!

— Разбира се, парите въртят света — съгласи се Дуун, продължавайки да седи. — Но музиката е тази, която намалява триенето.

— Какво става там? — долетя глас отгоре. Един мъж се бе привел над перилата на балкона, пуфкайки цигара. — Какъв е тоя шум?

— Това е операторът — прошепна Тим. А после, по-високо. — А, здрасти, Фил! Ние сме, компанията. Имаме един малък проблем от областта на етиката, да не кажа на естетиката. Та се питахме, дали би те затруднило да пуснеш химна още веднъж?

— Да пусна химна?

В лагера на печелившите се надигна ропот, започна ръчкане с лакти.

— Прекрасна идея — каза Дуун.

— И още как. — Тимълти погледна лукаво нагоре. — Просто единият от състезателите ни бе връхлетян от непреодолима сила.

— Една изтъркана лента от трийсет и седма година го прикова в креслото — допълни Фогарти.

— И тъй, за да е честна играта... — взорът на Тимълти се просветли. — Фил, стари приятелю, дали последната ролка от филма с Дина Дърбин е някъде край теб?

— Във всеки случай, не е в дамската тоалетна — отвърна операторът, пушейки невъзмутимо.

— Духовит, както винаги. А дали не би могъл да я сложиш в машината и да ни пуснеш пак края на филма?

— Всички ли искат това? — викна Фил.

Настана миг на нерешителност. Но мисълта за още едно състезание бе твърде примамлива, за да се пропусне, макар и на карта да бяха заложени вече спечелени пари. Един по един мъжете кимнаха.

— Тогава и аз ще заложа — рече Фил. — Един шилинг на Хулихан!

Спечелилите отвърнаха със смях и овации, предвкусвайки нова победа. Хулихан помахаша приветливо с ръка. Загубилите пък наобиколиха своя човек.

— Чуваш ли как те подиграват, Дуун? Събуди се, момче!

— Щом започне да пее, запуши си проклетите уши!

— Всички по местата! — засуети се Тимълти.

— Няма публика — отбеляза Хулихан. — А щом няма препятствия, няма и истинско състезание.

— Какво пък — озърна се Снел-Оркни. — Всички ние ще бъдем публика.

Гениално! — възкликна Тимълти.

Всички със светнали очи насядаха по седалките.

— А защо, още по-добре, да не се разделим на отбори? — предложи Тимълти. — За Дуун и Хулихан е ясно, но да даваме и по една допълнителна точка за всеки от техните поддръжници, който успее да се измъкне, преди химнът да е приковал подметките му?

— Дадено! — викнаха всички.

— Извинете — обадох се аз, — но май нямаме съдия.

Погледите се извърнаха към мен.

— Е, какво да се прави — рече Тимълти. — Нолан, бягай отвън!

Нолан се повлече по коридора, ругаейки под сурдинка.

Фил подаде глава от прожекционната кабинка високо горе.

— Ей, дръвници, готови ли сте?

— Да, ако момичето и химнът са готови!

Светлините угаснаха.

Аз се озовах в седалката до Дуун, който зашепна трескаво в ухото ми:

— Ръчкай ме в ребрата, момче, дръж ме нащрек, ако пак взема да се унасям!

— Млъквайте там! — рече някой. — Мистерията започва.

И тя наистина беше такава — мистерия на музиката, изкуството и животът ако щете, въплътена в младото момиче, пеещо от сребърния екран.

— В теб ни е надеждата, Дуун — сбутах го аз.

— О, да — усмихна се унесено той. — Виж я само, не е ли прекрасна?

— Залозите, човече! Пригответи се!

— Добре, добре. Чакай само да се поразкърша малко. О, не!
Господи, Исусе!

— Какво има?

— Как не ми дойде наум по-рано. Десният ми крак. Пипни само.
Не, няма смисъл. Умрял е!

— Искаш да кажеш, изтръпнал? — зяпнах го аз.

— Умрял, изтръпнал, все тая, изгубен съм! Слушай, момче, ще трябва да тичаш вместо мен! Ето ти каскета и шала ми!

— Ти луд ли си?...

— След като грабнеш победата, ще си признаем всичко, ще им обясним, че е трябвало да ме смениш заради тоя мой глупав крак!

Аз нахлупих каскета, омотах шала около врата си.

— Но как... — понечих да протестирам.

— Ще се справиш чудесно! Само помни, не скачай преди надписа! Песента почти свършва. Напрегнат ли си?

— Май да!

— Помни, синко, сляпата страст побеждава! Хвърляй се смело. Ако настъпиш някого, не се обръщай назад. Ето! — Той дръпна колене настрана, за да ми направи място. — Песента свърши. Той я целува...

— Край! — извиках аз.

И скочих на пътеката.

Затичах нагоре по коридора. Пръв съм, помислих си. Водя пред всички! Ето я вече вратата!

Блъснах я точно в мига, в който прозвуча химнът.

Нахълтах във фойето — успех!

Спечелих, рекох си невярващ, увенчан с каскета и шала на Дуун като с лаврови венци. Победа за отбора!

Кой ли щеше да е втори, трети, четвърти?

Обърнах се към вратата, която полека се затваряше зад мен.

И едва тогава чух викове и врява отвътре.

Боже мой, мина ми през ума, сигурно всички вкупом са тръгнали в грешна посока, някой се е спънал, паднал е и половин дузина мъже са се натъркаляли върху него. Иначе защо бях пръв и единствен? Сигурно вътре се водеше мълчалива схватка на живот и смърт, двата отбора са се счепкали, хванали за гушите, за поясите, натръшкани над, под и около седалките — друго обяснение нямаше!

Трябваше да вляза, да ги спра, да извикам, че съм победил.

Отворих широко вратата.

Взрях се в бездната, където нищо не помръдваше.

Нолан дойде и също надникна през рамото ми.

— Ето на, това са ирландците — рече, кимайки. — Поставят музите над всичко, дори над спорта и залозите.

Защото, какви бяха възгласите, долитащи до мен от тъмното?

— Пусни я пак! Още веднъж! Последната песен, Фил!

— Никой да не мърда. На седмото небе съм. Дуун, колко си бил прав!

Нолан мина покрай мен и също отиде да седне.

Аз известно време стоях, гледайки над редовете към двата отбора спринтьори, залепнали като омагьосани в седалките си и бършещи очи.

— Хайде, Фил, какво става? — извика Тимълти някъде отпред.

— Готово! — отзова се последният.

— И този път — добави Тимълти — без химна.

Аплодисменти.

Осветлението помръкна и угасна. Екранът засия като огромно топло огнище.

Обърнах глава назад към нормалния, трезв свят на Графтън Стрийт, към баровете, хотелите, магазините и вечерния живот. Поколебах се.

После, под звуците на „Прекрасния остров Инисфрий“, свалих каскета и шала, скрих тези лаври на победата под една седалка и бавно, с наслада, разполагайки с цялото време на света, се мушнах покрай Снел-Оркни и неговите канарчета и тихо се отпуснах на мястото си...

30.

И неусетно дойде време за раздяла.

Но за бога! — рече Тимълти. — Та вие току-що пристигнахте! Вече намерихме онова, за което бяхме дошли, казахме каквото имахме да казваме, и наблюдавахме вашия удивителен спринт, за което сме ви дълбоко благодарни — отвърна високият, весел и тъжен, млад и стар мъж. — Няма защо да стоим повече. Цветята трябва да се връщат обратно в парника... инак току-виж увехнали. Ние постоянно хвърчим, скачаме и тичаме. Никога не се спираме на едно място.

Тъй като летището бе потънало в мъгла, за птичките не оставаше друг избор, освен да се напъхат в клетката на ферибота от Дън Лири за Англия, а за обитателите на кръчмата на Фин и мен самия — да се съберем на кея в късната вечер, за да ги гледаме как отплават. Всичките шестима стояха на горната палуба и махаха с ръце надолу, а ние — Тимълти, Нолан, Гарити и останалите — махахме с ръце нагоре. И когато сирената изсвири и бордът се отлепи от пристана, Главният птичар кимна, разпери дясната си ръка във въздуха и всички запяха: „Както си крачех из славния Дъблин, в дванайсет часа през нощта, красива девойка видях аз, да реши коси пред свещта...“

— Майчице — рече Тимълти, — чувате ли това?

— Сопрани, всичките до един! — извика Нолан.

— И то не ирландски, а истински — допълни Кели. — Как не сме знаели по-рано? Можехме да ги слушаме цял час преди отплаването.

— Странно. Странно — кимна Тимълти, вслушвайки се в плаващите над вълните звуци. — Като си помисли човек, поне от сто години се разправя, че били изчезнали от нашите земи. А ето че сега се върнаха, макар и за малко.

— Чакай, кои били изчезнали? И кои са се върнали? — попита Гарити.

— Как кои? Феите и елфите, разбира се, които някога са обитавали Ирландия, но вече ги няма. Сега дойдоха за един ден,

оправиха времето и си тръгват, но преди са живеели тук за постоянно.

— О, я стига! — викна Килпатрик. — Млъкнете и слушайте!

Така и направихме — деветима мъже в края на кея, а корабът отплаваше, гласовете се носеха и мъглата настъпваше. Не помръднахме дълго време, чак докато силуетът не се смали в далечината, а мелодията не изчезна като дъх на папая в студа. Докато се върнем в „Четирите провинции“, започна да прехвърча сняг, който скоро премина в дъжд.

31.

Нощта на дългите ножове.

Или по-точно на един нож — гилотината.

Само ако знаех, както би казал някой герой от детективски роман.

Когато всичко свърши, си спомних за Илайджа, застанал пред трапа на кораба „Пекод“, или за самия себе си в книжарницата, когато се канех да купя джобното издание на „Моби Дик“ и чух съдбовните, пророчески слова на непознатата жена:

— Не тръгвайте на това пътешествие.

И своя наивен отговор:

— Той не е срещал такъв като мен досега. Може би това ще направи нещата различни.

Как ли пък не. Единствената разлика беше, че отне малко повече време да се подготви прасето за клане, да му се резне гърлото и да се окачи на месарската кука.

Ленин е наричал такива лапнишарани като мен „полезни идиоти“.

Което ми напомня за онзи образ на Чаплин — помните ли? — когато той пресича една улица, покрай него минава камион с дървен материал и от каросерията пада червено знамение. Чаплин го вдига и побягва след камиона, за да им каже, че са го изгубили. В същия миг иззад ъгъла изскача тълпа болшевики. Той не ги вижда, а продължава да вее байрака. Появяват се ченгетата, сграбчват Чаплин, стъпкват червеното знаме и му теглят един хубав пердах, преди да го хвърлят в дранголника. Тълпата, естествено, се разбягва. Такива ми ти работи...

И ето че аз съм в Дъблин, хванал червеното знаме в ръка и го развявам пред лицето на Джон. Или пък съм на площад Конкорд в Париж, посрещам закритите карета от Бастилията и помагам на осъдените да се качат по стъпалата на гилотината. Едва когато стигам догоре, разбирам къде съм, изпадам в паника и слизам оттам разполовен.

Такава е съдбата на невинните, или на тези, които се заблуждават, че са невинни. Както ми каза веднъж един познат, „Хайде да не се правим на прекалено наивни“.

Ще ми се да бях последвал съвета му през онази вечер в китайския ресторант, изгубен някъде сред дъждовете и мъглите на Дъблин.

Тогава моите ангели хранители не ме опазиха — нито пък аз сам се опазих — да не пийна повечко и да не се разбъбря пред Джейк Викърс, неговата парижка приятелка и още трима-четирима госта от Ню Йорк и Холивуд.

Беше вечер, в която ти се струва, че нищо не може да тръгне накриво. Вечер, когато всяка дума, излизаща от устата ти, е находчива, духовита, остра като бръснач, караща другите да се превиват от смях и да чакат следващия ти залп от остроумие. А ти не ги караш да чакат дълго, хвърляш нови и нови фойерверки, докато накрая целият не се потопиш в топлата вана на веселбата, не зариташ с крачета на пода, гърчейки се от насладата на собствения си нажежен до бяло гений.

Седях и слушах как мели собственият ми език, наквасен от алкохола, прицелвах се и стрелях, доволен от комичния си талант. Аз и пиянското ми бръщолевене се превърнахме в център на вниманието. Дори Джон се дивеше на дръзките ми забезки в областта на дружеските шаржове и подигравки. Смятах, че съм се запасил с по нещо пикантно за всеки от сътрапезниците, подобно на онези психолози, които могат да отгатнат по нашите вежди, прически, потръпвания на ушите и ноздрите, оголвания на зъбите и тъй нататък повече, отколкото е изписано в хороскопа ни или пък с мастилото върху белия лист. Ако не се издадем сами с почерка, облеклото или процента алкохол в кръвта си, то дъхът ни ще го стори вместо нас — или пък лекото кимване или поклащане на глава, което експертът ще улови и ще прецени както с какво си мием зъбите, така и какво имаме в главата си. И тъй, наредил своите приятели пред стената, аз отправях залпове от остроумие срещу техните навици, пози, претенции, любовни и творчески постижения, липса на вкус, на пунктуалност, наблюдателност и тъй нататък. Надявах се, че в повечето случаи го правя леко, без да оставям белези за бинтоване. Пробивах дупки в техните маски, сипвах вътре сярата и палех фитила. Експлозиите

оставяха сажди по лицата, но не откъсваха пръсти или крайници. По едно време Джейк дори извика:

— Някой да го спре, за бога!

Ще ми се да го бяха сторили.

Защото следващата ми набелязана жертва бе самият Джон.

Спях да си поема дъх. Гръмкият смях се укроти, всички се вторачиха в мен със светнали, лисичи очи, подканяйки ме да продължа. Хайде, давай, Джон е наред. Подреди го хубаво!

И ето че аз се изправих пред своя герой, своята любов, своя голям, чуден, прекрасен приятел и неочаквано се пресегнах и сграбчих ръцете му.

— Знаеш ли, Джон, че аз също съм един от великите световни хипнотизатори?

— Така ли, хлапе? — изсмя се той.

— Да — отвърнах. — Хипнотизатор. От световна класа. Някой да ми напълни чашата.

Джейк Викърс ми сипа джин.

— Давай, на екс! — развика се цялата маса.

— Добре, на екс — отвърнах.

„Не!“, прошепна нещо вътре в мен.

Улових Джон за китките.

— Сега ще те хипнотизирам. Недей да се боиш!

— Не ме плашиш, синко — каза той.

— Ще ти помогна с един твой проблем.

— И какъв е той?

— Проблемът ти е... — Аз се взрях внимателно в лицето му, давайки воля на интуицията си. — А, да, ето го!

И докато се усетя, изгърсих:

— Аз не се боя да летя до Лондон, Джон. В мен няма страх. Страхът е в теб. Ти си онзи, който се бои.

— И от какво, Хърбърт?

— Боиш се от ферибота от Дън Лири, който пътува нощем през Ирландско море, сред мрачни бури и огромни талази. От него те е страх, Джон, и затова казваш, че мен ме е страх от летене, докато всъщност ти си този, който се плаши от кораби, бури, морета и дълги нощни плавания. Нали така, Джон?

— Щом казваш, хлапе — отвърна той с каменна усмивка.

— Желаш ли да ти помогна с този проблем, Джон?

— Да, да, помогни ми! — отзоваха се от всички страни.

— Смятай, че вече е сторено. А сега искам да се отпуснеш. Отпусни се. Клепачите ти натезават. Спи ти се, Джон, усещаш ли как сънят те обзема? — мърморех, шептах, нареждах аз.

— Старая се, хлапе. — По гласа му не личеше да се забавлява — Е, може би малко, но очите му бяха нащрек, а китките — стегнати под пръстите ми.

— Няма ли кой да го фрасне с нещо по главата — възкликна Джейк.

— Не, не — засмя се Джон. — Щом му е приятно, нека продължава. Хайде, синко, приспи ме.

— В транс ли си вече, Джон?

— Потъвам все по-дълбоко.

— Добре, продължаваме. Повтаряй след мен: „Не Хърбърт е този, който се бои от летене...“

— Не Хърбърт е този, който се бои от летене...

— „... а аз, Джон, се страхувам от проклетото нощно море и от мъглите на ферибота от Дън Лири до Фолкстоун!“

— Съгласен, хлапе, всичко е така, точно така.

— Още ли си в транс, Джон?

— Повече не мога и да бъда.

— Щом се събудиш, няма да помниш нищо, освен че вече няма да се боиш от морето и ще престанеш да летиш със самолет.

— Няма да помня нищо. — Очите му бяха затворени, но можех да ги видя как потрепват под клепачите.

— И подобно на капитан Ахав, след две вечери ще излезеш на плаване с мен.

— Няма нищо по-хубаво от морето — промърмори той.

— А сега, когато преброя до десет, ще се събудиш освежен и отпочинал. Едно, две... пет, шест... десет. Събуди се!

Джон ококори очи като пингпонгови топчета и се озърна, примигвайки.

— Боже мой, това се казва сън — извика. — Къде бях? Какво стана?

— Хайде, стига си се преструвал! — рече Джейк.

— Браво, браво — ревяха всички един през друг. Някой ме ощипа дружески по ръката, друг ми разроши косата като на дете идиотче.

Джон поръча питиета за всички. Привел рамене, гледа известно време в чашата си, после се вторачи в мен.

— Знаеш ли, хлапе, мисля си...

— Какво?

— Че може би...

— Да?

— Може би си струва да дойда с теб на оня проклет ферибот, сещаш се, след две вечери?...

— Джон, Джон! — кискаха се всички.

— Спрете! — крещеше Джейк, хванал се за корема, смеейки се с цяло гърло.

Спрете.

Спрете ми и сърцето, като сте започнали.

Как е протекла останалата част от вечерта и как е завършила, нямам спомен. Мержелеят ми се само още питиета, както и усещането за всепомитаща мощ, идващо с всяко следващо от тях. Бях във възторг от екстравагантните си шеги, от ловкостта, с която си служех с думите, от пъргавостта на своите отговори. Бях балетен танцьор, кацнал комично върху опъната жица. И да исках, не можех да падна. Бях целият съвършенство и радост. Бях сладък марсианец, ярък и прекрасен.

Както обикновено, Джон нямаше пари у себе си.

Джейк Викърс плати сметката за цялата компания. Докато излизахме навън, на дъждовната, изпълнена с мъгла улица, той склони глава настрана, затвори едното си око и ме фиксира с другото.

— Ти — каза, пръхтейки от смях — си истински маниак!

В нощта се чува дългият, свистящ звук от ножа на гилотината, разсичащ тишината...

За да се стовари върху собствения ми врат.

На следващия ден се разхождах без глава, но никой не обръщаше внимание. Докъм пет часа следобед. Когато Джон неочаквано влетя в стаята ми в „Роял Хайбърниан“.

Не си спомням да е сядал, след като влезе. Носеше леко палто и каскет на главата и крачеше напред-назад, докато обсъждахме някакъв дребен детайл от сценария, който трябваше да се преработи преди два дни, по-късно аз да отплавам за Англия.

По средата на дискусията ни за капитан Ахав и Кита той направи пауза и някак между другото каза:

— А, да. Ще трябва и леко да си промениш плановете.

— Какви планове, Джон?

— Ами ония глупости, за пътуването с ферибота. Трябваш ми по-скоро. Отмени си билета за парахода, ще летим заедно в четвъртък вечер. Ще стигнем за около час. Много ще ти хареса, ще видиш.

— Не мога да го направя — отвърнах.

— Хайде, стига си се дърпал...

— Ти не разбираш, Джон. Аз се боя до смърт от самолети.

— Да, хлапе, казвал си ми, но вече е крайно време да го преодолееш.

— Някой ден може би да, но сега, извини ме, не мога да дойда с теб.

— Звучиш като жалък страхливец.

— Да! Признавам си. Не е нещо ново, винаги си го знаел. Плашлив съм като заек.

— Ами стегни се тогава! Лети! Ще спестиш един цял ден плаване.

— О, боже — простенах, облягайки глава на креслото. — Аз нямам нищо против плаването. Фериботът тръгва към десет часа вечерта. Вярно, акостира в Англия по никое време, в три или четири сутринта. Няма да спя, може дори да хвана морска болест. После ще трябва да взема влака до Лондон, който пристига на гара Виктория в седем и трийсет. До осем и четвърт ще съм вече в хотела. В девет без петнайсет ще съм закусил набързо и ще съм се обръснал, а в и половина ще съм в твоя хотел, готов за работа. Няма да се изгуби никакво време. Щом пристигна, веднага запрътам ръкави и се захващам с белия кит...

— Зарежи тая работа, синко. Качваш се на самолета, заедно с мен.

— Не, не.

— Качваш се, и още как, страховито копеленце такова. А ако не го направиш...

— Какво, какво тогава?

— Ще си останеш в Дъблин!

— Моля? — извиках.

— Няма да си получиш ваканцията. Никакви заключителни седмици в Лондон.

— След седем месеца работа!

— Именно! Ще те лиша от отпуска.

— Няма да го направиш!

— О, само гледай. И не само теб, но и Лори, нашата секретарка. Ще си стоите тук двамката.

— Не можеш да причиниш това на Лори. Тя работи по двайсет и четири часа на ден, седем дни в седмицата от половин година насам!

— И нейната отпуска се отменя, освен ако не летиш заедно с мен.

— О, Джон, не! Недей!

— Само ако се отърсиш от страха, синко. Стига си бил такъв женчо.

Аз се изправих на крака.

— Действително ли ще й сториш това? Заради мен?

— Правилно си схванал.

— Е, тогава отговорът ми е не.

— Какво?

— Добре ме чу. Лори отива в Лондон. Аз също отивам в Лондон. И ще пътуваме по какъвто начин си искаме, стига това да не пречи на работата, на приключването на сценария. Ще плавам цялата нощ и ще дойда навреме в стаята ти в хотел „Кларидж“. Колкото и да спориш, колкото и да се тръшкаш, ще бъда там. Не можеш да ме накараш да се кача на никакъв проклет самолет.

— Така ли?

— Така, Джон.

— И това е последната ти дума?

— Аз на кораба, ти на самолета. Това е.

Джон се извъртя, заметна през рамо невидима мантия и излезе като вихър от стаята, с едри крачки и театрален израз, подобно на

Тоска, готвеща се да се хвърли от крепостната стена. Вратата се затръшна.

Аз се сринах в креслото, обзет от ужас и отчаяние.

— Глупак! — креснах срещу стената. — Видя ли сега какво направи!

През следващия ден и половина Джон отказваше да ми говори. Бяхме стигнали до място в сценария, където почивката изглеждаше удобна, ако не и абсолютно наложителна. До края ми оставаха около четирийсет страници, но вместо ние да си отдъхнем, сега само отношенията ни издишаха. Щом се появях в стаята, той се обръщаше кръгом и започваше да говори с всички присъстващи, но не и с мен. На обяд, на вечеря или на път из Дъблин, с такси или с кола, се смееше и шегуваше с Джейк, но към мен не отправяше ни дума, ни поглед. Аз не съществувах. Бях отхвърлената любовница, забравената и непростена съпруга. Чудесният брак бе завършил с провал. Макар да не се досетих веднага, аз трябваше да бъда наказан за своя магичен хипнотичен сеанс, да бъда замерян с камъни и стари бръснарски ножчета. Но явно дори това не му стигаше, защото той не мятеше нищо по мен. Аз просто се бях разтворил във въздуха. Не съществувах в помещението. Ако погледът му случайно минеше през мястото, където стоях, само ме разсичаше, минаваше през мен като рентгенов лъч и продължаваше към някаква далечна точка. Нямах да се изненадам, ако скоро започнеше да ме споменава в минало време.

След като търпях това цял един ден, дръпнах Джейк Викърс настрана във фоайето на „Роял Хайбърниан“. Джон през това време се бе упътил към ресторанта, заедно с пет или шест свои приятели.

— Джейк — прошепнах му, — какво по дяволите става?

— В смисъл?

— В смисъл, аз съществувам ли изобщо, или не? Той кога смята да ми проговори отново?

Джейк тихо се засмя.

— Това е просто шега.

— Шега? — извиках. — Шега!

— Прави се, че не забелязваш.

— Да се правя! — гласът ми премина почти във фалцет.

— Шшт, не викай толкова. Ако види, че те хваща истерия, ще си умре от удоволствие. Тогава наистина ще те върти на шиш.

— Че той и сега ме върти. Не издържам повече! Нали знае, че напук на него ще се кача на ферибота?

— Мисля, че знае. Точно затова ти го връща.

— Но той заплаши и Лори. Тя ще лети ли с него до Лондон?

— Разбира се.

— Слава богу. Каза, че щял да я накаже, да ѝ отмени отпуската и да я остави да кисне тук...

— Няма такова нещо. Отпусни се.

— С удоволствие, стига да не беше тази чугунена ютия в стомаха ми.

— Прави се, че не ти пука, че и ти също не го забелязваш и не се интересуваш от него. Трябва най-сетне да разбере, че не може да те разиграва така.

— Искаш от мен да се превърна в Лоурънс Оливие.

— Да, бъди артист и не се бой — каза Джейк.

Така и сторих. Бъбрех с всички, смеех се, дори имах наглостта да коментирам гласно колко доволен е Джон от ръкописа ми дотук. Но той безгрижно си ядеше супата или си режеше бифтека, зяпайки през прозореца или към своите приятели, докато аз вътрешно скърцах със зъби и се потях.

И тогава се случи чудото, което сложи край на сценария и накара Джон пак да заговори с мен.

32.

Беше седем часът сутринта.

Събудих се и вперих поглед в тавана така, сякаш бе огромна маса от бяла плът, свирепо немигащо око, поразяваща плоска опашка. Бях в състояние на ужасна възбуда, като в онези моменти преди земетресение, за които сме чували, когато кучетата и котките бягат презглава от къщата, неуловими предвестници на труса вече вибрират в подовете и гредите, а човек долавя, че нещо предстои да се случи, но няма понятие какво, по дяволите, е то.

Седнах бързо в леглото, после спуснах крака на пода, изправих се, отидох до огледалото над пишещата си машина и обявих:

— Аз съм Херман Мелвил!

После се настаних на стола и все още зяпайки отражението си, за да фиксирам автопортрета, започнах да пиша. През половината време изобщо не поглеждах към клавишите, стараейки се да удържа на мястото му този млад, остарял за една нощ мъж, да не му дам да избяга.

След като си повярвах, продължих да печатам и през следващите седем часа довърших и редактирах последната една трета от сценария, плюс някои части от средата. Сетих се да ям чак през късния следобед, когато поръчах да ми донесат сандвич в стаята и го погълнах, без да ставам от мястото си. Не вдигах телефона от страх да не изгубя концентрация, ако го направя. Никога през годините преди или след това не бях писал толкова бързо, толкова дълго и толкова усилено. Ако не бях самият Мелвил, то бях поне неговата дъсчица за спиритически сеанси, по която той движеше молива. Или пък неговата литературна мощ, трупана през всички тези месеци, сега струеше от пръстите ми, сякаш бях отвъртял крановете. Говорех си сам, мърморех, стенех, плачех и виках, а междувременно сутринта изтече, мина пладне, приближи обичайното ми време за следобедна дрямка. Но умора нямаше — само яростното, упорито, радостно и триумфиращо блъскане по клавишите, докато страниците се сипеха по пода. Ахав

зовеше към унищожение над лявото ми рамо, а Мелвил — към съзидание над дясното.

Най-сетне метафорите започнаха да си пасват, да се срещат, да се докосват и сливат. Миниатюрните с малките, малките с големите, а големите — с огромните. Епизодите, съставени от страници и сцени, се пренареждаха като серия от съгъваеми китайски чаши, които се свиват и разтягат, за да съберат различно количество вода, но в този случай, ей богу, това бе вино от избата на Мелвил. В някои случаи заимствах отделни абзаци или цели глави от края на книгата и ги слагах в началото, друг път сцени от средата отиваха в края, а епизоди, напираси да влязат в средата, запазвах за специални, кулминационни моменти.

Щом веднъж заковах за мачтата златния испански дублон, останалите сцени бързо се нанизаха след тази. Ако не се бях хванал за нея, те можеше и никога да не изплуват, а да се разбягат като акули, подплашени заедно със следващите ги риби-лоцмани от бледата сянка на Кита. Трикът е да хванеш голямата метафора, а другите ще я последват. Не се занимавай със сардини, когато насреща ти се надига Левиатан. Той ще ги всмуче с милиарди, щом веднъж стане твой.

Та тази златна монета, колкото и малка да е наглед, всъщност е огромен символ. Тя вълпява всичко, за което мечтаят моряците, както и онова, по което с безумна страст копнее Ахав. Той впримчва душите на своите хора, защото, макар неговата душа да е посветена на унищожението на Моби Дик, дяволската хитрост му диктува, че златото е едновременно награда и зов.

Оттук и ударите с корабния чук, забитият гвоздей и яркият, слънчев символ на богатство и власт, прикован към мачтата — с обещанието, че потоци злато ще потекат от раните на Моби Дик в техните протегнати шепи. Тяхното страстно преклонение пред жълтия метал върви по невидимите стъпки на също толкова страстното желание на Ахав за истински рани и истинската кръв на Кита.

Членовете на екипажа не го знаят, но ударите на чука, които чуват, всъщност възвестяват безвъзвратното заковаване на капаците върху техните морски ковчези.

Когато Ахав се провиква, че първият, който зърне чудовището, ще получи дублона, един моряк чевръсто се изкатери на мачтата.

Но едва изкатери се, пада в морето.

И едва паднал в морето, бива погълнат от вълните, което иде да каже, че морето е гладно. А то принадлежи на Белия кит и не можеш нито да го сплациш, нито да го подкупиш.

Едва той бива погълнат от вълните, вятърът стихва, а платната падат като увисналата кожа на умиращ слон. Корабът е прикован завинаги към жарката водна шир, също както монетата към мачтата.

В безветрието хората започват да чезнат и мрат. Духът на изтощението от чакане екипаж се руши, а монетата продължава да блести изпепеляващо в очите им, като истинско слънце.

В ужасното, проточило се с дни чакане, гадателските кости на Куикуег предсказват гибелта му и той си поръчва ковчег. В знойната тишина чуваме коването, стърженето на триона, а стружките с шепот се сипят от гордото перо на главата му, символ на неговата племенна власт, върху рендосания капак.

После той се сбогува с приятеля си и изпада в мъртвешки транс. Как да бъде спасен? Как да бъде изкаран от това страховито, кататонично състояние?

Мелвил не предлага решение.

Куикуег ту е отнесен и вцепенен, следвайки тайния път на собствената си воля, ту отново се съживява и изправя на крака.

Разсъдих, че само едно нещо може да разчупи заклинанието. Любовта. Баналното, обикновено приятелство. Ако например Ишмаел бъде заплашен от смърт, няма ли Куикуег да изскочи от дълбините на вътрешното си убежище, да се притече на помощ пред лицето на възможното убийство? Това изглеждаше силно и следователно правилно решение. Първо, моряците трябваше да заплашат умиращия Куикуег. Ишмаел щеше да се намеси, виждайки как един от тях изрязва с ножа си нова татуировка върху безчувствената му плът. Така щеше да докаже собствената си любов и приятелство. Морякът, на свой ред, щеше да се хвърли връз него, за да му пререже гърлото. Не беше ли логично Куикуег, станал пасивен свидетел на верността на Ишмаел, да се отърси от самоубийствения транс и да се метне между него и убиеца? Отговорът бе очевиден — да!

И не беше ли най-добрият момент да се възвести появата на дългоочаквания Кит именно този, в който Куикуег сграбчва моряка, за да прекърши гръбнака му върху коляното си?

Отново, да.

И ето, той е забелязан, вдигната е тревога. Моби Дик се показва сред вълните, Ахав се носи по палубата, а екипажът се трупа край перилата, за да види огромното бяло чудо. Куикуег, в този сублимен момент, вече не може да се върне в самоделния си ковчег, докато Ахав зове мъжете да спускат лодките и да гребат, да гребат, далеч от тишината, от злоещото безветрие и покой.

И те натискат веслата, впускайки се в преследване на Кита, а около тях се надига вятър!

Господи, прекрасният вятър!

И аз също седях и гребях, през целия ден.

Започвайки с монетата на мачтата, с вятъра, надул увисналите платна и с Моби Дик, увлякъл ги подир себе си около света.

Всичко, което последва нататък като метафора, изглеждаше неизбежно в този ден на вдъхновение.

Ахав дръзва да излезе от мъртвилото с помощта на веслата.

И какво се случва? Връхлита го тайфун и го наказва за греха му!

С него идва и неминуемата гибел на „Пекод“ и огньовете на Свети Елмо, които пламват по мачтите и върха на харпуна. „Те просто осветяват пътя ни към Моби Дик!“, крещи капитанът.

Ахав предизвиква бурята и плъзва юмрук по дръжката на харпуна с вик: „Ето така гася страха аз!“.

Огньовете на Свети Елмо угасват и бурята стихва.

Сцената е готова за финалната схватка с Моби Дик.

И аз траках с клавишите сцена след сцена — падането на моряка от мачтата, утихването на морето, появата на Кита, почти смъртоносното премеждие на Куикуег и Ишмаел, спускането на лодките, преследването, улучването с харпуна, омотаването на Ахав към чудовището, гмуркането, смъртта, а след това изплуването на капитана, мъртъв, но зовящ хората си от хълбока на Кита да вървят след него, да го последват в дълбините... Не обръщах внимание на глада, на нуждата да отскоча до тоалетната, само веднъж набързо позвъних да ми донесат сандвичи, докато накрая шест, седем часа покъсно, посред следобеда, не се облегнах назад на стола, притиснал очите си с ръце. Испитах чувството, че ме наблюдават, и погледнах, за да видя стария Херман — все още там, но вече изтощен и бледнеещ. После призракът му изчезна, а аз се обадих на Джон и попитах дали мога да намина.

— Звучиш ми някак странно — рече гласът в слушалката. —
Сякаш не си ти.

— Не съм — отвърнах. — Това е той.

— Кой?

— Няма значение. Вече свърши.

— Кое е свършило?

— Ще ти кажа, като дойда.

— Ами тогава давай по-живо, синко, размърдай си задника.

Час по-късно хвърлих новите четирийсет страници в скута му.

— Кой беше това на телефона? — пошегува се той.

— Във всеки случай, не и аз. Чети.

— Ти междувременно можеш да потичаш след бика отвън на
поляната.

— Ако го хвана, сигурно ще го убия, толкова добре се чувствам.

— Тогава сипи си нещо за пиене.

Така и направих.

Половин час по-късно Джон влезе в стаята със зашеметен вид,
сякаш го бяха ритнали в лицето.

— Беше прав, за бога. Сценарият е готов. Кога започваме
снимките?

— Ти ми кажи — отвърнах.

— Да не би старият Херман да ти е шепнал в ухото?

— Направо викаше.

— Още мога да чуя ехото — каза Джон. — Да пукна дано.

— Между другото — добави след известен размисъл, — относно
пътуването ни до Лондон...

— Да? — напрегнах се аз и затворих очи.

— Най-добре вземи ферибота.

33.

На следващия ден, вече половин година по-стар, влязох в кръчмата на Фин. Дъждът ме изпрати до вратата и остана отвън да чака, за да ме поеме отново, щом изляза.

Оставих си багажа до бара, а Фин се наведе да го погледне. Същото сториха и Дуун, Майк и всички останали.

— Да не си тръгваш вече? — попита съдържателят.

— Да.

Посетителите се обърнаха и спряха да пият от големите си и малки чаши.

— Случи се нещо удивително — казах. — Истинска изненада.

— Тук винаги приветстваме изненадите. — Той сложи на тезгяха халба „Гинес“. — Е, разправяй.

— След всички тези часове, дни, седмици и месеци вчера сутринта станах от леглото, отидох до огледалото, погледнах се, а после седнах на машината и печатах седем часа без прекъсване. Найсетне, в четири следобед, написах „Край“, обадох се в „Кортаун Хаус“ и казах на шефа, че е готово, приключено, свършено. Хванах едно такси, отидох и му хвърлих в скута четирийсет страници. А после отворихме бутилка шампанско.

— Е, по този случай ще отворим и ние — каза Фин и гръмна с тапата. Докато наливаше на всички, Дуун попита:

— В този момент нямаше ли някой друг, който да ти движи ръката и да описва сцените?

— Искаш да кажеш, Херман Мелвил?

— Именно.

— Той дойде за малко, но не можа да остане. Бях го трупал през всички тези дни и месеци на четене и препрочитане, за да съм сигурен, че ще влезе във вените ми, ще проникне в нервите или очните ми ябълки, или каквото там се случва. И когато го призовах, се яви. Но духове като него не се задържат. Дават по малко от себе си и изчезват.

— Трябва да е било страхотно изживяване — каза Дуун.

— Не може да се опише с думи. Ще го видиш на екрана някой ден.

— Ако е рекъл господ — обади се Фин.

— Да — кимнах. — Ако е рекъл господ.

— Е, тогава наздраве за Херман Мелвил, независимо дали е вътре в този младеж, или не — вдигна чаша Дуун.

— За Херман Мелвил — повториха всички.

— Значи дойде време за довиждане? — вдигна вежди Фин.

— Ще се върнеш ли някога пак? — попита Дуун.

— Не.

— Поне си реалист — каза Фин.

— Просто живея твърде далеч — поясних аз, — а не обичам да летя. Не вярвам да ми се наложи пак да работя в Ирландия. А и след като мине твърде дълго време, вече няма да искам да се върна.

— Да — обади се Тимълти, — тогава всички ще сме стари, мъртви или и двете, и няма да има много за гледане.

— За мен — рекох, гладейки последната си чаша — това бе прекрасно преживяване.

— Покрай теб времето тук стана по-хубаво — каза нежно Дуун и избърса нос.

— Аз предлагам — каза Майк — да се преструваме, че някой ден ще се върнеш, а дотогава си мисли за всички истории, които сме събрали, за да ти разкажем, и това ще те прави по-богат.

— Да — подкрепиха го всички.

— Това е много изкушаващо — усмихнах се аз. — Ще прозвучи ли глупаво, ако кажа, че ще ми липсват?

— Я бягай отгук — рече тихо съдържателят.

— По дяволите — промълвиха някои от останалите, гледайки ме като син.

— Преди да тръгнеш — каза Фин, — да се върнем на ирландците. Успя ли да ги разгадаеш? Как най-точно би описал...

— Въображение — отрони се от устните ми.

Тишина. Всички чакаха.

— Въображение — повторих. — За бога, тук нищо не е наред. Къде се намирате? На островче колкото главичка на топлийка, на десет хиляди километра северно от средата на нищото! С какви богатства разполагате? Никакви! Какви природни ресурси? Само един — гения

на находчивостта, златния ум на всеки, когото съм срещнал! Умът, който свети в погледите, думите, които се търкалят от езиците в отговор на най-незначителни случки и събития! От толкова малко вие извличате толкова много — изстисквате и последната капка радост от цветете без листа, нощ без звезди, ден без слънце, кино, прожектиращо прашасали филми, цицина на главата, която в Америка просто бихме залепили с лейкопласт. Това става и тук, и навсякъде в Ирландия. Някой взема нишка, друг завързва на нея възелче, трети добавя бримка — и ето че до сутринта вече имате килим на пода, завеса на прозореца, гоблен от струни на арфа, пеец на стената — и всичко е тръгнало от тази нишка! Църквата поставя Ирландия на колене, времето я дави, политиците се мъчат да я вкарат в гроба... но тя все продължава своя спринт към далечния изход. И бога ми, мисля, че един ден ще го достигне!

Допих си шампанското и тръгнах да се здрависам с всички поред. Те стискаха ръката ми и ме потупваха по рамото.

— Довиждане, Тимълти.

— Довиждане, момко.

— Сбогом, Ханахан.

— Пази се, момче.

— Кели... О'Брайън... Баниън...

— Синко... Янки... Хлапе...

— Дуун, не спирай да спринтираш.

— Винаги готов на старта.

— Фин, да наливаш все така.

— Кранът никога няма да пресъхне.

На вратата се обърнах да ги погледна, наредени като за снимка. Бях доволен, че не излязоха да ме изпращат. Беше като по старите филми — аз гледах тях, а те мен.

— На добър път, янки.

— Бог да те благослови, Фин.

Те ми помахаха, аз им махнах в отговор и излязох навън. Майк седна зад кормилото на своята таратайка от 28-ма година.

— Моли се сега да запали — рече.

Помолихме се и тя запали. Подкарахме по шосето към пристанището и към Ирландско море, оставяйки зад гърба си 1918-а, 1922-ра, 1929-а, 1945-а и 1953-та година, а аз не поглеждах назад,

докато кръчмата на Фин потъваше в миналото. Само виждах през насълзени очи, че хълмовете са зелени. О, боже, колко бяха зелени.

Издание:

Автор: Рей Бредбъри

Заглавие: Зелени сенки, бял кит

Преводач: Деян Кючуков

Език, от който е преведено: английски

Издание: първо

Издател: Сиела Норма АД

Град на издателя: София

Година на издаване: 2014

Тип: повест; новела

Националност: американска

Печатница: печатна база Сиела

Отговорен редактор: Наталия Петрова; Светлана Минева

Художник: Любомир Пенев

Коректор: Стела Зидарова

ISBN: 978-954-28-1461-0

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/3220>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.